

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 84 · 31. mai
Sesjonen 2021–2022

Møte tirsdag den 31. mai 2022 kl. 10

President: Morten Wold

Dagsorden (nr. 84):

1. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Sigbjørn Framnes, Silje Hjemdal, Terje Hansen, May Helen Hetland Ervik og Gisle Meininger Saudland om kraftfulle kutt i ferge- og båtprisene (Innst. 332 S (2021–2022), jf. Dokument 8:173 S (2021–2022))
2. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Audun Lysbakken, Ingrid Fiskaa og Birgit Oline Kjerstad om alternativ til ferjefri E39 (Innst. 342 S (2021–2022), jf. Dokument 8:176 S (2021–2022))
3. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Helge André Njåstad, Frank Edvard Sve, Morten Stordalen og Silje Hjemdal om å bygge hele E39 Ringvei øst i Bergen (Innst. 321 S (2021–2022), jf. Dokument 8:186 S (2021–2022))
4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i gravplassloven (teieplikt og arkiv m.m.) (Innst. 347 L (2021–2022), jf. Prop. 65 L (2021–2022))
5. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnevernsloven mv. (krav om politiattest ved ansettelse i barne-, ungdoms- og familieetaten mv.) (Innst. 391 L (2021–2022), jf. Prop. 86 L (2021–2022))
6. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om forskriftshjemmel for behandling av personopplysninger for frivillige tiltak på barne-, oppvekst- og familieområdet mv. (Innst. 349 L (2021–2022), jf. Prop. 94 L (2021–2022))
7. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Kari Elisabeth Kaski og Grete Wold om bemanning i barnevernet (Innst. 356 S (2021–2022), jf. Dokument 8:228 S (2021–2022))
8. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Aleksander Stokkebø, Turid Kristensen, Tage Pettersen, Helge Orten og Tore Vamraak om å ta sosialt ansvar og hjelpe folk med gjeldsproblemer gjennom en styrking og utvidelse av Gjeldsregisteret (Innst. 361 S (2021–2022), jf. Dokument 8:203 S (2021–2022))
9. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 70/2021 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/770 om visse aspekter ved avtaler om levering av digitalt innhold og digitale tjenester (Innst. 338 S (2021–2022), jf. Prop. 66 LS (2021–2022))
10. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om levering av digitale ytelser til forbrukere (digitalytelsesloven) (Innst. 408 L (2021–2022), jf. Prop. 66 LS (2021–2022))
11. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om statsrådets protokoller for tidsrommet 1. juli–31. desember 2021 (Innst. 400 S (2021–2022))
12. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av politi- og lensmannsetatens måloppnåelse på sentrale oppgaver (Innst. 421 S (2021–2022), jf. Dokument 3:7 (2021–2022))
13. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Melding for året 2021 fra Sivilombudet og Melding for året 2021 fra Sivilombudet om forebygging av tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved frihetsberøvelse (Innst. 429 S (2021–2022), jf. Dokument 4 (2021–2022) og Dokument 4:1 (2021–2022))
14. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Årsmelding for 2021 fra Norges institusjon for menneskerettigheter (Innst. 425 S (2021–2022), jf. Dokument 6 (2021–2022))
15. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i barnehageloven (selvstendig rettssubjekt, forbud mot annen virksomhet, meldeplikt m.m.) (Innst. 403 L (2021–2022), jf. Prop. 82 L (2021–2022))
16. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i friskolelova (nytt navn på loven og oppheving av to godkjenningsgrunnlag) (Innst. 404 L (2021–2022), jf. Prop. 98 L (2021–2022))
17. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Grete Wold, Marian

Hussein, Mona Fagerås, Kari Elisabeth Kaski og Kathy Lie om tiltak for økt bemanning i skoler og barnehager

(Innst. 329 S (2021–2022), jf. Dokument 8:230 S (2021–2022))

18. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Raja, Guri Melby, Grunde Almeland og Ingvild Wethrus Thorsvik om et mer fleksibelt barnehagetilbud, bedre tilpasset familienes behov (Innst. 324 S (2021–2022), jf. Dokument 8:204 S (2021–2022))

19. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant
Inger-Marie Ytterhorn*

Presidenten: Ærede medrepresentanter!

Tidligere stortingsrepresentant Inger-Marie Ytterhorn gikk bort den 30. mars 2021.

Inger-Marie Ytterhorn hadde gjennom en lang periode, fra midten av 1980-tallet og inntil sin død, en rekke tillits- og folkevalgte verv for Fremskrittspartiet og nedla et stort arbeid med et dypt og varig engasjement for oppgavene.

Hun startet med lokalpolitiske verv i Bergen og var stortingsrepresentant for Hordaland i perioden 1989 til 1993. I de to etterfølgende stortingsperiodene var hun vararepresentant til Stortinget.

Som stortingsrepresentant var hun tilknyttet Stortingets sosialkomité og var i perioden også medlem av stortingsgruppens styre. Hennes engasjement omfattet også deltakelse i flere av Stortingets styrer, råd og utvalg og en rekke offentlige verv, som deltaker i valglovutvalget og i Pensjonskommisjonen. Hun hadde også verv som medlem både i byretten i Bergen og i Borgarting lagmannsrett.

For mange er Inger-Marie Ytterhorn kanskje best kjent for sitt lange virke i Nobelkomiteen gjennom hele 18 år – fra 1999 til 2017.

Vervene og engasjementene var mange, og mest av alt forteller dette noe om henne som menneske. Inger-Marie Ytterhorn brydde seg. Hun brydde seg om dem som ikke var så heldige å lykkes med sine planer i livet, og om dem som trengte støtte og tilrettelegging fra helse- og velferdstjenestene i perioder av livet. Vi vet at dette var en drivkraft for henne og noe hun engasjerte seg sterkt i – ikke minst ved sitt arbeid i Stortinget.

I Fremskrittspartiets stortingsgruppe var Inger-Marie Ytterhorn kjent som en engasjert, kunnskapsrik og hjelpsom kollega. Også i den rollen brydde hun seg om arbeidet man gjorde, og hun hadde alltid stor omtanke for sine kolleger. Ytterhorn var alltid til stede for dem, og

utover sin faglige tyngde var hun alltid oppmerksom på dem hun hadde rundt seg som mennesker – og alltid i stand til å se når den enkelte trengte støtte og oppmuntring. Det er særlig derfor stortingsrepresentanter og ansatte gjennom mange år har gode minner om og kjenner takknemlighet for hennes trygge veiledning og støtte da de startet i en ny og ukjent rolle i landets nasjonalforsamling.

Fra 1994 til 2013 var Inger-Marie Ytterhorn ansatt som rådgiver i stortingsgruppen. Hun fungerte i flere roller og ledende funksjoner, og var gjennom sin rike erfaring og omsorg for kollegene en høyt verdsatt ressurs helt frem til hun valgte å gå av med pensjon i 2013. Hennes engasjement i politikken stoppet imidlertid ikke, og hun fortsatte i flere år med verv i sin bydel. Ytterhorn ble for sitt arbeid og engasjement tildelt Fremskrittspartiets høyeste utmerkelse, Fjøslykta, i 2003.

Vi lyser fred over Inger-Marie Ytterhorns minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Hedmark: Johan Aas

For Oslo: Michael Tetzschner

Det foreligger tre permisjonssøknader:

- fra Høyres stortingsgruppe om velferdspolisjon for representanten Turid Kristensen onsdag 1. juni
- fra Høyres stortingsgruppe om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 annet punktum for representanten Margret Hagerup fra og med 1. juni og inntil videre
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Jorodd Asphjell i dagene 1. og 2. juni for å delta på styremøte i Nordisk kulturfond i København

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Disse søknader behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Akershus: Tore Vamraak

For Rogaland: Irene Heng Lauvsnes

For Sør-Trøndelag: Steinar Krogstad

Presidenten: Representanten Grunde Almeland vil fremsette et representantforslag.

Grunde Almeland (V) [10:05:22]: På vegne av stortingsrepresentantene Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo, Ola Elvestuen og meg selv ønsker jeg å sette fram et representantforslag om mer nordisk forsvarssamarbeid.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før saken på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:05:53]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Sigbjørn Framnes, Silje Hjemdal, Terje Hansen, May Helen Hetland Ervik og Gisle Meininger Saudland om kraftfulle kutt i ferge- og båtprisene (Innst. 332 S (2021–2022), jf. Dokument 8:173 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [10:06:45] (ordfører for saken): Dette er et representantforslag fra Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Sigbjørn Framnes, Silje Hjemdal, Terje Hansen, May Helen Hetland Ervik og Gisle Meininger Saudland om kraftfulle kutt i ferge- og båtprisene. I dokumentet fremmes følgende forslag:

«1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å halvere fergetakstene på riks- og fylkesveiferge i revidert nasjonalbudsjett for 2022 sammenliknet med fergetakstene 1. oktober 2021.

2. Stortinget ber regjeringen i forslag til revidert nasjonalbudsjett for 2022 sørge for at øysamfunn uten fastlandsforbindelse med under 100 000 passasjerer årlig får gratis ferge- og/eller båtsamband.

3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å kutte ytterligere i fergetakstene i statsbudsjettet for 2023 og i forbindelse med budsjettforslaget legge frem en forpliktende plan for ytterligere kutt i takstene frem mot gratis ferge- og båtsamband.»

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Komiteen viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende vedtak: Representantforslaget fra Fremskrittspartiet om kraftfulle kutt i ferge- og båtprisene vedtas ikke.

Den 9. mai var flaggdag i Hasvik kommune. Vi feiret da at vi skulle få gratis ferge fra 1. juli. Dette hadde regjeringen bestemt. Alle fergereiser på strekninger med un-

der 100 000 passasjerer blir gratis fra 1. juli. Regjeringen mener at det kan gjøre små kystsamfunn mer attraktive. Det er en enorm verdiskaping langt kysten, men mange har utfordringer med bosetting. Fergebillettene er dyre, og dette er et konkret bidrag som vil gjøre det lettere for næring og fastboende. For oss som bor som vi gjør, er dette enormt viktig.

Jeg snakket med en bedrift i min kommune som sier at dette vil gjøre det enklere framover. De sparer inntil 1 mill. kr; diesel-, bensin- og matvarepriser vil bli billigere. Fra 1. juli får alle råd til å ta fergen, og næringslivet får andre vilkår, så nå gleder vi oss over det som skal skje.

Kirsti Leitrø (A) [10:10:09]: Jeg bor på en halvøy ytterst ved Trondheimsfjorden, og her er vi helt avhengig av ferje i det daglige. I mange år har kystfolket fått stadig økte ferjekostnader, årlig. Spesielt økte billettprisene ved etableringen av AutoPASS-regulativet, og ikke minst når det har blitt stilt krav til nullutslippsferjer.

Den 23. februar 2021 ba Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, SV og Rødt regjeringen om å komme med forslag til lavere ferjetakster i revidert nasjonalbudsjett, og siden en halvering av takstene. Dette er bakgrunnen for at vi allerede 1. juli i fjor fikk en takstnedgang. For inneværende budsjett var det fra Solberg-regjeringen lagt opp til en økning i ferjetakstene. Dette fikk den nye regjeringen endret, slik at vi nå har fått en nedgang på 30 pst. siden 1. januar 2021 – veldig gledelig.

Strukturen i dagens ferjetakstsystem og riksregulativ ble utformet allerede i 1977. Riksregulativet sikret at takstene skulle være like i hele landet. En målsetting for takstpolitikken på riksveiferjene var også at det ikke skulle koste mer å benytte ferje enn å kjøre tilsvarende strekning på vei.

Vi vil følge opp Hurdalsplattformen med en dialog med fylkeskommunen om hvordan tilbudet ved hvert samband skal utvikles, med mål om et felles takstregulativ for riks- og fylkesveiferjer, og vi må fortsette arbeidet med å få sambandene våre utslippsfrie. Gratis ferjetransport, som vi nå i revidert nasjonalbudsjett har gitt øysamfunn uten veiforbindelse, er viktig, men en må også regne med at det noen steder kan gi en svært stor etterspørselsøkning, kanskje spesielt i reiselivssammenheng. Det må også være en sammenheng mellom antall avganger, kapasitet og billettpris og det behovet som er.

Det er mye å rydde opp i når målet er et enkelt, lett forståelig og rettferdig system. Jeg er utrolig glad på kystfolkets vegne for at vi nå endelig har en regjering som lytter til det. Kysten har en høy verdiskaping, og vi trenger folk der, ikke avfolkning.

Liv Kari Eskeland (H) [10:13:08]: For oss langs kysten er det gledeleg å registrera at regjeringa følgjer opp

arbeidet me starta då me sat i regjering, nemleg å få på plass monalege kutt i ferjetakstane. Det betyr mykje for oss som bur langs kysten. Mange er avhengige av ferje for å koma seg til og frå arbeid, skule og fritidsordningar. Ikkje minst er det viktig for næringslivet langs kysten vår, som er avhengig av å få varer og tenester fram.

Då me sat i regjering, auka me rammetilskotet til fylkeskommunane for å kunna innføra låg- og nullutsløppsteknologi på ferjer og hurtigbåtar. Me endra kostnadsnøklane slik at kostnadsauken innan båt- og ferjesektoren vart fanga raskare opp i inntektssystemet til fylkeskommunane. I tillegg la me opp til tilleggsløyvingar som reduserte kostnadene for dei reisande på ferjene.

Det me no merkar oss, er at regjeringa i sitt framlegg til statsbudsjett legg opp til at ferje til mindre øysamfunn skal verta gratis for dei reisande. Det meiner me kan slå uheldig ut for næringsliv og fastbuande på øysamfunn som har anløp av hurtigbåt og ikkje ferje. Der som ferjeanløp til småsamfunn vert gratis, vert det mindre attraktivt å bu og driva næring på øyar som er utan ferjeanløp og berre har hurtigbåtanløp. Det er òg ein del uavklarte spørsmål i det regjeringa no legg opp til, når det gjeld kva som skal skje dersom gratis tilbod fører til meir trafikk og ein går over desse gylne 100 000 reisande passasjerane. Det er fint om statsråden kjem nærare tilbake til dette i innlegget sitt.

Likevel opplever me at forslaget frå Framstegspartiet er krevjande, ettersom det ikkje vert peika på inndekning for eit framtidig gratis ferje- og hurtigbåttilbod. Med aukande inflasjon vil det vera uansvarleg å ta dette gjennom auka oljepengebruk.

Det er likevel bra at rammevilkåra for næringsdrivande langs kysten får ein høgare aktualitet i dei debattane som no vert reiste, at statlege bidrag til ferjeutgifter på sikt vil bidra til større mobilitet, og at ferjeavløysingsprosjekt med det vert endå meir samfunnsøkonomisk lønsame. Det vil igjen gje grunnlag for å byta ut ferjer og båtar med fastsamband og bruer.

Oppsummert: Me er glade for reduksjon i ferjebillett og båtprisar, men baksida av medaljen – som kan vera auka inflasjon og høgare rentekostnader for vanlege folk – skulle me gjerne hatt betre oversikt over. Det er som kjent lite hensiktsmessig å gje med den eine handa og ta med den andre.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:16:14]: I valkampen, som enda med valet i september, var det alt frå gratis ferje til halvering av ferjeprisane som var på agendaen til mange parti. Og eg må seie: Eg er så lei av å høyre om den inflasjonen! For kvar krone ein eventuelt skal bruke på ting som folk betaler for, er det inflasjon ditt og inflasjon datt. 3 mrd. kr kostar det å få gratis ferje på alle

ferjesamband i landet, både riksvegferjer og fylkesvegferjer – 3 mrd. kr. Vert det inflasjon av å bruke 3 mrd. kr når regjeringa berre med eit pennestrøk brukar 11 mrd. kr på landbruksoppgjeret, og på miljø- og klimasymbolsaker titals milliardar, m.a. 50–70 mrd. kr på elektrifisering av sokkelen? Då høyrer eg ikkje eit pip om inflasjon.

Ferje er bompengar til evig tid. Ferje er folk langs heile kysten, i heile landet, aldeles avhengige av, kvar dag. Det er fylkesvegen deira, det er riksvegen deira, som alle andre i landet ser som ei sjølvfølge skal vere open heile tida. Det er ikkje ferjene. Veldig mange ferjesamband har ikkje nattferje og har dårleg frekvens. Det er realiteten, og grunnlaget for at vi i Framstegspartiet meiner at gratis ferje må vere målet.

I valkampen var det halv pris på ferje som var det store både for Senterpartiet, i programmet deira, og for Arbeidarpartiet. Eg veit ikkje heilt kva Høgre meiner; dei snakkar mest om inflasjon og problematiserer det meste dersom ein skal bruke ei krone på å kutte ferjekostnader. Så eg skjønner ikkje heilt kva Høgre eigentleg vil. Dei prøvde å setje opp ferjeprisane, men vi i Framstegspartiet fekk sett dei ned. I juli i fjor vart dei kuttet med 25 pst., rett nok justert litt utover hausten, med indeksregulering. Men når regjeringa snakka om å kutte 30 pst., var det i realiteten 11 pst. frå nyttår no, og kanskje berre 5–6 pst. når ein ser på realitetane totalt sett.

Forslaget vårt går på også å kutte prisane når det gjeld hurtigbåtsambanda, som også har vore nemnt av andre her, for det er viktig. Det er mange øysamfunn som har ferjer, og andre har berre hurtigbåt, så her må det kuttast begge stader.

Målet om å halvere ferjetakstane fort, frå dei prisane som er i dag, er reelt. Det er det folk er opptekne av, ikkje kva som var i januar 2021. Så det er våre forslag, vi har tre forslag som er synleggjorde, og eg brukar anledninga til å ta opp dei tre forslaga.

Presidenten: Da har representanten Frank Edvard Sve tatt opp de forslagene han refererte til.

Erling Sande (Sp) [10:19:23] (leiar i komiteen): Ferjene er veggen når han ikkje er der på grunn av ein fjord eller eit havstykke, og for veldig mange av oss som bur i dette landet, er ferjer ein del av kvardagen. Ferjene er nødvendige for å bringe folk til og frå arbeid og skule, og ikkje minst er ein veldig stor del av den verdiskapinga som skjer langs heile kysten vår, avhengig av å kome inn på hovudstamnettet gjennom tilførselsvegar og ferjer. Difor er det som Arbeidarpartiet og Senterpartiet no gjer i regjeringssamarbeidet, nemleg først å redusere prisane på ferjene og dernest no gjere ferjestrekningar med under 100 000 passasjerar gratis, eit stort gjennombrøt for alle oss som er opptekne av auka verdiska-

ping, busetjing, aktivitet og livskraftige samfunn langs heile kysten. Det er mange som har snakka om dette i lang tid – vi gjer det.

Eg vil rose forslagsstillarane bak dette forslaget for eit engasjement for det same, reduserte ferje- og båtprisar, men politikk er å prioritere. Vi opplever jo – og hadde seinast ein debatt i går – at Framstegspartiet stadig kjem med nye forslag som kostar pengar. Syretesten på kva ein synest er viktigast, viser seg når ein sit med makta. I åtte år sat Framstegspartiet med avgjerande makt i dette landet og prioriterte ikkje gratis ferjer. Det er eit faktum. Denne regjeringa prioriterer gratis ferjer og prioriterer lågare kostnader for dei ferjereisande og for næringslivet langs kysten.

Eg har òg lyst til å utfordre Høgre, som her og no uttrykkjer begeistring over lågare ferjeprisar og gratis ferjer. Det er eit noko anna signal enn det representanten Tina Bru sende då revidert nasjonalbudsjett kom, då dette nesten blei framstilt som uansvarleg. Og det er eit anna signal enn det vi såg i haust, då regjeringa reelt sett føreslo reduserte ferjeprisar og Høgre stemde imot. Så det er interessant å lytte til kva Høgre eigentleg meiner om dette. Er det enkeltrepresentantar som synest dette er ei god nyheit, eller kjem Høgre til å støtte forslaget om gratis ferjer i revidert budsjett? Og kjem Høgre til å stille seg bak ytterlegare reduksjon i ferjeprisar, som regjeringa har varsla i regjeringserklæringa?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:22:24]: Ferjepolitikk engasjerer. Det gjelder tydeligvis i alle partier. Ambisjonene er store, det har vi sett tydelig de siste par årene.

Det er, som flere allerede har sagt, et godt ferjetilbud. Det er viktig for mange av flere grunner. Det handler om folks mobilitet i hverdagen, om arbeidsliv og transport, og det handler selvfølgelig om verdiskaping. Regjeringen har i Hurdalsplattformen en målsetting om å halvere ferjetakstene på riksvei- og fylkessamband i løpet av fireårsperioden. Det er da målt mot 1. januar 2021. Videre ønsker regjeringen å innføre en ordning med gratis ferjer til øyer og andre samfunn uten veiforbindelse til fastlandet og å gjøre alle ferjesamband med under 100 000 passasjerer årlig gratis.

Mye er gjort. Ferjetakstene er i dag redusert med om lag 30 pst. sammenliknet med nivået 1. januar 2021, og det er satt av midler til å innføre gratis ferje i trafikksvake samband i andre halvår i år. Videre er det foreslått avsatt midler som gjør det mulig å innføre gratis ferje på strekninger innenfor flerkantsamband som går til øyer og samfunn uten veiforbindelse til fastlandet.

Den amerikanske presidenten Joe Biden har et uttrykk: Ikke fortell meg hva du verdsetter, vis meg budsjettet ditt, så skal jeg fortelle deg hva du verdsetter. Under Fremskrittspartiet i Samferdselsdepartementet steg

ferjeprisene med 30 pst., og under oss har de blitt kuttet med 30 pst.

Det er en tydelig kursendring under denne regjeringen som gjør hverdagen til folk langs kysten enklere. Vi har gjort og skal fortsette å gjøre kraftfulle kutt i ferjeprisene. Forslag nr. 2 gjelder gratis ferje, eller båtsamband til øysamfunn uten fastlandsforbindelse med under 100 000 passasjerer årlig. Det er mer enn oppfylt for ferjene. Fra andre halvår i år legges det til rette for at fylkeskommunene kan innføre gratis ferje i alle fylkeskommunale ferjesamband i helårsdrift med under 100 000 passasjerer på årsbasis.

Forslag nr. 3 gjelder ytterligere kutt i ferjetakstene i statsbudsjettet for 2023. Det spørsmålet kommer selvfølgelig regjeringen tilbake til når budsjettet for 2023 blir lagt fram i oktober. Videre foreslås det en forpliktende plan for ytterligere kutt i takstene fram mot gratis ferje- og båtsamband. Til det er det å si at ambisjonene i Hurdalsplattformen er ambisiøse, og regjeringen er i gang med å realisere disse ambisjonene. Målsettingen for denne stortingsperioden er en halvering av ferjetakstene generelt og gratis ferje i trafikksvake samband og til øyer og andre samfunn uten veiforbindelse til fastlandet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:25:30]: Eg synest verkeleg eg høyrde ministeren sa at førre regjering auka ferjetakstane med 30 pst., og at denne regjeringa kuttar dei med 30 pst. Det må eg ha ei forklaring på, for 1. juli 2021 kutta førre regjering – med hjelp frå Framstegspartiet – 25 pst. Når dagens regjering hevdar at dei kuttar 30 pst. frå 1. januar 2021, er eg veldig spent på å høyre reknestykket til samferdselsministeren for korleis ein klarer å få det til at regjeringa har kutta 30 pst. reelt, når førre regjering faktisk kutta 25 pst. frå 1. juli 2021. Forklar!

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:26:31]: Det har vi vært gjennom noen runder i salen her tidligere. Det handler om at det ble gjeninnført moms på ferjepriser i oktober, og dermed steg prisene tilsvarende momsen. Så var det sånn at den avgåtte regjeringen, høyre regjeringen, la fram et budsjettforslag hvor ferjeprisene ville steget ytterligere målt mot det som var gjeldende satser på det tidspunktet. Da vi tok over, brukte vi om lag 0,5 mrd. kr på å redusere prisen, slik at det ble 30 pst. reduksjon målt mot 1. januar 2021. Målt mot nyttår, mellom det ene året og det andre, ble nedgangen om lag 12 pst. – 11,7 pst. for å være helt nøyaktig.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:27:18]: Det er kreativ rekning, for realiteten er noko heilt anna. Førre regjering hadde aldri fått fleirtal for å auke ferjetakstane, for

dei måtte faktisk gjort det i lag med Framstegspartiet, noko dei også gjorde før 1. juli. Eg trur nok ministeren veit veldig godt at det ikkje hadde skjedd. Realiteten er at dagens regjering ikkje har kutta ferjeprisane med 30 pst. Dei har kutta dei med 11 pst. – ut frå det som er gått gjennom også av andre og av media – frå 1. januar 2021. Det er realiteten.

Eit anna spørsmål: Ministeren har sagt at det vert gratis ferje på alle plassar i landet der det er mindre enn 100 000 reisande. Det er ikkje riktig. På rute 22 i Møre og Romsdal, frå Brattvåg til Dryna, Fjørtofta og Harøya, er det langt under 100 000, men der skal ein altså ikkje få gratis ferje. Det vart slått fast i Prop. 93 S for 2021–2022, også frå statsråden. Kva er grunnlaget for at det ikkje er tilfelle at dei også får gratis ferje?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:28:26]: Først vil jeg replisere til det som blir sagt om ferjeprisene: Det er et uomtvistelig faktum at det er en 30 pst. reduksjon målt mot 1. januar 2021 – det kommer man ikke bort fra – og 11,7 pst. målt fra overgangen mellom det ene og det andre året. Under den forrige regjeringen og med Fremskrittspartiet i regjeringskontorene steg altså prisene med 30 pst. Det er harde fakta.

Når det gjelder gratissamband, er det selvfølgelig sånn at det enkelte steder vil være noen teknikaliteter som gjør at det er krevende å gjennomføre det. Det har vært tilfeller der det er konkurranse mellom ulike ferjetilbud, og det er selvfølgelig også sånn at det er fylkeskommunene som må gjennomføre denne politikken når det gjelder fylkesveiferjer. Da vil det kunne være enkelte avtaler og gode grunner som gjør at man ikke gjør det akkurat slik vi foreslår i proposisjonen. Det er da innen fylkeskommunenes selvstyre, og det må de vurdere selv.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:29:24]: Eg er nok av den oppfatninga at ein statsråd i denne salen, i Stortinget, må vere utruleg nøyaktig på realitetane. Realiteten er at 1. juli 2021 kutta førre regjering 25 pst. i ferjetakstane. Momsen på det er ikkje 25 pst. på dei totale kutta. Det betyr at det ikkje er riktig at dagens regjering har kutta 30 pst. sidan 1. januar 2021. Eg kjem til å kontrollere det, for det vert sagt i stortingssalen at regjeringa skal ha æra for at dei har kutta 30 pst. Det er altså å gå bort frå den realiteten at førre regjering kutta 25 pst.

Står samferdselsministeren framleis fast på at det er dagens regjering som har kutta 30 pst., og at dei 25 pst. som førre regjering kutta, ikkje betyr noko som helst i det reknestykket?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:30:24]: Det har jeg ikke sagt. Jeg har forsøkt å forklare at vi måler mot 1. januar 2021. Det er det som har vært lagt til grunn.

Det er den bestillingen Stortinget i sin tid ga, og det er riktig som representanten Sve sier: Det ble gjort endringer i juli 2021, men så fikk vi igjen en prisøkning fordi momsen ble gjeninnført, og så kom det et statsbudsjett hvor den avgåtte regjeringen foreslo en økning i takstene. Det vi har gjort, er å måle mot det Stortinget i sin tid var enige om, nemlig 1. januar 2021. Da er det en 30 pst. reduksjon. Det er et uomtvistelig faktum, og så er det et faktum at det steg med 30 pst. under den foregående regjeringen og med Fremskrittspartiet i regjeringskontorene.

Mona Fagerås (SV) [10:31:15]: Jeg hører at flere representanter fra regjeringen jubler over gratis ferge fra 1. juli, og jeg skjønner jubelen godt. Ferge er viktig for øysamfunn. Ferge er viktig for kystsamfunn. Men – og det er et stort men – ordningen blir ikke rettferdig gjennomført, og det er svært frustrerende for disse kystsamfunnene. Ta sambandet over Tysfjorden til Drag i Nordland: Dette står ikke på listen til statsråd Nygård over gratis ferge, på tross av at sambandet har under 100 000 passasjerer. For lokalsamfunn, næringsliv og pendlere oppleves dette urettferdig og uforståelig. Også dette lokalsamfunnet er lovet gratis ferge. Burde ikke regelen om 100 000 passasjerer gjelde alle fergesamband, også sambandet over Tysfjorden til Drag?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:32:19]: Som jeg sa i mitt foregående svar til representanten Sve, er det noen steder slik at det vil kunne være uheldig konkurranse mellom ulike ferjesamband, som gjør at hvis en hadde innført gratis ferje for passasjerene der, ville en fått en overføring av passasjerstrømmene til bare ett samband, og da vil det selvfølgelig være krevende å gjennomføre. Og som jeg også sa: Når det gjelder fylkesveiferjene, vil det være opp til fylkeskommunene. Det er frie midler vi bevilger, men vi har god tro på at fylkeskommunene etter beste evne finner gode løsninger, slik at flest mulig samband blir gratis fra neste halvår.

Mona Fagerås (SV) [10:33:03]: Når det gjelder sambandet over Tysfjorden til Drag, har ordføreren i Hamarøy foreslått en løsning som jeg håper ministeren vil se på, nemlig at begge sambandene blir gratis, slik at ikke dette ene fergesambandet blir rammet så urettferdig hardt.

Men urettferdigheten stopper ikke der. For om regjeringen innfører gratis ferge til enkelte lokalsamfunn, er det mange lokalsamfunn rundt omkring, kanskje særlig i Nord-Norge, som er avhengige av hurtigbåt. Hvorfor vil ikke ministeren også hjelpe disse lokalsamfunnene? Ta f.eks. Helligvær utenfor Bodø, der en er avhengig av hurtigbåten for å komme seg til Bodø, til lege og til annen viktig infrastruktur i kommunen. Vil regjeringen utvide ord-

ningen, slik at alle kystsamfunn som er avhengig av hurtigbåt og ferje, blir innlemmet i ordningen?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:34:06]: Regjeringen har i Hurdalsplattformen en politikk som gjelder ferjer, og det var det som var utgangspunktet også for Stortinget i anmodningsvedtakene fra i fjor. Det var ferjer som var saken. Hurtigbåter er noe annet, og det er selvfølgelig fritt opp til fylkeskommunene å vurdere hva slags takster de vil ha på sambandene rundt omkring, både på båt- og ferjeruter. Men vi har ikke i Hurdalsplattformen signalisert at båttruter er en del av det vi jobber med. Så skjønner jeg selvfølgelig at det kan være slik at når man gjør noe, vil man flytte fokus til det som da er neste skritt. Men det er en litt annen debatt. Det er ferjepriser som vi har gått til valg på.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Sigbjørn Framnes (FrP) [10:35:15]: Eg er glad for at regjeringa kjem Framstegspartiet i møte med å redusere prisane på ferjebillettar og gjer dei gratis på enkelte strekningar. Men me i Framstegspartiet er utolmodige og meiner at regjeringa må strekkje seg endå lenger.

Øysamfunn må likebehandlast. Kvifor dei som ikkje har fått ferjetilbod før, men berre båttruter, også no skal vere taparane, er ikkje så lett å forstå. Difor er det viktig at båt og ferjer faktisk blir likebehandla når ein no set ned prisane. Målet må vere at ein skal kunne bu og leve i heile Noreg.

Eit eksempel er frå Bømlo kommune, der det går båttruter mellom Eidesvik og Espevær. «Espeværekspresen» blir operert av båten «Rose Ekspres». Han er registrert og har sertifikat som ferje. Talet på reisande i året er ca. 36 000 passasjerar, altså godt innanfor den magiske grensa på 100 000. Kvifor denne ruta ikkje blir gratis frå 1. juli, blir heller ikkje oppfatta som likebehandling, spesielt sidan ei anna strekning litt lenger nord på Vestlandet som blir operert av båt bygd på same skrog som «Rose Ekspres», blir gratis frå 1. juli. Det kan ikkje vere slik at det er tilfeldigheter som rår over kva fylkeskommunen har definert denne strekningen som. Det er vanskeleg for fylkeskommunane å vite kva tiltak som kjem frå regjeringa, før ein definerer om det skal vere ei båttrute eller ei ferje. Begge desse rutene fraktar bilar.

Det er slik at det kan gjerne gå litt fort når ein fattar vedtak, men eg trur at likskapsprinsippet bør gjelde. Det må ikkje vere slik at folk der ute oppfattar positive vedtak, som dette faktisk er, som lite gjennomtenkte skrivebordsvedtak. Eg håpar statsråden eller andre frå posisjonen kan gje nokre tankar rundt dette med likskapsprinsippet og kva ein tenkjer om det. Eg trur det er viktig for å få ei forståing ute for kvifor ein fattar vedtak.

Irene Ojala (PF) [10:38:21]: Regjeringen varslet i Hurdalsplattformen at den ville sørge for en storsatsing på kraftfullt kutt i ferjeprisene. I Hurdalsplattformen sier regjeringen at den vil innføre «en ordning med gratis ferje for øyer og andre samfunn uten veiforbindelse til fastlandet og gjøre alle ferjesamband med under 100 000 passasjerer årlig gratis.» Jeg regner med at offentlig infrastruktur skal være tilgjengelig for alle. Det må jo være hovedmålsettingen vår.

Fremskrittspartiet foreslår i punkt 2 i representantforslaget likebehandling av båt og ferjer i distriktene. Pasientfokus støtter en likebehandling av båt og ferjer. Øysamfunn uten veiforbindelse må bli likebehandlet, uavhengig av om de har ferje- eller båtforbindelse til fastlandet. Det må altså gjelde hele landet.

Som en digresjon nevner jeg Årøya-sambandet i Altafjorden. Årøya er en livskraftig bygd som har mistet ferjen sin, melkebilen og snart ferjeleiet, som legges ut for salg. I stedet er det satt inn en hurtigbåt som ikke tjener øysamfunnets behov. Man kan altså ikke bli syk på Årøya. Melkebilen kommer ikke når bonden trenger det, og melken tømmes i bakken. Var det noen som snakket om at det skal bo folk på øynene? Vi er nødt til å se landet under ett, uansett hvem som betaler regningen.

Men det er flere utfordringer. En rekke øysamfunn langs kysten, mange av dem i Nord-Norge, på Helgeland, på Mørekysten og ellers i landet, har i dag hurtigbåt og ikke ferje. Hurtigbåtene er livsnerven til fastlandet og storsamfunnet. All arbeids- og skolependling og det meste av varetransporten skjer med hurtigbåt, på samme måte som det skjer med ferje til andre øysamfunn.

Pasientfokus mener det kunstige skillet som regjeringen setter mellom ferje og hurtigbåt, er enkelt sagt ganske urimelig, for det er slik at mange av disse hurtigbåtavhengige øysamfunnene er livskraftige samfunn med stor aktivitet og blomstrende næringsliv, med akkurat de samme utfordringene som ferjeavhengige øysamfunn har med høye reiseutgifter. Ofte er prisen for å bruke hurtigbåt til og med høyere enn tilsvarende ferjekostnader i ellers sammenlignbare kystsamfunn.

Vi i Pasientfokus er ikke begeistret for urimelig forskjellsbehandling av distriktene. Hurtigbåtavhengige øysamfunn representerer også vanlige folk. Syke, eldre, gravide kvinner som skal føde, og deres familier har ofte kun hurtigbåten eller egen båt. Så er det også slik at hvis næringslivet får svekkede rammevilkår, blir det mindre attraktivt for potensielle tilflyttere. Vi er vel enige om at vi ønsker levende kystsamfunn. Da vil jeg anbefale at både regjering og storting tar et helhetlig ansvar, for hurtigbåtfolket er også en del av Norge.

Geir Inge Lien (Sp) [10:41:25]: Det er interessant å diskutere ferje og samferdsel, og eg er for så vidt glad for all fokus vi kan få på det. Eg er òg veldig godt fornøgd med den kursen som dagens regjering har sett, og det som kom med i Hurdalsplattforma.

Eg må berre seie at den dagen då revidert vart lagt fram, og ein kunne reise rundt om og møte små øysamfunn som nettopp hadde fått innfridd ønsket og behovet sitt for å ferdest fritt – kva det betyr – var utruleg kjekt. Folk frå øysamfunna kom til fastlandet og møtte oss politikarar og kunne med norske flagg og jubelbus fortelje at dette er utruleg viktig for øysamfunn.

Dette er starten, starten var at vi senka ferjeprisane, og då er det interessant å høyre på Høgre, for i deira statsbudsjett var nemleg prisane sette opp. Så eg vil ikkje seie at Høgre har vore så framoverlente når det gjeld å senke ferjeprisane rundt om. Ferjene er viktige. Ferjene er ein del av vegen, som vi seier i Møre og Romsdal. Og ein betaler evige bompengar på slike prosjekt, for det er ofte det ein kan seie om ferjer – ein må bestandig betale og betale, og det vil vere ein kostnadsauke om ein vil eller ei. Og vi ser kor lite staten her eigentleg må bruke av midlar for å kunne få til gode løysingar for folk langs kysten. Dette betyr utruleg mykje for oss som bur der.

No har regjeringa, Senterpartiet og Arbeidarpartiet, starta med å senke prisane frå 2021 med 30 pst. Vi har sagt 50 pst. på alle samband. Det betyr utruleg mykje. I tillegg til det har no øysamfunn med under 100 000 reisande fått gratisferje, som det blir sagt. Det er utruleg bra av dagens regjering. Og så skal øysamfunn utan vegforbindelse òg få innført gratis ferje.

Eg synest regjeringa innfrir, og dette er ein god start på å byggje distrikta og kome folket ute i Noreg og langs kysten i møte – og næringslivet, ikkje minst. Her har førre regjering, med Framstegspartiet og Høgre, hatt moglegheita til å gjere det same – vi gjer det, vi leverer.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [10:44:08]: Dette er en sak som opptar undertegnede sterkt. Gjennom et langt liv som fylkespolitiker har jeg vært med i flere runder og behandlet inntektsnøkklene til ferjer og hurtigbåter. Sist ble det forandret i 2016. Da ble underdekningen på ferjene kompensert ved at man påla fylkeskommunene å dekke en større del av regningen for hurtigbåter. Det er realiteten. Før den tid var hurtigbåtutgiftene til fylkeskommunene nærmest 95 pst. direkte refusjon fra staten. I dag er de ikke lenger det.

Da man endret inntektsnøkklene, gjorde man det også på følgende måte: Man sa at fjorder ikke skulle være med i regnestykket. Det vil si at Troms og Finnmark, som har de fleste fjordene i dette landet, og Nordland, med 25 pst. av Norges kystlinje, fikk mindre dekning for de kostnadene de har, enn de burde fått. Det er realiteten.

Så må man spørre seg: Hva betyr det å gjøre ferjene og hurtigbåtene gratis? Min påstand er at den samfunnsøkonomiske kostnaden ikke vil være til stede. Det vil faktisk være et regnestykke som går i pluss, fordi verdiskapingen langs kysten vil bli større. Så kan man klappe seg på brystet så mye man bare vil av at man har redusert – og legger premisser til grunn for at man skal få redusert – kostnadene for dem som bor i øysamfunn med færre reisende enn 100 000. Men den 27. oktober stilte jeg ministeren spørsmålet: Hva er den logiske forklaringen på at de som bor på øyer hvor det er flere enn 100 000 mennesker, har større betalingsevne enn andre? Det skulle han komme tilbake til i statsbudsjettet. Jeg har fortsatt ikke fått svar. Jeg har heller ikke fått svar i denne forbindelse med RNB, og den logiske forklaringen uteblir. Den finnes ikke.

Ministeren var opptatt av konkurranse mellom ferjesamband. Hva med konkurransen mellom næringsaktørene i de forskjellige øysamfunnene? Hva med konkurransen i turistnæringen, f.eks. mellom Lurøy kommune, som nå skal få gratis ferje, og Herøy og Dønna, som ikke får det, og mellom Lovund i Lurøy kommune, hvor det ligger et lakseslakteri som heter Nova Sea, som får gratis transport, mens Mowi, som ligger mellom Herøy og Dønna, ikke får det? Jeg er sannelig ikke sikker på at dette er lov engang i henhold til ESAs regelverk. Det blir interessant å følge den saken.

Jeg må si at denne saken har opptatt meg mye, men det som opptar meg enda mer, er den logiske forklaringen på hvorfor noen skal få, og andre ikke skal få. Den skjønner jeg ikke, og den har uteblitt fra ministeren, og jeg tror sannelig ikke man er i stand til å si det heller.

Liv Kari Eskeland (H) [10:47:09]: Historieskrivinga til Arbeidarpartiet om reduksjonen av ferjeprisane til den førre regjeringa er vorte godt belyst, så eg lar det lig-gja. Det same gjeld den forskjellsbehandlinga som no vert mellom snøggbåtsamfunn og ferjesamfunn – men òg det som går på den magiske grensa på 100 000 passasjerar.

Det eg har lyst til å trekkja fram, er at like viktig som at det er billig transport, er det å hugsa på at ferjene faktisk går. For det at ferjene skal vera teknisk kapable til å handtera eit samband, er faktisk like viktig som at dei er billige. Me var nettopp i Finnmark og fekk demonstrert at der var det problem med at ferjene ikkje gjekk. Det same har me på Vestlandet, og det er eit større problem for næringslivet enn det ferjebilletten kostar. For vår del må me faktisk reisa éi ferje tidlegare for å vera sikre på at me kjem med på ferja, og det er ein større kostnad for næringslivet enn billetten.

Så til representanten Sande: Høgre ønskjer primært ei anna innretning enn det me har fått presentert frå re-

gjeringa, nemleg ein reduksjon i både snøggbåt- og ferjeprisar, og ikkje den forskjellsbehandlinga som regjeringa no legg opp til. Samtidig er me bekymra for den inflasjonen som dette kan medføre. Det belyste eg òg i innlegget mitt, så eg håpar representanten Sande fekk svar på det.

Ivar B. Prestbakmo (Sp) [10:49:23]: Diskusjonen om ferger og kystsamfunn engasjerer – og har engasjert – og det er en interessant debatt å være vitne til. På den ene siden kan man registrere Høyres bekymring for samfunn som ikke får gratis ferje. Det er en type sammenligning og bekymring som i alle fall jeg aldri har hørt når man har snakket om å satse på kollektivtrafikk i byene eller satse på jernbane – at det er noen andre som ikke nyter godt av det. Poenget er at logikken til Høyre blir litt som at hvis ikke jeg får asfalt, så skal heller ikke naboen få asfalt.

Man må jo tenke seg om og ta historikken litt med i betraktningen. Hva var situasjonen for Kyst-Norge under forrige regjering når det gjaldt samband, lokalsamfunn, prisutvikling og teknologi? Jo, det var bl.a. at den regjeringen endret kostnadsnøkklene på en slik måte at fergefyllkene tapte. Det betydde enten at fergefyllkene måtte bruke mer av egne penger, som er blitt nevnt, eller at fergeprisene måtte gå opp. Så realiteten er at med Hurdalsplattformen og med de grepene denne regjeringen har begynt med, er vi faktisk i ferd med å få en ferjepolitikk for Kyst-Norge – der vi nå har begynt med å få gratis fergesamband for dem med under 100 000 passasjerer, men der vi har ambisjoner som forteller mer om hva vi vil med kysten av Norge, som handler om livskraftige lokalsamfunn og å skape verdier, og som handler om at det faktisk er noen kystsamfunn som er mer sårbare enn andre. I et kystsamfunn med flere hundre tusen innbyggere er totaliteten at det er flere til å dekke regningen enn det er i et kystsamfunn med hundre. Logikken er ikke vanskeligere enn det. Men logikken er også like fornuftig i det at når man begynner en plass, så fortsetter man – og man skuler ikke på naboen og sier at hvis ikke jeg får, så skal ikke du få.

Kirsti Leirtrø (A) [10:51:51]: Det er litt underlig å høre at en sånn gladsak for kystfolket blir både tåkelt og sådd tvil om, og historiefortellingen er ganske annerledes når vi hører representanten Frank Sve snakke om prosentregning. Jeg satt i transportkomiteen også i forrige periode. I forbindelse med budsjettene for både 2018 og 2019 fremmet Arbeiderpartiet forslag om å sette av midler til ferjefyllkene for å få redusert ferjetakstene. Det var det første.

Så var jeg også med på et representantforslag i oktober 2020 om å få 50 pst. rabatt også til dem som ikke har råd til innskudd. Det ble også stemt ned av Fremskrittspartiet.

I januar 2021 fremmet Arbeiderpartiet et forslag om 50 pst. reduksjon av ferjetakstene, og det avstedkom et forslag på Stortinget 23. februar, som også Fremskrittspartiet, som ikke satt i regjering, støttet. Det gjorde at Solberg-regjeringen gikk på et nederlag og måtte redusere takstene. Det var ikke Høyre som gjorde det – eller: Det var Høyre som gjorde det, men etter pålegg fra Stortinget. De hadde ikke noe ønske om å redusere takstene. Derfor synes jeg at debatten blir underlig, og at man fokuserer på noe som er helt feil. Så konklusjonen er at statsråden har rett: Fremskrittspartiet i regjering har ikke løftet en finger for ferjefyllkene.

Så til dette med urettferdighet: Ja, det er en del urettferdighet, men det er sannelig mye å rydde opp i også, både dette med ferjedatabase og at det ikke finnes noen database for hurtigbåter, men dette er vi i gang med. Det skal være en dialog mellom ferjefyllkene og staten for både å få oversikt og rettferdighet i det som blir det endelige resultatet. Så nå er vi godt i gang med målet om å få en rettferdig og lik ferjetakst i hele landet.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:54:37]: Ikkje løfta ein finger for ferjefylka, vart det sagt av representanten frå Senterpartiet. Det vart også sagt frå ein annan representant frå Senterpartiet at ferjefylka fekk ingenting, og at det var så ille. Møre og Romsdal har 1 mrd. kr på bok – etter at Møre og Romsdal har bestilt flunkande nye og mykje større ferjer, med mykje høgare frekvens og med eit mykje betre tilbod på ferjeflåten i Møre og Romsdal, som altså er landets største ferjefylke, enn nasjonal ferjestandard, som denne salen har vedteke. «Ikkje løfta ein finger ferjefylka» – merkeleg.

Eg oppdaga at Nordland er i same situasjon. Dei har enorme summar på bok. Er det ikkje slik at dei pengane som fylka får, også skal brukast til dei tenestene dei skal drive, eller er det slik at ein skal lagre dei under hovudputa? Ein må ikkje gløyme at fylka også har eit ansvar sjølve. Det er ein nasjonal ferjestandard, og fylka vel sjølve om dei vil liggje over eller på den nasjonale ferjestandarden. Vi i Møre og Romsdal har valt å leggje oss langt over, vel vitande om at då må vi ta dette av eigne prioriteringar, for det er ein realitet.

Kvifor var det sånn at vi, etter åtte år med raud-grøn regjering, ikkje hadde nåla i vegg, på bok, i fylkeskommunen Møre og Romsdal? I dag, etter åtte år med borgerleg regjering, har vi 1 mrd. kr på bok, og vi har vesentleg betre tenester både når det gjeld vidaregåande skular, ferjedrift osv. Men vi har altså ikkje løfta ein finger for ferjefylka – det heng rett og slett ikkje på greip å påstå noko sånt, for det er rett og slett ikkje sant. Realiteten er at den førre regjeringa hadde ein god økonomipolitikk for fylka, som gjorde at fylka var i stand til å utvikle ferjeflåten.

Det saka gjeld no, er å få gratis ferje i små øysamfunn. Vi ønskjer at dette også skal gjelde hurtigbåtar, for det er viktig. Den andre store saka er å få gratis ferje til alle samband. Det vil jo vere den einaste måten å få det rettferdig på, mellom dei ulike øysamfunna og resten av kysten. Den einaste måten å gjere det rettferdig på er gratis ferje eller kutt, monalege kutt, på alle ferjesamband. Det er bra å kutte, som det no vert gjort for dei som har mindre enn 100 000 reisande. Vi ønskjer også å ha med hurtigbåtsamband, og vi ønskjer at ferjeprisane må ned i heile landet, og at det skal jobbast mot å få gratis ferje. Det er vårt mål, og det burde vere denne salen sitt mål.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [10:57:51]: Jeg hadde egentlig tenkt at jeg var siste taler, men det kommer en fra Fremskrittspartiet i tillegg. Så jeg regner med at det ikke stopper der når man skal fortelle hva man har gjort.

Faktum er at det er nå det skjer, og det er denne regjeringen som setter i gang et arbeid for å gjøre det gratis. Vi holder på å få en fergepolitikk som gjør det levelig på kysten, og det er viktig. Jeg tror ikke jeg skal si så veldig mye mer enn at det er dette som er viktig. Vi går videre nå. Det som gjelder hurtigbåter og alt det andre, må løses etter hvert, og jeg er helt sikker på at denne regjeringen kommer til å løse det til beste for folket på kysten.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [10:58:54]: Representanten fra Arbeiderpartiet sa at den forrige regjeringen ikke hadde løftet en finger. Nei, det er ikke riktig. Sakens kjerne er at man over mange år hadde et inntektssystem for ferjer som gjorde at man fikk x antall millioner. I 2018 var det 16,3 mill. kr per ferjesamband, uavhengig av om ferjesambandet hadde 30 nautiske mil og 6 stoppesteder, eller om det var 400 meter med en start og et stopp. Det var realiteten.

Så endret man det inntektssystemet, og det var etter pådriv fra fylkeskommunene. Men for å kompensere for det forverret man for hurtigbåter. Men det var akseptert av fylkeskommunene, deriblant Nordland fylke, som aksepterte at man gjorde det på den måten. Det er uheldig. For som det er sagt, den eneste løsningen og det mest fornuftige, tror jeg, er at man får gratis ferje, som vi har programfestet i Fremskrittspartiet, og at man ser på ferjene som en del av veien, men også at man reverserer endringene i inntektsnøkklene for hurtigbåter. Det er en nødvendighet hvis man skal komme noen vei med dette.

Så er det riktig, som representanten fra Arbeiderpartiet sa, at det er en inntektsbase for hurtigbåter som ikke er god, og som ikke er til å bygge på. Det er rett, for den er ikke god. Der har man en jobb å gjøre. Det er bra at man er i gang, slik at man kan få et system som er bærekraftig. Men vi kan ikke ha et system langs kysten som gjør at de øysamfunnene som har brukt energi på å få til-

reisende og besøk, nå skal bruke mest mulig tid på å få færrest mulig til å komme for at de skal komme under 100 000, som gjør at de får gratis billett til de fastboende, eller at de som bor på et øysamfunn som bare har hurtigbåt, velger å flytte derifra fordi de har større kostnader med å pendle.

Så den logiske forklaringen som Senterpartiets representant prøvde seg på, var ganske grunn. Jeg vil vel si det sånn at var det et vann og jeg var i båt, hadde jeg ikke tort å ro over det vannet engang, så grunn var den logikken. Jeg håper ministeren på et eller annet tidspunkt kan komme med den logiske forklaringen på at betalingsvnen er større der det er 100 000 reisende, enn der det er 99 999.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [11:01:32]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Audun Lysbakken, Ingrid Fiskaa og Birgit Oline Kjerstad om alternativ til ferjefri E39 (Innst. 342 S (2021–2022), jf. Dokument 8:176 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Liv Kari Eskeland (H) [11:02:25] (ordfører for saka): Eg er glad for at me i går hadde ein opplyst og god debatt om gode og effektive transportkorridorar for landet vårt. Som saksordfører for denne saka vil eg takka komiteen for eit godt samarbeid, der me har landa med eit breitt fleirtal frå komiteen si side. Dette er eit representantframlegg frå SV som handlar om å få utarbeidd eit alternativ til ferjefri E39, og kan difor knytast opp mot den debatten me hadde i går.

Kort fortalt går representantframlegget ut på å greia ut eit nytt, nedskalert alternativ til ferjefri E39, der dei frigjorde midlane skal nyttast til auka rassikring og å ta vare på eksisterande vegar. Framlegget fekk i innstillinga berre tilslutning frå SV, og dei resterande komitémedlemene ønskjer ikkje ei slik ny utgreiing.

Det er frå forslagsstillarane gjort ein grundig jobb, der ein har teke for seg og kommentert fleire av prosjek-

ta langs E39-korridoren. Dette har naturleg nok fått alarmklokkene til å ringa hjå næringsliv langs vestlandskysten som har jobba for delprosjekta over fleire tiår.

Framlegget har vore på ein kort høyringsrunde, og mange høyringsinnspel er komne inn. I all hovudsak er næringslivet svært uroleg for at ein no tenkjer å ta omkampar på prosjekta som ligg som ein del av NTP, mens naturvernorganisasjonane peikar på tap av natur som den store trusselen vegbygging representerer.

Næringslivet sin kamp for å ha kome dit me er i dag, med store delar av E39 som har fått ein akseptabel standard frå Stavanger og sørover – det vert iallfall jobba med det – og der Rogfast er under bygging og Hordfast skal starta opp, har gjeve tru på at det faktisk også i framtida skal vera mogleg å driva næringsverksemd langs vestlandskysten. Ikkje berre det: Det vil vera mogleg å tiltrekkja seg ungdom, med dei kloke hovuda som skal vera med på å tryggja velferd for dei som har vore med på å byggja landet fram til i dag. Det må me òg gjera.

Ferjer er til hinder for mobilitet. Med ny teknologi, og nye produksjonsmetodar for bruer, vil me kunna eliminera dei ulempene slike ferjesamband gjev for dei som lever, bur og driv næringsverksemd langs kysten vår. Og det er verdt å minna om at det er to ferjeavløysingsprosjekt det her i første omgang er snakk om, nemleg Hordfast og Møreaksen, to prosjekt som i stor grad vert finansierte gjennom ferjeavløysingsmidlar og bompenge som ein betaler i staden for ferjekostnader. Realiteten er difor at det ikkje er så store summar staten skal bidra med når ein held desse kostnadane saman med moms borte frå rekneskapen.

Med den innleiinga ønskjer eg ein god debatt.

Kirsti Leirtrø (A) [11:05:46]: Denne våren har det følt litt som om ethvert prosjekt i Nasjonal transportplan er oppe til enkeltvis behandling her i Stortinget. Det er kanskje ikke så rart, da det faktisk er uklart hva som ble prioritert av det som ligger i NTP, i og med at den kun ble lagt ved protokollen.

Nasjonal transportplan er en stortingsmelding med et betydelig forarbeid bak seg, og mange faglige utredninger ligger til grunn, så denne ordningen med å legge fram forslag i Stortinget er kanskje ikke en god metode.

Ambisjonen ved forrige behandling av Nasjonal transportplan var at vi politisk skulle klare å peke på hvilke behov samferdselsmidlene skal dekke, i stedet for å peke på hvilke veier som skal bygges, og hvordan de skal bygges. Så skulle en også ha ønsket seg at det hadde vært en større sammenheng mellom klimameldingen som vi har behandlet, Nasjonal transportplan og den energimeldingen vi nå har til behandling, for dette henger sammen. I dette forslaget fra SV peker en vel også på hvordan en skal bygge vei, og mange av begrunnelsene i

forslaget kan en være helt enig i. Det må skje en endring i hva som skal telle mest, og bestillingen til både Nye Veier og Statens vegvesen må være klarere. I Hurdalsplattformen beskriver vi dette: Natur, matjord og klima må få en større verdi når en beregner samfunnsøkonomisk lønnsomhet i prosjekter. I tillegg ønsker dagens regjering å prioritere framkommelighet, trafikksikkerhet, rassikring og fylkesveier.

Det er store kostnader til planleggingsmidler på prosjekter som ikke blir realisert, eller som holder på i årevis. Det er et tungrodd arbeid med reguleringsplaner som blir omgjort, og det er krevende å bli enige om hvor veien skal gå. Nasjonal transportplan føles mer som om det er blitt en plan for jubel og kakespising, og kostnadsoverskridelsene overgår det meste i mange av prosjektene. Jeg har lyst til å nevne OPS-prosjektet Sotrasambandet, som er bejublet av forrige regjering, som har gått fra 4 mrd. kr til nå snart 20 mrd. kr. Det er ganske ellevilt.

Erling Sande (Sp) [11:09:02] (leiar i komiteen): Som det gjekk fram av den førre debatten, er eg glad i ferjene. For mange av oss som har vakse opp langs kysten, var dei ein naturleg del av kvardagen. Ferjene har knytt landet i hop.

Samtidig har mange av oss også kjent på dei avgrensingane ferjene har. Ei ferje vil aldri kunne erstatte eit døgnoppe samband. I større eller mindre periodar i døgnet vil dei som held seg til ferjer, oppleve at veggen er stengd. Det vil sjølvstundt vere ein hemske. Det er ein barriere for varer som skal fram, for folk som skal til og frå arbeid, for moglegheiter til handel, kulturopplevingar og helsetenester.

Der ei ferje blir erstatta av ei bru eller ein tunnel, byggjer ein i hop bu- og arbeidsmarknader, og ein legg til rette for utvikling. Å erstatte fleire ferjer med veg vil altså mange stader vere viktig for å sikre bulyst, næringsutvikling og nasjonal verdiskaping. Dette er sjølvstundt også bakgrunnen for at det ofte er eit veldig sterkt engasjement langs kysten vår for å få realisert desse sambandane.

Forslaget til SV om alternativ til ferjefri E39 er fremma m.a. med intensjon om å redusere klimagassavtrykka. All vegbygging har avtrykk. Det skal vi ta på alvor. Men dei same argumenta kan for så vidt òg brukast mot dei store jernbaneprosjekta. Det nemner SV sjeldan.

Eg trur vi må vere samde om at vi skal halde fram med å byggje eit godt transportnett i dette landet, og sjølvstundt skal prosjekta utformast med omsyn til både klima, matjord og natur.

Så meiner eg forslagsstillarane likevel har nokre sentrale poeng når dei beskriv situasjonen. Kostnadene i nokre av dei største vegprosjekta, og for så vidt jernba-

neprosjekta, har auka. Vegnormalar og standardar på både veg og bane er med på å drive kostnadane oppover. I tillegg opplever vi no ein prisvekst på ei rekkje innsatsfaktorar.

Vi treng difor ein debatt om korleis vi nyttar samferdselsmidlane mest mogleg effektivt. Det handlar om standardar på vegbreidde, fartsgrenser og tal jernbanespor. Og det handlar om korleis vi reknar samfunnsnytta i dei ulike prosjekta – moglegheita vår til å bruke samferdselspolitikken til å bygge ein god næringspolitikk, til å skape verdiar. I tillegg til å få ned kostnadane i prosjekta kan smartare bygging gjere at vi bruker mindre av verdfullt areal, bruker mindre matjord og natur.

Desse viktige debattane kan ikkje avgrense seg til E39 på Vestlandet, dei må handle om heile den samla samferdselsporteføljen.

Sigbjørn Framnes (FrP) [11:11:51]: Samferdsel engasjerer, og i denne salen er det viktig at ein står fast på nokre ting. E39 frå Kristiansand til Trondheim er eit viktig prosjekt for verdiskapinga langs heile kysten. Det som har vore den gjentekne bodskapen frå fleire, har vore at ein har skapt usikkerheit knytt til denne ferjefrie strekninga. Det er fleire prosjekt som har vore omtala negativt, òg frå regjeringspartia. At det er føreseieleg, er viktig for næringsliv og innbyggjarar. Det kan me leggje til rette for her i denne salen.

Omkampar byggjer ikkje landet. Det er med på å forseinke prosessar. No har me brukt mykje tid på planlegging, lat oss starte bygginga. Eg skal ikkje gjere det til ein vane, men eg vil skryte av regjeringspartia, Senterpartiet og Arbeidarpartiet, som her går tydeleg imot forslaget frå SV.

Eg håpar at me kan sjå framover, bygge landet og stå fast på dei planane me har for ferjefri E39.

Mona Fagerås (SV) [11:13:32]: Dagens planer for ferjefri E39 mellom Trondheim og Kristiansand er svært miljøfiendtlige og kostbare. Den planlagte traseen vil ødelegge urørt natur og matjord. Kraftig trafikkøkning vil gjøre det vanskelig å nå Norges klimamål og nullvekstmålet for byene. Prosjektet vil også bli svinedyrt for både staten og folk gjennom økte bompenger.

Siden planleggingen av ny E39 startet, har vi fått ny kunnskap, både om alvoret i situasjonen for naturmangfold og klima og om hvor enorme kostnadene for veiprojektet kan bli. Samtidig har vi også sett at folkeviljen til å finansiere store motorveier gjennom bompenger er på et lavt nivå. Når flere av de planlagte motorveiene i tillegg er overdimensjonert med tanke på transportbehovet, er det på tide å endre de ødeleggende planene som foreligger.

Fylkeskommunene langs kysten har vist stor vilje til å redusere utslipp av klimagasser gjennom ferger med

såkalt null- eller lavutslippsteknologi. SV har fått gjennomslag for at fylkeskommunene skal få kompensert merkostnader knyttet til utslippsfri ferje- og båttrafikk, i forbindelse med budsjettavtalen med regjeringen i fjor høst. Denne lavutslippsteknologien eller -revolusjonen har aldri vært reflektert i eksisterende utredninger for E39, og må jo tas hensyn til i det videre arbeidet.

Nå er på tide å sette en fot i bakken og få utredet et nytt, helhetlig alternativ til det konseptet som planlegges – et alternativ som gir trafikantene en bedre og sikre vei enn i dag, samtidig som vi tar vare på miljøet og senker utbyggings- og driftskostnadene kraftig. Derfor foreslår vi i SV at det skal utredes en alternativ plan for en utbedret E39 mellom Kristiansand og Trondheim, hvor følgende prinsipper legges til grunn:

- Dagens trasé skal være utgangspunktet.
- Tofelts vei med gul midtstripe må bli standard.
- Sikkerhet skal ha høy prioritet, med lyse tunneler, rassikring og midtdeler der dette er tjenlig.
- E39 skal ha gode fergetilbud der bru eller tunnel er negativt for natur og miljø.
- Planleggingen må ses i sammenheng med målet om at godstrafikken skal overføres fra vei til sjø.

Dette er godt nytt for klima, natur og matjord. Det vil føre til reduserte bompenger for bilistene og frigjøre midler som kan brukes på samferdselsprosjekter som livsviktig rassikring og miljøvennlig transport.

Jeg tar dermed opp forslaget fra SV.

Presidenten: Representanten Mona Fagerås har tatt opp det forslaget hun refererte til.

André N. Skjelstad (V) [11:16:51]: Venstre sitter ikke i komiteen, så da er det naturlig å si noen ord i forbindelse med ferjefri E39. Det er ingen tvil om at dette er et viktig momentum, men det er også ganske vesentlig det forrige taler tok opp. Og det er litt overraskende at lederen i komiteen, som for ikke så lenge siden gikk ut og sa at han ville vurdere en del strekninger innenfor både jernbane og vei, ikke slutter seg til de momentene som SV-representanten tok opp i sitt innlegg. Vi kommer til å stemme for det forslaget, men vi står likevel fremdeles bak gjeldende Nasjonal transportplan, noe som er et viktig prinsipp for Venstre.

Det er ingen tvil om at mye av dette er viktig, ikke minst at det er nødvendig å erstatte ferjeforbindelsen på en del strekninger med bruer. Men det er opplagt at det er behov for å gå igjennom og se på prosjektene én gang til.

I debatten har det blitt pekt ganske mye på veier, altså de store ferdsselsårene, som E39, men fylkesveiene glimrer litt med sitt fravær. Etterslepet på dem, som er blodårene fram til de store veiene, er ganske stort – det er rimelig mangelfullt mange steder. Mange steder er de

av en slik standard at det vanskeliggjør både transport av personell og transport for næringslivet. Det opplever vi som ikke har jernbaneanakser for transport. Så når det gjelder standarden på disse veiene, der mange har blitt omgjort fra riksveier til fylkesveier, er etterslepet betydelig.

Jeg deler mange av refleksjonene som SVs representant hadde. Jeg tror det er nødvendig å se kritisk på kostnadssiden til en del av disse prosjektene. Det aller viktigste for mange av oss i distriktene er at det er gul midtstripe, slik at de er sikre. Det er det viktigste på mange av fylkesveiene også. Derfor kommer vi til å støtte SVs forslag i denne saken.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:19:57]: Å binde landet sammen med god infrastruktur er helt avgjørende for bosetting, verdiskaping og arbeidsplasser i hele landet vårt. Vi ønsker å legge til rette for at folk og varer kommer raskt og trygt fram, og finne de gode løsningene som krever både at vi tør å tenke stort, og også at vi ser etter hva vi kan gjøre som virkelig bedrer hverdagen til folk – å ta fram kalkulatoren og se hva vi har rom til å gjennomføre, og hva det går på bekostning av. Den gode samferdselspolitikken springer både ut av visjoner, som ferjefri E39 er et godt eksempel på, og av realitetsorientering, som vi ser i at målet om en helt ferjefri kyststamvei er betydelig tonet ned siden forrige Nasjonal transportplan.

Det ble gjort en jobb med å optimalisere veiprojektene som inngår i Nasjonal transportplan 2022–2033, før meldingen ble lagt fram. Veiprojektene som var både i den nasjonale transportplanen vi har nå, og i den forrige NTP-en, gikk ned i kostnad i denne prosessen. En del av det handler om å se på veien mellom ferjeleiene og prioritere først de prosjektene som gir mest nytte for de reisende for hver krone vi bruker. Så har Stortinget bedt regjeringen om å komme tilbake med en vurdering av veiporteføljen i Nasjonal transportplan fram mot statsbudsjettet for 2023. I den gjennomgangen ser vi også på veinormalene og vurderer om rammene for veibygging ligger på rett nivå, eller om det i noen tilfeller legges opp til for kostbare løsninger.

I Nasjonal transportplan heter det at ressursbruken i det enkelte budsjettår vil bli tilpasset den samlede økonomiske rammen i statsbudsjettet, innenfor de rammene som følger av handlingsregelen og tilstanden i norsk økonomi. Vi ser nå i praksis hvorfor dette er en viktig forutsetning i planen. Krigen i Ukraina påvirker kostnadene for infrastrukturbygging og fører også til at vi må tenke gjennom prioriteringene våre på nytt.

Det er altså flere gode grunner til å gå gjennom og vurdere planene våre på samferdselsområdet. Men jeg vil oppfordre til at vi fra regjeringen får komme tilbake

til Stortinget med den gjennomgangen Stortinget har bedt om, før vi bes om å igangsette nye utredninger som også berører veiporteføljen i Nasjonal transportplan.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:23:13]: Samferdselsministeren er sikkert veldig spent på kva eg skal stille spørsmål om. Eg har lovt at eg skal stille spørsmål om Møreaksen kvar gong vi har E39 på tapetet. Det same gjeld sjølvsagt her.

Vi legg merke til at Hordfast var planlagt som undersjøisk tunnel. Ein har brukt ny miljøteknologi, brukt noko av verdas beste kompetanse for å bygge flytebruer. Det er miljømessig, det er oppå sjøen, det er rett over, rullar rett over, og det er til halve prisen. Statens vegvesen Region Vest er kjempedyktig på den biten. Så opplever vi at Statens vegvesen Region Midt på ein måte fornektar det Statens vegvesen Region Vest meiner, og kjem med heilt andre føringar, der dei påstår at flytebrua på Møreaksen vert dyrare enn undersjøisk tunnel ned til 400 meter, firefelts og E39 gjennom Molde. Forklar korleis Region Vest klarer å handtere Hordfast på ein slik måte, men med Møreaksen er det heilt umogleg.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:24:20]: Da tror jeg vi beveger oss ut på et område som ingeniørene er best til å forklare. Men jeg antar at Region Vest ikke har vurdert Møreaksen. De har vurdert Hordfast. Så er det jo sånn at Region Midt har ansvaret for planlegging av prosjektet Møreaksen. Jeg må forutsette at våre fagmyndigheter gjør en samvittighetsfull og god jobb og gjør sine utredninger basert på det som er samfunnsoppdraget. Her ligger det en KVV tilbake i tid, som har hatt oppslutning både regionalt, lokalt og også nasjonalt, og som er bestillingen til Statens vegvesen. Det vil kunne være sånn, vil jeg tro, i vårt langstrakte land at det velges ulike løsninger, og at det vil være ulike løsninger som passer best for de ulike strekningene.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:25:13]: Vi legg merke til at den nye regjeringa leitar og ser etter det å kunne bygge billigare og kunne vurdere prosjekt. Det sa statsråden sjølv noko om, at dei ville gå gjennom prosjekta. Då håpar eg inderleg at regjeringa og statsråden også går igjennom prosjekt som Møreaksen og ser på erfaringane frå Hordfast, slik at ein både kan få ned kostnadene og få eit prosjekt oppå sjøen som er mykje mindre miljøbelastande. Om lag 300 mill. kr i året til vedlikehald av ein undersjøisk tunnel som Møreaksen og det å leggje ein ny E39 gjennom Molde by er ikkje særleg smart. Spørsmålet er: Vil statsråden bruke den gjennomgangsmetodikken som ein legg opp til, til å be Statens vegvesen Region Vest sjå litt nærare på og kanskje hjel-

pe Region Midt til å sjå på nye, framtidretta løysingar, som flytebruer faktisk er?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:26:12]: Vi har gitt våre etater et oppdrag om å komme tilbake til oss med en faglig utredning som handler om å se på veinormalene, hvordan de treffer, om innslagspunktet for firefelts vei er for lavt, bl.a., hvordan vi kan gjenbruke mest mulig av eksisterende vei, hvordan vi skal nå klima- og miljømålene våre. Når vi får disse tilbakemeldingene, har vi samtidig bedt Statens vegvesen og Nye Veier om å gjøre vurderinger av hvordan det vil kunne utspille seg for enkeltprosjekter. Når vi får det tilbake, vil vi i regjeringen gjøre en grundig vurdering, og vi vil melde tilbake til Stortinget på egnet vis når vi har den kunnskapen.

Mona Fagerås (SV) [11:27:03]: Jeg har lyst til å starte replikkrunder med å hylle fylkeskommunene som langs kysten har vist stor vilje til å redusere utslipp av klimagasser gjennom ferger med såkalt null- eller lavutslippsteknologi. SV har fått gjennomslag for at fylkeskommunene skal få kompensert merkostnader knyttet til utslippsfri ferje- og båttrafikk, i forbindelse med budsjettavtalen vi gjorde med regjeringen i fjor høst. Dette er det jeg vil kalle en lavutslippsrevolusjon, som aldri har vært reflektert i eksisterende utredninger for E39. Jeg tenker at dette må tas med i det videre arbeidet. I likhet med bl.a. NHO Sjøfart mener vi at det å ta med dette vil være avgjørende og nødvendig når man nå skal gjøre viktige vedtak i forbindelse med E39.

Mener ministeren at miljøregnskapet for nullutslippsferger skal være med?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:28:10]: Jeg tror jeg må gjenta det som er bestillingen fra Stortinget, som bl.a. også SV var med på i et forlik med regjeringspartiene, som handler om at vi nå skal ta en gjennomgang av veinormalene og se hvordan vi kan gjenbruke mest mulig vei og sørge for at vi når klima- og miljømålene våre. Jeg tror jeg skal være forsiktig med å gå inn i hvordan det kan slå ut for enkeltprosjekter. Det har ikke jeg kunnskap om på nåværende tidspunkt. Jeg tenker at vi må ha respekt for at vi nå har gitt en bestilling til våre fagmyndigheter og vil få tilbakemeldinger på det. Regjeringen vil gjøre sine vurderinger av det, og så vil vi kunne komme tilbake til de konkrete prosjektene og hvordan det vil kunne få effekt.

Mona Fagerås (SV) [11:28:50]: Nye motorveier skaper mer privatbilisme og økte klimagassutslipp. De er arealkrevende, og de er dyre. Nedskalering av unødvendige motorveiprosjekter og utbedring av eksisterende vei samt prioritering av kollektivtransport i hele landet bør bli den nye veien i sektoren. Prosjekter som fører til

mer trafikk og økte klimagassutslipp, samt ferjefri E39, bør etter SVs mening stoppes. Av hensyn til både miljø, sikkerhet, turisme og norsk maritim industri må vi satse på hyppige nullutslippsferger i stedet.

Ser ministeren at ferjefri E39 er med på å slå vekk livsgrunnlaget for de delene av norsk industri som ønsker å sitte i førersetet og bygge utslippsfrie ferger og hurtigbåter, og burde ikke regjeringen nå heller legge forholdene bedre til rette for grønn skipsbygging ved norske verft?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:29:52]: Jeg har selvfølgelig også stor sympati med denne viktige næringen, men jeg tror det blir et noe for enkelt resonnement, for det er også slik at ferjefrie løsninger gir andre merverdier for bl.a. næringslivet, som betydelig kortere reiseavstander, at vi bygger regioner sammen, og at vi slik sett også bidrar til både verdiskaping og mobilitet.

Vi må sørge for å gjøre det på en mest mulig klima- og miljøvennlig måte, men jeg er ikke med på resonnetet om at vi alltid kan la være å bygge vei fordi alternativet er så mye bedre. Det tror jeg ikke er et riktig resonnement. Men vi skal selvfølgelig gjøre disse nødvendige avveiningene når vi har tilstrekkelig kunnskap til å gjøre det.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Geir Inge Lien (Sp) [11:30:55]: SVs forslag om å stoppe bygging av ferjefri E39 får ikkje stor tilslutning her i stortingssalen i dag. Eg må seie at eg vert noko overraska over den knallharde motstanden mot vegutbygging i distrikta, her i denne saka på Vestlandet. På Vestlandet har vi ikkje tog i nokon særleg grad, i gamle Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal og delar av Hordaland. Så dette vert på ein måte å byggje vår del av landet i hop med ein ferjefri E39, som er utruleg viktig.

Det vert frå SV vist til klimarekneskap i ferjefri E39-prosjektet, men i dei store samferdselsprosjekta i storbyane vert argumentasjonen endra. Det er noko merkelig. Vi må bruke enorme ressursar på Intercity, på tog med store inngrep, både i by og land, utan at det vert stilt spørsmål om ein miljørekneskap for desse enorme prosjekta. Når kan vi vente at SV etterspør ein slik rekneskap for dei store inngrepa som Intercity, som tog, gjer i både by og land?

Eg må seie at eg òg reagerer litt – ikkje berre litt – på Framstegspartiet her no, representert ved Sigbjørn Framnes, som seier at no må det vere slutt på tida for omkampar. Men kvifor tek akkurat Framstegspartiet ein omkamp på eit prosjekt som eg vil gå litt djupare inn i no, Møreaksen, som betyr så mykje? Framstegspartiet

brukte i går utruleg mykje tid på å fortelje kor viktig dette prosjektet er, og det er òg sagt frå talarstolen av Framstegspartiet her i dag.

Møreaksen i Møre og Romsdal er eit prosjekt i ferjefri E39-prosjektet som vil gje store verdiar for nasjonen. Meir enn 100 toppleiarar frå bedrifter med ei årleg omsetning på over 100 mrd. norske kroner har stilt seg bak oppropet «Ja til tidenes samferdselsøft for Møre og Romsdal!». Det er sentrale hjørnesteinsbedrifter som framhevar betydninga av å auke og få døgnope samband mellom Sunnmøre og Romsdal, inkludert Aukra og tidlegare Midsund kommune – no er Midsund i Molde. Vi snakkar om fire ferjer på Romsdalsfjorden, i tillegg til Mordalsvågen–Solholmen og Aukra–Hollingsholmen. Totalt vert seks ferjer og tre ferjesamband overflødige, og 5 000 innbyggjarar får fastlandssamband, i tillegg til at Sunnmøre og Romsdal vert kopla i hop.

Dette er eit viktig prosjekt, og eg må berre til slutt seie at vi ser at mange prosjekt som har vore bygde før, har hatt ei enorm betydning for vekst og utvikling i Møre og Romsdal fylke. Eg trur ikkje nokon ville ha teke tilbake ferjene der dei har vorte erstatta av bru og tunnelar.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:34:15]: Framstegspartiet er ikkje imot ferjefri E39, og vi har sagt klart og tydeleg at vi støttar Hordfast, der ein har kome med eit fornuftig prosjekt for miljøet med flytebru. Men stortingsgruppa vår har sagt klart nei til Møreaksen – undersjøiske tunnelar, firefelts nesten ned til 400 meter og å leggje ny E39 gjennom Molde. Det er grunnlaget. Vi ønskjer ei anna løysing over Romsdalsfjorden, gjerne med flytebruer, og Romsdalsaksen er eitt alternativ som ein kan bruke. Det viser seg med Hordfast at dette kan gje halve prisen av dyre, gammaldagse, undersjøiske tunnelar, som rett og slett er greinalaust gammaldags teknologi. Berre på Møreaksen er det altså 300 mill. kr i vedlikehaldskostnader per år. Flytebruene som er ein del av Nordhordlandsbrua og på Imarsund, har nesten ikkje utgifter til vedlikehald i det heile. Så grunnlaget er at ein må bruke litt sunn fornuft. Ein må byggje landet med framtidretta teknologi. Ein må ikkje gå bakover i tid og byggje undersjøiske tunnelar, der vogntoga må ligge i 40 km/t og med fulle bremsar nedover – Ørskogfjellet på nytt – og så er det full gass opp igjen. Det er utslepp på 2 300 tonn berre på 240 vogntog, samtidig som Møre og Romsdal fylke snakkar om at dei skal vere miljøfylke nummer éin i Noreg! Er det mogleg? Det er ikkje mogleg – for ein må faktisk lytte til transportnæringa, som seier blankt nei til Møreaksen. Ifølgje spørjeundersøkingar gjorde av dei største mediehusa i Noreg – som har opp i 3 000–4 000 spurde, normale meiningsmålin-

gar er på 1 000 – seier opp mot 80 pst. nei til Møreaksen. Så då kan ein leite etter nokon som ønskjer å køyre varene sine fra Ålesund til Molde og Molde til Ålesund – eg finn dei ikkje, men det er sikkert nokon som skal køyre der – men hovudsakleg skal ein inn og ut av Møre og Romsdal.

Så er det kostnadene: I dag kostar det altså 72,5 kr éin veg over Romsdalsfjorden med full rabatt og ein normal bil. Det skal koste 348 kr tur–retur med full rabatt på Møreaksen. Ein snakkar om ein bu- og arbeidsmarknadsregion. Frå Molde til Ålesund, med dei bompengane som kjem i tillegg, vil det vere omtrent 500 kr i bompengar per dag. Kven har moglegheit til å bruke 2 500 kr i veka? Bu- og arbeidsmarknadsregion? Det er ikkje slik ein kan byggje ferjefri E39. Vi må byggje flytebruer, vi må byggje fornuftig, med framtidretta teknologi og – til slutt – lytte til folket, som seier klart nei til Møreaksen.

Men vi seier ja til Hordfast og ja til flytebruer.

Presidenten: De som lurar på innholdet i uttrykket «greinalaust gammaldags», kan ta en prat med representanten Sve etterpå.

Liv Kari Eskeland (H) [11:37:35]: Det er berre å slå fast éin gong for alle: Ferjefri E39 er – med dei to prosjekta som i dag ligg i NTP, for å binda det flikete fjordlandskapet vårt saman – noko av det beste, sikraste og mest samfunnsøkonomisk lønsame me kan gjera for å tryggja næringsliv, arbeidsplassar, busetjing, liv og helse langs kysten vår. Kvifor i all verda skal me gjera det? Jo, for det er der svært mykje av grunnlaget for utviklinga av det grønne skiftet ligg. Det er der me skal leggja til rette for all den produksjonen som skal skje utanfor kysten vår, anten det er petroleum, havmineral, fisk eller flytande havvind. Men det er òg der mykje av den store kraftproduksjonen skjer, litt lenger inn i fjordane, der brear og nedbør syter for at kraftproduksjonen skjer, i fjella våre. Kven skulle då, om ikkje me i denne salen, vera dei som nettopp såg dette, og som syter for at det næringslivet som har etablert seg der, får så gode rammer som mogleg, slik at det kan bidra til at Noreg kjem med i det grønne skiftet, og syta for arbeidsplassar og inntekter til landet vårt? Samanhengen mellom å leggja til rette for næringsliv og framtidige inntekter og nye grønne arbeidsplassar er openberr, og det undrar meg at dette ikkje er eit tema som i det heile vert drøfta frå SV si side. Innbyggjarane ser det, næringslivet ser det, og eg er svært glad for at resten av komiteen òg ser dette.

Skal dette vera ein attraktiv region der ungdomane ønskjer å busetja seg, må me få på plass mobilitet og byggja ned grenser. Det gjer me med effektive transportkorridorar. Skal me få ned energibruken og få fram varer

og tenester – ja, så må me få på plass effektive transportkorridorar. Skal me leggja til rette for komande generasjonar, må me syta for god infrastruktur. Og ikkje minst: Skal me jobba for ein nullvisjon innanfor transportsektoren, må me få på plass gode og trygge vegar.

Ferjefri E39 er ikkje berre eit mobilitetsprosjekt, det er ryggrada for at Vestlandet skal kunna bidra til å løfta Noreg inn i framtida, med nye, framtidsretta arbeidsplassar som peiker mot ei grønare verd. At SV ikkje ser denne høgare himmelen, må me berre ta inn over oss. At resten av komiteen og departementet gjer det, gler oss sjølv sagt. Men som me seier der vest: Det skulle berre mangla.

Til slutt: Klima- og miljøkonsekvensar vert belyste i dei forskjellige prosjekta. Som svar på spørsmålet til SV: Klimautslepp er vurdert i Hordfast og når det gjeld fossilfrie ferjer. Hordfast vil vera meir klimavenleg i eit 100-årsperspektiv, og dette er det laga rapportar om.

Kostnadssida vert nøye gjennomgått prosjekt for prosjekt, og det er ingen som ønskjer å betala meir bompengar enn ... (Presidenten klubber.)

Geir Inge Lien (Sp) [11:40:58]: Eg må seie at eg finn argumentasjonen frå representanten Frank Edvard Sve merkeleg. Her argumenterer representanten om bompengar og kostnader på strekkinga. Eg har forstått det sånn at Framstegspartiet har ei løysing på det. Dei skal vel ikkje ha bompengar på nokon av dei andre prosjekta rundt om i landet? Det ligg dekning for dei. Eg må seie at i dag har Framstegspartiet – berre på denne strekkja her, Møreaksen – gått inn på ein merknad i lag med SV, som går på at kulturlandskap, nedbygging av myr, er eit problem. I går hadde vi ein debatt i denne salen om ein motorvegplan der Framstegspartiet ønskte veg med 130 km/t og 110 km/t gjennom landet. Då var ikkje dette eit problem. Alle saman skjønner kva ein veg med 130 km/t og 110 km/t krev i form av kurvatur. Den vil gå igjennom utruleg mange myrer, mykje landbruksjord og matjord. Då er ikkje Framstegspartiet oppteke av dette. Og så går Framstegspartiet inn på denne merknaden her i dag! Eg finn det veldig merkeleg – heilt utruleg.

Dette prosjektet, Møreaksen, har kome langt. Det har vore knadd, det har vore gjennomgått, det har vore sett på i mange rundar. Kryssinga av Romsdalsfjorden er ferdig regulert og klart til oppstart. Vi ser at i mange prosjekt rundt om i landet har det vore stor motstand. Eg var ordførarar då Tresfjordbrua og Vågstrandstunnelen skulle byggjast. Det var lokalt engasjement både mot bompengar og mot prosjektet frå enkelte bygdelag som følte at det ikkje gagna dei. I dag trur eg ein kunne fått alle tidlegare motstandarar, som då var kanskje fleire hundre, inn ein liten minibuss.

Dette gjeld mange prosjekt. Vi ser at når prosjekt har vorte realisert og vorte bygd, er det ingen som vil gå tilbake til å ha ei ferje der i staden for å kunne ferdast saumlaust. Då synest eg det er veldig merkverdig og rart at representanten Frank Edvard Sve frå Møre Romsdal ikkje ønskjer at vi skal få ta del i denne samferdselskaka, få vår rettmessige del av midlane og utvikle og byggje ein region – veldig merkverdig.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:43:46]: Då eg hørde representanten Lien frå Senterpartiet i innlegget påstå at prosjektet over Romsdalsfjorden, Møreaksen, var både prosjektert, regulert og ferdig til oppstart, minner det meg om ein som sa at ein kunne ladde både ned og opp det prosjektet. Det ligg omtrent på same nivået. Det er ikkje eingong køyrt KS2 på prosjektet. Det er ikkje regulert ein meter ferdig verken på sørsida eller nordsida av vegen. Kvar skal dei ende vegen? Kvar skal vegen gå gjennom Molde og forbi Molde? Det er ingen som veit korleis det skal vere. Det er altså eit prosjekt som heng i lause lufta.

Ja, både underteikna og Framstegspartiet er oppteke av å ta vare på naturen vår. Det gjeld i heile Noreg. Vi treng jo ikkje byggje ned verken ditt eller datt viss vi kan la vere å byggje eit dårleg prosjekt som Møreaksen, som nokre ønskjer å byggje. Då er det lett for oss i Framstegspartiet å seie at vi sparer litt myr og litt kulturlandskap i det prosjektet, for det er altså heilt umogeleg å byggje ein Møreakse der det ikkje går an å sjå noko lyspunkt i tunnelen. Den tunnelen går ned til nesten 400 meter under fjorden og påfører altså kostnader som ingen vil kunne betale. Situasjon i dag er at det er gratis ferje. I heimkommunen til representanten Lien er det 400–600 personar som dagleg pendlar gratis til Molde. Dei vil altså få hundrevis av kroner i pendlarutgifter per dag, og mange har snakka med meg og med våre representantar i Framstegspartiet og sagt at då må dei kanskje berre seie opp jobben. Dei har ikkje råd til å fare til Molde. Så det er litt av realiteten.

Eg har enno ikkje klart å finne den personen som kan fortelje meg at det er ein bu- og arbeidsmarknadsregion – å kunne bu i Molde og jobbe i Ålesund, eller omvendt, og betale over 500 kr per dag. Kven har moglegheit til det? Ingen har moglegheit til det. Det er altså ein utopi å bruke det som argument. Då må ein sjå på andre løysingar, og då er flytebruer og billegare løysingar det beste.

Viss det hadde vore slik at det var eit rungande rop etter Møreaksen i Møre og Romsdal, hadde saka vore annleis. Men det er eit rungande rop mot Møreaksen i Møre og Romsdal. Det viste kanskje siste val. Resultatet viste at folk ikkje ville ha Møreaksen, men ville ha parti og politikk som faktisk seier nei til Møreaksen, men sei-

er ja til fornuftig bruk av pengane i Noreg – flytebruer og å bruke pengane på ein god måte. Men over fjorden skal vi.

Mona Fagerås (SV) [11:46:58]: Som svar på utfordringene SV har fått i denne saken, kan jeg egentlig nøye meg med å si: 382 mrd. kr. Det er mye pengar – og det er en beregning som er gjort før byggekostnadene har økt vanvittig, sånn som de har gjort i det siste. Det er bare å ta en telefon til Raymond Johansen, og så vet vi litt om hva økte byggekostnader vil si.

Men jeg nøyer meg ikke med 382 mrd. kr, for i denne saken er jeg litt skuffet over Senterpartiet og komitéleder Sande, som setter bane opp mot firefelts motorvei. Men det er for så vidt ikke bare Sande som prioriterer vei framfor bane. Flertallet i denne salen vil jo bygge firefelts motorvei framfor en moderne tosporet jernbane i viktige korridorer. Dette er et sikkert grep for å slå vekk grunnlaget for jernbanen. Vi er nødt til å begynne å prioritere om vi skal nå klimamålene våre. Vi er nødt til å velge trafikksikkerhet, vi er nødt til å velge miljø, og vi er nødt til å velge å få gods over på bane og sjø.

Fergefri E39 vil spise opp store deler av statsbudsjettet og samferdselsbudsjettet. Vi stiller spørsmål ved om overdimensjonerte motorveiprosjekter virkelig skal prioriteres framfor å ta vare på de veiene vi har, og sikre trygge og gode hverdagsveier samt et godt kollektivtransporttilbud i hele landet. Jeg har sagt det før, men jeg sier det veldig gjerne igjen: Det er mye bedre å bygge langt og trygt enn bredt og dyrt.

Liv Kari Eskeland (H) [11:49:23]: Det siste innlegget krev eit lite tilsvaer, men eg skal vera kort. Eg har berre lyst til å minna representanten frå SV om at det dessverre ikkje går jernbane langs Vestlandskysten vår. Hadde det gått jernbane der E39 går i dag, hadde diskusjonen vore ein heilt annan.

Presidenten: Representanten Geir Inge Lien har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Geir Inge Lien (Sp) [11:50:01]: Det er litt til både SV og Framstegspartiet her: Når det vert sagt at ein stor del av veljarmassen i Møre og Romsdal støttar parti som ikkje vil ha Møreaksen, er det ikkje sant. 70 pst. av veljarmassen i Møre og Romsdal har støtta parti som går for Møreaksen. Vi veit uansett og eg veit – som transport- og kommunikasjonspolitkar i Stortinget – i dag at ein mange andre plassar i landet får beskjed frå innbyggjarar som har ei interesse som ikkje er i samsvar med prosjekt som vert bygde. Det ønskjer dei ikkje. Då tenkjer eg at det er mykje vi må sjå på her. Byvekstavtalar, jernbane – alt må sjåast på i ein sann samanheng

viss noko må kuttast i framtida. Her har vi ein jobb å gjere, men det å byggje veg, byggje landet, er utruleg viktig. Ferjefri E39 er viktig både for næringsliv og for å få ein sømeleg ferdsel langs kysten.

Presidenten: Representanten Frank Edvard Sve har også hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:51:15]: Vi har hatt ein livleg debatt om ferjefri E39. Ein ting er bra sikkert: Regjeringspartia Senterpartiet og Arbeidarpartiet kan bruke energien sin på alt anna enn Møreaksen, for det er vel no kome rimeleg klart frå Sosialistisk Venstreparti at det vert å bere staur og misse stauren viss ein trur ein skal få støtte frå Sosialistisk Venstreparti til å byggje Møreaksen.

Så er det sånn at vi må finne fornuftige løysingar her i verda. Det gjeld òg på alle andre vegar. Vi i Framstegspartiet ønskjer å bruke pengane fornuftig, ikkje sløse med pengane. Då er det openbert at vi må finne flytebrualternativ, som Hordfast. Det er eit veldig godt døme på at det går an å få kostnadene ned og byggje mykje meir miljøretta.

Bodskapen min til regjeringa er: Bruk tida på gode prosjekt. Bygg gjerne meir motorveg. Bygg veg der det bur folk, og ikkje bruk 30–40 mrd. kr på 2 300 bilar over Romsdalsfjorden. Då byggjer ein flytebru til halve prisen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:52:24]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Helge André Njåstad, Frank Edvard Sve, Morten Stordalen og Silje Hjemdal om å bygge hele E39 Ringvei øst i Bergen (Innst. 321 S (2021–2022), jf. Dokument 8:186 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Liv Kari Eskeland (H) [11:53:22] (ordfører for saka): Som ordfører for saka vil eg innleiingsvis gjerne få takka

komiteen for eit effektivt og godt arbeid med denne saka.

Bakgrunnen for saka er eit representantframlegg frå Framstegspartiet om å planleggja for eit heilskapleg ringveg aust-prosjekt med samanhengande firefelts motorveg på E39. Me snakkar då om vegen rundt Bergen.

For dei uinnvigde er dette eit prosjekt som skal sikra at trafikken som skal utanom Bergen sentrum – anten han kjem frå nord, aust eller sør – med tida må få ein effektiv E39-korridor på austsida av Bergen. I dag går trafikken nord-sør gjennom delar av Bergen sentrum, noko som ikkje kan vara ved over tid.

Komiteen er einig om at ein må sikra gode trafikkorridorar i Noreg, og at folk, varer og tenester må koma trygt og raskt fram. Ein ringveg rundt Bergen er under utvikling av Statens vegvesen. Det er ein ringveg som vil bidra til betre trafikkforhold i Bergen sentrum, som effektivt vil slusa trafikken forbi bykjernen, og der ein må vera førebudd på å ta imot trafikk som vil koma, fordi me òg lenger sør vil få effektive transportkorridorar langs kysten vår gjennom Hordfast og Rogfast. Dette kjem i tillegg til eit betre samband mot Voss gjennom ny E16.

Komiteen er likevel tydeleg på at førsteprioritet i dette ringvegsambandet er Vågsbotn–Klauvaneset, ei vegstrekning som i dag er belasta med mange ulykker og mykje kø. Dette kom òg fram i handsaminga av NTP, frå dei forskjellige partia.

Statsråden viser til at sjølv om ringvegen i dag er oppdelt i fleire delprosjekt, er heilskapen til prosjektet godt teke i vare. Sentralt i dette er at hovudkrysset i Arna er definert og vedteke i forbindelse med reguleringsplanen for ny E16 Arna–Stanghelle. Her er det teke høgd for påkopling til ein firefelts ringveg. Vidare viser Statens vegvesen til dimensjoneringskriteria for at det vil vera trong for ein firefelts veg, og dette vert lagt til grunn i planprosessen.

Det skjer no politiske prosessar i Bergen kommune for Arna–Vågsbotn–Klauvaneset. Kommunedelplan med konsekvensutgreiing til andre gongs behandling ligg no føre. Ein registrerer at det er usemje mellom Statens vegvesen og kommunen om strekket Arna–Vågsbotn. Av erfaring veit me at slik usemje vil forsinka ønskt framdrift i prosjekta, og det er viktig at ein snarast finn fram til løysingar ein kan ha semje om slik at ein ikkje tapar tid. Når trafikken frå ny E16 kjem innpå, og ferjefri E39 sørfrå vil overta ein del trafikken som i dag går med fly, er det viktig at vi har tenleg infrastruktur for å avlasta trafikk som i dag går gjennom Bergen sentrum. Men med arbeidarpartistyre både i Bergen og i statsrådsposten set me vår lit til at ein finn gode løysingar på denne utfordringa. Det er viktig for heile Vestlandet.

Erling Sande (Sp) [11:56:45] (leiar i komiteen): Trafikksituasjonen i og rundt Bergen er krevjande. Særlig har situasjonen på E39 frå Åsane og nordvestover vore ein flaskehals for trafikken, med store konsekvensar for framkomst og trafikktryggleik. Dette var noko av bakgrunnen for at eit fleirtal på Stortinget under behandlinga av NTP samla seg bak det å ta med strekninga Vågsbotn–Klauvaneset, som Solberg-regjeringa ikkje hadde lagt inn i det opphavlege framlegget sitt. Komiteen har også understreka at denne strekninga skal vurderast på lik linje med dei andre prosjekta i den framlagde NTP-en, og stille på startstreken på lik linje med dei andre i prioriteringsarbeidet.

Så ser Senterpartiet at Ringveg aust er ein viktig del av ei langsiktig løysing på trafikkutfordringane til Bergen by, og vi er glade for at Statens vegvesen forsikrar at den heilskaplege planlegginga er godt vareteken gjennom arbeidet som no skjer. Det er likevel sånn at desse tre delprosjekta har ulik modningsgrad, og det er strekninga Vågsbotn–Klauvaneset som i dag har størst trafikkale utfordringar og størst lokal merksemd, og som det er sterkast engasjement for å få gjort noko med.

Øg så er det ikkje uendeleg med pengar. Dette forslaget stiller seg i rekkja av forslag frå Framstegspartiet som nærmast dagleg rullar inn. Felles for mange av dei er at dei kostar mykje, og at ein ønskjer dei raskt gjennomførte. For alle dei andre partia i denne salen er økonomisk ansvarskjensle eit poeng, og i ein høgkonjunktur er både folk og næringsliv tente med at ein unngår galopperande løns- og prisvekst. Då spelar offentleg pengebruk ei rolle, og det stiller oss – i alle fall dei politikarane som vel å bry seg om det – overfor eit viktig prioriteringsarbeid framover. Kva skal kome først og sist, og korleis kan vi nytte samferdselsmidlane mest mogleg fornuftig, slik at vi når lengst mogleg med kronene?

Frank Edvard Sve (FrP) [11:59:14]: Neste veke skal eg fremje framlegg om at jorda er rund. Eg er heilt sikker på at eg kjem til å verte nedstemd av Senterpartiet og Arbeidarpartiet, og kanskje også av Høgre og SV. Dei kjem til å ha ei eller anna forklaring på at jorda ikkje er rund. Ho må vere firkanta eller noko anna. Ei eller anna forklaring må det vere på at dei kan stemme imot, for i denne saka er den eine etter den andre, både i komitémerknadene og frå talarstolen, einige i at E39 Ringveg aust i Bergen er eit kjempeviktig prosjekt. Vi må prosjektere det, vi må planleggje det, og det er heilt nødvendig for Bergen – men vi stemmer imot i komiteen. Viktig.

Difor har eg faktisk lyst til å fremje framlegg om at jorda er rund, for dette er eg altså ikkje van med. I fylkestinget og i kommunen er eg van med å vere pragmatisk og støtte det ein skal støtte – det som er fornuftig, fordi

det er politikk. Eg trudde vi var i denne salen for å drive politikk.

Når vi i dette prosjektet fremjar eit framlegg om å planleggje heilskapleg E39 Ringveg aust i Bergen, er ikkje det å bruke pengar. Det er å planleggje. Det er faktisk å bruke mindre pengar viss ein planlegg heilskapleg, for då kan ein spare pengar. Det er jo sånn Nye Vegar sparer pengar. Dei byggjer 20 pst. billegare fordi dei planlegg heilskapleg for å utnytte masse, balanse og maskin osv.

Korleis er det vanskeleg å forstå det? Det er jo bevist at sånn er det. Kva er då problemet med å ha ein heilskapleg planlegging av E39 Ringveg aust i Bergen, som er så viktig for byen, trafikken og trafikkgjennomgangen i Bergen? Saksordføraren frå Høgre sa det heilt supert, men Høgre stemmer imot likevel fordi det er logisk å stemme imot noko ein er for – eller?

Dette er ei positiv sak. Vi ønskjer å setje positive saker på dagsordenen, og Senterpartiet snakkar om at vi brukar mykje pengar. Alle hugsar videoen med leiaren i Senterpartiet, Trygve Slagsvold Vedum, som stod og snakka om at det var umogeleg for folk flest å betale 16–17 kr literen for drivstoff. No i dag er prisane 24–26 kr, og dei har konkurranse i Senterpartiet om å bortforklare kvifor ein ikkje set ned drivstoffavgiftene, og står for det dei sjølve meinte for under eitt år sidan. Plutseleg har Senterpartiet vorte veldig, veldig, veldig ansvarlege.

Eg tek til slutt opp Framstegspartiets forslag i saka.

Presidenten: Da har representanten Frank Edvard Sve tatt opp det forslaget han viste til.

Presidenten er vidare litt usikker på hvordan vi skal fordele saken om at jorden er rund, så det er kanskje presidentskapet som må ta seg av det.

Mona Fagerås (SV) [12:02:42]: I likhet med representanten Sve overrasker ikke SV. Når det gjelder planene om ny Ringveg øst med firefelts motorvei og fartsgrense på 100 km/t, er vi nødt til å peke på at dette prosjektet har en betydelig negativ samfunnsøkonomisk netto nytte.

Den nye veien er anslått å koste 19 mrd. kr, og prosjektet er i strid med nullvekstmålet og vil gi betydelige arealkonflikter. Vi i SV er tydelige på at planene om ny firefelts motorvei for Ringveg øst må droppes, og at planene må nedskaleres. Vi mener at alternativet er at det gjennomføres en oppgradering og sikring av dagens vei mellom Nesttun og Arna, og tofelts tunnel forbi Grimesvingene. I tillegg kan en vei nord for Arna utredes og få midtrekkverk på halvparten av strekningen supplert med ny tunnel på Hylkje, noe som reduserer lokal trafikkbelastning. Disse alternativene vil redusere kostnadene med 75–80 pst., og jeg håper at regjeringen er villig

til å se på alle innsparingene også når det gjelder denne veien.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:04:33]: Jeg er, i likhet med komiteen, opptatt av å sikre gode transportkorridorer i Norge og å sikre at både folk og varer kommer raskt og trygt fram. Veisystemet rundt og gjennom Bergen er sårbart, og jeg forstår engasjementet for å få på plass en effektiv, sikker og forutsigbar ringveiløsning.

I Statens vegvesens interne gjennomføringsplan for 2022–2027 legges det opp til en helhetlig planlegging av denne strekningen, Fjøsanger–Arna–Vågsbotn–Klauvaneset, som utgjør Ringvei øst. Planleggingen er kommet lengst på den nordlige delen av strekningen, fra Arna via Vågsbotn til Klauvaneset. Forslag til kommunedelplan for denne strekningen er oversendt til Bergen kommune for sluttbehandling. Statens vegvesen legger deretter opp til å gå videre med reguleringsplan for E39 Vågsbotn–Klauvaneset.

Statens vegvesen opplyser at prognosene for trafikkutvikling på strekningen mellom Fjøsanger og Klauvaneset i dimensjoneringsperioden tilsier at det skal bygges firefelts vei etter dagens veinormal, og at det legges til grunn i planprosessen. Statens vegvesen vil justere planleggingsprogrammet minst én gang i året, når budsjett og politiske prioriteringer gjør det nødvendig.

Representantene viser til at det var bred politisk enighet om å framskynde oppstart for dette prosjektet da Stortinget behandlet Nasjonal transportplan i fjor. Jeg vil understreke at flertallet også ønsket å prioritere tidligere oppstart for flere andre prosjekter, men uten at det var en tilsvarende enighet om hvordan man skulle finansiere dette.

Som omtalt i revidert nasjonalbudsjett er norsk økonomi inne i en høykonjunktur. Det er derfor varslet at regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med en vurdering av samferdselsprosjekter i forslaget til statsbudsjett for 2023. Målet er å redusere kostnadene til slike prosjekter, få bedre kostnadskontroll og unngå ytterligere press i norsk økonomi.

Jeg viser også til at Stortinget har bedt om en gjennomgang av veipordeføljen i Nasjonal transportplan fram mot 2023-budsjettet, og regjeringen kommer tilbake til Stortinget med denne gjennomgangen.

Jeg mener at Stortinget ikke bør gi noen garanti eller pålegg overfor lokale myndigheter knyttet til planlegging, standardvalg eller gjennomføring av enkeltprosjekter. Statens vegvesen er bevisst på behovet for helhetlig planlegging på Ringvei øst.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sigbjørn Framnes (FrP) [12:07:46]: Ringveg aust er ein del av firefelts ferjefri E39. Eg reknar med at ministe-

ren ser den positive effekten samankoplinga av E39 og E16 vil få i Arna. Om ein ikkje planlegg å bygge heile Ringveg aust, vil ein då oppnå den positive effekten for bilistane?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:08:19]: Det er sånn at vi som regjering, og også dette Stortinget, ønsker at man skal øke nytten i prosjektene våre, og da ønsker vi også at det skal være en helhetlig planlegging. Så vil det selvfølgelig ta tid før man klarer å utbygge prosjekter, men det er jo den samlede utbyggingen som gir størst nytte. Det er et viktig poeng i videre prosesser rundt Ringvei øst.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:08:58]: I innlegget sitt var statsråden også inne på dette med ei heilskapleg planlegging, og det står også i svarbrevet til komiteen i saka. Det må jo bety at statsråden er einig i forslagsstillerane sitt framlegg, der ein ber om heilskapleg planlegging av Ringveg aust i Bergen. For det er jo det som vert gjort, og det er ikkje sett nokon tidsfrist i framlegget. Så er statsråden eigentleg einig i framlegget?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:09:34]: Vi har et system, som dette stortinget vel har sluttet seg til, som handler om porteføljestyling. Statens vegvesen jobber selvstendig med planleggingsprosesser og planlegging av prosjekter, sånn at vi i porteføljen kan gjøre nye vurderinger når prosjekter blir modne. Her jobber Statens vegvesen med å planlegge denne strekningen, så jeg ser ikke noe behov for at Stortinget skal gå inn og pålegge verken Statens vegvesen eller lokale myndigheter noe i så måte. Jeg forutsetter at planprosessene løper videre, slik som forutsatt.

Silje Hjemdal (FrP) [12:10:26]: Det er 19 milliarder gode grunner for hvorfor bergenserne og ikke minst befolkningen i Nordhordland skal få prosjektet de har ventet på i flere tiår. I Arbeiderpartiets valgkamp lovet man at det var vanlige folks tur. Jeg går ut fra at det også gjelder beboerne i vest, som nå er utålmodige etter å komme seg fram og etter å tilrettelegge for næringslivet.

Jeg vet at ministeren var på besøk – det var vel 8. mars – og møtte deler av befolkningen i Åsane, men jeg kunne ikke registrere de store løftene etter kakebesøket. Nå vet jeg at det er veldig mange som sitter hjemme og følger med på debatten som går i Stortinget i dag. Jeg lurer på: Hva kan samferdselsministeren love av konkret framdrift for dem som nå sitter utålmodig hjemme og følger debatten?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:11:29]: Det er riktig at jeg var på besøk i Bergen, og jeg var ute og så på denne konkrete veistrekningen. Det var et interessant møte. Det kan alltid gå merverdi å møte folk og se hvordan

forholdene er. I dette området er det en belastning fra denne veien, noe som er bekymringsfullt bl.a. for dem som er naboer til veien.

Når det er sagt, er det slik med Nasjonal transportplan og norsk veiplanlegging at vi nå har porteføljestyling; det er den modellen som den foregående regjeringen tok initiativ til og fikk vedtatt. Så vi setter ikke noen konkrete sluttdatoer for gjennomføring av prosjekter. Vi har en portefølje, og da sier vi noe om hva som er i den første seksårsperioden, og så er det udefinert hva som er i den neste seksårsperioden.

Dette prosjektet er ett av flere som vi har bedt Statens vegvesen om å gjøre vurderinger av, fordi det var et flertall bak dette prosjektet med merknader i Stortinget under behandlingen.

Mona Fagerås (SV) [12:12:43]: Ministeren var i et tidligere innlegg inne på urolighetene i verden. Denne uroligheten har gjort flere og flere oppmerksomme på beredskap og viktigheten av matjord. Store veiprojekter er årsaken til nedbygging av mye matjord. Matjord er en svært begrenset ressurs. Det er avgjørende å ta vare på norsk matjord for å sikre matberedskap, selvforsyning og evne til å produsere mat til framtidige generasjoner. Hva gjør ministeren for å hindre at nye veiprojekter skal være med og ødelegge matjorda vår, og er dette i det hele tatt noe ministeren er opptatt av?

Statsråd Jon-Ivar Nygård (A) [12:13:35]: Jeg kan forsikre Stortinget om at jeg er opptatt av det. Vi har tatt oppdraget som Stortinget har gitt oss – og som SV også var med på å bidra til et vedtak om – på det største alvor. Vi skal gå gjennom veinormaler, og vi skal søke og utforske om disse er treffsikre nok, om vi har et for lavt innslagspunkt for firefelts veier i Norge, hvordan vi kan sørge for å gjenbruke mest mulig vei, og hvordan vi kan spare naturressurser og matjord. Så jeg er helt enig i det perspektivet, men det betyr ikke at man alltid ender opp med en situasjon der man ikke bygger vei.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Silje Hjemdal (FrP) [12:14:32]: Tiden for festtaler for Ringvei øst er for lengst forbi. Det var stor skuffelse i Bergen og Nordhordland da forrige regjering i fjor la fram sitt forslag til Nasjonal transportplan. Tilsynelatende hadde man faktisk glemt Bergens aller viktigste samferdselsprosjekt, nemlig Ringvei øst. Det er den ringveien og det samferdselsprosjektet som kanskje er mest samfunnsøkonomisk lønnsomt i hele Norge. Det vil lette trafikkavviklingen gjennom Bergen, kanskje spesielt på Danmarks plass, og ikke minst vil det gjøre

E39 mer trafiksikker. Veien er rett og slett avgjørende og viktig for befolkning og næringsliv, som nå har ventet lenge, faktisk flere tiår. Men dette er også en veldig viktig del av den helheten vi må se i vest når Hordfast og ny vei til f.eks. Voss skal bygges.

Det jeg imidlertid har lyst til å problematisere litt i dag, er at det ikke nødvendigvis bare er her ansvaret ligger. Det presiserte også tidligere statsminister Erna Solberg, nettopp fordi det i mange sammenhenger kunne framstå som at prosjektet ikke hadde lokalpolitisk støtte. I Bergen er det Arbeiderpartiet og kanskje først og fremst Miljøpartiet De Grønne som virkelig har gjort alt de kan for å stikke kjepper i hjulene for dette prosjektet, senest for kort tid siden, nærmere bestemt fjorten dager siden. At Miljøpartiet De Grønne og Arbeiderpartiet sår tvil om dette prosjektet, gjør det ikke lettere å fatte de gode beslutningene her. Jeg håper at samferdselsministeren vil ta grep.

Fremskrittspartiet foreslo i sin alternative NTP å gi 19 mrd. kr til dette utrolig viktige prosjektet, men vi var også krystallklare på at det må en helhetlig plan til.

Som jeg var inne på: Tiden for festtaler er forbi, valgflesk hjelper lite for befolkningen i Bergen og Nordhordland. Nå er det på tide med framdrift – konkrete ting må skje. Jeg forstår veldig godt at dette har blitt en tålmodighetsprøve for befolkningen. Jeg er skuffet i dag over at folk ikke kan støtte Fremskrittspartiets forslag.

Liv Kari Eskeland (H) [12:17:47]: Kort oppsummert: Statsråden har i brevet sitt til komiteen understreka at Statens vegvesen tenkjer heilskapleg. Fjøsanger–Arna og Arna–Klauvaneset vert tenkte på som eit heilskapleg prosjekt, og firefelts veg ligg til grunn. Det er stadfesta i dialog med Statens vegvesen. Statsråden har òg bekrefta det her i dag.

Det som bekymrar oss meir, er konflikten som no ligg i Arbeidarparti-byrådet og Statens vegvesen. Me håpar at dette finn si løysing, og me håpar òg at statsråden kan vera med og bidra til at me finn gode løysingar på dette. Det vil vera viktig for utviklinga av heile Vestlandet.

Nils T. Bjørke (Sp) [12:18:56]: Grunnen til at eg tek ordet no, er at eg høyrde representanten Hjemdal snakka om at dette er noko som bergensarane er opptekne av. Ja, folk i Bergen er verkeleg opptekne av det, men særleg opptekne av den nordlege delen av Ringveg aust. Samtidig er dei òg opptekne av jordvernet. Det er grunnen til at dei har gått imot ein del av forslaga frå Vegvesenet. Det må vera lov for lokale representantar å ta omsyn. Ein skulle jo tru at alle partia etter kvart har vorte opptekne av å ta vare på mest mogleg jord i dette området.

Det er fleire ulike alternativ for Ringveg aust. Det går godt an å byggja den vegen og samtidig ta vare på bygdene og landbruksjorda i Arnadalen og andre plassar, men det har Vegvesenet så langt ikkje vore villig til å gjera. Då må det vera mykje lettare å gjera som Bergen kommune seier: Lat oss byggja den nordlege delen, som har vore diskutert i årevis, og som den førre regjeringa ikkje klarte å landa på noko vis, og så kan me utsetja planlegginga av midtre del, som er minst akutt. Det er sørlege og nordlege del av Ringveg aust som hastar mest, og då får ein få det på plass. Så må ein for resten av vegen kunna gjera det på ein måte som tek vare på dei små bygdene rundt Bergen, der det er bønder som kan driva med dyr, og som syter for at byfjella i Bergen vert beita og stelte.

Me må slutta å seia at me skal planleggja alt, og så vert det knapt bygd noko. No må me koma i gang med å byggja det viktigaste fyrst, samtidig som me tek vare på naturen og jordvernet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [12:20:39]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringar i gravplassloven (teieplikt og arkiv m.m.) (Innst. 347 L (2021–2022), jf. Prop. 65 L (2021–2022))

Ragnhild Male Hartviksen (A) [12:21:16] (ordfører for saken): Som saksordfører for denne saken vil jeg først benytte anledningen til å takke for en god behandling i komiteen.

Jeg vil på vegne av komiteen kort redegjøre for saken. Komiteen viser til at Stortinget i 2020, i forbindelse med at trossamfunnsloven ble vedtatt, stadfestet at Den norske kirke skulle være gravplassmyndighet. De foreslåtte endringene i gravplassloven ivaretar viktige hensyn og innebærer at visse offentligrettslige regler fortsatt skal gjelde for de kirkelige fellesrådene i deres rolle som gravplassmyndighet. Dette gjelder i hovedsak fire endringer.

Først: Lovforslaget innebærer at arkivloven skal gjelde for gravplassmyndigheten og krematoriene, slik at en viderefører det som gjaldt under kirkeloven. Dette lovforslaget vil bl.a. sikre at kart over gravplasser samt registre over graver og kremasjoner ivaretas uavhengig av hvilket organ som utfører oppgaven.

For det andre: Lovforslaget innebærer at de ansatte som løser oppgaver etter gravplassloven, skal ha en lovfestet taushetsplikt. Tidligere var det ivaretatt ved at forvaltningsloven gjaldt for de kirkelige fellesrådene. Vi i komiteen merker oss at Kirkemøtet allerede har ivaretatt den intensjonen ved at de har vedtatt en kirkeordning som ivaretar taushetsplikten i dette.

For det tredje: Komiteen viser til at kravet om medlemskap i Den norske kirke for kirkelig ansatte ikke er videreført i trossamfunnsloven. Derfor er det etter departementets vurdering heller ikke behov for unntaket fra dette kravet i gravplassloven § 22 for ansatte med arbeidsoppgaver i tilknytning til gravplasser, gravkapell og krematorier. Komiteen støtter at denne bestemmelsen i gravplassloven oppheves.

Vi viser videre til at departementet legger til grunn at arbeid på gravplasser, gravkapell og krematorier ikke virker inn på gjennomføringen av det religiøse formålet til Den norske kirke. Vi vil påpeke at praktiseringen av gravplassloven § 22 i de kirkelige fellesrådene har vært i samsvar med likestillings- og diskrimineringsloven § 30, om forbud mot innhenting av opplysninger i ansettelsesprosesser, og at lovendringen således ikke vil medføre en endring av praksis.

Til sist: Komiteen viser også til at gjeldende gravferdslov ikke åpner for at vi kan bruke andre gravferdsformer enn kistegravlegging og kremasjon med urnedsettelse og askespredning. Det finnes derfor heller ikke noen hjemmel i loven for forsøk med alternative gravferdsformer. Derfor endres loven nå på en sånn måte at man kan benytte ny teknologi for å bryte ned kister og kisteinnhold hvis man søker om det og prøver det ut. Derfor foreslår departementet en forskriftshjemmel om tillatelse til tidsbegrensede forsøk med teknologisk utprøving.

Vi merker oss at disse forslagene fikk tilslutning i departementets høringsrunde, og viser også til at det er behov for at vi gjør noe med dette. Tall fra SSB sier at dødstallene er forventet å stige, og vi viser også til internasjonale erfaringer der man i større grad enn oss har tatt i bruk ulik teknologi. Vi som komité vil understreke at det kun er den utpekte gravplassmyndigheten som kan søke om å utprøve ny teknologi, og at terskelen for å innvilge disse forsøkene må være høy. Vi slutter oss til at departementet kan sette vilkår og rammer for forsøket.

Komiteen har stilt seg bak og støtter alle de fire forslagene. På vegne av komiteen vil jeg takke.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [12:25:30]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnevernsloven mv. (krav om politiattest ved ansettelser i barne-, ungdoms- og familieetaten mv.) (Innst. 391 L (2021–2022), jf. Prop. 86 L (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til

hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Silje Hjemdal (FrP) [12:26:26] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for godt og konstruktivt samarbeid i denne saken. Dette er først og fremst en samsak med totalt fire separate temaer, og jeg skal kort omtale dem.

Først omhandler saken en utvidelse av hjemmel til å kreve politiattest. Det gjelder personer som ansettes i eller utfører oppgaver på vegne av Bufetat, og som i sitt arbeid har direkte kontakt med barn. Komiteen er der enig i at den foreslåtte endringen skal framheve at det må være nulltoleranse for risiko for at mindreårige skal tas hånd om av ansatte som ikke er skikket. Mange av oss her i denne salen har et særskilt engasjement nettopp for barn og unge som er under det offentliges omsorg. Derfor er alle slike tiltak, som f.eks. mer bruk av politiattest, veldig bra.

Så omhandler saken en begrensning av barnevernstjenestens adgang til å benytte ordinære fosterhjem som har inngått avtale med en privat tjenesteyter om fosterhjemsoppdraget. Komiteens flertall støtter dette, men et mindretall bestående av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at endringene kan gi problemer for rekruttering av bl.a. fosterforeldre. Det vises også til at en rekke av høringsinstansene var kritiske nettopp til en slik endring, og vi ser ikke at noe har endret seg siden denne debatten var oppe sist, for kort tid siden.

Det foreslås også flere begrepsendringer i lovens tekst, og det støttes enstemmig.

Til slutt inneholder saken en vurdering av erfaringene med en midlertidig koronalov. Da landet ble rammet av koronapandemien, ble det tidlig foreslått grep for å sikre at barnevernstjenestene skulle kunne fungere og gi utsatte barn og unge et tilstrekkelig tilbud. Regjeringen Solberg foreslo en rekke unntaksbestemmelser som skulle fungere under pandemien. Det daværende storting sluttet seg i hovedsak til de foreslåtte endringene, men med presisering om at det kun skulle brukes når det var strengt nødvendig, og også at det var hensynet til barna som skulle veie tyngst. Virketiden ble også innskrenket, men utvidet senere i prosesser i Stortinget.

Erfaringene viser at unntaksbestemmelsene heldigvis ble brukt i meget liten grad. De viser også at underliggende virksomheter hele tiden har vært bevisst på at det viktigste var hensynet til barnets beste. Imidlertid synes jeg det er riktig å understreke at man også forutsetter at

arbeidet med å samle erfaringer fra koronapandemien ikke kan anses å være endelig avsluttet.

Ragnhild Male Hartviksen (A) [12:29:47]: Den lovendringen vi nå er i ferd med å vedta, er etterlengtet. Vi skal innføre krav om politiattest for personer som ansettes i eller utfører oppgaver på vegne av Barne-, ungdoms- og familieetaten, Bufetat, og som i sitt arbeid har direkte kontakt med barn.

Kravet om politiattest er viktig. Det er et viktig virkemiddel for å forebygge overgrep mot allerede sårbare barn og for å forhindre at personer i ansettelsesforhold, verv e.l. som allerede er dømt, siktet eller tiltalt for overgrep mot mindreårige, får stillinger eller kommer i posisjoner der de kan begå nye overgrep. Dette er av høyeste viktighet.

De fleste av barna som trenger disse tjenestene fra Bufetat, er sårbare på ulike måter, og ansvaret hviler tungt på oss som er overordnet myndighet for dette, men også på de som utfører tjenestetilbudet, og de som jobber med tildeling. I saken står det at det skal være nulltoleranse for risiko for at det begås nye overgrep. Det stiller Arbeiderpartiet seg bak.

I tillegg må vi ha fullt innsyn i de tjenester som tilbys, for å kunne ivareta vårt ansvar og sikre at det gjøres fortløpende vurderinger av barnas beste, deres utvikling og behov. Barnevernstjenesten er ikke alltid i dag i posisjon til dette, slik tjenesten er organisert, og det foreslås derfor en endring ved at departementet foreslår å begrense barnevernstjenestens adgang til å benytte ordinære fosterhjem som har inngått avtale med en privat tjenesteyter om fosterhjemsoppdraget. Departementet skriver i saken at de mener det er helt avgjørende at barnevernstjenesten er i posisjon til å gjøre nødvendige vurderinger av barnets situasjon for å kunne oppfylle sitt lovpålagte omsorgs- og oppfølgingsansvar. Det handler ikke nødvendigvis om hvem vi ser på som tilbyder, men om at vi må ha innsyn. Vi må ha innsyn i alle som gjør tjenestene for oss.

Vi i Arbeiderpartiet og Senterpartiet har merket oss brevet fra Norsk Fosterhjemsforening og deres bekymring for den foreslåtte lovendringen. Vi vil understreke at barns beste alltid skal ligge til grunn for beslutninger som gjøres knyttet til barnevern, og dermed også fosterhjem. Den seneste NOU-en om fosterhjem viser tydelig at det er behov for forbedringer som både bidrar til økt rekruttering av hjem, og som bidrar til å trygge hverdagen for fosterforeldre, og som hindrer at barnet må flytte unødvendig. Barnevern er ikke egnet for konkurranse, anbud og stykkprising. For øvrig anbefaler Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV innstillingens § 15-7 nytt fjerde ledd, og da vil jeg takke for meg.

Tage Pettersen (H) [12:32:55]: «Man skal ikke skue hunden på hårene» er det et uttrykk som lyder. Vi skal heller ikke forutse hva et lovforslag inneholder, bare basert på tittelen. I denne saken er vi tverrpolitisk enige om endringen i barnevernsloven om å innføre krav til politiattest for personer som ansettes i eller utfører oppgaver på vegne av Barne-, ungdoms- og familieetaten, og som i sitt arbeid har direkte kontakt med barn. Formålet er å forhindre at personer i ansettelsesforhold, verv e.l. som allerede er dømt, siktet eller tiltalt for overgrep mot mindreårige, får stillinger eller kommer i posisjoner der de kan begå nye overgrep.

Debatten her i dag, i den grad det blir noen debatt, handler naturlig nok om det vi ikke er enige om, og det er at departementet nå kjører en omkamp for å begrense barnevernstjenestens adgang til å benytte ordinære fosterhjem som har inngått avtale med en privat tjenesteyter. Begrunnelsen mener jeg er tynn, spesielt når man skriver at dette vil kunne ha positiv påvirkning på Bufetats og kommunens rekruttering av fosterhjem. Hva er belegget for denne påstanden? Dette er en ideologisk kamp hvor det til sist er barna som risikerer å bli taperne.

Det er to tydelige funn i de siste års fosterhjemsundersøkelser, og det er at man sliter med å rekruttere nye fosterhjem, og at de som er fosterhjem, opplever liten eller for dårlig opplæring og oppfølging. Da er ikke svaret å snevre inn på hvem som skal få jobbe med rekruttering og oppfølging. Her trenger barna alle de gode kreftene vi sammen klarer å mobilisere.

I høringsuttalelsen til rammevilkår for private tjenesteytere i barnevernet sommeren 2020 påpekte flere instanser at det viktigste er tilbudet til barna. Barneombudet skrev den gang:

«Vi finner grunn til å understreke at det som et utgangspunkt ikke er avgjørende for Barneombudet om tjenester i barnevernet leveres av det offentlige, ideelle eller private aktører.»

Jeg er faktisk overrasket over at regjeringspartiene velger denne kursen, da dette er et linjeskift sammenlignet med hva som har vært politikken gjennom veldig mange år, under skiftende regjeringer. Her burde det vært større vilje til å lytte til det som oppleves som de største utfordringene når det kommer til nettopp rekruttering og oppfølging av fosterfamiliene.

I Innst. 625 L for 2020–2021, om ny barnevernslov, var det et bredt flertall som ba regjeringen komme tilbake med forslag til endring av begrepsbruken og foreslå et annet begrep enn «atferd» i loven. Jeg er derfor tilfreds med at man nå foreslår konkrete endringer, og jeg vil takke statsråden for et raskt arbeid på det punktet.

Statsråd Kjersti Toppe [12:35:51]: Kravet om politiattest er viktig for å forebygga overgrep mot barn og for å bidra til å auka tilliten til at mindrearige vert tatt hand om av skikka personar. Eg er difor glad for at komiteen støttar utvida heimlar for krav til politiattest for den som vert tilsett i Bufetat.

Vi har i dag heimlar til å krevja politiattest av personar som skal utføra oppgåver i Bufetats institusjonar, men Bufetat har òg fleire andre tilsette som i arbeidet sitt har direkte kontakt med barn, t.d. samtalar med barn i forbindelse med bistandsplikta. At det no skal gå klart fram av lova at også andre tilsette skal leggja fram politiattest, styrkjer barnets rettsvern.

Eg meiner det er på tide å erkjenna utfordringane og gjera endringar når det gjeld bruk av private tenesteytarar på fosterheimsfeltet. Dagens regelverk gir auka risiko for at barns beste ikkje vert varetatt, fordi barnevernstenestas oppfølging av barn vert vanskelegare når fosterheimar har ein eigen avtale med private tenesteytarar. På denne måten vert viktig informasjon filterert gjennom den private tenesteytaren før barnevernstenesta får innsikt i barnets situasjon. Eg meiner det er avgjerande at barnevernstenesta er i posisjon til å oppfylle det lovpålagde omsorgs- og oppfølgingsansvaret sitt. Endringa skal bidra til å gi barnevernstenesta auka grad av kontroll med korleis det går med barn i fosterheim, innhaldet i fosterheimstiltaket og kostnadene.

For å gi tid til omstilling vil endringa ikkje tre i kraft før tidlegast 1. juli 2023. At dette er eit linjeskifte, vil eg ta avstand frå. Dette var nøyaktig det same forslaget som den førre regjeringa fremja for Stortinget 9. april 2021.

Eg er svært opptatt av kva omgrep vi bruker i barnevernet. Barn og foreldre må kunna kjenna seg igjen i dei orda vi bruker. Enkelte omgrep vi bruker i dag, meiner eg er uehelig. Vi tar no ut omgrepet «adferdsinstitusjon» av ny barnevernslov. Dette er ein viktig start på arbeidet med å finna alternativ til omgrepet «adferd» i barnevernslova. Eg vil koma tilbake til Stortinget om vidare oppfølging av Stortingets oppmodingsvedtak om dette temaet.

Til slutt, etter oppmoding frå Stortinget, har eg gitt ei vurdering av erfaringane med mellombels lov om tilpassingar i regelverket for barnevernet og fylkesnemnda for å avhjelpa konsekvensane av utbrotet av covid-19. Og etter mi vurdering har lova verka etter sitt føremål. Eg har merka meg at komiteen ser at det har vore tett oppfølging av underliggjande verksemder. Og eg vil fortsetja med å henta inn informasjon om bruk av unntaka.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tage Pettersen (H) [12:39:01]: Jeg har lyst til å fortsette litt på sporet om oppfølgingen og rekrutteringen av fosterhjem. Statsråden påsto at det ikke var formålstjenlig med en filtrert informasjon. Det er jeg for så vidt

enig i, men en informasjon via en privat tjenesteyter må jo være bedre enn ingen informasjon eller ingen fosterfamilie, og det er dessverre utgangspunktet for veldig mange barn som står i kø i dag.

Så vil jeg være uenig med statsråden i at dette ikke er et linjeskifte. Jo, for vi har hatt denne typen tjenester i veldig, veldig mange år, og Stortinget sa nei til den endringen som ble forelagt oss 9. april i fjor. Spørsmålet er hvordan statsråden ser for seg at det skal bli enklere å rekruttere nye fosterfamilier med denne endringen, når det altså er færre som skal jobbe med rekruttering, færre som skal jobbe med opplæring, og færre som skal jobbe med oppfølging av fosterfamiliene.

Statsråd Kjersti Toppe [12:39:57]: Eg kan lova representanten at eg skal arbeida for at det nettopp vert ei betre rekruttering og betre opplæring og rettleiing av dei som vert fosterforeldre. Det denne saka handlar om, er om vi skal fortsetja med den moglegheita som har vore til i dag, at private kan gjera ein direkte avtale med fosterheimane. Eg er einig med den førre regjeringa, som føreslo overfor Stortinget og syntest at dette var problematisk, for kommunen har eit lovpålagt ansvar for å følgja opp barnet, for å få nok informasjon. Difor seier vi no at det er kommunen som må inngå avtalar. Det er ikkje eit forbod mot at private framleis skal bidra med avlastings tiltak og andre tiltak på fosterheimsområdet.

Tage Pettersen (H) [12:40:58]: Men nå vet vi jo at det helt konkret er nettopp selve rekrutteringen og opplæringen som er en av de største utfordringene, hvis vi leser Fosterhjemsundersøkelsen for de siste årene. Jeg oppfatter, bare for å være tydelig på det, at vi har en statsråd som er genuint opptatt av at vi skal ha en god fosterhjemstjeneste i landet. Men da er jeg også opptatt av at politikken må henge sammen, og basert på siste års fosterhjemsundersøkelse – og jeg vet at statsråden også besøkte Fosterhjemsforeningen for kort tid siden – har de satt opp en liste på 22 punkter som de mener kan bidra til å gjøre dagens fosterhjemstjeneste bedre for både fosterhjemmene, kommende fosterhjem, potensielle fosterhjem og ikke minst de sårbare barna som vi etablerer fosterhjemmene for. På denne listen over 22 forslag er ikke dette forslaget som vi nå diskuterer, nevnt en eneste gang, og derfor mener jeg fortsatt at det er mye annet statsråden både kan og bør gjøre for å skape en bedre fosterhjemstjeneste enn det vi har i dag. Er ikke statsråden enig i at en del av disse grepene, 22 punkter, vil være fornuftig å starte med i stedet?

Statsråd Kjersti Toppe [12:42:02]: Absolutt, det er veldig mange viktige punkt dei kjem med. Men til dette punktet er det jo ikkje slik som enkelte har sagt her i debatten, at dette møter stor motstand. Da dette forslaget

vart sendt ut på høyring av den førre regjeringa, var det 30 høyringsinstansar som gav tilbakemelding, og 25 av dei støtta dette forslaget, bl.a. Landsforeningen for barnevernsbarn, Ideelt Barnevernsforum, Fellesorganisasjonen, Bufdir, Akademikerforbundet og mange viktige, store kommunar og andre kommunar. Dette handlar om at dei ser at det er eit problem at når ein inngår kontrakt med ein privat tilbydar, må ein inngå fire ulike kontraktar for å få til ein avtale rundt barnet, i tillegg til ein stor felles kontrakt. Det vert altså lengre avstand mellom dei som har ansvar for å følgja opp barnet, og der barnet er.

Silje Hjemdal (FrP) [12:43:17]: Dette er, som jeg var inne på i et tidligere innlegg i debatten, en sak som ble debattert og behandlet i Stortinget for ikke så veldig lenge siden. Jeg klarer ikke helt, gjennom debatten nå eller det tidligere replikkordskiftet, å få med meg hva det egentlig er som har endret seg siden den gangen, siden man nå plutselig mener at dette er til barnas beste. Jeg tror alle her i salen er opptatt av god fosterhjemsomsorg, men jeg synes det er en bekymring med den ideologiske krigføringen man nå fører på barnevernsfeltet fra flere hold. En av de sterkeste innvendingene mot å vedta denne paragrafen er at man mener konsekvensene for barn ikke er redegjort tilstrekkelig for. Kan ministeren forsikre om at konsekvensene for barn er tilstrekkelig redegjort for?

Statsråd Kjersti Toppe [12:44:21]: Det kan eg. Bakgrunnen for forslaget er at barnevernstenestene i dag har eit lovpålagt ansvar for å følgja opp barn i fosterheim og gi dei god omsorg og oppfølging. Eg kan ikkje sjå korleis barnevernstenesta kan vareta dette utan å ha god tilgang på nødvendig informasjon om situasjonen til barna. Det denne endringa handlar om, er det barnet som skal bu i fosterheim, og kva moglegheiter barnevernstenesta har for å følgja opp dette barnet. Barnevernstenesta i kommunen må ha god innsikt i og påverknadsmoglegheiter på den situasjonen som barnet er i. Det vert vanskeleg å få til når det skal vera så mange partar inne i dette tilbudet, med fire ulike avtaler der- som også Bufetat er inne i rekrutteringa. Det er nettopp av omsyn til barnet at vi innfører denne endringa no.

Silje Hjemdal (FrP) [12:45:26]: Nettopp hensynet til barnets beste er det som flere aktører, bl.a. Norsk Fosterhjemsforening, påpeker er et viktig argument mot å vedta et slikt forbud. Da ønsker jeg at statsråden utdyper hva det er med et sånt forbud man mener taler for at skal være av hensyn til barnets beste, og at det ikke er politisk ideologi som ligger bak slike føringer.

Statsråd Kjersti Toppe [12:45:59]: Sidan dette forslaget vart fremja av ei høgeregjering, synest eg det er

spesielt å kalla det for eit ideologisk forslag. Den andre regjeringa såg også at det var gode grunnar til at vi skulle la kommunen få det ansvaret, for dette er ikkje kva som helst slags tilbud som kan ut på anbod eller der ein kan gjera ei privat avtale, fordi det er noko av det mest inngripande vi gjer når barn vert tatt ut av sin eigen heim og vi skal gi dei eit anna omsorgstilbod. Da må det offentlege ha god kontroll. Vi må vite korleis det barnet har det. Vi må sikra at kvaliteten i tilbudet vert så bra at barn vert trygge. Da vert det meir komplisert å la private tilbydarar gjera direkte avtale med den fosterheimen. Da vert det vanskelegare å få informasjon til dei som faktisk sit med ansvaret for at det barnet har det trygt og godt.

Silje Hjemdal (FrP) [12:46:59]: Jeg er fremdeles ikke helt overbevist om at ikke dette i ytterste konsekvens vil få betydning for de fosterhjemsfamiliene som er klare der ute, og ikke minst for barna. For å spørre på en annen måte: Hva er det statsråden konkret har tenkt å gjøre med den situasjonen som Norge nå står i, der det er veldig mange barn som venter på fosterhjem, og der mange faktisk kunne tenke seg å bli fosterhjem, men føler at staten legger for vanskelige føringer for hvordan de skal kunne gjennomføre sine oppgaver og bli gode hjem for disse barna?

Statsråd Kjersti Toppe [12:47:42]: Det er eg heilt einig med representanten i. Vi har masse å gjera for å sikra betre rekruttering av fosterforeldre og ikkje minst gi fosterforeldre betre rammevilkår, betre oppfølging og rettleiing. Fosterhjemsundersøkelsen har òg vist at vi har masse å arbeida med. Vi skal fremja ei betre oppfølging på fosterheimsområdet. Da vert alt dette tatt med. Eg er òg opptatt av at det er for mange fosterforeldre som ikkje anbefaler andre å gjera det same. Vi veit kva dei ønskjer, og vi jobbar med akkurat desse forholda. Eg er heilt sikker på at det vi gjer no, er rett å gjera, men det betyr ikkje at vi ikkje skal jobba veldig hardt for å styrkja heile fosterheimsfeltet. Det er på ein måte grunnmuren på barnevernsfeltet. Det er der dei fleste barn som ikkje kan bu i heimen sin, bur.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [12:48:58]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om forskriftshjemmel for behandling av personopplysninger for frivillige tiltak på barne-, oppvekst- og familieområdet mv. (Innst. 349 L (2021–2022), jf. Prop. 94 L (2021–2022))

Tage Pettersen (H) [12:49:33] (ordfører for saken): La meg starte med å takke komiteens medlemmer for en svært effektiv behandling av denne loven og si at innstillingen fremmes av en samlet komité.

Departementet legger i proposisjonen fram forslag om en ny lov om forskriftshjemmel for behandling av personopplysninger for å gjennomføre enkelte frivillige tiltak på barne-, oppvekst- og familieområdet. Formålet med loven er å gi et rettslig grunnlag for å behandle personopplysninger slik at tiltak som er besluttet av statlige myndigheter på barne-, oppvekst- og familieområdet som ikke er regulert i sektorlovgivningen, kan gjennomføres. Samtidig skal forslagene sikre en forsvarlig behandling av personopplysninger på området.

Barne-, oppvekst- og familieområdet er et sektorovergripende felt, og lovgivningen kan komme til kort når det gjelder behandling av personopplysninger ved sektorovergripende tiltak. For å gjennomføre slike tiltak vil det i dag være situasjoner hvor det ikke foreligger et klart og tydelig rettslig grunnlag for behandling av personopplysninger, og hvor det kan være tvil om samtykke fra berørte foreldre og eventuelt barn er tilstrekkelig. Dette endres nå med den nye loven.

Departementet presiserer at den foreslåtte loven ikke kommer til anvendelse i de tilfeller hvor sektorlovgivningen allerede gir et tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag for å behandle personopplysninger. Komiteen registrerer også at alle høringsinstansene som har uttalt seg, støtter forslaget.

Departementet legger i proposisjonen også fram forslag til endringer i enkelte andre lover. I lov av 16. juni 2017 nr. 48, om adopsjon, lov av 18. juni 2021 nr. 97, om barnevern, som foreløpig ikke har trådt i kraft, og lov av 4. september 2015 nr. 85, om gjennomføring av konvensjon av 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn, foreslår departementet at det inntas en bestemmelse som gir hjemmel til å innhente taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret når dette er nødvendig for å behandle saker etter lovene.

Departementet legger også fram forslag til endring i lov av 8. april 1981 nr. 7, om barn og foreldre § 44, som innebærer at forvaltningen av reglene om reisekostnader ved samvær flyttes fra statsforvalteren til Nav.

Til sist: Departementet legger fram forslag til endring i lov av 22. juni 2012 nr. 43, om arbeidsgivers innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold m.m., slik at Nav har tilgang til arbeidstakerregisteret også i forbindelse med forvaltningen av reglene om reisekostnader ved samvær.

Som jeg sa innledningsvis, slutter en samlet komité seg til innstillingen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [12:52:20]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Kari Elisabeth Kaski og Grete Wold om bemanning i barnevernet (Innst. 356 S (2021–2022), jf. Dokument 8:228 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Ragnhild Male Hartviksen (A) [12:53:16] (ordfører for saken): Som saksordfører vil jeg først benytte anledningen til igjen å takke for en god behandling av saken i komiteen. Jeg vil også takke barne- og familieminister Kjersti Toppe, som på forespørsel fra komiteen har sendt en uttalelse i saken, og de syv som sendte skriftlige innspill da vi sendte saken ut på høring. Dette bidro samlet til at komiteen fikk til en god behandling.

Til sist vil jeg takke forslagsstillerne for å sette saken på dagsordenen, og for deres redegjørelse for at den beste investeringen et samfunn kan gjøre, er å sikre at barn får en trygg og god oppvekst.

Komiteen har merket seg at forslagsstillerne er opp-tatt av at barn og unge og deres familier skal møte et faglig sterkt barnevern, et barnevern som har nok tid og ressurser til å følge opp. Denne ambisjonen støttes i brev fra statsråden, og den støttes av komiteen. I svarbrevet beskriver statsråden at kommunene i perioden 2012–2021 har hatt en økning i antall ansatte, og videre understrekes det at den nye regjeringen har sørget for en sterk vekst i kommunene som gir grunnlag for ytterligere vekst i årsverkene på barnevernsområdet.

Komiteen viser også til at statsråden peker på sammenhengen mellom muligheten for lokaldemokrati og selvstyre og en rammefinansiert kommunesektor. Statsråden trakk i sitt svarbrev fram at øremerking kan redusere handlingsrommet kommunene har til å kunne prioritere ut fra hva de trenger i de lokale forholdene. I tillegg skrev statsråden at innføringen av barnevernsreformen skal gi økt ansvar til kommunene og i økt grad fokusere på tidlig innsats. Komiteen merker seg at statsråden på bakgrunn av ovennevnte ser at dette samlet medfører et mer helhetlig finansieringsansvar for barnevernet.

Komiteen ser det som avgjørende viktig at barn og familier som sliter, møter et barnevern med god kunnskap og kompetanse, og mer tid til å følge opp den enkelte. Kun slik kan vi sikre et best mulig grunnlag for å bedre hverdagen og mulighetene til den enkelte familie og det enkelte barn.

Som komité vil vi understreke at det i dag gjøres svært mye godt barnevernsarbeid, men ser samtidig at det er behov for flere og viktige initiativer til forbedringer. Dette framgår i både møter med og innspill fra barnevernsbarnas organisasjoner, ansatte i barnevernet og andre som jobber for å gi barn en bedre hverdag.

Jeg vil benytte anledningen – utover å være saksordfører – til avslutningsvis å si noen få ord på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet og vise til Hurdalsplattformen, der utviklingen av barnevernet har en sentral plass, og der det vises til behovet for å gjennomføre en kvalitetsreform. Sammen vil dette gi et løft for barnevernet, som vi gleder oss til å arbeide videre med.

Tage Pettersen (H) [12:56:24]: Jeg vil starte med å takke forslagsstillerne for å reise en svært viktig problemstilling, selv om vi nok er uenige om hva som er de rette løsningene. Vi er alle enige om at den beste investeringen vi som samfunn kan gjøre, er å sikre at barna våre får en trygg og god oppvekst. Det er viktig for den enkelte, og det er viktig for samfunnet.

Så skal jeg også være med på at antall årsverk er av betydning, men å utelukkende være opptatt av å telle hender eller hoder har lite for seg hvis man er opptatt av kvalitet. Uavhengig av dette viser tall fra KS at antallet årsverk i barnevernet har økt fra 3 900 i 2009 til 6 700 i 2021, en vekst på 72 pst. Fra 2011 er det bevilget et øremerket tilskudd til økning i bemanningen, som i 2021 tilsvarte om lag 1 000 stillinger, og fra 2022 ble dette tilskuddet innlemmet i rammetilskuddet. I sitt høringsinnspill i denne saken er KS veldig tydelig på at organisasjonen ikke støtter forslaget om å innføre en veiledende bemanningsnorm i det kommunale barnevernet. Dette forslaget er riktig nok avvist tatt opp til behandling, men det sender like fullt et tydelig signal om viktigheten av det lokale selvstyret. Sakene i det kommunale barnevernet er svært ulike i både omfang og kompleksitet, og derfor krever de også ulik grad av ressurser. I enkelte saker må man ta høyde for at saksbehandleren må bruke all sin kapasitet på svært få barn, mens andre kan håndtere vesentlig flere. Da er det både fornuftig og formålstjenlig at det er det lokale selvstyret som dimensjonerer sitt lokale barnevern.

Solberg-regjeringen satset på barnevernet gjennom åtte år, og det er bl.a. vedtatt en ny barnevernslov og en viktig barnevernsreform. Hele ideen bak reformen er nettopp å flytte beslutningene nærmest mulig barna det

gjelder, både for å få til et kraftig trykk på forebygging og for å sikre mest mulig tilpassede tilbud til hvert enkelt barn der hvor de har behov for dette. Statsråd Toppe er inne på det samme i sitt svarbrev til komiteen, der hun skriver at øremerking kan redusere handlingsrommet kommunene har, og at innføring av barnevernsreformen skal gi økt ansvar til kommunene og økt fokus på tidlig innsats.

Solberg-regjeringen fikk som nevnt på plass både ny barnevernslov og barnevernsreform i den forrige stortingsperioden. Den nye loven løfter fram nettopp kompetanse som det viktigste virkemiddelet for et bedre barnevern, og barnevernsreformens mål er som sagt mer lokalt selvstyre og økt satsing på forebygging.

Margrethe Haarr (Sp) [12:59:20]: Det er ikke noen tvil om at dette temaet engasjerer oss alle. Barn og unge som er utsatt for omsorgssvikt, er en av samfunnets mest sårbare grupper, og det er vår jobb å sikre at disse får god hjelp til rett tid. Senterpartiet deler forslagsstillerens ambisjoner om å styrke det kommunale barnevernet.

Regjeringen har store ambisjoner for barnevernsfeltet, og Hurdalsplattformen angir tydelige målsettinger, bl.a. skal vi gjennomføre en kvalitetsreform som skal sikre hensiktsmessig organisering og kompetanseheving, gi ansatte mer tid og tillit i møte med barna, og sørge for finansiering og bemanning som følge av barnevernsreformen. Regjeringen har også igangsatt arbeidet med å fase ut de store kommersielle barnevernskonsernene. I sum er dette mål jeg tror SV står sammen med oss om.

Regjeringen jobber nå langs flere spor for å heve og styrke kvaliteten i barnevernet. Når det gjelder bemanningen, viser tall at den i perioden 2013–2021 gikk opp med 1 580 årsverk i det kommunale barnevernet. Det er også viktig å ha med seg at bemanning alene ikke kan løse de utfordringene barnevernet står i.

Senterpartiets grunnholdning er at kommunene selv må ha frihet til å organisere tjenestetilbudet, da de er best i stand til å vurdere hva som trengs i deres kommune. Jeg viser til statsrådets vurdering av forslaget, og jeg er enig i at ettersom kommunene nå har fått økt ansvar gjennom barnevernsreformen, er det naturlig at de også har handlingsrom til å disponere inntektene fritt. Men det er ikke slik at vi overlater kommunene til seg selv, for denne regjeringen har uttalte mål om å sikre bemanning og finansiering som følge av reformen.

Jeg vil også legge til at det jobbes kontinuerlig med å skjerpe og forbedre kravene til kompetanse. Staten har en sentral rolle i kvalitetsutviklingen av institusjonsbarnevernet. Det gir gode muligheter til å styre utviklingen i både innhold og kvalitet. Som statsråden viser i sitt svarbrev, har Bufdir utarbeidet en grunnmodell for nød-

vendig kompetanse i institusjon. Modellen skal bl.a. bidra til at de ansatte får den kompetansehevingen og treningen som trengs i arbeidshverdagen.

Senterpartiet og Arbeiderpartiet deler mange av de samme ambisjonene for barnevernet som forslagsstillerne, og Hurdalsplattformen setter rammene for det arbeidet regjeringen skal igangsette. Samtidig pågår det innenfor barnevernsområdet utredningsarbeid, og resultatet av dette arbeidet bør foreligge før vi tar stilling til om det skal settes nye krav til bemanning.

Ingrid Fiskaa hadde her teke over presidentplassen.

Kathy Lie (SV) [13:02:11]: Den beste investeringen et samfunn kan gjøre, er å sikre at barn får en trygg og god oppvekst. Jeg vil understreke behovet for å sikre et barnevern som har nok tid og ressurser til å følge opp barn, unge og deres familier på en god og faglig sterk måte. Det offentlige må bli bedre på å oppdage de barna som trenger hjelp, lytte til dem og sette inn gode hjelpetiltak tidlig. Dette krever midler til god nok bemanning i det kommunale barnevernet.

Jeg er glad for at statsråden i sitt svarbrev 29. april 2022 skriver at hun deler ambisjonene i forslaget. Men jeg mener at det vil være vanskelig å oppfylle ambisjonene uten øremerking av midler til kommunene. SV vil skape et trygt barnevern på barnas premisser, uten profittmotiv og markedstenkning. Hver krone bevilget til barnevernet skal faktisk gå til å gjøre tilbudet bedre for barna, f.eks. til et barnevernsløft, hvor øremerkede midler skal sikre økt bemanning i det kommunale barnevernet.

I komiteens skriftlige høring er Barneombudet, FO, Voksne for Barn, SOS-barnebyer og Landsforeningen for barnevernsbarn positive til forslagene, mens KS støtter intensjonen. Barneombudet skriver i sitt svar at selv om ansvaret for barnevernet er delegert til kommunen, fritar det ikke staten for forpliktelsene i Grunnloven og barnekonvensjonen om å sørge for at barn i Norge får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse.

Det er en risiko for at midlene som tidligere var øremerket stillinger i barnevernet, kan benyttes i andre deler av en presset kommuneøkonomi når de nå er en del av kommunens rammetilskudd. Barneombudet, i likhet med SV, mener at det å ha en opptrappingsplan med øremerkede midler for å øke bemanningen i det kommunale barnevernet er avgjørende for å kunne realisere intensjonene i barnevernsreformen. Derfor fremmer SV følgende to forslag, som jeg herved tar opp:

«Stortinget ber regjeringen i forlaget til statsbudsjett for 2023 utarbeide en opptrappingsplan med øremerkede midler for å øke bemanningen i det kommunale barnevernet.»

Og videre:

«Stortinget ber regjeringen utrede hva faglig ansvarlig bemanning i institusjonsbarnevernet er med tanke på det miljøterapeutiske tilbudet knyttet til god omsorg og behandling samt et trygt bo- og arbeidsmiljø for både barn, unge og ansatte, med særlig fokus på utfordringene knyttet til alenearbeid.»

Statsråd Toppe trekker fram at både barnevernsloven § 1–4, ny barnevernslov § 10–16, Prop. 133 L for 2020–2021 samt Bufdirs grunnmodell for kompetanse på institusjon er dekkende for å ivareta ønsket om utredning.

Det er mulig at loven og grunnmodellen er bra saker, men virkeligheten der ute er langt fra rosenrød. Jeg hører stadig om barnevernsansatte som føler seg utrygge på jobb, og som føler at de ikke strekker til, og at utfordringene er for store. At ungdom rømmer, selvskader seg eller skader andre, skjer også. Derfor er det trist at komiteen ikke ser behov for å se nærmere på dette.

Presidenten: Da har representanten Kathy Lie tatt opp dei forslaga ho refererte.

Hege Bae Nyholt (R) [13:05:25]: Alle barn og unge har rett til å vokse opp i trygge omgivelser. Gjennom fellesskapet har barnevernet ansvaret for å beskytte og ivareta de mest sårbare barna i samfunnet. Det er et stort behov for å styrke barnevernstjenesten, og en forsvarlig bemanning er et sentralt tiltak. Utviklingen av barnevernet må være basert på barnets beste og legges av barna og fagprofesjonene. Det er for mange barn og familier som ikke får den hjelpen de har behov for.

Barn og unge må sikres kunnskap om hvilke rettigheter de har. Familier med utfordringer må få mer hjelp, og de mest utsatte barna og ungdommene må få det tilbudet de trenger. Å lykkes med dette og et minste inngreps prinsipp krever godt barnevernsarbeid. Da er det avgjørende at saksbehandlerne har tid til å følge opp, og tid til å finne de beste løsningene for hver enkelt familie. I dag er situasjonen dessverre den motsatte. Bemanningen i barnevernet er ikke bra nok. Det går ut over oppfølgingen av kvaliteten på tjenestene som tilbys dem som trenger det aller mest. De som bærer byrden av dette, er barna og familiene som trenger nettopp barnevernets hjelp og oppfølging. På den andre siden er anstendige arbeidsvilkår og lønnsvilkår avgjørende for å sikre gode tjenester, og at kompetansen forblir i barnevernet.

Jeg registrerer at vi venter på nok en utredning og nok et utvalg som er satt ned, i tråd med regjeringsplattformen. Det er mildt sagt en gjenganger i svarbrevene fra departementet i flere saker om dagen, og det fører til at god politikk blir stående på stedet hvil mens vi venter.

Bemanning i barnevernet må etter Rødts syn styrkes, og det sikres ved at det lovfestes en bemanningsnorm i barnevernet, slik det opprinnelig ble foreslått i denne saken. Det er synd at det per dags dato ikke er et flertall i denne sal for å få til det, og det er synd at barna og de ansatte må vente på regjeringen, som ikke engang vil forplikte seg til en opptrapping av bemanningen. Barneombudet ønsker både veiledende bemanningsnorm og opptrappingsplan og påpeker at Stortinget har et ansvar for å påse at alle kommunale barnevernstjenester til enhver tid er rustet til å utføre de oppgavene de skal. Som de påpeker, har tilsyn de siste årene avdekket at så ikke er tilfellet, og at så mye som 80 pst. av de ansatte i barnevernet melder at for stor arbeidsmengde hindrer dem i å gjøre en god nok jobb. Dette er alvorlige tall. Hvis regjeringen fortsetter å hoppe bukk over gode forslag, frarøver man denne salen muligheten til å ta ansvar for barna våre fullt ut.

Grunde Almeland (V) [13:08:20] (komiteens leder): Som flere av mine kollegaer vil jeg også påpeke at det er et samfunnsansvar å sikre at barn får en trygg og god oppvekst. En god barndom danner grunnlaget for et godt liv, men ikke alle barn er så heldig at de vokser opp i trygge hjem. I de tilfellene hvor familiene ikke strekker til, har storsamfunnet en plikt til å intervensjonere og sørge for at barna får den omsorgen de trenger og fortjener.

Barnevernet spiller en essensiell rolle i å gi disse barna bedre oppvekstvilkår. Barna og deres familier fortjener å bli møtt med et faglig sterkt barnevern, som evner å følge opp barna på en god måte. Derfor var det også en prioritet i Solberg-regjeringen å få til store kvalitetsløft i barnevernet. Jeg vil spesielt peke på den nye barnevernsloven. Loven styrker rettssikkerheten for barna og stiller økte krav til kompetanse og forsvarlig saksbehandling, og den løfter fram kompetanse som det viktigste virkemiddelet for et bedre barnevern. Kravet om relevant bachelorutdanning for institusjonsansatte er også et viktig tiltak for å styrke kompetansen i barnevernsinstitusjonene. Men som forslagsstillerne anerkjenner også jeg at vi nok trenger flere grep i løpet av perioden, og jeg ser fram til mange gode diskusjoner om konkrete forslag som kommer.

Til de to forslagene som ligger i denne saken, vil jeg si først til forslaget om øremerkede midler til økt bemanning: Det er nettopp fordi det er store variasjoner i kommunene når det gjelder hva slags utfordringer de står overfor, at øremerking ikke alltid er det riktige virkemiddelet. Barnevernsreformen har plassert primæransvaret for barnevernstjenestene hos kommunene, og det er kommunene selv som best kan vurdere hvilke behov de har, og hvordan pengene skal brukes for å imøtekomme disse behovene.

Det kommunale selvstyret sikrer den tilstrekkelige fleksibiliteten til å skreddersy løsninger for den enkelte kommune. Kommunesektoren bør som hovedregel være rammefinansiert. Øremerking gir ikke i seg selv flere midler til kommunene eller bøter på forskjellene. Tvert imot reduserer øremerkingen kommunenes handlingsrom til å prioritere midler etter de lokale forholdene.

I dag følger det av en av barnevernslovens formålsparagrafer at alle tjenester og tiltak etter loven skal være forsvarlige. Av kvalitetsforskriften framgår det at barnevernsinstitusjonene skal ha forsvarlig bemanning og kompetanse. I den nye barnevernsloven er kravet til forsvarlig bemanning og kompetanse løftet inn i lovteksten. I den nye loven står det også at institusjonene skal ha ansatte med tilstrekkelig nivå og bredde i kompetansen osv. Av den grunn mener jeg at det per i dag heller ikke er behov for å se på det konkrete forslaget om utredning av faglig forsvarlig bemanning.

Statsråd Kjersti Toppe [13:11:39]: Eg delar ambisjonen til representantane om at barn, unge og familiene deira skal møta eit fagleg sterkt barnevern som har tid og ressursar til å følgja opp behova til familiene.

Dei tilsette er den viktigaste ressursen i barnevernet, og utan tilstrekkeleg tid får ikkje den tilsette brukt kompetansen sin og gitt moglegheit til at barn og foreldre får reell medverknad. Vi treng stabilitet og tilsette med erfaring som kjenner ungane og behova deira, og som kan rettleia nyutdanna som skal inn i yrket. Barnevernet er tryggelikknett i samfunnet som skal sjå til at dei barna og familiene som treng det, får den hjelpa dei har behov for.

Det heiter seg i Hurdalsplattforma at eit «levende lokaldemokrati er grunnsteinen i folkestyret og en forutsetning for tillit og legitimitet til det nasjonale folkestyret». Det er store forskjellar mellom kommunar når det gjeld kva utfordringar dei står overfor, og det er kommunane sjølve som er best i stand til å vurdere kva som trengst mest i deira kommune. Det er det kommunale sjølvstyret som gir rom for skreddarsydde løysingar for kvart enkelt lokalsamfunn. Difor meiner regjeringa at kommunesektoren i all hovudsak skal vera rammefinansiert. Øyremerking gir ikkje i seg sjølv meir midlar, men kan redusere handlingsrommet kommunane har til å prioritere ut frå lokale forhold.

Denne regjeringa har sørgt for ein sterk vekst i inntektene til kommunane, og det gir grunnlag òg for framhald i veksten i årsverk i barnevernet. Barnevernsreforma gir meir ansvar til kommunane og styrkjer det førebyggjande arbeidet til kommunane og tidleg innsats i heile oppvekstsektoren. Samtidig med at kommunane fekk eit større ansvar for barnevernet, vart altså det øyremerkete tilskotet til kommunale stillingar som vart byg-

de opp frå 2011 til 2018, innlemma i rammetilskotet. Dette skal gi kommunane eit meir heilskapleg finansieringsansvar for årsverk og bemanning. Innlemminga har òg gitt kommunane eit handlingsrom og inntekter som dei kan disponera fritt.

Det har over tid vore brei einigheit om at hovudmodellen for finansiering av kommunane er frie inntekter, og når kommunane får eit auka ansvar gjennom reforma, meiner eg det er naturleg at dei òg har fullt finansieringsansvar for bemanning gjennom ramma.

Eg har visst ikkje tid til meir.

Presidenten: Det vil bli tid under replikkordskiftet, for det kjem no.

Tage Pettersen (H) [13:14:55]: La meg starte der statsråden slapp. I 2021 sa Vedum at det var en svært trang kommuneøkonomi. I revidert nasjonalbudsjett skriver regjeringen at kommuneøkonomien er i svært god økonomisk tilstand. Så noen må ha tryllet i løpet av et års tid, og samtidig vet vi at man har arvet rekordmye penger på bok for kommunene, og ROBEK-listen har aldri vært kortere over lengre periode historisk sett.

Samtidig ser man nå i revidert nasjonalbudsjett at man foreslår å dra inn 11,5 mrd. kr i ekstra skatteinntekter. Vi ser at kommunene roper om stor usikkerhet knyttet til koronamidlene, hvor regjeringen er litt hemmelighetsfull med hva de ønsker å gjøre. Med andre ord er det en annen virkelighet der ute enn den virkeligheten regjeringen selv beskriver. Da er spørsmålet til statsråden: Hvor er den forutsigbarheten rundt kommuneøkonomi som statsråden omtalte også i brevet til komiteen i denne saken?

Statsråd Kjersti Toppe [13:15:53]: Det er ei kjensgjerning at da vi kom i regjeringsposisjon, prioriterte vi om statsbudsjettet for 2022 og prioriterte 2,5 mrd. kr meir til kommunane, i tillegg til det som låg på bordet frå den førre regjeringa. Det viser at vi prioriterer kommuneøkonomien. Det heng saman med at vi har tru på det kommunale sjølvstyret, og at frie midlar gjer at ein får dei beste prioriteringane lokalt.

Ein annan ting vi gjorde som gjeld barnevernet spesielt, gjeld barnevernsreforma, som tredde i kraft ved nyttår, der vi utvida overgangsordninga frå to til tre år, noko som gjer at det vert meir føreseieleg for dei kommunane som det gjeld i den nye reforma når usikkerheita rundt økonomien er der.

Tage Pettersen (H) [13:16:56]: Statsråden hoppet glatt over kuttet på 11,5 mrd. kr i skatteinntektene i revidert nasjonalbudsjett. Men jeg lar det ligge og går over på kvaliteten i tjenesten, som jeg opplever at vi alle sammen er opptatt av, og som statsråden også be-

skriver i sitt brev til komiteen. Jeg retter oppmerksomheten mot tildelingsbrevet til Bufdir for 2022, hvor man omtaler ulike modeller for ambulante team som er prøvd ut for å øke kvaliteten i barnevernet, og man viser til gode resultater. Der gis det et oppdrag i 2022 om å gjennomføre noen samfunnsøkonomiske analyser angående både barn på institusjon og barn i fosterhjem, og så er man veldig tydelig på at dette forutsetter et samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet.

Jeg opplever at i flere saker – også helsekartlegging, som var en sak vi diskuterte for kort tid siden – er det av og til Helse- og omsorgsdepartementet som er utfordringen eller hemsken for å oppnå noe. Hva gjør statsråden for at Helse- og omsorgsdepartementet skal være med på å løfte denne viktige ambulante tjenesten i det videre arbeidet?

Statsråd Kjersti Toppe [13:17:58]: Dette er ei veldig viktig problemstilling, og eg trur den utfordringa som representanten skisserer, har vore kjend i mange år, og eg skal gjerne innrømme at tilgangen til helsehjelp for barn i barnevernet ikkje er god nok i dag. Eg er veldig opptatt av dette, for barn i barnevernet har akkurat same rett til helsehjelp som alle andre barn i Noreg. Det er ei kjend problemstilling, dette med å få til samarbeid på tvers av departement, akkurat slik som det er på tvers av tenester der ute. Eg tar dette på stort alvor, og eg er i tett kontakt med helseministeren om dette, bl.a. når det gjeld dei prosjekta som er i gang, gjennom tildelingsbrev. Men òg det at vi ser på kva vi kan gjera av andre meir forsterka samarbeid no, både på kort sikt og på lengre sikt, er veldig viktig.

Tage Pettersen (H) [13:18:57]: Det er helt riktig som statsråden påpeker, at disse barna selvfølgelig har de samme rettighetene, men utfordringen er at veldig mange av dem har mye større behov enn resten av befolkningen, og derfor blir også opplevelsen av ikke å få de tjenestene enda sterkere.

Jeg er også enig med statsråden i at dette er utfordringer mellom to departementer som har vedvart over tid, og som sikkert kommer til å vedvare. Jeg er glad for at statsråden sier at hun har en god dialog med helseministeren, sin kollega. Spørsmålet til statsråden blir da: Hva kan vi i denne sal gjøre for å bidra til å pushe på for å løfte problemstillingen, ikke minst ved å fokusere på behovet for tverrfaglighet, for å hjelpe denne viktige, men sårbare gruppen når det gjelder å øke kvaliteten på de tjenestene de får?

Statsråd Kjersti Toppe [13:19:47]: Takk for spørsmålet og for ein invitasjon til kva vi kan gjera i fellesskap – det set eg stor pris på. Når det gjeld kva Stortinget kan gjera, er eg veldig open for innspel og tips, at ein

tar opp òg dei gode eksempla der ute på kva som faktisk fungerer – for det må vi heller ikkje gløyma, nokre plassar fungerer faktisk dette godt – og korleis vi kan bruka det til å laga nasjonale modellar, slik at det ikkje vert den store variasjonen. Ikkje minst er det veldig bra for meg – og eg trur for barnevernet – at komiteen er tett på og er opptatt av å vera engasjert og løfta desse sakene, og det på ein måte som gjer at det ikkje berre skjer når ein har dei største overskriftene i avisene, men gjennom det kontinuerlege arbeidet for å sikra kvaliteten i barnevernet. Så det set eg stor pris på.

Kathy Lie (SV) [13:21:01]: I statsrådens svarbrev til komiteen sier statsråden at hun deler ambisjonen til forslagsstillerne. Hun trekker fram at de ansatte er den viktigste ressursen i barnevernet. Så vet vi at mange ansatte i institusjonene opplever utrygge forhold på jobb, hvor de er redde for både ungdommenes og egen helse. Det har vært flere alvorlige voldshendelser, og mange snakker om at dette henger sammen med at de står aleine i mange situasjoner. Det gir utfordringer med både å rekruttere ansatte og å beholde gode ansatte.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvilke grep vil statsråden foreta seg for å sikre gode arbeidsforhold og stabilitet for både ansatte og de barna og unge som er i institusjonene?

Statsråd Kjersti Toppe [13:21:55]: Dette er òg ei veldig viktig problemstilling ute i barnevernstenestene. Det er godt kjent og dokumentert at mange i barnevernet har ein tøff jobbsituasjon. Dei kan oppleva vald og utryggleik, og det er ein risiko. Da kjem vi inn på det eg meiner kanskje er den aller største utfordringa, og det er at det er for høg turnover i barnevernet. Vi mister gode tilsette, og det går òg ut over barna og kvaliteten når det vert så stort skifte. Ein av grunnane til at ein søker seg vekk, er kanskje at det vert opplevd som utrygt. Da er det mange ting ein kan gjera, men det er eit enormt viktig arbeid. Vi kan gjera meir lokalt for å sikra ei god oppfølging, at ein ikkje må vera aleine, og at ein har ei god leiing lokalt. Da er bemanning, som SV er opptatt av, òg viktig, og i det heile at ein fokuserer meir på akkurat dette.

Kathy Lie (SV) [13:23:01]: Statsråden peker også på sammenhengen mellom mulighetene for lokaldemokrati og selvstyre og den rammefinansierte kommunesektoren, og at øremerking kan redusere det lokale handlingsrommet. Innføringen av barnevernsreformen overfører mer ansvar og oppgaver til kommunene, og det skal bl.a. gjøres mye mer forebyggende arbeid. Jeg er enig i at lokaldemokrati er viktig, men som tidligere kommunestyrerepresentant har jeg også erfart at hvor høyt enkelte oppgaver prioriteres, avhenger av

det til enhver tid sittende flertall i kommunen, og det skifter jo med jevne mellomrom.

Hvordan tenker statsråden at hun vil sikre at den økte kommunerammen faktisk brukes til å sikre at barn og familier som sliter, møter et barnevern med god kunnskap og kompetanse og med tid til å følge opp den enkelte?

Statsråd Kjersti Toppe [13:23:58]: Da barnevernsreforma tok til å gjelda, var poenget at kommunane kunne få anledning til å prioritera heile oppvekstfeltet. Ein del kommunar kallar ho jo for ei oppvekstreform. Det betyr at det i enkelte kommunar kanskje er ei viktig barnevernssatsing å sørgja for fleire helsesjukepleiarar og sørgja for at ein er tett på barn og unge. Det er den tankegangen som gjer at ei øyremerkning til berre barnevernet kanskje ikkje er den rette måten å styrkja oppvekstfeltet på.

Når det gjeld barnevernsreforma, er det og ei bekymring hos meg og oss kva effektane er. Eg har sagt mange gonger, og kan gjenta det her, at eg følgjer nøye med på evalueringa – dette vert følgjevaluert – og at det faktisk fører til ei satsing ute i kommunane. Eg følgjer med på årsverk osv., slik at det ikkje vert ei reform som går ut over barna. Ho skal jo òg styrkja oppfølginga av barna der ute.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [13:25:16]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Aleksander Stokkebo, Turid Kristensen, Tage Pettersen, Helge Orten og Tore Vamraak om å ta sosialt ansvar og hjelpe folk med gjeldsproblemer gjennom en styrking og utvidelse av Gjeldsregisteret (Innst. 361 S (2021–2022), jf. Dokument 8:203 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske frå familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – bli gitt høve til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får også ei taletid på inntil 3 minutt.

Torstein Tvedt Solberg (A) [13:26:09] (ordfører for saken): Som saksordfører vil jeg takke komiteen for effektivt arbeid i saken. Jeg er også glad for at det er en samlet komité som står bak innstillingen, og som stiller seg bak regjeringens ambisjoner for et bedre gjeldsre-

gister. Det er et representantforslag fra Høyre som er utgangspunktet for debatten i dag, så denne debatten er da egentlig først og fremst en markering av at Høyre og høyresiden har skiftet standpunkt i denne saken, for det de i regjering stemte imot, skal de i dag stemme for. Men vi er jo komiteen for tro og livssyn, så sånn sett synes jeg at det er positivt med en markering i dag av at Høyre og høyresiden har sett lyset. Måtte det egentlig skje oftere.

For med en ny regjering og Hurdalsplattformen er det blitt et taktskifte i arbeidet med gjeldsregister. Etter valget ble det klart at det ble et flertall for det Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV har ivret for lenge. En er i gang med et godt arbeid som følger tre viktige spor. Det første sporet er forskriftssporet, der en jobber med å innlemme pantsikret gjeld, som f.eks. gjelder gjeld for hus og bil. Der har statsråden sagt at disse endringene er rett rundt hjørnet.

En jobber også med et spor som handler om lovendringer, som f.eks. vil kunne gjelde studiegjeld og den typen gjeld. Lovendringer og det arbeidet vil ta noe lengre tid, men det jobbes parallelt med både disse forskriftene og lovendringene fra regjeringen.

Samtidig jobber en med det like viktige tredje sporet, som er å ivareta personvernet, for det er en fare for at noen av endringene som en eventuelt gjør, vil kunne føre med seg ulemper for personvernet. Det mener jeg at det er ekstremt viktig å følge nøye med på. Dette er noe spesielt Datatilsynet har etterspurt og etterlyst og mener at Stortinget må passe på. Så jeg er veldig glad for at regjeringen er så tydelig på at en vil utrede grundig alle påvirkninger av personvernet, og passe på at tilpasningene ikke skaper ulemper for personvernet.

Når det i dag blir et enstemmig storting som slutter seg til de ambisjonene den nye regjeringen har, mener jeg at en kan ta det som en unison tilslutning til regjeringens arbeid og – synes jeg – et positivt signal om at regjeringens ambisjoner ikke kommer til å møte motstand i Stortinget og den typen hinder som forrige regjering sto for. Det er jeg glad for, og det tyder på at vi raskt og effektivt kan se endringer i gjeldsregisteret som jeg tror vil være veldig viktige for mange folk rundt i landet.

Turid Kristensen (H) [13:29:17]: Vi er kanskje mange som har sett programmet «Luksusfellen» på tv. Av og til er det ganske vanskelig å forstå at noen kan rote seg inn i så store problemer som det vi ser eksempler på der. Men livet er ikke alltid så enkelt, og jeg tror de fleste av oss har tatt valg som vi i ettertid har sett kanskje ikke var så gode. Felles for dem som deltar i dette programmet, er at de har tatt ganske mange dårlige valg når det gjelder økonomi og gjeld. De har havnet i et gjeldskaos som de ikke klarer å komme seg ut av. Det rammer ikke bare

dem selv, og av og til rammer det hele familier. Heldigvis får deltakerne i dette programmet hjelp til å nøste seg ut av den floken de har rotet seg inn i. Bakgrunnen for at jeg og flere av mine Høyre-kolleger har fremmet dette representantforslaget, er at vi vil søke å forhindre at folk havner i et sånt gjeldskaos, og hjelpe dem som har gjeldsproblemer, med å komme seg ut av det.

Jeg er glad for at vi i 2019 fikk innført et gjeldsregister. Nå skulle jeg egentlig fortsatt mitt innlegg med å si hvor bred enighet det har vært omtrent hele veien, men igjen får vi en helt alternativ historiefortelling fra representanten Tvedt Solberg. Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre har ikke endret standpunkt i denne saken. Her har det vært en bred enighet om en innføring av et gjeldsregister hele veien. Det er helt riktig at Stoltenberg-regjeringen la fram et forslag til dette før den gikk av, men så var det et ulikt syn på om det skulle være et offentlig eller et privat register. Det førte til at man sendte dette ut på en ny høring og tok en ny runde.

Jeg er bare kjempeglad for at vi nå har fått innført det registeret, som også var det Stoltenberg-regjeringen la opp til. Det var ikke lagt opp til et mer utvidet register fra starten av; det var bred politisk enighet om at man skulle starte med usikret forbruksgjeld. Det var diskusjoner om hvorvidt det også var annen type gjeld som skulle inn i registeret fra starten av, men man ble enige om at det skulle tas en evaluering innen to år. Den evalueringen har tydelig vist at det er ønskelig med en utvidelse. Samtlige partier på Stortinget i forrige periode var positivt innstilt og tok til orde for en utvidelse. Forskjellen var at regjeringspartiene ønsket å vente til etter evalueringen.

Kunnskapsgrunnlaget vi faktisk har fått etter evalueringen, har vist at vi nå kan gå videre. Det var som sagt diskusjoner, og derfor la Solberg-regjeringen inn i loven en mulighet for at en utvidelse kan tas gjennom en enkel forskriftsendring. Det er det som nå kan skje for den delen av gjelden som handler om pantsikret gjeld. Jeg er veldig glad for at vi har en regjering som nå følger opp, og for at vi fortsetter den brede enigheten når det gjelder disse problemstillingene – å sikre folk hjelp og forhindre at folk havner i et gjeldsregister. Jeg ser ingen grunn til at vi skal prøve å skape en uenighet som det ikke er grunn for. Vi har altså gått inn i samme forslag, men jeg vil også ta opp forslaget som Høyre er en del av, om å forskuttere den delen av behandlingen som kan tas raskt.

Presidenten: Da har representanten Turid Kristensen tatt opp det forslaget hun refererte til.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [13:32:39]: Dette er en sak som regjeringspartiene sammen med SV har vært svært opptatt av siden vi i den rød-grønne regjeringen

fremmet forslag om å innføre et gjeldsregister allerede i 2013 – noe høyre regjeringen droppet, da vi gjorde det.

Senterpartiet har jobbet med denne problemstillingen fordi vi er og har vært veldig bekymret over en voksende gjeld i befolkningen, og vi har ved en rekke anledninger jobbet for å få på plass tiltak som kan ha en dempende effekt, som ved behandlingen av forbrukermeldingen fra 2019, som jeg var saksordfører for. Her fremmet vi sammen med Arbeiderpartiet og SV bl.a. forslag som nettopp gikk på å utvide gjeldsregisteret. Vi har også over tid aktivt støttet skjerpet regulering og forbud mot aggressiv markedsføring av forbrukslån.

Regjeringen vår er – ikke uventet – allerede godt i gang med å forsterke gjeldsregisterordningen, og forslagsstillerne slår på sett og vis derfor inn åpne dører. Men vi i Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV er opptatt av å understreke engasjementet til partiene våre på dette området og har derfor fremmet et forslag i saken som slår fast at gjeldsregisteret skal utvides til å inneholde all type gjeld, både med og uten sikkerhet, såfremt personvernet er sikret. Forslaget vårt stiller en samlet komité seg bak, og det er veldig bra.

I dette spørsmålet har altså Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti kommet på banen etter oss rød-grønne, og i innstillingen har derfor borgerlig opposisjon hatt et behov for å forsvare det. Jeg er nok ikke helt enig i hele historiefortellingen der, men det viktigste er ikke historikken, det er hva vi nå sammen skal gjøre for å sikre stabilitet og økonomisk trygghet for norske husholdninger ved å bruke gjeldsregisteret på best mulig vis.

Den totale forbruksgjelden til nordmenn i 2021 lå på over 150 mrd. kr, mens tall fra Finanstilsynet viser en inkassogjeld på over 100 mrd. kr. På toppen av det har vi vært vitne til en del uro rundt priser og økende kostnadsvekst i det siste. Folk er bekymret, og det har jeg full forståelse for. Så de grepene regjeringen gjør nå ved å holde igjen på pengebruken, er helt nødvendige. Vi må redusere risikoen for at renta blir høyere. Gjeldsbelastningen blant norske husholdninger er allerede veldig høy, og får vi en bratt rentekurve, kan det bli svært alvorlig for mange husholdninger og enkeltmennesker. Det at Stortinget i dag gir regjeringen fullmakt til å jobbe minst like aktivt som de allerede gjør med å innlemme flest mulig lån inn i gjeldsregisteret – vel å merke så fremt personvernet er sikret godt nok – vil bety mye også i den sammenhengen.

Silje Hjemdal (FrP) [13:35:30]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å si så mye i denne saken, for komiteen har tradisjon for at vi av og til kan snakke fint om hverandre når vi er enige om ting.

Jeg er ikke overrasket over historiefortellingen eller ordbruken til representanten Sem-Jacobsen fra Arbeiderpartiet, hun holdt tross alt et innlegg for sitt parti. Det som imidlertid overrasker meg, er at en saksordfører velger den type retorikk i et innlegg – den var ny. Jeg håper det ikke skaper presedens for hvordan vi skal fortsette arbeidet i denne komiteen. Da går det heller an å tegne seg igjen til et innlegg som partipolitiker. Det var særdeles skuffende.

Den representanten som klarte å si noe svært fornuftig om en sak som alle egentlig er enige i, er representanten fra Høyre, Turid Kristensen. Jeg synes at vi av og til skal være så raue at vi kan rose partier, også våre politiske motstandere, når de fremmer gode saker. Av og til må det kunne være greit å være enig – og faktisk snakke fint om at man er enig – uten at det skal bli til en historieforfalskning av dimensjoner fra talerstolen. Heldigvis går det an å gå tilbake og se hva som er gjort i denne saken tidligere, og hvorfor prosessene har vært sånn de har vært. Men det skal bli spennende å se hvis dette er tonen fra partier som i stadig flere saker følger situasjonen nøyte. Det skal i hvert fall ikke være meg imot. Jeg er vant til debatter fra Bergen bystyre, der det er en betraktelig annen tone enn det som av og til er i denne sal. Hvis det er denne listen Arbeiderpartiet og saksordføreren legger seg på, kan vi gjerne spisse knivene, men jeg hadde håpet det ville være i saker der vi er uenige, og at man ville holde seg for god til det i saksordførerinnlegg.

Presidenten: Representanten Åslaug Sem-Jacobsen er fra Senterpartiet.

Kathy Lie (SV) [13:38:17]: Jeg må vel innom historiefortellingen, jeg også, men først og fremst vil jeg si at det er et samfunnsansvar å bidra til at befolkningen ikke ender opp med en gjeld de ikke kan håndtere. Derfor er vi i SV glad for at det nå blir økt oppmerksomhet rundt og gjennomslag, eller rett og slett en enstemmig komité, for å utvide gjeldsregisteret.

Ved at gjeldsregisteret inneholder alle typer gjeld, vil det bli lettere for den enkelte å ha oversikt over hva man faktisk skylder, og det vil bli lettere for dem som skal hjelpe folk med gjeldsproblemer, å få oversikt. Et utvidet gjeldsregister vil også være en langt mer effektiv bremsekloss for videre utlån til folk som åpenbart ikke burde låne mer penger.

Som flere har nevnt her tidligere, la den rød-grønne regjeringen allerede i 2013 fram et lovforslag om et offentlig gjeldsregister, og det ble til og med budsjettert i statsbudsjettet for 2014. Så overtok høyresiden regjeringsmakten, og forslaget ble lagt i en skuff. Så ble det riktignok innført et privat gjeldsregister i 2019, og det er det vi lever med i dag, et ganske begrenset gjeldsregister. Det har også blitt kritisert fra starten for at det ikke inne-

holder flere typer gjeld. Som nevnt tidligere har Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ved flere anledninger foreslått i Stortinget å utvide dagens gjeldsregister.

Jeg er glad for at Høyre fremmet dette forslaget, og at alle nå er enige om at det vil være nyttig for alle parter at gjeldsregisteret utvides. Det er også fint at alle er enige om at det er viktig å ta hensyn til personvernet når man inkluderer flere typer gjeld. Ikke alle typer gjeld er like greit at er offentlig tilgjengelig, så her er det noen grenseoppganger som må gjøres. Det kan til og med hende at noen gjeldstyper ikke skal stå i registeret, men for at gjeldsregisteret skal fungere best mulig, bør det være færrest mulig.

Vi har også fått innspill fra Forbrukerrådet, som mener at gjeldsregisteret har fungert godt og har bidratt til en mer bærekraftig kredittvurdering, men at det er rom for forbedringer. Forbrukerrådet mener også det vil være enklere for forbrukerne å ta kontroll over egen gjeldssituasjon og eventuelle forsøk på gjeldsordninger dersom registeret inneholder informasjon om hvilken konto gjelden skal betales inn til, og hvilke KID-nummer som skal benyttes ved innbetaling. Dette er nyttige innspill som bør innarbeides i det nye, utvidete gjeldsregisteret.

Det har i lang tid vært en stor bekymring for veksten i forbrukslån og usikret kreditt. I den siste tiden har vi sett en positiv utvikling ved at veksten i forbrukslån har avtatt. Dette kan trolig settes i sammenheng med de nye kravene i utlånspraksis for forbrukslån og at gjeldsinformasjonsforetakene kom i drift i løpet av 2019. Nettopp derfor haster det med å forbedre dagens gjeldsregister. Jeg er glad for at statsråden i sitt svarbrev til komiteen forteller at dette allerede jobbes med, og så vil vedtak i denne saken bidra ytterligere til å synliggjøre vårt samfunnsansvar – og sist, men ikke minst være til hjelp for befolkningen.

Grunde Almeland (V) [13:41:40] (komiteens leder): Jeg tenkte å starte med å si at jeg er glad for at vi i dag adresserer problemet med gjeldsgraden i norske husholdninger – at den fortsatt er for høy – ved nettopp å utvide gjeldsregisteret, som det ligger an til at vi skal i dag.

Veksten i forbrukslån og usikret kreditt har over tid vært stor. For mange pådrar seg gjeld de ikke klarer å betjene. De siste årene er det blitt gjort en rekke grep for å bremse gjeldsveksten. Vi har bl.a. forbudt den mest aggressive markedsføringen og strammet inn på hvem bankene kan låne ut til. I 2019 kom gjeldsregisteret, som viser personers usikrede gjeld. Det gjør det lettere for bankene å gjøre en god kredittvurdering og vanskeligere å gi ut forbrukslån til personer som ikke klarer å betje-

ne gjelden sin. Det gir også forbrukeren bedre oversikt over egen økonomi.

Som følge av disse tiltakene har gjeldsveksten de siste årene bremset noe, men gjeldsgraden og andelen misligholdte lån er fortsatt for høy. Både SIFO-rapporten om bankenes erfaring med gjeldsregistrene og Barne- og familiedepartementets egen evaluering av gjeldsinformasjonordningen viser at en utvidelse av ordningen med flere typer lån vil ha flere fordeler, som flere representanter har redegjort for i dag. Det vil gi bedre kredittvurderinger og mer effektiv saksbehandling i bankene. Det vil gi forbrukerne bedre oversikt over egen økonomi og bidra til å forebygge gjeldsproblemer. Og det vil gi bedre grunnlag for statistikk og analyser, som igjen kan bidra til oppfølging og trygging av landets økonomiske stabilitet.

Når gjeldsregisteret nå skal utvides, er det viktig å gjøre det på en måte som balanserer personvernet opp mot samfunnsnyttien. Gjeldsinformasjon er riktignok ikke definert som sensitiv informasjon i personvernlovgivningen, men den generelle oppfatningen er at gjeldsinformasjon er sensitiv informasjon, og da spesielt for personer med nettopp gjeldsproblemer. Selv om flere opplysninger registreres, er det ikke slik at alle brukergrupper bør få tilgang til disse opplysningene. Gjeldsregisteret kan eksempelvis anonymisere gjeldsposter av sensitiv art når de utleveres til andre enn låntakeren. Jeg håper at statsråden også vil redegjøre for og benytte anledningen i dag til å forklare litt om hvordan man har tenkt å ivareta nettopp personvern hensynet.

Så vil jeg bare avslutningsvis bemerke at det er ingen tvil om at det er ganske mange partier i denne salen som har hatt ulike initiativer og har gledet seg over at vi har fått framgang for å sikre at de som sliter med høy gjeld, faktisk får hjelp, og at man forhindrer at flere kommer ut i gjeldsproblemer.

Så reagerer jeg også noe på hvordan denne historiefortellingen framstilles, men jeg vil bare understreke at for min del vil tross alt det viktigste vi gjør i dag, være å vedta at gjeldsregisteret skal utvides.

Statsråd Kjersti Toppe [13:44:54]: I representantforslaget vert det foreslått å utvida og styrkja ordninga med gjeldsinformasjon. Den ordninga har verka i nærare tre år, og formålet med ordninga er å gi bankar og andre utlånarar oversikt over forbruksgjelda til kundane. Dette skal då hindra at den enkelte kunden vert gitt for mykje lån samla sett. Ordninga er lovfesta gjennom gjeldsinformasjonslova med forskrift, og ho høyrer som kjend inn under departementet mitt.

Det er brei politisk einigheit om forslaget som representantane har tatt opp. I Hurdalsplattforma har vi klare ambisjonar om akkurat det same – om at gjeldsin-

formasjonsordninga skal utvidast. Som eg har gjort greie for i svaret mitt til Stortinget i april i år, er departementet mitt allereie i gang med å forbereda ei sak om nettopp dei spørsmåla som representanten tar opp. Saka gjeld ei forskrift om utviding med pantsikra gjeld, f.eks. bustadgjeld, og gjeld knytt opp til bil og andre køyretøy. Eg tar sikte på å senda saka på høyring så snart som mogleg. Samtidig ser vi òg på om ordninga bør utvidast ytterlegare, med f.eks. studiegjeld. Den delen av arbeidet krev ei lovendring, noko som vil vera meir omfattande enn eit forskriftsarbeid, og begge delar vert det arbeidd med samtidig.

Sjølv om ei utviding av gjeldsinformasjonsordninga med nye former for gjeld vil ha mange fordelar, vil eg retta merksemda mot at ei slik utviding òg kan ha negative konsekvensar for personvernet. Opplysningar om gjeld er personopplysningar som det normalt er teieplikt om, og jo fleire slik opplysningar som vert registrerte, jo større kan ulempene verta for personvernet. Difor er det nødvendig med ei grundig vurdering av kva konsekvensar endringane som vi no er i gang med, har for personvernet.

Vurderingane må gjerast for kvar type gjeld som vert tatt inn, samtidig må effekten av å samla så mykje data òg vurderast. I tillegg må vi sjå nøye på om ei utviding kan skje innanfor det eksisterande formålet med gjeldsinformasjonslova, noko som Datatilsynet har peika på. Sidan det ikkje kan utelukkast at innlemming av ei anna gjeld i gjeldsinformasjonsordninga kan ha ulemper for personvernet, er dette ein viktig del av det arbeidet som føregår no. Eg er veldig glad for at i det forslaget som no får fleirtal, er dette tydeleg understreka. Eg held på med det arbeidet. Forslaget er for så vidt unødvendig, men det er likevel hjarteleg velkome.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har også ei taletid på inntil 3 minutt.

Aleksander Stokkebø (H) [13:48:13]: Vi har et sosialt ansvar for å unngå at medmennesker havner i et gjeldskaos de aldri kommer seg ut av. På Høyres vakt skjerpet vi derfor vernet av forbrukerne ved å forby den mest aggressive markedsføringen. Vi ga forbrukerne bedre oversikt ved at all utestående gjeld nå vises på fakturaen. Vi strammet inn på hvem bankene kan låne ut til. Vi fulgte opp med strengere sanksjoner når det avdekket brudd. Forbrukervernet ble styrket, og gjeldsregisteret kom på plass.

Vi så raskt effekter av de kraftfulle innstrammingerne, og bare de to siste årene har den usikrede gjelden gått ned med 23,6 mrd. kr. Samtidig har Høyre hele tiden vært tydelig på at vi må videre. Det er fortsatt altfor mange som får lån de ikke kan betjene.

Derfor startet vi allerede fra dag én arbeidet med å utvide gjeldsregisteret, med gode utredninger i både Forbruksforskningsinstituttet SIFO og Barne- og familiedepartementet. Alle som kan lese finansmarkedsmeldingene og forbrukermeldingene fra forrige periode, kan se det, så her bør det ikke være behov for noen alternativ historiefortelling.

Utredningene som har vært gjort, har ledet fram til et solid kunnskapsgrunnlag som i dag gjør at et samlet storting med trygghet kan vedta vårt felles ønske om å få all gjeld inn i gjeldsregisteret. Fordelene med det er mange:

- Det vil for det første bli et enda bedre verktøy for å unngå at lån gis til folk på sviktende grunnlag og forverrer en allerede vanskelig situasjon.
- Det vil for det andre gi forbrukerne en langt bedre oversikt over egen økonomi.
- Det vil for det tredje gjøre det lettere for gjeldsrådgivere i Nav å kunne gi rask og god hjelp til flere, i stedet for å bruke ukevis på bunker med papirfakturaer og ringerunder til bankene bare for å få oversikt.
- Sist, men ikke minst, vil dette forslaget bidra til å holde gjeldsgraden nede og sikre landets økonomiske stabilitet.

Høyre er utålmodig: Samtidig som vi jobber med andre typer gjeld, bør boliglån og billån inn så snart som mulig. Det er store gjeldsposter som i dag ikke finnes i sanntid i andre register, men som er veldig viktige for å gjøre riktige kredittvurderinger.

Høyre dekket bordet og sørget for at alt som trengs, nå er på plass, både ved å komme med en faglig god utredning og ikke minst ved å legge lovverket og rammeverket til rette, slik at det nå bare trengs en forskriftsendring.

Med dagens vedtak tar vi et viktig skritt i riktig retning for å få færre folk i et økonomisk uføre. Det er gledelig.

Torstein Tvedt Solberg (A) [13:51:26]: De ble kanskje litt overrasket, men det er interessant å se at så mange fra høyresida reagerte negativt på skrytet de fikk fra meg, men det skal jo være en første gang for alt. Jeg kan gjenta det skrytet jeg hadde i mitt første innlegg: Jeg er glad for at høyresida har skiftet standpunkt, jeg er glad for at høyresida har sett lyset, og at det nå er et samlet storting som står bak ambisjonen om et bedre gjeldsregister.

Men jeg forstår også at det er ubehagelig for representantene for høyresida som sitter her at jeg påpeker det som er det ufravikelige faktumet i denne saken – at den rød-grønne regjeringa i 2013 la fram et klart og ferdig forslag om et gjeldsregister, som Solberg-regjeringa, som en av sine første handlinger, tok vekk og la i skuffen og brukte år og dag på å utrede.

Det er interessant å høre representanten Stokkebø, som sier at forrige regjering dekket bordet. Hvis en bruker fire år på å dekke et bord, er jeg glad for at jeg ikke ofte er i selskap hos høyrefolk. Forslaget fra høyre regjeringa kom først i 2017 og virket først fra 2019.

Grunnen til at jeg mener at det er viktig å påpeke dette, er at denne sendrektigheten fra høyre regjeringa hadde konsekvenser – det hadde enorme konsekvenser først og fremst for folk. Bare i perioden 2013–2017 vokste forbrukergjelden i Norge alene fra 55 mrd. kr til 90 mrd. kr. Dette er en enorm økning, og vi så en tosifret prosentvekst i forbrukergjelden i alle de årene da høyre regjeringa drev med utredninger og evalueringer.

Derfor hadde jeg forventet at høyresida skulle være litt mer ydmyk i sin tilnærming i dag. Jeg er glad for at de nå er med på forslag som vi ved flere anledninger i forrige stortingsperiode hadde, og at de nå er med og tar det sosiale ansvaret som det snakkes om – et sosialt ansvar jeg mener de ikke tok i tilstrekkelig grad da de satt i regjering.

Heldigvis fikk vi et nytt flertall etter valget, det har blitt et taktskifte. Som statsråden sa: Dette forslaget er kanskje egentlig litt overflødig, for en er allerede veldig godt i gang med dette arbeidet, og det er jeg glad for, ikke minst fordi en ser at dette fungerer. Da gjeldsregisteret endelig ble innført i 2019, så vi at veksten i gjelden gikk noe ned. Så vi kan si at gjeldsregisteret virker. Derfor var det så synd at høyre regjeringa brukte så mange år på å få det innført. Hadde en fått det på plass før, hadde det fått virket lenger.

Presidenten: Presidenten ser fram til ein vidare debatt om historia.

Turid Kristensen (H) [13:54:32]: Jeg er nok redd for at jeg ikke skal fortsette historiefortellingen, for dette har vi imøtegått i innstillingen.

Jeg kom inn – eller snublet litt inn – i politikken som godt voksen, så jeg har ikke vært med i Unge Høyre. Det kunne jeg på mange måter ønsket meg, for det er en god skole, og det er et godt fellesskap. Men en grunn til at jeg er glad for at jeg ikke var det, er debattkulturen i ungdomspartiene. Som kommunepolitiker var jeg ofte til stede på skoledebatter sammen med Unge Høyre og AUF, og der var det ikke så uvanlig med helt alternativ historiefortelling og å tillegge andre partier meninger de ikke har. Jeg synes det er helt unødvendig, og det er i hvert fall unødvendig i en sal som denne.

Jeg hadde, som sagt i mitt forrige innlegg, egentlig skrevet veldig mye av innlegget for å peke på hvor det er bred enighet, og også skryte av dagens regjering og av den rød-grønne regjeringen som satt før Solberg-regjeringen tiltrådte. Men jeg følte behov for å reagere på Tvedt Solbergs innlegg, så mye av skrytet falt bort.

Jeg er glad for at Tvedt Solberg har forsøkt å skryte av dagens regjering, men det skrytet er litt som å si at jeg beklager at noen ble lei seg for det jeg sa, at de fikk såre følelser – men man ber egentlig ikke om unnskyldning. Den typen skryt er kanskje grunnen til at vi ikke bare takket og bukket og var veldig glad for det, for det var en veldig tilsørt kritikk.

Jeg mener at det vi nå har jobbet med i flere regjeringer, og som dagens regjering har vært ganske rask på, det skal jeg si, å fortsette arbeidet med, er jeg veldig glad for. Det bør heller ikke forundre noen at når nye regjeringer trår til – og det vet jeg også skjer i dagens regjering, men her er de kjapp til å videreføre gjeldsregisteret – er det ting man trekker tilbake fordi man har et litt annet ståsted og trenger tid til å bearbeide det. Og det er klart at det kunne kanskje ha kommet noe før. Vi kan f.eks. bare følge debatten som har rast om fraværreglene i videregående skole, og se litt på den kritikken Arbeiderpartiet får for at de i de fire foregående årene ikke har gjort noe for å forberede en tilbakeføring når de sa at de var uenige – men det har de ikke gjort noe med. Jeg er veldig glad for at den delen kommer tilbake i skolen. Det har hatt katastrofale konsekvenser det også for elever som har vært mye borte, men man må faktisk gjøre en jobb.

Så jeg takker for et forsøk på skryt, men det føltes ikke som skryt. Og jeg er enig med representanten Hjemdal: Det er ikke den typen debatt vi trenger i en komité som vår, når vi faktisk er enig i realitetene. Det gleder meg at vi får utvidet gjeldsregisteret, for det tror jeg kommer mange til gode, og jeg ser fram til at statsråden skal legge fram både forskriften og forhåpentligvis også en utvidelse av loven om ikke altfor lenge.

Presidenten: Presidenten håpar me kan utsetja debatten om fráværereglane til eit seinare møte.

Grunde Almeland (V) [13:57:45]: Det er jo spesielt å kalle noen historieløse og så etterpå velge ut de bitene av historien man selv synes passer best i sin egen fortelling, men vi kan la det ligge.

Jeg synes at både Høyre og Fremskrittspartiet da de satt i regjering, burde ha fremmet dette raskere. Jeg er veldig glad for at vi nå får det til, og jeg håper også at vi framover, når vi ser på folks gjeldsutfordringer, ikke utelukkende ser på gjeldsregisteret, men ser – som vi tross alt har debattert flere ganger før – på de samlede virkemidlene, som faktisk gjør noe med gjeldssituasjonen. Og det tror jeg faktisk er det folk også er mest opptatt av – ikke nødvendigvis historiefortellingen, forsøk på skryt eller manglende forsøk på sådant.

Det jeg kom opp her hovedsakelig for å utfordre representantene fra regjeringspartiene på, er nettopp det forslaget som kommer fra mindretallet, Høyre, Frem-

skrittspartiet og Venstre, om å utnytte den anledningen man har i loven i dag, til å komme med en forskrift for å inkludere noen av de pantsikrede gjeldsdelene. Samtidig som representanten Tvedt Solberg kritiserte spesielt Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen for ikke å ha gjennomført noe, men ventet på utredninger, varslet jo statsråden her i salen nå i dag at en av grunnene, slik jeg forsto det, til at regjeringspartiene ikke vil stemme for dette forslaget, er at de venter på en annen utredning, nemlig det som går på det med studielån. Så her trenger jeg en oppklaring fra regjeringspartiene. Er det altså en utredning som gjør at man ikke kan nytte seg av denne adgangen allerede i dag, eller er det andre grunner som gjør at man ikke ønsker å stemme for forslaget som ligger på bordet, og som kunne ha gitt en rask framdrift i denne saken, som jeg i hvert fall opplever at representanten Tvedt Solberg er opptatt av?

Aleksander Stokkebo (H) [14:00:09]: Jeg synes det skal være gode debatter i denne salen, og vi kan godt være uenige og diskutere hvem som gjorde hva, og hvem som gjorde det først. Det jeg derimot synes er underlig og ikke denne salen verdig, er beviselig feilinformasjon fra en saksordfører i en så viktig sak. I mitt innlegg refererte jeg nettopp til to konkrete kilder: finansmarkedsmeldingen – over flere år – og forbrukermeldingen, som vi har hatt i denne komiteen, og der det tydelig gis uttrykk for Høyres syn i denne saken. Det har vært konsistent over tid, og det har vært at vi har ønsket å utvide dette gjeldsregisteret. Det framgår også av debattene som var i forrige periode, så her må saksordføreren enten lese seg opp eller begynne å gi en riktig gjengivelse av historien.

Det som derimot er en riktig og korrekt gjengivelse, er de mange milepæler som ble satt for å begrense og stramme inn på forbrukslån i forrige periode. Det var på Høyres vakt at vi skjermet forbrukeren mot den aggressive markedsføringen. Det var på Høyres vakt vi ga forbrukeren bedre oversikt ved at all gjeld nå framgår av fakturaen. Det var vi som tok grep for å stramme inn på hvem bankene kan låne ut til, og det var vi som fulgte opp med å gi strengere sanksjoner – som var på høy tid og på sin plass – overfor de bankene som ikke fulgte reglene. Alt dette er ting som Arbeiderpartiet også kunne ha gjort i sin periode, som ikke blir gjort, og som vi tok tak i.

Så innførte vi gjeldsregisteret, og dette har samlet sett vært en pakke som har gitt en kraftfull effekt. Vi var litt inne på det i stad: 23,6 mrd. kr nedgang i den usikrede gjelden i norske husholdninger. Det er bra for den enkelte, det er bra for samfunnet ved at flere får kontroll på økonomien.

Når det gjelder gjeldsregisteret, la vi det faglige grunnlaget på plass – dekket bordet. Alt er lagt til rette,

forskriftshjemmelen laget vi av en grunn, at det skulle være enkelt å kunne utvide gjeldsregisteret når det faglige var i orden. Alt er lagt til rette, og Høyre ser fram til at vi nå skal få dette gjennomført.

Torstein Tvedt Solberg (A) [14:02:34]: Hvis jeg ikke husker helt feil, er presidenten også tidligere historielærer, så hun tillater vel kanskje at det blir litt historietime her i stortings salen. Jeg er glad for det.

Jeg vil starte med å si at grunnen til at jeg engasjerte meg i politikk, var at jeg kunne være med og utgjøre en forskjell, ikke først og fremst krangle. Jeg vil også påpeke, med de kommentarene som har vært, at jeg tror at som stortingsrepresentant må man tåle at det blir noe politisk debatt i stortings salen. Men det som jeg synes er rart å høre, spesielt fra representantene fra Høyre, er at en er så avvisende til de konsekvensene det hadde for vanlige folk, den sendrektigheten høyre regjeringa hadde i innføringen av gjeldsregisteret. Det lå altså klart og ferdig et forslag i 2013 som en la i skuffen og ventet fire–fem år før en fikk innført det, så en at det hadde effekt, men i alle de årene en ventet, var det en enorm vekst i gjelden til folk. Det hadde konsekvenser for veldig mange folk som etter min mening helt unødvendig havnet i gjeldsproblemer. Det kunne en unngått. Det forstår jeg at høyresida synes er ubehagelig å få påpekt, men det er nå engang sånn realiteten er.

Og så bare for å svare helt klart – hvis det ble forvirring rundt regjeringas ambisjoner – til representanten Grunde Almeland: Arbeidet med forskrift pågår med stor hast. Som statsråden sa i sitt svarbrev til Stortinget, er den forskriftsendringen rett rundt hjørnet. Det som handler om studiegjeld, og som vil ta noe lengre tid, vil kreve en lovendring. Det var det ikke rom for i den endringen som det ble vist til fra Solberg-regjeringa. Så lovendringen vil ta noe lengre tid, men forskriftsendringen er rett rundt hjørnet, noe regjeringa allerede har jobbet lenge med å få på plass. Jeg håper det var oppklarende.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [14:04:44]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 70/2021 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/770 om visse aspekter ved avtaler om levering av digitalt innhold og digitale tjenester (Innst. 338 S (2021–2022), jf. Prop. 66 LS (2021–2022))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [14:05:37]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om levering av digitale ytelser til forbrukere (digitalytelsesloven) (Innst. 408 L (2021–2022), jf. Prop. 66 LS (2021–2022))

Margrethe Haarr (Sp) [14:05:54] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid i denne saken. Det er en sak der en samlet komité stiller seg bak innstillingen. Komiteen har invitert til høring i saken, men det har ikke kommet inn noen høringsinnspill.

I forrige sak samtykker Stortinget til godkjenning av innlemmelse i EØS-avtalen av direktivet om visse aspekter ved avtalen om levering av digitalt innhold og digitale tjenester, og i denne saken godkjenner vi en ny lov om levering av digitale tjenester til forbruker, som bl.a. inneholder regler som gjennomfører direktivet i norsk rett.

Denne saken handler først og fremst om styrkede forbrukerrettigheter når det gjelder avtaler om levering av digitale ytelser. Nå får vi en regulering av en praktisk viktig og svært utbredt kontraktstype som ikke er særskilt lovregulert i norsk rett i dag. Som eksempler kan det nevnes ulike applikasjoner som kan lastes ned til mobiltelefon og nettbrett, og strømmetjenester for avspilling av musikk, filmer og tv-serier. Både ytelser der forbrukerens vederlag er penger, og i tilfeller der forbrukeren deler personopplysninger med leverandøren for å få tilgang til den digitale ytelsen, omfattes av loven.

De fleste bestemmelser er utformet etter mønster fra forbrukerkjøpsloven. Loven omfatter, i tråd med direktivet, vilkår for at en digital ytelse skal anses for å være i overensstemmelse med avtalte og alminnelige krav, forbrukernes rettigheter i tilfelle ytelsen er mangelfull eller blir levert for sent, og adgangen til å endre løpende digitale ytelser – altså god ivaretagelse av forbrukernes rettigheter på et område som stadig utvikler seg, og der forbrukerne berøres i større grad i vår befatning med digitale ytelser også i det daglige.

Komiteen er opptatt av at norske forbrukere må ha frihet til å velge mellom ulike tilbud av innhold og digitale tjenester. En samlet komité er bekymret for manglende konkurranse og valgfrihet innen fiber og kabelnett og hvordan dette begrenser forbrukernes valgfrihet mellom ulike tjenester. Komiteen ser behovet for mer oppmerksomhet rundt hvordan forbrukervernet kan styrkes innenfor disse områdene.

Jeg vil be om å få rette en inkurie i innstilling 338 S, til forrige sak. På side 2 andre spalte står det at «forslag til lov om levering av digitale ytelser til forbrukere (digitalytelsesloven) behandles i Innst. 409 L (2021–2022) (...)».

Innstillingsbenevnelsen skal rettes til: Innst. 408 L (2021–2022).

Det er svært gledelig at denne lovproposisjonen blir vedtatt. Dette sikrer en tryggere hverdag og en mer forutsigbar bruk av digitale tjenester for den alminnelige forbruker.

Statsråd Emilie Mehl [14:09:03]: Jeg er glad for at en samlet komité slutter seg til forslaget om en ny lov om levering av digitale ytelser til forbrukere. For regjeringen er det helt avgjørende at forbrukerne har et sterkt vern også når det kommer til digitale ytelser. Omsetningen av slike tjenester øker, og det er viktig at vi har en lovgivning som ivaretar en god balanse mellom forbruker og leverandør.

Med dette får vi en ny forbrukerkontraktslov som sikrer forbrukervernet også for digitale ytelser. Den nye loven vil regulere en type ytelser som har blitt svært utbredt og er praktisk viktige for de fleste av oss i hverdagen. Det dreier seg bl.a. om applikasjoner til telefonene våre, programmer til pc-ene våre og abonnementer for strømming av forskjellige former for underholdning. Avtaler om kjøp av denne typen ytelser er i dag regulert av ulovfestede regler og ofte i kompliserte og uoversiktlige standardavtaler. Med den nye loven vil det settes rettslige rammer for leverandørens avtalevilkår, og forbrukerne vil få lovfestede rettigheter på tilsvarende måte som det vernet man har etter forbrukerkjøpsloven ved varekjøp. I likhet med de øvrige forbrukerkontraktslovene våre vil lovens regler ikke kunne fravikes ved avtale til skade for forbrukeren.

Med denne nye loven får vi en lovregulering av bl.a. hvilke krav forbrukeren kan stille til den digitale ytelsen, og forbrukerens rettigheter når ytelsen har mangler eller er forsinket.

Et viktig siktemål med den nye loven bør være at den kan bidra til at forbrukeren ikke låses til én leverandør, men kan benytte seg av de beste tilbudene i markedet. Det er derfor et viktig prinsipp at forbrukeren skal ha rett til å si opp en løpende avtale med rimelig varsel, og at det stilles krav om at avtalen skal kunne sies opp på en enkel måte. Den nye loven åpner for avtaler om bindingstid, men bindingstiden kan som hovedregel ikke være lengre enn seks måneder av gangen, og det kan bare avtales bindingstid hvis forbrukeren gis en økonomisk fordel som står i forhold til bindingstidens lengde. For avtaler om løpende levering av digitale ytelser får vi også en regulering av leverandørens adgang til å endre prisen og til å endre ytelsen.

En utfordring med denne typen ytelser er at forbrukeren kan miste interessen og dermed glemme at man har inngått en avtale som fortsatt løper, og som man fortsatt betaler for. En viktig nyhet er derfor også at leve-

randøren får en plikt til regelmessig å sende forbrukeren et varsel om at avtalen løper, og opplyse om oppsigelsesretten. Jeg ser det også som viktig at det innføres regler som vil beskytte forbrukerne mot å pådra seg større gjeldsforpliktelser som følge av at leverandøren fortsetter å levere den digitale ytelsen selv om det ikke lenger betales for den.

Med denne nye loven får vi endelig på plass et rettslig rammeverk som gir forbrukeren klarere forbrukerrettigheter og et vern mot ubalanserte avtalevilkår. Dette vil også tilrettelegge for økt reell konkurranse i markedet, noe som kan gi et bedre og billigere tilbud av digitale ytelser til oss forbrukere.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [14:12:02]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om statsrådets protokoller for tidsrommet 1. juli–31. desember 2021 (Innst. 400 S (2021–2022))

Peter Frølich (H) [14:12:31] (komiteens leder og ordfører for saken): I gamle dager het denne komiteen protokollkomiteen, og da var det denne saken som sto i sentrum. Nå er det kanskje den tynneste saken av alle vi behandler i løpet av året. Det tyder på at alt, i alle fall tilsynelatende, er i sin skjønneste orden i statsrådets protokoller med tilhørende herligheter!

En liten ting vi kan merke oss, er at vi i en tidligere behandling av statsrådets protokoller har bedt regjeringen om å lage en oversikt over de ulike forskriftene. Det er inntatt i årets protokoller. Det er tegn på at det er liv der ute, og at våre innstillinger leses og lyttes til. Det er det verdt å takke regjeringen for.

Presidenten: Ei aldri så lita gladnyheit der, altså! Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [14:13:38]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av politi- og lensmannsetatens måloppnåelse på sentrale oppgaver (Innst. 421 S (2021–2022), jf. Dokument 3:7 (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske frå kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – bli gitt høve til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg

på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Peter Frølich (H) [14:14:41] (komiteens leder og ordfører for saken): Vi har fått nok en riksrevisjonsrapport som er grundig og god, som de pleier å være. Denne gangen er det politiet som er blitt undersøkt, og Riksrevisjonen har kommet med interessante funn og interessante konklusjoner.

Som saksordfører tenkte jeg først bare å gå kort gjennom funnene. Hovedsakelig har politiets respons blitt bedre. De når nasjonale krav for svar på nødannrop og farlige oppdrag. Vi ser at alvorlige oppdrag er blitt prioritert opp og mindre alvorlige er prioritert noe ned. Det er avdekket utfordringer med tjenesteplanlegging og også tekniske løsninger for publikumskontakt og publikumsmottak.

Vi ser at målene for straffesaksbehandlingen er delvis nådd. Oppklaringsprosenten går noe ned. Det skylles bl.a. et mer komplisert kriminalitetsbilde. Vi ser at saksbehandlingstiden også heldigvis går ned, bl.a. fordi etterforskningen startes opp noe raskere.

Samtidig er det avdekket svakheter med etterforskningen, f.eks. manglende planlegging av etterforskning og også mangler i samarbeidet mellom politi- og påtalejurister.

Det er innført mange nye kompetansetiltak, men vi ser at de primært er rettet mot de mindre erfarne ansatte og er kanskje ikke like relevante for dem som sitter med lengre fartstid og mer kompetanse i politiet.

De har funnet at samarbeidet mellom politiet og kommunene har blitt bedre, men at resultatene, naturlig nok, varierer rundt omkring i vårt langstrakte land. Det er større tilfredshet med samarbeidet i større kommuner enn i mindre kommuner.

Politimestrene får stort sett fulgt opp de oppgavene de har i politidistriktet, men en del ressurser merker man er bundet opp enten gjennom at de er båndlagte eller øremerkede. Det har begrenset handlingsrommet for politimestrene til en viss grad.

Det er funnet, ikke overraskende vil jeg si, at mange IKT-systemer er utdaterte og ustabile. Det er avdekket svakheter i samarbeidet mellom Politidirektoratet, POD, og Justisdepartementet, hvor det er forbedringspotensial.

Riksrevisjonen kommer med kritikk av ulik grad. Den kritikken slutter komiteen seg til. Dette er en rapport som jeg tror og håper kan være nyttig for politiet i det videre arbeidet, og at de kan innrette sin drift og forbedre de punktene som er påpekt. Samtidig er det understreket også fra statsråden og departementet at mye av dette ikke er nytt. Det er ting her som er kjent, som også allerede er tatt tak i i inneværende års budsjett, og det jobbes med å forbedre politiet.

Rapporten må leses som det den er. Den omhandler også en periode hvor det ble gjennomført en politireform, som til en viss grad kan påvirke noen av funnene. Som en liten partipolitisk kommentar fra Høyres side, tror jeg man skal være litt varsom med å bruke denne riksrevisjonsrapporten inn i diskusjonen vi har hatt de siste seks–syv årene om politireformen og politiet i Norge. Jeg har ikke funnet noe i Riksrevisjonens rapport som rokker ved det grunnleggende faktum at det var behov for endringer i politiet. Det var tindrende klare anbefalinger om å gjøre strukturelle, organisatoriske og kulturelle endringer i politiet. Det var en tøff kamp – alt ble ikke gjort riktig. Men når vi nå ser oss tilbake, er det nok ingen tvil om at det har vært til det bedre, at det har gitt resultater, men selvfølgelig er det også områder som kan justeres og gjøres bedre. – Så får vi diskutere til vi blir gule, blå og grønne hvor mange lensmannskontorer det skal være, og hvor de skal være plassert osv., men hovedretningen for politiet må sies å ha gått i riktig retning, og det er gledelig.

Even Eriksen (A) [14:19:52]: Aller først vil jeg takke Riksrevisjonen for arbeidet med rapporten. Jeg vil også rette en takk til saksordføreren for en god redegjørelse for rapporten.

Gjennom Dokument 3:7 for 2021–2022 har Riksrevisjonen vurdert politi- og lensmannsetatens måloppnåelse mellom 2016 og 2020 innen responstid, straffesaksbehandling, økonomi og styring, publikumskontakt og IKT. Det er verdt å nevne at perioden har vært preget av en pågående politireform og pandemi. Rapporten er altså ingen evaluering av nærpolitireformen – der er jeg enig med saksordføreren – men den gir oss noen pekepinner.

Utgangspunktet er enkelt: Til tross for høyere politidekning og økte budsjetter de siste årene har politiet fortsatt utfordringer med å nå målene på sentrale områder innenfor både operativt arbeid og straffesaksbehandling. Mange piler peker oppover, men det er også noen som peker feil vei. For eksempel prioriterer politiet de alvorligste oppdragene i større grad nå enn før, men det har også vært en økning i andre oppdrag som ikke er blitt håndtert på grunn av manglende kapasitet.

Undersøkelsen tyder på at kvaliteten på straffesaksbehandlingen er blitt bedre. Det gjennomføres flere etterforskningskritt i de alvorlige sakene, og det er flere alvorlige sakstyper som etterforskes. Samtidig viser undersøkelsen at det er utfordringer når det gjelder både oppklaring av saker og saksbehandlingstid. I 2016 var f.eks. oppklaringsprosenten på 53 pst. I 2020 var oppklaringsprosenten på 49 pst. For alvorlige sakstyper, f.eks. seksuallovbrudd og vold, var tilsvarende tall gått ned fra 64 pst. til 57 pst.

Jeg behøver nok ikke å framheve for presidenten og Stortinget at en grunnleggende forutsetning for at straffesaksbehandlingen skal bidra til redusert kriminalitet, er at straffbare forhold blir avdekket og oppklart.

Det er også viktig for partene som er involvert i den pågående etterforskningen, at saksbehandlingstiden er så kort som mulig. Da er det gledelig å se at saksbehandlingstiden har gått ned, men fristen som er satt for prioriterte sakstyper, nås fortsatt ikke. Det kan være en stor påkjenning for partene.

Jeg skal ikke engang nevne de gamle og ustabile IKT-systemene som fører til ineffektiv ressursbruk. Politiooperativt system, som brukes for å planlegge og utføre operative arbeidsoppgaver, har f.eks. 30-årsjubileum i år. Det har neppe kontroll- og konstitusjonskomiteen tenkt å feire.

Jeg er glad for å se at Politidirektoratets årlige innbyggerundersøkelse viser at befolkningen i Norge har høy tillit til politiet og opplever trygghet. Kommunene er i hovedsak fornøyde med politiets arbeid, og innbyggerne har tillit til politiet. Dette er en viktig verdi som vi må hegne om. Derfor er det bra at regjeringen er tydelig på sine prioriteringer i Hurdalsplattformen, og jeg vil si-tere noe:

«Regjeringa vil sikre tryggleik, god rettstryggleik og tilgjengelege tenester for innbyggjarane i heile landet. Det norske samfunnet med høg tillit, levande lokalsamfunn og ein sterk offentleg sektor dannar eit solid utgangspunkt for å gjere beredskapen betre. Målet for regjeringa er ein justis-sektor som førebyggjer betre, der ressursane er tilgjengelege og finn kvarandre, og der politiet og nødetatane er til stades i heile Noreg.»

Et tverrpolitisk storting har de siste årene prioritert økte ressurser til politiet. Det er viktig. Samtidig viser Riksrevisjonens rapport svakheter ved politiets håndtering av de mest alvorlige oppdragene, saksbehandlingstid og oppklaringsprosent. Det er dette flertallet i komiteen framhever i sin innstilling til Stortinget. Derfor er det viktig å evaluere effektene av nærpolitireformen og legge fram en plan for å styrke politiets nærhet i hele landet, akkurat slik Hurdalsplattformen og statsråden slår fast.

Til slutt vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid, og jeg ser fram til at statsråden følger opp Riksrevisjonens anbefalinger, som en samlet komité stiller seg bak.

Nils T. Bjørke (Sp) [14:24:38]: Eg vil starta med å takka Riksrevisjonen og saksordføreren for godt arbeid i saka.

I 2016 fekk me ei nærpolitireform som skulle svara på utfordringane frå Gjørsv-kommisjonens rapport om

22. juli. Gjennom reforma vart det etablert sentrale og spesialiserte einingar i politiet. Lensmannskontora har flytta ut av mange lokalsamfunn. Men Gjørsv-kommisjonen sa ikkje at politiet trong ein ny struktur. Gjørsv-kommisjonens konklusjon var at det som skilde det gode frå det dårlege arbeidet den 22. juli 2011, var knytt til haldningar, kultur og leiarskap. Det handla om korleis menneske og organisasjonar utøvde den myndigheita dei hadde fått.

Denne rapporten frå Riksrevisjonen er ikkje ei fullstendig evaluering av nærpolitireforma. Han vurderer om måloppnåinga til politi- og lensmannsetaten i sentrale oppgaver er i tråd med Stortingets vedtak og føresetnader. Riksrevisjonen oppsummerer funna med at trass i høgare politidekning og auka budsjett har politiet framleis utfordringar med å nå måla på sentrale område innan både operativt arbeid og straffesakshandsaming. Rapporten syner at politireforma har ført med seg høgare kompetanse, større einingar og sterkare fagmiljø. Men driftseiningane ute i distrikta får ikkje naudsynt støtte frå dei sentrale fagmiljøa. Rapporten fortel at politiet prioriterer dei alvorlegaste oppdraga i større grad enn før, men at det har vore ein auke i oppdrag med noko lågare prioritet som ikkje vert ressurssette på grunn av manglande kapasitet. Samarbeidet mellom politiet og kommunane har vorte noko betre, men små kommunar er mykje mindre nøgde enn store kommunar.

Eg legg merke til at der Riksrevisjonen legg fram funna sine med for- og motargument, har saksordføraren frå Høgre skrive ei innstilling der det positive i rapporten vert løfta fram først. Den alvorlege kritikken om at oppklaringsprosenten i straffesaker samla sett har gått ned, vert litt borte i framstillinga.

Nærpolitireforma vart lagd fram for Stortinget med eit mål om eit meir tilgjengeleg og nærverande politi, med god lokal forankring og samhandling. Mange lokalsamfunn opplever det motsette. For å ta mitt nærrområde som eit døme, vart Ulvik og Vaksdal lagde ned, medan Voss var ein av stadene som skulle satsast på. Det som skjedde, var at dei fekk eit større område, men ikkje fleire politistillingar, og færre sivilt tilsette, slik at politiet måtte gjera fleire merkantile oppgaver. Slik vart det mindre tid til førebyggjande arbeid. Dei opplevde òg at førebyggjande arbeid ikkje vart registrert og verdsett etter at ein starta med meir og meir måling av dei ulike oppgåvene.

Rapporten syner òg at gamle svakheiter framleis heng ved politi- og lensmannsetaten. I året 2000 hand-sama kontrollkomiteen ein rapport frå Riksrevisjonen om at arbeidet med effektivisering av politi- og lensmannsetaten ikkje var godt nok. Det var naudsynt med tiltak for å utnytta ressursane betre.

Tilbake i 1999 rapporterte Riksrevisjonen at politi- og lensmannsetaten hadde gamle og ustabile IKT-system som ikkje samhandla. Dette er eit grunnleggjande problem som fleire regjeringar har freista å løysa, men som ein ikkje har kome i mål med. Eg vonar at Riksrevisjonen kan gje oss meir informasjon om kvifor effektiviteten og IKT-systemet i politi- og lensmannsetaten ikkje vert betre, og at statsråden tek tak i problema i tråd med ambisjonane i Hurdalsplattforma.

Carl I. Hagen (FrP) [14:28:45]: Jeg viser til at siden politireformen ble gjennomført etter vedtak i Stortinget i 2015, har politiets evne til å håndtere det moderne kriminalitetsbildet blitt styrket. Det understrekes også av Riksrevisjonen i Dokument 3:7 for 2021–2022, punkt 3. Riksrevisjonen peker på at gjennom politireformen er det blitt gjennomført omfattende kompetansehevingstiltak, og dette har ført til at kvaliteten på politiets arbeid er styrket. Jeg viser også til at etatene har blitt enda mer profesjonelle. Evne til samarbeid mellom ulike ressurser er blitt bedre, og politiet etterforsker i dag mye kriminalitet som tidligere ikke ble prioritert eller oppdaget.

Jeg viser også til at den samlede bemanningen i politiet har gått fra i underkant av 15 000 årsverk ved utgangen av 2013 til 18 400 årsverk ved utgangen av 2020. Antall årsverk med utdanning fra Politihøgskolen har økt fra ca. 8 500 ved utgangen av 2013 til 11 260 ved utgangen av 2020. I de tolv politidistriktene har den samlede bemanningen økt fra 12 122 årsverk til 14 463 og antall årsverk med utdanning fra Politihøgskolen fra 7 875 til 9 906. Flere politifolk gir økt trygghet og bedre politiberedskap i hele landet fremfor å gjenåpne nedlagte politikontorer.

Jeg mener at Riksrevisjonens kritikk og anbefalinger viser at arbeidet med å styrke politiets evne til å forebygge, etterforske og påtale kriminalitet, det er ikke ferdig. Jeg viser til at dette var noe også forrige regjering selv påpekte i Meld. St. 29 for 2019–2020 Politimeldingen – et politi for fremtiden. I den meldingen vises det til at politireformen var omfattende, og at det må forventes at det tar tid før en så omfattende reform egentlig får satt seg.

Det kan også pekes på at regjeringen Solberg mente at selv om det ikke var forsvarlig med større reformer i politiet, var det i tiden etter politireformen fortsatt behov for en kontinuerlig forbedring og justering av forhold som ikke fungerer som forutsatt. Det er imidlertid viktig å påpeke, som også Riksrevisjonen gjør, at en gjenåpning av nedlagte kontorer ikke er et egnet virkemiddel for noen av utfordringene man nå står overfor.

Til slutt vil jeg gjerne si at jeg for øvrig mener at Riksrevisjonens kritikk er alvorlig, men må peke på at for-

holdene som tas opp, har vært kjent og er noe som det blir arbeidet med og har vært arbeidet med.

Det kan også nevnes at Riksrevisjonens vurderinger og anbefalinger er viktige i det videre arbeidet med å styrke politiets evne til å forebygge, etterforske og påtale kriminalitet. Denne evalueringen er, som også andre har sagt, ikke ferdig, men det vil ta tid før denne reformen, som er ganske stor og omfattende, egentlig får satt seg. Den holdning som enkelte fra nåværende regjeringens partier i visse sammenhenger viser til, som er bare kritikk om og om igjen, er etter min oppfatning tilbakevist av Riksrevisjonen, men Riksrevisjonen har påpekt en rekke ting og anbefalinger, som også jeg og mitt parti stiller oss bak, og vi ser frem til at Riksrevisjonen fortsetter å følge opp dette arbeidet i tiden fremover.

Morten Wold hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Sara Bell (SV) [14:33:07]: Jeg takker også saksordføreren for arbeidet og vil gjerne framheve noe som representanten Evensen også tok opp, nemlig at oppklaringsprosenten har gått ned i voldtektsaker. Kvinners frihet henger sammen med kvinners adgang til rettferdighet og rettssikkerhet. I SV mener vi at det er veldig alvorlig at overgrepsofre fortsatt blir utsatt for lang saksbehandlingstid, og at oppklaringsprosenten er synkende selv om dette har vært en prioritert sak for politiet. Vi registrerer og merker oss derfor med glede at denne salen nå har fått flertall for å nedsette en voldtektskommisjon som skal se på måten vi saksbehandler og forholder oss til disse sakene på, på en ny og helhetlig måte.

Statsråd Emilie Mehl [14:34:32]: Riksrevisjonens undersøkelse viser at politiet er i bedre stand til å håndtere alvorlige oppdrag og etterforske alvorlig kriminalitet. Samtidig avdekker revisjonen forbedringsområder som jeg vil følge opp.

Det er gjennomført flere grep for å øke kvaliteten i straffesakskjeden og redusere saksbehandlingstiden for prioriterte straffesaker. Bevilgningen til påtalemyndigheten i politiet er styrket av regjeringen. I 2022 bevilget regjeringen 36 mill. kr til styrking av påtalemyndigheten i politiet. I tillegg har Politidirektoratet omdisponert 83 mill. kr til etterforskningsfeltet.

Jeg har gitt Riksadvokaten i oppdrag å analysere årsaker og iverksette tiltak for å øke oppklaringsprosenten i straffesaker, i samarbeid med Politidirektoratet.

Riksrevisjonen konstaterer at politiet når de nasjonale kravene for besvarelse av nødannrop og håndtering av alvorlige oppdrag, og at politiet prioriterer de alvorligste oppdragene i større grad enn før. Det pågår et kon-

tinuerlig arbeid for også å innfri politiets distriktstise responstidskrav.

Riksrevisjonen mener det er sterkt kritikkverdigg at antall oppdrag med lavere prioritet blir ressursatt i mindre grad enn tidligere. Denne kritikken må vi ta på høyeste alvor, og jeg mener dette understreker behovet for mer lokalt, tilgjengelig og synlig politi i hele landet.

Regjeringen har i Hurdalsplattformen varslet satsing på lokalt politi og bedre beredskap, bl.a. gjennom flere politipatruljer.

Politidirektoratet skal i år utrede hvordan innbyggerhenvendelser til telefonnummeret 02800 håndteres. Utredningen skal resultere i forbedringstiltak, og arbeidet vil ses i sammenheng med øvrige tiltak for å sikre økt tilgjengelighet, bedre service og mer effektive tjenester for innbyggerne.

Som ledd i arbeidet med å styrke det lokale politiet har jeg invitert alle kommuner til å gi innspill til hvordan politiet kan levere bedre tjenester til lokalsamfunnet. Høringsfristen går ut i morgen, 1. juni. Rådene og innspillene fra kommunene vil jeg ta med meg i det videre arbeidet med å legge fram en plan for å styrke politiets nærvær i hele landet.

Jeg vil, som Riksrevisjonen anbefaler, fortsette arbeidet med å utvikle en mer overordnet, effektiv og resultatorientert styring og ledelse av politiet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [14:36:57]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Melding for året 2021 fra Sivilombudet og Melding for året 2021 fra Sivilombudet om forebygging av tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved frihetsberøvelse (Innst. 429 S (2021–2022), jf. Dokument 4 (2021–2022) og Dokument 4:1 (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det ikke bli gitt anledning til replikker, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Carl I. Hagen (FrP) [14:37:56] (ordfører for saken): Stortingets ombud for kontroll med forvaltningen, nå bedre kjent som Sivilombudet etter navneendringen, skal føre kontroll med den offentlige forvaltningen for å hindre urett mot den enkelte, eller feil fra forvaltning-

gens side. Dette skjer først og fremst ved å behandle klager som ombudet mottar fra enkeltpersoner.

Komiteen har i hovedsak avgitt en enstemmig innstilling, som komiteen pleier å gjøre, så jeg skal redegjøre litt for den. Jeg regner med at de øvrige partiene tar ordet for å utfylle og presisere sine egne synspunkter.

Antall klager som Sivilombudet mottar, har ligget stabilt rundt 4 000 saker årlig. Komiteen har merket seg at det har vært en økning i antall saker som har ordnet seg for klageren underveis i ombudets behandling av klagen. Dette kan tyde på at ombudet har den nødvendige respekt og autoritet som ombudet må ha for å gjøre jobben det er satt til å gjøre. Komiteen har også registrert at saksbehandlingstiden hos ombudet har gått jevnt nedover de siste årene, og dette er en gledelig utvikling.

Komiteen har også merket seg at ombudet opplyser at det mottas flere klager enn det er mulig å behandle, og at prioriteringen av hvilke saker som skal behandles, er krevende. For å utnytte ressursene best mulig har ombudet tatt opp 22 saker av eget tiltak på områder som er rettssikkerhetsmessig viktige, og som gjelder mange personer. Felles for disse sakene er at de tar for seg et tema eller en problemstilling uten tilknytning til en konkret sak. Blant sakene som ble undersøkt, er fengslenes praktisering av telefonkontroll, Politidirektoratets innsynspraksis, kommunenes lange saksbehandlingstid og lang ventetid hos namsmennene i saker om gjeldsordning.

Komiteen har videre merket seg at Sivilombudet har utarbeidet veiledningshefter til forvaltningen på områder hvor det antas å foreligge systemfeil som kan ramme flere borgere. Veiledningene er tenkt å ha en forebyggende effekt, slik at det begås færre feil. Komiteen er positiv til slike forebyggende tiltak. Komiteen har også merket seg at en gjenganger i saker som behandles av ombudet, er lang saksbehandlingstid, og at tiltak først settes inn når ombudet tar opp dette med etatene det gjelder. Ofte er saksbehandlingstiden så lang at dette går ut over rettssikkerheten til innbyggerne. Komiteen mener det er svært viktig at saksbehandlingstiden reduseres der hvor dette går på rettssikkerheten løs, og ber ombudet fortsatt følge med på saksbehandlingstiden i slike saker. Her er det viktig at regjeringen og forvaltningen følger opp dette med saksbehandlingstid, og jeg håper at statsråden vil berøre det i sitt innlegg.

Fremskrittspartiet har for øvrig noen egne merknader som jeg skal omtale når jeg først har ordet. Vi ser at det i utgangspunktet er positivt om ombudet har kapasitet til å gjøre generelle undersøkelser som omfatter både statlige organer og kommuners myndighetsutøvelse. Gode grunner kan tale for at et generelt problem kartlegges fremfor å avgi uttalelse i en tilsynelatende enkel sak. Samtidig er det imidlertid viktig at ombudet

ikke forlater eller nedprioriterer den grunnleggende idé bak denne ombudsordningen. Den har vært et forbilde for situasjonen i mange andre land når det gjelder at den lille kvinne eller mann skal ha et organ å henvende seg til, og som kan se nøye på om det er begått urett eller dårlig forvaltningsskikk overfor denne personen. Vi ser med en viss uro på at et stort antall klagesaker ikke blir undergitt en grundigere undersøkelse. Fremskrittspartiet mener det er en reell fare for at den lille mann eller kvinnes klage blir nedprioritert hvis det gjøres for mange generelle undersøkelser. Samtidig vil jeg nevne at når det gjelder generelle undersøkelser, som selvsagt skal fortsette, kunne det kanskje være på sin plass med et visst samarbeid eller en dialog med Riksrevisjonen, som gjennomfører forvaltningsrevisjoner, slik at man ikke går inn i det samme saksområdet.

Til slutt: Det er en særmerknad fra Fremskrittspartiet, SV og Rødt om Sivilombudets gjennomgang av telefonkontroll i norske fengsler, som ombudet konkluderer med at strider mot Den europeiske menneskerettskonvensjon og Grunnloven § 102. Vi mener og imøteser en informasjon fra departementet til Stortinget om dette arbeidet så raskt som mulig. Vi viser til at Sivilombudet ba departementet og Kriminalomsorgsdirektoratet om en tilsvarende oppdatering innen 18. februar i inneværende år. Også her håper jeg at statsråden vil berøre dette, slik at Sivilombudet får de nødvendige saksopplysninger som ombudet mener trengs.

Lubna Boby Jaffery (A) [14:43:32]: Om drøye tre uker, 22. juni, er det 60 år siden Sivilombudet, da Sivilombudsmannen, ble opprettet. Det er en stolt historie de har bak seg. De viktigste oppgavene har vært å hindre at det lille enkeltmennesket møter urett i møte med forvaltningen. Det er en viktig oppgave, og vi har en stor forvaltning med betydelig ansvar, som i all hovedsak gjør en utrolig god jobb for våre innbyggere. Samtidig er det viktig at enkeltmennesket ivaretas i møte med forvaltningen, og her gjør Sivilombudet en betydelig jobb.

Det er med glede at vi i Arbeiderpartiet har kunnet bidra til å gi Sivilombudet alle de verktøyene de trenger for å gjøre sin jobb med den lovendringen som Stortinget gjorde sist måned. Da fikk Sivilombudet innsynsretten sin tilbake igjen. I årsmeldingen har Sivilombudet påpekt at det er viktig at de har tilgang til alle relevante saksdokumenter for å kunne utøve kontrollfunksjonen. Dette er ikke et forsøk på å gjenåpne denne debatten, men jeg synes det hører hjemme å understreke denne endringen i forbindelse med behandlingen av årsmeldingen.

Det er åpenbart at Sivilombudet har svært mye å gjøre. Antallet klager er stort, og det er begrenset hvor

mange av disse Sivilombudet kan behandle. Jeg registrerer at representanten fra Fremskrittspartiet har en del synspunkter rundt hvordan Sivilombudet bør håndtere det at de har mye å gjøre. For vår del har det vært et behov å understreke at Sivilombudet er uavhengig og selvstendig, og at vi mener det er Sivilombudet selv som best vurderer hvordan de skal prioritere ressursene for å oppfylle sitt mandat.

Jeg vil benytte anledningen til å gratulere Sivilombudet med jubileet som er like rundt hjørnet, og med det samme også takke for den gode jobben de gjør.

Nils T. Bjørke (Sp) [14:45:51]: Eg vil starta med å takka saksordføraren for godt arbeid når det gjeld gjennomgangen. Eg vil også gje ros til Sivilombudet for godt arbeid og understreka at ein no endrar lova, slik at dei har innsynsrett som er eit stortingsorgan verdig. Eg trur ikkje det er understreka nok kor viktig det er at Sivilombudet har dei moglegheitene dei treng for å gjera eit godt arbeid.

Grunnen til at eg tok ordet, var at saksordføraren var innom partimerknader i innstillinga der dei begynner å meina noko om prioriteringar. Eg trur det aller viktigaste Stortinget kan gjera i høve til Sivilombudet, er å vera heilt tydeleg på at dei er eit sjølvstendig organ som må gjera eigne prioriteringar, etter dei føringane som ligg i dei lovene som gjeld. Eg trur ikkje Stortinget skal begynna å gå inn og styra deira arbeid. Det trur eg ville ha vore eit feilsteg frå vår side.

Sara Bell (SV) [14:47:08]: Mindretallet i komiteen har fremmet forslag nr. 1, og jeg tar det med dette opp. Jeg takker også Sivilombudet for et viktig og nødvendig arbeid. Barn som settes i politiarrest, er særlig sårbare og har krav på et særlig vern etter FNs barnekonvensjon. Vi håper at regjeringen vil gjøre noe med det.

Og så ønsker jeg å takke saksordføreren. Jeg håper presidenten vil tillate meg en liten anekdote. Den 1. mai 1990 kom saksordføreren, representanten Carl I. Hagen, til Bergen og holdt en tale. Det var første gang denne representanten ble satt på glattcelle, som 13-åring. Jeg vil bare bruke anledningen til å si at det er en fin side ved vårt demokrati at vi sammen kan behandle denne saken i dag (munterhet i salen).

Presidenten: Ingen skal bures inn her i dag.

Statsråd Emilie Mehl [14:48:32]: Jeg vil starte med å takke Sivilombudet for et grundig og godt arbeid. Ombudet er en sterk faglig aktør og en tydelig stemme i arbeidet med å beskytte og fremme enkeltmenneskenes rettigheter i møte med den offentlige forvaltningen i Norge.

Ombudet har også for 2021 avgitt årsmeldinger med nyttige innspill til departementene og regjeringen. Når det gjelder Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområder, framhever Sivilombudet særlig telefonkontroll i fengsler, saksbehandlingstiden ved innsynskrav og oppfølgingen av uttalelser fra Sivilombudet. Under forebyggingsenhetens arbeid framhever Sivilombudet særlig barn i arrest, situasjonen på Politiets utlendingsinternat på Trandum og isolasjon i fengsel.

Regjeringen registrerer at ombudet har vurdert at kriminalomsorgens praksis og regelverket for telefonkontroll i fengsler ikke er i tråd med kravene Grunnloven og Den europeiske menneskerettskonvensjon stiller. Justis- og beredskapsdepartementet vil gjennomgå straffegjennomføringsloven og -forskriften, bl.a. for å sikre at lov og forskrift er i samsvar med Grunnloven og menneskerettighetenes krav.

Departementet er i dialog med Kriminalomsorgsdirektoratet om hvordan Sivilombudets uttalelse bør følges opp.

Jeg vil understreke at regjeringen er opptatt av at krav om innsyn i forvaltningens dokumenter behandles på en tillitvekkende måte og innenfor rimelige tidsrammer, i tråd med kravene i offentleglova. Offentlig virksomhet skal være åpen og gjennomsiktig. For å oppnå dette er det sentralt at behandling av innsynskrav ikke blir nedprioritert. Sivilombudet har i årsmeldingen pekt på tilfeller hvor saksbehandlingstiden har vært lengre enn det som kan aksepteres, og dette har i flere tilfeller ført til endringer i saksbehandlingsrutinene i forvaltningen.

Når ombudet avdekker feil, mener regjeringen det er viktig at forvaltningen innretter seg, og at det om nødvendig fører til endringer i forvaltningens rutiner.

Som ombudet viser til, er det kun i unntakstilfeller at forvaltningen fastholder et standpunkt i strid med ombudets vurdering. Regjeringen mener den klare hovedregelen er – og skal fortsette å være – at forvaltningen følger ombudets uttalelser.

Jeg verdsetter at Sivilombudet i årsmeldingen om forebyggingsenheten prioriterer situasjonen for barn i arrest. Ombudet gjennomførte våren 2021 et besøk til Oslo politidistrikt for å undersøke situasjonen for barn som ble pågrepet og satt i arrest. I tillegg innhentet ombudet informasjon fra øvrige politidistrikter om bruken av arrest overfor barn.

Funnene ble fulgt opp bl.a. ved et brev til Justis- og beredskapsdepartementet om behov for nasjonale tiltak. Jeg vil nevne noen av tiltakene som er iverksatt på bakgrunn av Sivilombudets uttalelser.

Ombudet etterlyste kvalitetssikrede nasjonale tall for bruk av arrest overfor barn. Jeg kan opplyse at Politi-

direktoratet har laget nye rutiner for rapporteringen, som skal sikre en mer pålitelig nasjonal statistikk.

Kravspesifikasjonene ved bygging av nye arrester har krav om venterom og egne celler for barn. Disse skal være større og ha andre fasiliteter enn en tradisjonell celle, eksempelvis i form av sengebrisk med sengeklær, vanlig dør, dusj/toalett og tv.

Politidirektoratet vil gå i dialog med Oslo politidistrikt for å finne løsninger i deres lokaler, da Oslo har et vesentlig høyere antall barn i arrest enn de øvrige politidistrikten. Samlet sett vil tiltakene som iverksettes, være en utfyllende respons på de forholdene som Sivilombudet kommenterte.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering. Stortinget voterer først over sakene nr. 9–18 fra gårdsdagens møte.

Votering i sak nr. 9, debattert 30. mai 2022

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Guri Melby, Sveinung Rotevatn og Alfred Jens Bjørlo om å nå Norges mål om 30 pst. vern av natur innen 2030 (Innst. 317 S (2021–2022), jf. Dokument 8:178 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Une Bastholm satt frem i alt fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og nr. 2, på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 3 og nr. 4, på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne

Det voteres over forslagene nr. 3 og 4, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innta en pådriverrolle for en forpliktende avtale hvor forurensere betaler og føre-var-prinsippet legges til grunn i forhandlingene om en ny naturavtale under FNs konvensjon om biologisk mangfold.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringa greie ut metodar for beste praksis i god involvering av kommunar, lokalsamfunn og ungdom i arbeidet med å snu utviklinga for raudlista artar og naturtypar i Noreg.»

Venstre har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne ble med 82 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.41)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:178 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Guri Melby, Sveinung Rotevatn og Alfred Jens Bjørlo om å nå Norges mål om 30 pst. vern av natur innen 2030 – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingen og forslagene nr. 1 og 2, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en konkret plan for hvilke tiltak som skal igangsettes for at Norge skal nå sitt vedtatte mål om 30 pst. vern av natur innen 2030.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om utvidelse av naturmangfoldlovens virkeområde til å gjelde i hele Norges økonomiske sone.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 78 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.18)

Votering i sak nr. 10, debattert 30. mai 2022

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i naturmangfoldloven (utnytting av genetisk materiale med opprinnelse i andre land og tradisjonell kunnskap knyttet til utnytting av slikt materiale) (Innst. 313 L (2021–2022), jf. Prop. 76 L (2021–2022))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

lov

om endringer i naturmangfoldloven (utnytting av genetisk materiale med opprinnelse i andre land og tradisjonell kunnskap knyttet til utnytting av slikt materiale)

I

I lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold gjøres følgende endringer:

§ 60 annet til fjerde ledd skal lyde:

Når genetisk materiale, *eller tradisjonell kunnskap knyttet til slikt materiale*, fra et annet land utnyttes i Norge i forsknings- eller næringsøyemed, skal det følge med opplysninger om hvilket land det genetiske materialet *eller kunnskapen* er mottatt eller hentet fra (leverandørland). Hvis nasjonal rett i leverandørlandet krever samtykke til uttak av biologisk materiale *eller bruk av tradisjonell kunnskap*, skal det følge med opplysning om slikt samtykke er innhentet *og om det foreligger gjensidig avtalte vilkår*.

Hvis leverandørlandet er et annet land enn opprinnelseslandet for det genetiske materialet *eller den tradisjonelle kunnskapen*, skal det også følge med opplysning om opprinnelsesland. Med opprinnelsesland menes det landet der materialet ble hentet ut fra sine naturlige omgivelser *og for tradisjonell kunnskap det landet der kunnskapen ble utviklet*. Hvis nasjonal rett i opprinnelseslandet krever samtykke til uttak av genetisk materiale *eller bruk av tradisjonell kunnskap*, skal det følge med opplysning om slikt samtykke er innhentet *og om det foreligger gjensidig avtalte vilkår*. Er opplysningene etter dette ledet ukjent, skal det opplyses om dette.

Kongen kan gi forskrift om

- a. nærmere krav til opplysningene som skal foreligge etter annet og tredje ledd, og krav til ytterligere opplysninger
- b. plikt for utnyttaren til bevaring og overføring av opplysningene til senere brukere
- c. at utnyttaren skal gi erklæring til en utpekt myndighet om oppfyllelse av opplysningskravene når det mottas midler til forskning som omfatter utnytting av genetisk materiale *eller tradisjonell kunnskap knyttet til slikt materiale*, og når det utvikles produkter ved utnytting av slikt materiale *eller slik kunnskap*
- d. den utpekte myndighetens behandling og videreformidling av opplysningene.

II

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
2. Loven gjelder bare for utnytting i forsknings- eller næringsøyemed der forskningsstøtte mottas eller et produkt er ferdig utviklet etter at loven har trådt i kraft.
3. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 11, debattert 30. mai 2022

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen og Tor André Johnsen om en nasjonal motorveiplan (Innst. 337 S (2021–2022), jf. Dokument 8:157 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Morten Stordalen satt frem i alt tre forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonal motorveiplan med mål om utbygging av et effektivt høyhastighetsveinett som binder landet sammen innen 2050. Det må etableres gjennomgående høyhastighetsruter fra nord til sør og øst til vest, herunder E6 og E134.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn statlig fullfinansiering av alle riksveiprosjekter.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn følgende standarder for utbygging av høyhastighetsveinettet: 110 km/t på smal firefeltsvei og 130 km/t på fullstandard firefeltsvei.»

Det voterer alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:157 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen og Tor André Johnsen om en nasjonal motorveiplan – vedtas ikke.

Presidenten: Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til innstillingen.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 87 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.39)

Votering i sak nr. 12, debattert 30. mai 2022

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Ingrid Fiskaa, Andreas Sjalg Unneland og Grete Wold om en punktlig og pålitelig jernbane (Innst. 320 S (2021–2022), jf. Dokument 8:181 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Mona Fagerås satt frem et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en finansieringsplan for å ta igjen vedlikeholdsetterslepet på jernbanen, og komme tilbake til Stortinget med dette i forbindelse med statsbudsjettet for 2023.»

Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 82 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.12)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:181 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Ingrid Fiskaa, Andreas Sjalg Unneland og Grete Wold om en punktlig og pålitelig jernbane – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 80 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.42)

Votering i sak nr. 13, debattert 30. mai 2022

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Ingrid Fiskaa, Grete Wold, Andreas

Sjalg Unneland og Freddy André Øvstegård om å evaluere jernbanereformen (Innst. 327 S (2021–2022), jf. Dokument 8:182 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Mona Fagerås på vegne av Sosialistisk Venstreparti
  - forslag nr. 4, fra Sofie Marhaug på vegne av Rødt
- Det votes over forslag nr. 4, fra Rødt. Forslaget lyder: «Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for å avvikle praksisen med langvarig sommerstengt jernbane i det sentrale østlandsområdet.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 95 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.14)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–3, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en evaluering av konsekvensene av jernbanereformen i løpet av 2022.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå selskapsstrukturen og organiseringen av jernbanesektoren, med mål om å sikre en overordnet organisasjon som har styring på togdrift, verksted, vedlikehold, beredskap, infrastruktur, innkjøp og eiendom, og komme tilbake til Stortinget med dette i løpet av 2023.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at trafikken på jernbanen i og rundt Oslo ikke deles opp, og at kjøringen tildeles Vy, som har denne kjøringen i dag.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 86 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.33)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:182 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Ingrid

Fiskaa, Grete Wold, Andreas Sjalg Unneland og Freddy André Øvstegård om å evaluere jernbanereformen – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 86 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.06)

Votering i sak nr. 14, debattert 30. mai 2022

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Alfred Jens Bjørlo, Grunde Almeland og André N. Skjelstad om å sikre like konkurransevilkår for uavhengige merkevarer og kjedenes egne merkevarer (EMV) i dagligvaremarkedet, Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes og Andreas Sjalg Unneland om rettfærdige konkurransevilkår i norsk dagligvarehandel, og Representantforslag fra stortingsrepresentant Torgeir Knag Fylkesnes om å begrense maktkonsentrasjon i norsk dagligvare (Innst. 322 S (2021–2022), jf. Dokument 8:161 S (2021–2022), Dokument 8:170 S (2021–2022) og Dokument 8:191 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt 13 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Per Vidar Kjølmoen på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 4–12, fra Torgeir Knag Fylkesnes på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 13, fra Alfred Jens Bjørlo på vegne av Venstre

Det votes over forslag nr. 13, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å supplere lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden med bestemmelser som:

- a. Forhindrer utilbørlig forskjellsbehandling av dagligvarekjedenes egne merkevarer og uavhengige og konkurrerende merkevarer.
- b. Sikrer at en dagligvarekjede som selger egne merkevarer, ikke kan benytte konkurransesensitiv informasjon mottatt i forhandlinger med leverandører av uavhengige og konkurrerende merkevarer i utviklingen av egne merkevarer eller på andre måter som kan påvirke konkurransen mellom egne og uavhengige merkevarer.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 95 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.58)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 7, 10 og 12, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede et forbud mot egne merkevarer (EMV) i dagligvarebransjen og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette et digitalt salgsdataregister for salgsdata for varer som omsettes i dagligvaremarkedet, og sikre tilgang for alle produsenter og leverandører.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvikle regelverk og systemer for å sikre åpenhet og transparens rundt hvordan pris fastsettes i dagligvaremarkedet.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 92 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.15)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 4–6, 8, 9 og 11, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et krav om like innkjøpsbetingelser i dagligvaremarkedet fra leverandører med vesentlig markedsrett, enten i forskrift eller ved å komme til Stortinget med lovforslag om dette. Leverandører med vesentlig markedsrett skal forstås som leverandør av dagligvarer med mer enn 50 pst. markedsandel innen én eller flere varekategorier i dagligvaremarkedet. Det lovmessige innholdet skal omfatte følgende:

- Krav til at leverandører med vesentlig markedsrett skal tilby alle dagligvarekjeder og grossister like innkjøpsbetingelser, med mindre leverandøren kan dokumentere en saklig begrunnelse gjennom forskjeller i produksjons- eller distribusjonskostnader eller ulik verdi på konkrete motytelser.
- Krav til at leverandører med vesentlig markedsrett skal tilby dagligvarekjeder og grossister lik tilgang til ytelser og motytelser som bonuser, rabatter og rabattordninger, markedsførings- og kampanjestøtte eller økonomiske ytelser for kjøp av tjenester.

- Krav til at leverandører med vesentlig markedsrett skal operere med transparente vilkår overfor dagligvarekjeder og grossister, slik at det kan tas informerte beslutninger om innkjøp.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en utfyllende forskrift for dagligvarebransjen til konkurranse-loven § 11 hvor dominerende stilling defineres som dagligvarekjeder med 30 pst. markedsandel eller mer.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om eierbegrensninger i verdikjeden for mat i Norge, herunder hvor stor en enkeltaktør i alle ledd kan være og begrensninger på vertikal og horisontal integrasjon.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge bruken og prissettingen av egne merkevarer (EMV) sammenlignet med tilsvarende priser for merkevarer fra industrien. Regjeringen bes innføre krav til begrunnelse fra dagligvarehandelen dersom det avdekkes store forskjeller i marginpåslag.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedfelle i forskrift at Dagligvaretilsynet gis hjemmel til å føre tilsyn med logistikkområdet og bruken av egne merkevarer (EMV) i dagligvaremarkedet.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede tiltak for å sikre konkurranse og mer åpenhet innenfor grossist- og distributørleddet i dagligvarehandelen, herunder tilsyn med priskalkylene for distribusjonstjenester.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 91 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.34)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan også aktører uten stor kapitaltilgang kan få innpass i dagligvarehandelen.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble bifalt med 55 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.53)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak som bidrar til at matprodusentene får en rettferdig andel av verdiskapinga i verdikjeden for mat.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble bifalt med 59 mot 42 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.12)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sende på høring en permanent forskrift i medhold av konkurranse-loven § 14 om usaklig prisdiskriminering, og eventuelt andre bestemmelser om usaklig prisdiskriminering. Følgende hensyn bør være en del av høringsutkastet:

- En operasjonell definisjon av vesentlig markedsrett
- En operasjonell definisjon av hva som utgjør en varekategori
- En operasjonell definisjon av ulike innkjøpsbetingelser
- At dersom leverandører med vesentlig markedsrett skal tilby dagligvarekjeder og grossister ulike innkjøpsbetingelser, skal leverandøren kunne begrunne ulikheten saklig. Det vises til vedtak 572 (jf. Innst. 185 S (2020–2021)) for definisjon og konsekvenser av forskjeller i innkjøpsbetingelser som ikke kan begrunnes saklig.

Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget innen utgangen av 2022 med resultatene av høringen og forslag til videre oppfølging. Stortinget ber regjeringen vurdere lovendringer for å skape økt konkurranse i dagligvaremarkedet og lavere priser til forbruker.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 52 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.29)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen følge opp vedtak 572 (jf. Innst. 185 S (2020–2021)) om usaklig forskjell i innkjøpsbetingelser.

II

Stortinget ber regjeringen vurdere å senke terskelen for når aktører i dagligvaremarkedet anses som dominerende.

III

Stortinget ber regjeringen utrede ytterligere konkurransefremmende tiltak og fremme forslag som kan hindre dominerende markedsaktører i dagligvarebransjen i å misbruke sin markedsrett til å svekke konkurransen og stå i veien for nye innovative aktører, herunder vurdere former for regulering av prisdifferanser, og komme tilbake til Stortinget i løpet av 2022. Det er viktig at tiltakene som vurderes, bidrar til økt konkurranse, mer mangfold, lavere priser til forbrukerne og at det blir enklere for nye aktører å etablere seg i dagligvaremarkedet.

IV

Stortinget ber regjeringen utarbeide et regelverk som pålegger kjedene en felles merkeordning for EMV, med kjedenavn, produsent og produktets opprinnelsesland, slik at forbrukerne kan gjøre opplyste valg.

V

Stortinget ber regjeringen om å utrede og fremme sak til Stortinget på egnet måte om virkningene som vertikal integrasjon og EMV har på konkurransesituasjonen, prisene og utvalget. En slik sak må omfatte mulig utvidelse av kjedenes meldeplikt til Konkurransetilsynet til å omfatte kjøp eller leie av produksjonskapasitet, en begrunnelsesplikt ved forskjeller i påslag mellom EMV og uavhengige merkevarer og en hjemmel for Konkurransetilsynet eller Dagligvaretilsynet for å føre tilsyn med bruken av EMV i dagligvaremarkedet.

VI

Stortinget ber regjeringen raskest mulig komme tilbake til Stortinget med en konkret plan for oppfølging av stortingsvedtak nr. 577 og 578 (2020–2021) om vertikal integrasjon og egne merkevarer i dagligvarebransjen.

VII

Stortinget ber regjeringen om å vurdere hvordan en kan hindre bruken av negative servitutter på næringsareal, som hindrer etablering av nye dagligvareaktører.

VIII

Stortinget ber regjeringen utrede tiltak for å sikre konkurranse og mer åpenhet innenfor grossist- og distributørleddet i dagligvarehandelen, herunder tilsyn med priskalkylene for distribusjonstjenester.

IX

Stortinget ber regjeringen utarbeide en mer presis definisjon på hva som regnes som kjedenes egne merkevarer (EMV), for å få en bedre oversikt over totalandelen i dagligvaremarkedet.

X

Stortinget ber regjeringen sende på høring en midlertidig forskrift i medhold av konkurranseloven § 14 om usaklig prisdiskriminering, og eventuelt andre bestemmelser om usaklig prisdiskriminering. Følgende hensyn bør være en del av høringsutkastet:

- a. En operasjonell definisjon av vesentlig markedsrett
- b. En operasjonell definisjon av hva som utgjør en varekategori
- c. En operasjonell definisjon av ulike innkjøpsbetingelser
- d. At dersom leverandører med vesentlig markedsrett skal tilby dagligvarekjeder og grossister ulike innkjøpsbetingelser, skal leverandøren kunne begrunne ulikheten saklig. Det vises til vedtak 572 (jf. Innst. 185 S (2020–2021) for definisjon og konsekvenser av forskjeller i innkjøpsbetingelser som ikke kan begrunnes saklig.

Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget innen utgangen av 2022 med resultatene av høringen, og forslag til videre oppfølging. Det bør inngå i høringsgrunnlaget at forskriftene skal evalueres etter 3 år, og at evalueringen skal fremlegges for Stortinget.

Presidenten: Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til X.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 15, debattert 30. mai 2022

Innstilling frå næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Gisle Meininger Saudland, Hans Andreas Limi, Tor André Johnsen og Marius Arion Nilsen om en tiltakspakke for transportnæringen og bygge- og anleggsnæringen (Innst. 333 S (2021–2022), jf. Dokument 8:174 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Alfred Jens Bjørlo på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre
- forslag nr. 2, fra Alfred Jens Bjørlo på vegne av Fremskrittspartiet og Venstre

Det voterer over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen hurtig utarbeide og legge frem en tiltakspakke for transportnæringen, som skal hjelpe næringen i den akutte situasjonen den befinner seg i på grunn av de ekstraordinært høye drivstoffprisene.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Venstre ble med 81 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.16)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det legges inn fleksibilitet med hensyn til drivstoffkostnader i offentlige innkjøp av transporttjenester, og at det legges til rette for at slik fleksibilitet kan tas inn i gjeldende avtaler.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 60 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.34)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:174 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Gisle Meininger Saudland, Hans Andreas Limi, Tor André Johnsen og Marius Arion Nilsen om en tiltakspakke for transportnæringen og bygge- og anleggsnæringen – vert ikkje vedteke.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 85 mot 16 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.11)

Votering i sak nr. 16, debattert 30. mai 2022

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Endringer i Norfundloven (forvalteroppgaver) (Innst. 346 L (2021–2022), jf. Prop. 99 L (2021–2022))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i Norfundloven (forvalteroppgaver)

I

I lov 9. mai 1997 nr. 26 om Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland gjøres følgende endringer:

§ 1 fjerde ledd skal lyde:

Fondet kan også utføre andre forvalteroppgaver som det blir tillagt av departementet.

§ 7 annet ledd skal lyde:

Lov 16. juni 2017 nr. 67 om statens ansatte mv. (statsansatteloven) og lov av 18. juli 1958 nr. 2 om offentlige tjenestetvister (tjenestetvistloven) gjelder ikke for fondet.

II

Loven trer i kraft straks.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 17, debattert 30. mai 2022

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingrid Fiskaa, Lars Haltbrekken, Andreas Sjalg Unneland, Kari Elisabeth Kaski og Kirsti Bergstø om sletting av Ukrainas statsgjeld (Innst. 376 S (2021–2022), jf. Dokument 8:226 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Ingrid Fiskaa satt frem et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa ta initiativ overfor Det internasjonale pengefondet og Verdsbanken for å stansa krav om innbetaling av ukrainsk statsgjeld og vidare sletta og restrukturera gjelda.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 87 mot 14 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.12.05)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:226 S (2021–2022) – Representantforslag frå stortingsrepresentantane Ingrid Fiskaa, Lars Haltbrekken, Andreas Sjalg Unneland, Kari Elisabeth Kaski og Kirsti Bergstø om sletting av Ukrainas statsgjeld – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 85 mot 13 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 15.12.50)

Votering i sak nr. 18, debattert 30. mai 2022

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens undersøkelse av norsk bistand til Verdensbankens fond (Innst. 405 S (2021–2022), jf. Dokument 3:4 (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Sara Bell satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre en systematisk gjennomgang av alle avtaler med multilaterale partnere og redegjøre for hvilke som er forenlige med god effekt på bakken, og som er i tråd med Norges internasjonale forpliktelser og bistandspolitiske målsettinger.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre ble med 69 mot 32 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.13.46)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 3:4 (2021–2022) – Riksrevisjonens undersøkelse av norsk bistand til Verdensbankens fond – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Stortinget går så til votering over sakene nr. 1–11 på dagens kart.

Votering i sak nr. 1, debattert 31. mai 2022

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Sigbjørn Framnes, Silje Hjemdal, Terje Hansen, May Helen Hetland Ervik og Gisle Meininger Saudland om kraftfulle kutt i ferge- og båtprisene (Innst. 332 S (2021–2022), jf. Dokument 8:173 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Frank Edvard Sve satt frem i alt tre forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Det voteres over forslagene nr. 1 og 2, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen halvere fergetakstene på riks- og fylkesveiferger i revidert nasjonalbudsjett for 2022, sammenliknet med fergetakstene 1. oktober 2021.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i revidert nasjonalbudsjett for 2022 sørge for at øysamfunn uten fastlandsforbindelse, med under 100 000 passasjerer årlig, får gratis ferge- og/eller båtsamband.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 87 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.35)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen kutte ytterligere i fergetakstene i statsbudsjettet for 2023, og i forbindelse med budsjettforslaget legge frem en forpliktende plan for ytterligere kutt i takstene frem mot gratis ferge- og båtsamband.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 82 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.52)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:173 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Sigbjørn Framnes, Silje Hjemdal, Terje Hansen, May Helen Hetland Ervik og Gisle Meininger Saudland om kraftfulle kutt i ferge- og båtprisene – vedtas ikke.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 88 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.25)

Votering i sak nr. 2, debattert 31. mai 2022

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Audun Lysbakken, Ingrid Fiskaa og Birgit Oline Kjerstad om alternativ til ferjefri E39 (Innst. 342 S (2021–2022), jf. Dokument 8:176 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Mona Fagerås satt frem et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede et nytt og moderat alternativ til ferjefri E39. Alternativet skal sikre lavere klimagassutslipp, mindre nedbygging av natur og matjord og reduserte kostnader. Alternativet skal også frigjøre midler til alternative formål, som økt rassikring og å ta vare på eksisterende veier.»

Rødt og Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 82 mot 19 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.55)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:176 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Audun Lysbakken, Ingrid Fiskaa og Birgit Oline Kjerstad om alternativ til ferjefri E39 – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 83 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.24)

Votering i sak nr. 3, debattert 31. mai 2022

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Helge André Njåstad, Frank Edvard Sve, Morten Stordalen og Silje Hjemdal om å bygge hele E39 Ringvei øst i Bergen (Innst. 321 S (2021–2022), jf. Dokument 8:186 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Frank Edvard Sve satt frem et forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at hele E39 Ringvei øst planlegges som et helhetlig prosjekt med sammenhengende firefelts motorvei.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:186 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Helge André Njåstad, Frank Edvard Sve, Morten Stordalen og Silje Hjemdal om å bygge hele E39 Ringvei øst i Bergen – vedtas ikke.

V o t e r i n g:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 85 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.08)

Votering i sak nr. 4, debattert 31. mai 2022

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i gravplassloven (teieplikt og arkiv m.m.) (Innst. 347 L (2021–2022), jf. Prop. 65 L (2021–2022))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i gravplassloven (teieplikt og arkiv m.m.)

I

I lov 7. juni 1996 nr. 32 om gravplasser, kremasjon og gravferd blir det gjort følgende endringer:

§ 22 skal lyde:

§ 22 *Taushetsplikt*

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid etter loven her, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e og 13 g. Taushetsplikten omfatter også opplysninger om plasseringen av anonyme graver. Gravplassen og gravfeltet for en anonym grav kan oppgis.

§ 23 nytt sjettede ledd skal lyde:

Arkivlova gjelder for gravplassmyndighetens og krematoriets oppgaver etter loven her.

Ny § 26 a skal lyde:

§ 26 a *Forsøk*

Departementet kan etter søknad fra en gravplassmyndighet gi forskrift som tillater tidsbegrensede avvik fra regler gitt i eller i medhold av loven her. Forsøket kan ikke stride mot § 1 første ledd eller mot hensynet til gravplassenes orden og verdighet.

II

Lova gjeld fra den tida Kongen fastset. Kongen kan setje i kraft dei enkelte føresegnene til forskjellig tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 5, debattert 31. mai 2022

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i barnevernsloven mv. (krav om politiattest ved ansettelser i barne-, ungdoms- og familieetaten mv.) (Innst. 391 L (2021–2022), jf. Prop. 86 L (2021–2022))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i barnevernsloven mv. (krav om politiattest ved ansettelser i barne-, ungdoms- og familieetaten mv.)

I

I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester gjøres følgende endringer:

§ 2-3 tredje ledd bokstav c skal lyde:

- c) tilby barneverntjenesten tverrfaglig helsekartlegging dersom barneverntjenesten har besluttet å fremme sak for fylkesnemnda eller nemnda har truffet vedtak om plassering utenfor hjemmet etter §§ 4-12 eller 4-24, eller ved vedtak om frivillig plassering etter §§ 4-4 sjettede ledd eller 4-26.

§ 6-10 nytt tredje ledd skal lyde:

Den som skal ansettes i eller utføre oppgaver på vegne av Barne-, ungdoms- og familieetaten, og som ikke omfattes av annet ledd, skal legge frem politiattest etter politiregisterloven § 39 første ledd. Dette gjelder kun personer som skal utføre oppgaver som innebærer at de kan ha direkte kontakt med barn.

§ 6-10 nåværende tredje til syvende ledd blir fjerde til nytt åttende ledd.

II

I lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern gjøres følgende endringer:

Ordet «atferdsinstitusjon» skal endres til «barnevernsinstitusjon» i § 1-2 tredje og fjerde ledd, § 4-4 overskriften, § 6-1 overskriften, § 6-2 overskriften, § 8-4 første ledd, § 10-9 første ledd, § 10-10 første ledd og § 13-4 første ledd bokstav e og l.

§ 4-4 første ledd skal lyde:

Barnevernstjenestens leder, lederens stedfortreder eller påtalemyndigheten kan treffe akuttvedtak om å plassere et barn i *barnevernsinstitusjon* dersom barnet har vist alvorlige atferdsvansker som nevnt i § 6-2. Et slikt vedtak kan treffes bare dersom det er fare for at barnet ellers blir vesentlig skadelidende.

§ 4-4 annet ledd skal lyde:

Dersom det er behov for videre tiltak, skal barnevernstjenesten snarest følge opp akuttvedtaket med en begjæring til barneverns- og helsenemnda om plassering i *institusjon* etter § 6-2. Dersom slik begjæring ikke foreligger innen to uker fra vedtakstidspunktet, faller akuttvedtaket bort.

§ 8-4 overskriften skal lyde:

Oppfølging av barn og foreldre etter vedtak etter §§ 6-1 og 6-2 om opphold i barnevernsinstitusjon

§ 8-4 tredje ledd første punktum skal lyde:

I en sak om frivillig opphold i *institusjon* etter § 6-1 skal barnevernstjenesten utarbeide en plan for tiltaket og oppfølgingen av barnet.

§ 8-4 fjerde ledd første punktum skal lyde:

I en sak om plassering i *institusjon* uten samtykke etter § 6-2 skal barnevernstjenesten utarbeide et utkast til plan for tiltaket og oppfølgingen av barnet som skal foreligge når barneverns- og helsenemnda behandler saken.

§ 10-9 overskriften skal lyde:

Utvidet adgang til innskrenkninger i bevegelsesfrihet mv. for barn i barnevernsinstitusjoner

§ 12-11 nytt tredje ledd skal lyde:

Den som skal ansettes i eller utføre oppgaver på vegne av barne-, ungdoms- og familieetaten, og som ikke omfattes av annet ledd, skal legge frem politiattest etter politiregisterloven § 39 første ledd. Dette gjelder kun personer som skal utføre oppgaver som innebærer at de kan ha direkte kontakt med barn.

§ 12-11 nåværende tredje til åttende ledd blir fjerde til nytt niende ledd.

§ 15-7 nytt fjerde ledd skal lyde:

Barnevernstjenesten kan ikke plassere barn i et fosterhjem som har inngått avtale med en privat tjenesteyter om godtgjøring for eller innholdet i fosterhjemsoppdraget. Dette gjelder ikke fosterhjem barne-, ungdoms- og familieetaten tilbyr etter § 16-3 annet ledd bokstav a og c.

§ 15-11 fjerde ledd skal lyde:

Kommunen dekker sine egne utgifter med saken ved rettslig prøving av nemndas vedtak etter § 14-25.

§ 16-3 fjerde ledd bokstav d skal lyde:

d) tverrfaglig helsekartlegging dersom barnevernstjenesten har besluttet å fremme sak for barneverns- og helsenemnda eller nemnda har truffet vedtak om plassering utenfor hjemmet etter §§ 5-1 eller 6-

2, eller ved vedtak om frivillig plassering etter §§ 3-2 eller 6-1.

I § 18-2 nr. 16 skal endringen i lov 29. april 2005 nr. 20 om innkreving av underholdsbidrag mv. § 5 annet ledd annet punktum lyde:

Innkrevingsentralen skal også kreve inn bidrag fastsatt etter barnevernsloven § 15-12 på grunnlag av omsorgsovertakelse.

III

I lov 25. mars 2022 nr. 13 om endringer i barnevernloven mv. (tverrfaglig helsekartlegging) gjøres følgende endringer:

I lovens del I skal endringen i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester § 4-3 a første ledd lyde:

Når barneverntjenesten har besluttet å fremme sak for fylkesnemnda etter §§ 4-12 eller 4-24, eller har truffet vedtak om frivillig plassering etter §§ 4-4 sjette ledd eller 4-26, skal den anmode Barne-, ungdoms- og familieetaten om tverrfaglig helsekartlegging etter § 2-3 tredje ledd bokstav c.

I lovens del III skal endringen i lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern § 2-6 første ledd lyde:

Når barnevernstjenesten har besluttet å fremme sak for barneverns- og helsenemnda etter §§ 5-1 eller 6-2 eller har truffet vedtak om frivillig plassering etter §§ 3-2 eller 6-1, skal den anmode barne-, ungdoms- og familieetaten om tverrfaglig helsekartlegging etter § 16-3 fjerde ledd bokstav d.

IV

Loven del I gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Loven del II og del III trer i kraft straks.

Presidenten: Det voteres over II § 15-7 nytt fjerde ledd.

Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 63 mot 38 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.07)

Presidenten: Det voteres over resten av II samt I, III og IV.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 6, debattert 31. mai 2022

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om forskriftshjemmel for behandling av personopplysninger for frivillige tiltak på barne-, oppvekst- og familieområdet mv. (Innst. 349 L (2021–2022), jf. Prop. 94 L (2021–2022))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om forskriftshjemmel for behandling av personopplysninger for frivillige tiltak på barne-, oppvekst- og familieområdet mv.

§ 1 Formål

Formålet med denne loven er å sikre en forsvarlig behandling av personopplysninger når det er nødvendig å behandle slike opplysninger for å gjennomføre frivillige tiltak på barne-, oppvekst- og familieområdet besluttet av statlige myndigheter.

§ 2 Geografisk virkeområde

Kongen kan gi forskrift om lovens anvendelse på Svalbard, og kan fastsette særlige regler under hensyn til de stedlige forhold.

§ 3 Forskrifter

Departementet kan gi forskrift om at offentlige organer og private rettssubjekter som utfører oppgaver på vegne av stat, fylkeskommune eller kommune, kan behandle personopplysninger når slik behandling er nødvendig for å gjennomføre tiltak på barne-, oppvekst- og familieområdet besluttet av statlige myndigheter. Dette gjelder også behandling av opplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10.

Det kan i forskrift gis regler om behandlingen av opplysningene, blant annet om formålet med behandlingen, behandlingsansvar, hvilke opplysninger som kan behandles, hvem det kan behandles personopplysninger om, tiltak som skal verne den opplysningene gjelder, krav til behandlingen, adgangen til viderebe-

handling, utlevering, lagring, lagringstid, sletting og registerføring og tilgangen til registre.

§ 4 Tilgang til taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret

Offentlige organer kan, uten hinder av taushetsplikt, innhente opplysninger fra Folkeregisteret som er nødvendige for å gjennomføre tiltak besluttet av statlige myndigheter på barne-, oppvekst- og familieområdet.

Departementet kan gi forskrift om hvilke opplysninger som kan innhentes.

§ 5 Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

§ 6 Endringer i andre lover

Fra den tid loven trer i kraft gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 16. juni 2017 nr. 48 om adopsjon (adopsjonsloven) gjøres følgende endring:

§ 35 skal lyde:

§ 35. *Forholdet til forvaltningsloven mv.*

Forvaltningsloven gjelder ved behandlingen av adopsjonssaker dersom ikke noe annet følger av denne loven.

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for barne-, ungdoms- og familieetaten eller en adopsjonsorganisasjon med tillatelse etter §§ 31 og 32, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e og 13 g. Taushetsplikten omfatter også opplysninger om fødested, fødselsdato, personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted.

Offentlige myndigheter kan, uten hinder av taushetsplikt, innhente opplysninger fra Folkeregisteret når det er nødvendig for å utføre oppgaver etter denne loven.

2. I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) gjøres følgende endring:

§ 44 skal lyde:

§ 44 *Reisekostnader ved samvær.*

Reisekostnadene ved samvær skal delast mellom foreldra etter storleiken på inntektene deira der foreldra ikkje blir samde om noko anna. Kostnadene som skal delast, er kostnader til barnet si reise, foreldra sine nødvendige kostnader til reise i samband med å hente eller bringe barnet til samværet og samværsforelderen sine kostnader til eiga reise når samværet skjer der barnet bur. *Reglane i § 70 sjuande ledd gjeld så langt dei høver.*

Dersom særlege grunnar gjer det rimeleg, kan retten fastsetje ei anna fordeling av reisekostnadene. Er foreldra samde om det, kan sak om reisekostnadene i staden gå til *arbeids- og velferdsetaten*. Har barnet fylt 15 år, kan sak om reisekostnader gå til *arbeids- og velferdsetaten* jamvel om berre ein av foreldra ber om det. Reglane i § 63 gjeld tilsvarende. *arbeids- og velferdsetaten* sitt vedtak er tvangsgrunnlag for utlegg.

Når begge foreldra ber om det, kan *arbeids- og velferdsetaten* fastsetje at ei skriftleg avtale om deling av reisekostnader skal kunne tvangsfullførast ved utlegg etter tvangsfullbyrdsloven kapittel 7.

3. I lov 22. juni 2012 nr. 43 om arbeidsgivers innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold m.m. (a-opplysningsloven) gjøres følgende endring:

§ 8 første ledd første punktum skal lyde:

Arbeids- og velferdsetaten skal ha tilgang til opplysningene i registeret i forbindelse med forvaltning og beregning av ytelser etter folketrygdloven og andre lover som etaten administrerer, forvaltning av arbeidstakerregisteret og fastsetting av underholdsbidrag og deling av reisekostnader ved samvær etter barnelova, oppfostringsbidrag etter barnevernloven og bidrag etter ekteskapsloven.

4. I lov 4. september 2015 nr. 85 om gjennomføring av konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn (lov om Haagkonvensjonen 1996) gjøres følgende endring:

§ 2 annet ledd skal lyde:

Sentralmyndigheten kan, uten hinder av taushetsplikt, innhente fra Folkeregisteret de opplysninger som er nødvendige for utførelsen av oppgaver etter denne loven.

Nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

5. I lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern (barnevernsloven) gjøres følgende endring:

§ 13-4 sjettede ledd skal lyde:

Myndigheter med ansvar etter denne loven kan uten hinder av taushetsplikt innhente opplysninger fra Folkeregisteret når det er nødvendig for å utføre oppgaver etter denne loven. *Sentralmyndigheten for Haagkonvensjonen 1996 kan, uten hinder av taushetsplikt, innhente opplysninger fra Folkeregisteret når det er nødvendig å innhente opplysninger for å motta og formidle henvedelser til og fra utenlandske myndigheter i barnevernssaker som ikke reguleres av Haagkonvensjonen av 1996.*

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 7, debattert 31. mai 2022

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Kari Elisabeth Kaski og Grete Wold om bemanning i barnevernet (Innst. 356 S (2021–2022), jf. Dokument 8:228 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Kathy Lie satt frem to forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2023 utarbeide en opptrappingsplan med øremerkede midler for å øke bemanningen i det kommunale barnevernet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hva faglig forsvarlig bemanning i institusjonsbarnevernet er med tanke på det miljøterapeutiske tilbudet knyttet til god omsorg og behandling samt et trygt bo- og arbeidsmiljø for både barn, unge og ansatte, med særlig fokus på utfordringene knyttet til alenearbeid.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 84 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.24)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:228 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Kari Elisabeth Kaski og Grete Wold om bemanning i barnevernet – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 84 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.55)

Votering i sak nr. 8, debattert 31. mai 2022

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Aleksander Stokkebø, Turid Kristensen, Tage Pettersen, Helge Orten og Tore Vamraak om å ta sosialt ansvar og hjelpe folk med gjeldsproblemer gjennom en styrking og utvidelse av Gjeldsregisteret (Innst. 361 S (2021–2022), jf. Dokument 8:203 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten har Turid Kristensen satt frem et forslag på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utvide Gjeldsregisteret til å inkludere pantsikret gjeld, som bolig- og billån, så snart som mulig.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 61 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.28)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen utvide Gjeldsregisteret slik at det inneholder alle typer gjeld, både med og uten sikkerhet. Regjeringen må samtidig gjøre grundige utredninger som sikrer personvernet, og vurdere om enkelte typer gjeld av den grunn ikke skal innlemmes.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9, debattert 31. mai 2022

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 70/2021 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/770 om visse aspekter ved avtaler om levering av digitalt innhold og digitale tjenester (Innst. 338 S (2021–2022), jf. Prop. 66 LS (2021–2022))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 70/2021 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/770 om visse aspekter ved avtaler om levering av digitalt innhold og digitale tjenester.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 10, debattert 31. mai 2022

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om levering av digitale ytelser til forbrukere (digitalytelsesloven) (Innst. 408 L (2021–2022), jf. Prop. 66 LS (2021–2022))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

L o v

om levering av digitale ytelser til forbrukere (digitalytelsesloven)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1 Alminnelig virkeområde

Loven gjelder avtaler om levering av digitale ytelser mot vederlag i forbrukerforhold, hvis ikke noe annet er fastsatt i lov eller i medhold av lov.

Med digitale ytelser menes digitalt innhold og digitale tjenester. Digitalt innhold er data som fremstilles og leveres i digital form, ved at de gjengir fysiske størrelser med diskrete tegn. Digitale tjenester er tjenester som gjør det mulig for brukeren å frembringe, behandle, lagre eller få tilgang til data i digital form, eller tjenester som gjør det mulig å dele eller å samhandle på annen måte med slike data.

Med forbrukerforhold menes levering av ytelser til en forbruker der den som leverer ytelsen (leverandøren), opptrer i næringsvirksomhet. Med forbruker menes en fysisk person som ikke hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet.

Med vederlag menes betaling i penger eller annen motytelse. Som vederlag regnes også at forbrukeren oppgir personopplysninger, med mindre leverandøren behandler personopplysningene utelukkende for å kunne levere den digitale ytelsen eller overholde lovpålagte plikter. Personopplysningsloven går ved motstrid foran reglene i denne loven.

§ 2 Lovens anvendelse i noen særlige forhold

Loven gjelder for levering av digitale ytelser som er utviklet etter forbrukerens spesifikasjoner.

Med unntak av bestemmelsene om levering og forbrukerens krav ved forsinket levering i §§ 4, 5 og 15 gjelder loven også for fysiske medier som utelukkende brukes som bærere av digitalt innhold. For levering og forbrukerens krav ved forsinket levering av slike fysiske medier gjelder forbrukerkjøpsloven.

Loven gjelder ikke for

1. helsetjenester som foreskrives eller utføres av helsepersonell
2. pengespilltjenester
3. offentlig fremvisning av digitalt innhold som ledd i en forestilling eller et arrangement
4. elektroniske kommunikasjonstjenester med unntak av nummeruavhengige person-til-person-kommunikasjonstjenester
5. finansielle tjenester som nevnt i finansavtaleloven § 1-3 annet ledd og forsikringstjenester.

Forbrukerkjøpsloven gjelder for digitale ytelser som etter kjøpsavtalen skal leveres sammen med en ting, og som er sammenknyttet med tingen på en slik måte at ytelsene er nødvendige for tingens funksjoner. Dette gjelder uavhengig av om de digitale ytelsene skal leveres av selgeren eller en tredjeperson. Er det tvil om hvorvidt levering av de digitale ytelsene omfattes av kjøpsavtalen, legges det til grunn at ytelsene er omfattet av avtalen. For andre avtaler som omfatter både levering av digitale ytelser og levering av ting eller andre tjenester enn digitale ytelser (kombinerte avtaler), anvendes loven på den delen av avtalen som gjelder digitale ytelser, med unntak for tilfeller som nevnt i § 43 og der noe annet er fastsatt i eller i medhold av lov.

§ 3 Ufravikelighet

Loven kan ikke fravikes ved avtale til skade for en forbruker. Første punktum har ikke betydning for gyldigheten av avtaler som inngås etter at forbrukeren har gitt melding om et kontraktsbrudd, eller etter at forbrukeren har fått varsel om endringer i samsvar med kapittel 9.

Kapittel 2. Levering av ytelsen

§ 4 Leveringstiden

Den digitale ytelsen skal leveres uten unødig opphold hvis ikke noe annet er avtalt.

§ 5 Levering

Den digitale ytelsen er levert når den er gjort tilgjengelig for forbrukeren eller for en tredjeperson, en elekt-

ronisk plattform eller en annen innretning som forbrukeren har valgt til å motta ytelsen.

§ 6 Bevisbyrde for levering

Det påhviler leverandøren å bevise at den digitale ytelsen er levert i samsvar med §§ 4 og 5.

Kapittel 3. Krav til ytelsen. Mangler

§ 7 Avtalte krav til ytelsen

Den digitale ytelsen skal samsvare med det som er avtalt om blant annet

1. art, mengde, kvalitet, kompatibilitet og andre egenskaper
2. tilbehør, veiledninger og kundeservice
3. oppdateringer.

Den digitale ytelsen skal også passe for et bestemt formål som forbrukeren har gjort leverandøren kjent med, og som leverandøren har akseptert.

§ 8 Alminnelige krav til ytelsen

Hvis ikke noe annet følger av avtalen, skal den digitale ytelsen leveres i den nyeste versjonen som er tilgjengelig på avtaletidspunktet.

Den digitale ytelsen skal ellers samsvare med kravene i tredje ledd så langt forbrukeren ikke på avtaletidspunktet ble gjort særskilt oppmerksom på bestemte avvik fra kravene og aksepterte disse avvikene særskilt og uttrykkelig.

Ytelsen skal dessuten

1. passe for de formålene som tilsvarende ytelser vanligvis brukes til
2. svare til det som forbrukeren har grunn til å forvente når det gjelder funksjonalitet og andre egenskaper, under hensyn til ytelsens art og opplysninger om ytelsen fra leverandørens side, jf. fjerde ledd
3. leveres med tilbehør, innpakning, installasjonsveiledning og lignende som forbrukeren med rimelighet kan forvente å få
4. svare til en eventuell prøveversjon eller forhåndsvisning fra leverandøren
5. være i samsvar med offentligrettslige krav som stilles i lovgivningen eller offentlige vedtak i medhold av lov på avtaletidspunktet, hvis ikke forbrukeren har til hensikt å anvende ytelsen på en slik måte at kravet er uten betydning
6. være upåvirket av tredjepersoners rettigheter i ytelsen, for eksempel eiendomsrett, panterett eller immaterialrettigheter.

Med opplysninger fra leverandørens side etter tredje ledd nr. 2 menes opplysninger i markedsføring, merking eller annet fra leverandøren selv, fra noen som handler på vegne av leverandøren, eller fra noen i et tid-

ligere ledd i avtalekjeden. Det skal ses bort fra opplysninger fra leverandørens side hvis leverandøren beviser at han eller hun ikke kjente eller burde kjenne til at opplysningene var gitt, at opplysningene før avtaletidspunktet er rettet på samme eller tilsvarende måte som de ble fremsatt, eller at opplysningene ikke kan ha innvirket på avtalen.

§ 9 Alminnelige krav til oppdateringer

Leverandøren skal sørge for at forbrukeren får beskjed om og får levert oppdateringer, herunder sikkerhetsoppdateringer, som er nødvendige for å oppfylle kravene i §§ 7 og 8.

Kravet til oppdateringer gjelder bare så langt forbrukeren ikke på avtaletidspunktet ble gjort særskilt oppmerksom på bestemte avvik fra kravet og aksepterte disse avvikene særskilt og uttrykkelig.

§ 10 Mangel ved ytelsen

Den digitale ytelsen har en mangel hvis den ikke samsvarer med kravene i §§ 7, 8 eller 9. Når avtalen gjelder løpende levering over en periode, skal ytelsen samsvare med kravene i hele perioden. Når avtalen gjelder en enkelt levering eller flere enkeltstående leveringer, skal ytelsen samsvare med kravene på leveringstidspunktet, likevel slik at leverandøren skal sørge for oppdateringer etter § 9 så lenge forbrukeren kan forvente under hensyn til avtalens art og formål.

Hvis den digitale ytelsen ikke samsvarer med kravene i §§ 7, 8 eller 9 fordi den er uriktig installert, har ytelsen en mangel hvis den ble installert av noen fra leverandørens side, eller hvis den uriktige installasjonen skyldes feil i installasjonsveiledningen.

Forbrukeren kan ikke gjøre gjeldende som en mangel noe som utelukkende skyldes at forbrukeren har unnlatt å installere oppdateringer etter § 9 innen rimelig tid. Dette gjelder likevel bare hvis leverandøren har opplyst forbrukeren om oppdateringen og konsekvensene av å ikke oppdatere, og den manglende oppdateringen ikke skyldes feil i installasjonsveiledningen.

§ 11 Bevisbyrde for at ytelsen har en mangel

Når avtalen gjelder løpende levering over en periode og det viser seg en mangel ved den digitale ytelsen i løpet av perioden, påhviler det leverandøren å bevise at ytelsen har vært i samsvar med kravene i §§ 7, 8 og 9 i hele perioden.

Når avtalen gjelder en enkelt levering eller flere enkeltstående leveringer og det viser seg en mangel ved ytelsen innen ett år etter leveringen, antas mangelen å ha eksistert på leveringstidspunktet, hvis ikke leverandøren beviser noe annet.

Første og annet ledd gjelder ikke hvis leverandøren beviser at forbrukerens digitale miljø ikke tilfredsstiller tekniske krav som leverandøren har opplyst tydelig om før avtalen ble inngått. Med forbrukerens digitale miljø menes forbrukerens maskinvare, programvare og nettverksforbindelser.

Forbrukeren skal samarbeide i rimelig utstrekning hvis leverandøren vil undersøke om mangelen skyldes forhold i forbrukerens digitale miljø etter tredje ledd. Plikten til å samarbeide omfatter bare de tilgjengelige fremgangsmåtene som er minst inngripende for forbrukeren. Hvis forbrukeren ikke samarbeider etter denne bestemmelsen og leverandøren tydelig har opplyst forbrukeren om plikten til å samarbeide, har forbrukeren bevisbyrden for forholdene som nevnt i første og annet ledd.

Kapittel 4. Forbrukerens krav som følge av forsinket levering

§ 12 Forbrukerens krav ved forsinkelse

Hvis den digitale ytelsen ikke blir levert eller blir levert for sent og dette ikke skyldes forbrukeren eller forhold på forbrukerens side (forsinkelse), kan forbrukeren

1. holde vederlaget tilbake etter § 13
2. kreve oppfyllelse etter § 14
3. kreve heving etter § 15
4. kreve erstatning etter § 16.

Forbrukerens rett til erstatning faller ikke bort ved at han eller hun gjør gjeldende andre krav, eller ved at disse ikke kan gjøres gjeldende.

§ 13 Tilbakeholdsrett

Forbrukeren kan holde tilbake vederlaget for å dekke krav som følge av leverandørens forsinkelse, men ikke åpenbart mer enn det som vil gi betryggende sikkerhet for kravet.

§ 14 Rett til oppfyllelse

Er leveringstiden kommet uten at den digitale ytelsen er levert, kan forbrukeren likevel fastholde avtalen og kreve oppfyllelse.

Første ledd gjelder ikke hvis det foreligger en hindring som leverandøren ikke kan overvinne, eller hvis oppfyllelse vil medføre en så stor ulempe eller kostnad for leverandøren at det står i vesentlig misforhold til forbrukerens interesse i at leverandøren oppfyller. Faller vanskene bort innen rimelig tid, kan forbrukeren kreve oppfyllelse.

§ 15 Heving

Har leverandøren ikke levert den digitale ytelsen i tide i samsvar med §§ 4 og 5, skal forbrukeren oppfordre

leverandøren til å levere. Hvis leverandøren deretter ikke leverer uten unødig opphold eller innen en tilleggsfrist som partene uttrykkelig har blitt enige om, kan forbrukeren heve avtalen.

Første ledd gjelder ikke hvis leverandøren har nektet å levere eller det fremgår klart av omstendighetene at leverandøren ikke kommer til å levere. Første ledd gjelder heller ikke hvis det er avtalt eller fremgår klart av omstendighetene at levering innen eller på et bestemt tidspunkt er avgjørende for forbrukeren, og leverandøren ikke har levert til riktig tid. I slike tilfeller kan forbrukeren umiddelbart heve avtalen.

§ 16 Erstatning

Forbrukeren kan kreve erstatning for tap han eller hun lider som følge av forsinkelse fra leverandørens side.

Dette gjelder likevel ikke så langt leverandøren beviser at forsinkelsen skyldes en hindring utenfor hans eller hennes kontroll, som leverandøren ikke med rimelighet kunne ventes å ha tatt i betraktning på avtaletiden eller å unngå eller overvinne følgende av.

Beror forsinkelsen på en tredjeperson som leverandøren har gitt i oppdrag helt eller delvis å oppfylle avtalen, er leverandøren fri for ansvar bare om også tredjepersonen ville være fritatt etter regelen i annet ledd. Det samme gjelder om forsinkelsen beror på noen i et tidligere omsetningsledd.

Ansvarsfriheten gjelder så lenge hindringen er til stede. Faller hindringen bort, kan ansvar gjøres gjeldende hvis leverandøren da plikter å oppfylle, men ikke gjør dette.

Erstatningen utmåles etter reglene i kapittel 11.

§ 17 Opplysningsplikt om hindring

Hindres leverandøren i å oppfylle avtalen til rett tid, skal forbrukeren gis en melding om hindringen og dens virkning på muligheten for å oppfylle. Får forbrukeren ikke en slik melding innen rimelig tid etter at leverandøren fikk eller burde ha fått kjennskap til hindringen, kan forbrukeren kreve erstattet tap som kunne ha vært unngått om meldingen hadde blitt gitt i tide.

§ 18 Melding om krav ved forsinkelse. Passivitet og foreldelse

Forbrukeren må gi leverandøren melding om krav som følge av forsinkelse. Kravet kan tapes etter alminnelige regler om passivitet hvis forbrukeren venter så lenge med å gi melding at det ville virke illojalt overfor leverandøren å gjøre gjeldende krav. Retten til å gjøre gjeldende krav kan tapes også etter foreldelseslovens regler om foreldelse.

Kapittel 5. Forbrukerens krav som følge av mangler ved ytelsen

§ 19 Forbrukerens krav ved mangler

Hvis det foreligger en mangel og dette ikke skyldes forbrukeren eller forhold på forbrukerens side, kan forbrukeren

1. holde vederlaget tilbake etter § 20
2. kreve retting eller omlevering etter §§ 21 og 22
3. kreve prisavslag etter § 23
4. kreve heving etter § 24
5. kreve erstatning etter § 25.

Forbrukerens rett til erstatning faller ikke bort ved at han eller hun gjør gjeldende andre krav, eller ved at disse ikke kan gjøres gjeldende.

§ 20 Tilbakeholdsrett

Forbrukeren kan holde tilbake vederlaget for å dekke krav som følge av mangelen, men ikke åpenbart mer enn det som vil gi betryggende sikkerhet for kravet.

§ 21 Retting og omlevering (avhjelp)

Forbrukeren kan kreve at leverandøren sørger for avhjelp gjennom å rette mangelen eller å levere en tilsvarende ytelse (omlevering). Dette gjelder ikke hvis gjennomføring av kravet er umulig eller påfører leverandøren urimelige kostnader. Leverandøren kan velge om avhjelp skal skje gjennom retting eller omlevering, så lenge fremgangsmåten er i samsvar med tredje ledd.

Ved avgjørelsen av om kostnadene er urimelige etter første ledd annet punktum, skal det blant annet legges vekt på mangelens betydning og verdien av en mangelfri ytelse.

Avhjelp skal skje uten kostnad og vesentlig ulempe for forbrukeren innen rimelig tid og uten risiko for at forbrukeren ikke får dekket sine utlegg av leverandøren.

§ 22 Leverandørens adgang til å tilby avhjelp for å avverge krav om prisavslag og heving

Selv om forbrukeren krever verken retting eller omlevering etter loven, kan leverandøren tilby retting eller omlevering hvis tilbudet fremsettes uten opphold. Sørger leverandøren for slik retting eller omlevering i samsvar med loven, kan forbrukeren ikke kreve prisavslag eller heving.

Forbrukeren kan likevel kreve prisavslag eller heving umiddelbart hvis mangelen etter sin art er så alvorlig at det ikke er rimelig å forvente at forbrukeren skal godta et avhjelpstilbud. Ved avgjørelsen skal det legges vekt på om mangelen er egnet til å vesentlig svekke forbrukerens tillit til leverandøren.

§ 23 *Prisavslag*

Hvis mangelen ikke rettes eller ytelsen ikke omleveres i samsvar med §§ 21 og 22, kan forbrukeren kreve et prisavslag slik at forholdet mellom nedsatt og avtalt pris svarer til forholdet mellom ytelsens verdi i mangelfull og kontraktsmessig stand på leveringstiden.

Hvis avtalen gjelder levering over en periode, omfatter prisavslaget den perioden da ytelsen hadde en mangel.

§ 24 *Heving*

I stedet for å kreve prisavslag etter § 23 kan forbrukeren heve avtalen, med mindre leverandøren beviser at mangelen er uvesentlig. Hvis vederlaget for ytelsen utelukkende er at forbrukeren oppgir personopplysninger, kan forbrukeren heve avtalen også når mangelen er uvesentlig.

§ 25 *Erstatning*

Forbrukeren kan kreve erstatning for tap han eller hun lider som følge av at ytelsen har en mangel. Erstatningen utmåles etter reglene i kapittel 11.

§ 26 *Krav mot tidligere omsetningsledd*

Forbrukeren kan gjøre sitt mangelskrav mot leverandøren gjeldende mot et tidligere omsetningsledd så langt et tilsvarende krav på grunn av mangelen kan gjøres gjeldende av leverandøren eller et annet omsetningsledd i avtalekjeden. Første punktum gjelder bare krav mot et tidligere ledd som opptrer i næringsvirksomhet.

En avtale med et tidligere omsetningsledd som innskrenker leverandørens eller en annen avtaleparts krav, kan ikke gjøres gjeldende overfor forbrukerens krav etter første ledd i større utstrekning enn det som kunne ha vært avtalt mellom forbrukeren og leverandøren. Forbrukeren må likevel reklamere overfor det tidligere leddet innen rimelig tid etter at han eller hun oppdaget eller burde ha oppdaget mangelen.

Forbrukeren kan også gjøre krav gjeldende etter reglene i kjøpsloven § 84 første ledd så langt disse passer, hvis dette gir forbrukeren større rettigheter enn det som følger av paragrafen her.

Tidligere omsetningsledd kan ikke motregne overfor forbrukeren med krav mot leverandøren eller et annet omsetningsledd.

§ 27 *Melding om krav ved mangler. Passivitet og foreldelse*

Forbrukeren må gi leverandøren melding om krav som følge av en mangel. Kravet kan tapes etter alminnelige regler om passivitet hvis forbrukeren venter så lenge med å gi melding at det ville virke illojalt overfor leve-

randøren å gjøre gjeldende krav. Retten til å gjøre gjeldende krav kan tapes også etter foreldelseslovens regler om foreldelse.

Kapittel 6. Forbrukerens plikter

§ 28 *Prisen for ytelsen*

Er avtale inngått uten at prisen følger av avtalen eller av opplysninger leverandøren har gitt i annonser eller lignende, skal forbrukeren betale gjengs pris på avtalletiden for samme slags ytelse levert under tilsvarende forhold, så lenge prisen ikke er urimelig. Er det ingen slik gjengs pris, må forbrukeren betale det som er rimelig, under hensyn til ytelsens art og kvalitet og forholdene ellers.

I avtaler om løpende levering av digitale ytelser kan leverandøren endre prisen hvis en slik rett er avtalt og forbrukerens rettigheter etter denne bestemmelsen fremgår av avtalen. En prisendring til forbrukerens ugunst kan gjøres gjeldende bare hvis forbrukeren har fått varsel i rimelig tid om endringen. Hvis prisendringen er høyere enn endringen i konsumprisindeksen skulle tilsi, kan forbrukeren kostnadsfritt si opp avtalen med virkning fra tidspunktet når endringen trer i kraft. Forbrukeren kan også si opp avtalen etter reglene i § 33. Leverandørens rett til å endre prisen gjelder ikke ved avtale om bindingstid etter § 33. Forbrukerens oppsigelsesadgang etter tredje punktum gjelder ikke ved første gangs prisendring etter avtaleinngåelsen hvis leverandøren i forbindelse med avtaleinngåelsen gjorde forbrukeren særskilt oppmerksom på at prisen var et introduksjonstilbud, en kampanjepris eller lignende, og forbrukeren uttrykkelig aksepterte dette.

Leverandøren kan ikke i tillegg til vederlaget kreve gebyr for utstedelse og sending av regning hvis ikke dette klart følger av avtalen.

§ 29 *Tidspunktet for betaling. Ytelse mot ytelse*

Følger ikke betalingstiden av avtalen, skal forbrukeren betale når leverandøren krever det.

Hvis ikke noe annet er avtalt, har forbrukeren ikke plikt til å betale vederlaget uten at ytelsen blir overlevert eller stilt til hans eller hennes rådighet i samsvar med avtalen og loven.

Forbrukeren er ikke bundet av en forhåndsavtale om plikt til å betale på et bestemt tidspunkt uavhengig av om leverandøren oppfyller til rett tid.

§ 30 *Forbrukerens medvirkning ved oppfyllelse av avtalen*

Forbrukeren skal yte slik medvirkning som det er rimelig å vente av ham eller henne for at leverandøren skal kunne oppfylle avtalen.

Kapittel 7. Avbestilling og oppsigelse

§ 31 Avbestilling før levering. Angrerett

Avbestiller forbrukeren ytelsen før levering, kan leverandøren ikke fastholde kjøpet og kreve betaling. Hvis ikke noe annet følger av avtalen, kan leverandøren kreve erstatning for tap som er en følge av avbestillingen. Er vilkårene etter angrerettloven oppfylt, kan forbrukeren i stedet for avbestilling etter første og annet punktum benytte seg av angreretten.

Partene kan avtale en normalerstatning ved avbestilling (avbestillingsgebyr). Normalerstatningen kan ikke settes høyere enn det erstatning etter kapittel 11 normalt kan forventes å utgjøre.

Hvis det ikke er avtalt avbestillingsgebyr, utmåles erstatningen etter reglene i kapittel 11.

§ 32 Retur etter levering

Etter at digitalt innhold er levert, blir forbrukeren ikke fritatt fra å yte vederlaget selv om innholdet og en eventuell fysisk bærer leveres tilbake til leverandøren.

Betalingsplikten bortfaller likevel

1. ved heving
2. hvis vilkårene for angrerett etter angrerettloven er oppfylt
3. hvis en rett til tilbakelevering følger av avtalen, for eksempel ved at innholdet er kjøpt på prøve.

§ 33 Oppsigelse fra forbrukeren i løpende avtaleforhold

En avtale om løpende levering av digitale ytelser kan sies opp av forbrukeren med rimelig varsel, jf. likevel annet ledd om avtaler om bindingstid. Er det avtalt månedlig forskuddsbetaling, får oppsigelsen virkning fra den neste betalingsperioden, med mindre dette ville virke urimelig ut fra avtalens art.

Det kan ikke gyldig avtales at en løpende avtale skal være uoppsigelig i mer enn seks måneder av gangen. I særlige tilfeller kan det avtales lengre bindingstid, men likevel ikke lengre enn tolv måneder. Vilkår om bindingstid kan avtales bare hvis forbrukeren gis en økonomisk fordel som står i forhold til bindingstidens lengde. Ved oppsigelse i bindingstiden kan leverandøren kreve erstatning for tap som er en følge av oppsigelsen, dersom det på forhånd er avtalt en rimelig normalerstatning som står i forhold til fordelene som forbrukeren har fått som følge av bindingstiden etter tredje punktum. § 31 annet ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

Forbrukeren kan si opp avtalen med det kommunikasjonsmiddelet som ble brukt til å inngå avtalen. Forbrukeren kan også si opp avtalen med et annet passende kommunikasjonsmiddel som leverandøren benytter ellers i sin virksomhet. Forbrukeren skal kunne si opp avtalen på en enkel måte.

Ved løpende levering av digitale ytelser skal leverandøren minst en gang hver sjette måned sende forbrukeren et varsel om at avtalen løper, og opplyse forbrukeren om adgangen til å si opp avtalen etter første til tredje ledd. Unnlater leverandøren å sende slikt varsel, kan forbrukeren kostnadsfritt si opp avtalen med virkning fra det tidspunktet varselet senest skulle ha vært sendt.

Er det avtalt periodevis betaling for løpende levering av digitale ytelser og forbrukeren ikke betaler noe vederlag for ytelsen i en periode på seks måneder etter at et krav på vederlag for ytelsen har forfalt uten å ha blitt betalt, anses avtalen som oppsagt fra forbrukerens side med virkning fra utløpet av denne perioden. Er det avtalt bindingstid, har oppsigelsen virkning først etter at bindingstiden har løpt ut. Avtalen er likevel ikke sagt opp hvis forbrukeren innen virkningstidspunktet for oppsigelsen melder fra til leverandøren om at den manglende betalingen ikke skal anses som en oppsigelse.

Kapittel 8. Leverandørens krav ved kontraktsbrudd fra forbrukerens side

§ 34 Leverandørens krav

Hvis forbrukeren ikke betaler eller oppfyller sine øvrige plikter etter avtalen eller loven og dette ikke skyldes leverandøren eller forhold på leverandørens side, kan leverandøren

1. holde ytelsen tilbake etter § 35
2. kreve oppfyllelse etter § 36
3. kreve heving etter § 37
4. kreve erstatning og rente etter § 38.

Leverandørens rett til erstatning og rente faller ikke bort ved at leverandøren gjør gjeldende andre krav, eller ved at disse ikke kan gjøres gjeldende.

§ 35 Tilbakeholdsrett

Betaler forbrukeren ikke vederlaget i rett tid, kan leverandøren holde ytelsen tilbake eller stanse videre levering inntil forbrukeren betaler eller stiller betryggende sikkerhet for kravet.

§ 36 Rett til å kreve oppfyllelse

Leverandøren kan fastholde avtalen og kreve at forbrukeren betaler kjøpesummen. Dette gjelder likevel ikke så lenge betalingen hindres av stans i betalingsformidlingen eller andre forhold utenfor forbrukerens kontroll som forbrukeren ikke kan overvinne.

Er ytelsen ennå ikke levert, tapes retten til å kreve oppfyllelse hvis leverandøren venter urimelig lenge med å fremme kravet.

§ 14 gjelder tilsvarende for leverandørens rett til å kreve oppfyllelse av forbrukerens plikt til å medvirke til avtalen (jf. § 30).

§ 37 Heving

Leverandøren kan heve avtalen på grunn av forsinket betaling eller annet kontraktsbrudd fra forbrukerens side dersom forbrukerens kontraktsbrudd er vesentlig. Leverandøren kan ikke heve etter at hele vederlaget er betalt.

Avtalen kan også heves dersom forbrukeren ikke yter vederlaget innen en rimelig tilleggsfrist for oppfyllelse som leverandøren har fastsatt. Mens tilleggsfristen løper, kan leverandøren ikke heve, med mindre forbrukeren har sagt at han eller hun ikke vil oppfylle innen fristen.

Er ytelsen allerede overtatt av forbrukeren, kan leverandøren heve bare dersom det er tatt forbehold om det eller forbrukeren avviser ytelsen.

§ 38 Erstatning. Rente

Hvis forbrukeren ikke betaler i tide, kan leverandøren kreve rente av vederlaget etter forsinkelsesrenteloven.

Leverandøren kan også kreve erstatning for det tapet leverandøren lider som følge av kontraktsbrudd fra forbrukerens side. Dette gjelder likevel ikke så langt forbrukeren godtgjør at kontraktsbruddet skyldes stans i betalingsformidlingen eller en annen hindring utenfor forbrukerens kontroll som han eller hun ikke med rimelighet kunne ventes å ha tatt i betraktning på avtaletiden eller å unngå eller overvinne følgene av. Reglene i § 16 tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende. Erstatningen utmåles etter reglene i kapittel 11.

§ 39 Opplysningsplikt om hindring

Hindres forbrukeren i å oppfylle avtalen til rett tid, skal leverandøren gis en melding om hindringen og dens virkning på muligheten for å oppfylle. Får leverandøren ikke en slik melding innen rimelig tid etter at forbrukeren fikk eller burde ha fått kjennskap til hindringen, kan leverandøren kreve erstattet tap som kunne ha vært unngått om meldingen hadde blitt gitt i tide.

§ 40 Spesifikasjon av ytelsen

Skal ytelsen utvikles etter forbrukerens spesifikasjoner og forbrukeren ikke bidrar med slike spesifikasjoner til avtalt tid eller innen rimelig tid etter at leverandøren har oppfordret til det, kan leverandøren selv bestemme spesifikasjonene i samsvar med hva som må antas at er i forbrukerens interesse. Dette hindrer ikke leverandøren i å gjøre gjeldende andre krav.

Leverandøren må opplyse forbrukeren om de spesifikasjonene som vil bli brukt, og gi forbrukeren en rime-

lig frist til å endre spesifikasjonene. Endrer ikke forbrukeren spesifikasjonene i tide etter å ha fått leverandørens melding, blir leverandørens spesifikasjoner bindende.

Kapittel 9. Endring av ytelsen

§ 41 Alminnelige vilkår for endring av ytelsen

Ved løpende levering over en periode kan leverandøren endre den digitale ytelsen ut over det som er nødvendig for å overholde kravene i § 9, jf. §§ 7 og 8, hvis endringen har grunnlag i avtalen og kan foretas uten kostnader for forbrukeren. Endring kan bare foretas hvis forbrukeren informeres om endringen på en klar og tydelig måte.

§ 42 Endringer som påvirker ytelsen negativt for forbrukeren

Hvis en endring etter § 41 påvirker den digitale ytelsen negativt for forbrukeren på en ikke uvesentlig måte, kan forbrukeren heve avtalen. Dette gjelder likevel ikke hvis leverandøren gjør det mulig for forbrukeren å beholde sin ytelse uendret og i samsvar med §§ 7 og 8.

En endring som nevnt i første ledd kan foretas bare hvis forbrukeren får varsel i rimelig tid om endringen. Varselet skal gis på et varig medium og inneholde informasjon om retten til å heve avtalen eller til å beholde ytelsen uendret.

Et krav om heving etter denne paragrafen må gjøres gjeldende innen 30 dager etter at forbrukeren fikk varsel etter annet ledd, eller innen 30 dager etter at endringen ble foretatt, hvis dette tidspunktet er det seneste. For hevingoppjøret gjelder bestemmelsene i kapittel 10.

§ 43 Unntak for visse kombinerte avtaler

Bestemmelsene i §§ 41 og 42 gjelder ikke for kombinerte avtaler som nevnt i § 2 fjerde ledd fjerde punktum der den digitale ytelsen leveres sammen med en nummerbasert person-til-person-kommunikasjonstjeneste eller en internettilgangstjeneste.

Kapittel 10. Fellesregler om oppjøret ved omlevering, heving og krav om prisavslag

§ 44 Generelle regler om heving og omlevering

En part utøver sin rett til heving gjennom en erklæring til den andre parten. Når avtalen heves, faller partenes plikt til å oppfylle avtalen bort.

Er avtalen helt eller delvis oppfylt fra noen av sidene, kan det mottatte kreves tilbakeført etter bestemmelsene i §§ 45 og 46. En part kan likevel holde tilbake det som er mottatt, inntil den andre gir tilbake det denne parten har fått. Tilsvarende gjelder når parten har krav

på erstatning eller rente, og betryggende sikkerhet ikke blir stilt.

Skal leverandøren omlevere, kan forbrukeren holde tilbake det han eller hun har mottatt, inntil omlevering skjer.

Hevingen har ingen betydning for avtalevilkår om forretningshemmeligheter, om løsning av tvister eller om partenes rettigheter og plikter som følge av hevingen.

§ 45 Særlige regler om virkningene av heving for leverandøren

Når avtalen er hevet, skal leverandøren betale tilbake mottatt vederlag til forbrukeren. Gjelder avtalen løpende levering over en periode, betaler leverandøren likevel ikke tilbake vederlag for perioder forut for hevingserklæringen der ytelsen var mangelfri.

Leverandøren skal avstå fra å anvende innhold som forbrukeren har avgitt eller frembrakt ved bruk av den digitale ytelsen, med unntak av personopplysninger, jf. femte ledd. Dette gjelder likevel ikke hvis innholdet

1. bare kan anvendes innenfor rammene av den digitale ytelsen
2. bare gjelder forbrukerens aktivitet ved bruk av den digitale ytelsen
3. har blitt forbundet med andre data fra leverandøren på en slik måte at det vil være umulig eller uforholdsmessig krevende å utskille innholdet, eller
4. er frembrakt av forbrukeren og andre i fellesskap og andre forbrukere fortsatt kan gjøre bruk av innholdet.

Hvis forbrukeren ber om det, skal leverandøren stille til rådighet for forbrukeren innhold etter annet ledd, bortsett fra i tilfeller som nevnt i annet ledd nr. 1, 2 og 3. Forbrukeren har rett til å laste ned slikt innhold kostnadsfritt innen rimelig tid og i et vanlig og maskinleselig format.

Når avtalen er hevet, kan leverandøren hindre forbrukeren fra å fortsette å bruke ytelsen, så langt dette er forenlig med tredje ledd.

For vederlag som helt eller delvis går ut på at forbrukeren oppgir personopplysninger, skal leverandøren ved heving oppfylle de plikter som følger av personopplysningsloven.

§ 46 Særlige regler om virkningene av heving for forbrukeren

Når avtalen er hevet, skal forbrukeren avstå fra videre bruk av den digitale ytelsen og å stille den til rådighet for tredjeparter.

Hvis avtalen gjelder digitalt innhold som er levert på et fysisk medium, kan leverandøren kreve at forbrukeren leverer tilbake det fysiske mediet uten unødig opphold. Et slikt krav må fremsettes innen 14 dager et-

ter at leverandøren har mottatt melding fra forbrukeren om at avtalen heves. Leverandøren bærer kostnadene med tilbakeleveringen.

§ 47 Fellesregler om tilbakebetaling fra leverandøren ved heving og krav om prisavslag

Hvis leverandøren skal tilbakebetale vederlag til forbrukeren etter heving eller krav om prisavslag, skal dette gjøres uten unødig opphold og senest innen 14 dager etter at leverandøren mottok melding om heving eller krav om prisavslag. Leverandøren plikter å betale renter etter forsinkelsesrenteloven fra 14 dager etter at leverandøren mottok melding som nevnt.

Tilbakebetaling etter første ledd skal skje med det samme betalingsmiddelet som forbrukeren brukte til å betale for den digitale ytelsen, med mindre forbrukeren uttrykkelig aksepterer et annet betalingsmiddel. Leverandøren kan ikke kreve gebyrer eller lignende av forbrukeren i forbindelse med tilbakebetalingen.

Kapittel 11. Erstatningsfastsettelsen

§ 48 Erstatningens omfang

Erstatning for kontraktsbrudd fra den ene partens side skal svare til tapet, herunder utlegg, prisforskjell og tapt fortjeneste, som den andre parten er påført ved kontraktsbruddet. Dette gjelder likevel bare tap som en med rimelighet kunne ha forutsett som en mulig følge av kontraktsbruddet.

Som tap etter første ledd regnes også at forbrukeren påføres en konkret og ikke ubetydelig ulempe ved kontraktsbruddet. Partene kan avtale normalerstatning for slike tap så langt normalerstatningen er rimelig under hensyn til de mulige tapenes art og omfang.

Erstatningen omfatter ikke

1. tap som følge av personskade
2. tap i forbrukerens næringsvirksomhet.

§ 49 Beregning av prisforskjell ved heving

Hvis avtalen heves og forbrukeren foretar dekningskjøp eller leverandøren foretar deknings salg på forsvarlig måte og innen rimelig tid etter hevingen, legges det avtalte vederlaget og prisen etter dekningsstransaksjonen til grunn når prisforskjellen skal regnes ut.

Er avtalen hevet uten at det foretas dekningsstransaksjon i samsvar med første ledd, og det er gjengs pris for ytelsen, legges det avtalte vederlaget og den gjengse prisen på hevingstidspunktet til grunn når prisforskjellen skal regnes ut.

§ 50 Plikt til å begrense tapet. Lemping av ansvaret

En part som påberoper seg kontraktsbrudd fra den andre partens side, skal ved rimelige tiltak begrense sitt

tap. Forsømmes dette, må parten selv bære den tilsvarende delen av tapet.

Erstatningen kan settes ned hvis den vil virke urimelig for den ansvarlige parten ut fra tapets størrelse i forhold til det tapet som vanligvis oppstår i lignende tilfeller, og forholdene ellers.

Kapittel 12. Forskjellige bestemmelser

§ 51 Forventet kontraktsbrudd

For forventet kontraktsbrudd gjelder bestemmelsene i kjøpsloven §§ 61 og 62 tilsvarende så langt de passer.

§ 52 Insolvensbehandling

Kommer en av partene under insolvensbehandling, gjelder bestemmelsene i dekningsloven kapittel 7.

§ 53 Kontraktsbrudd ved del av ytelsen

Omfatter leverandørens kontraktsbrudd bare en del av det som skal leveres etter avtalen, gjelder reglene om forsinkelse og mangler i lovens kapittel 4 og 5 for denne delen, så langt ikke noe annet følger av § 2 fjerde ledd. Forbrukeren kan heve avtalen i sin helhet når kontraktsbruddet er vesentlig for avtalen, herunder i kombinerte avtaleforhold etter § 2 fjerde ledd.

Må leverandøren etter forholdene antas å ha avsluttet sin levering enda ikke alt er levert, gjelder reglene om mangler.

§ 54 Leverandørens hevingsrett når det skal leveres etter hvert

Skal leverandøren levere etter hvert og forbrukeren betale eller medvirke i tilsvarende poster og det er kontraktsbrudd fra forbrukerens side ved en enkelt levering, kan leverandøren heve for denne leveringen etter reglene i § 37.

Gir kontraktsbruddet leverandøren god grunn til å regne med at det vil inntre kontraktsbrudd som vil gi hevingsrett ved senere leveringer, kan leverandøren på dette grunnlaget heve for slike leveringer dersom det skjer innen rimelig tid.

§ 55 Tilsyn og håndheving

Forbrukertilsynet og Markedsrådet skal føre kontroll med at bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, overholdes. Kontrollen utøves i samsvar med reglene i markedsføringsloven §§ 32 til 41, § 42 første ledd annet punktum og annet til fjerde ledd og §§ 43 til 43 c.

Kapittel 13. Ikrafttredelse og overgangsregler

§ 56 Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. De enkelte bestemmelsene i loven kan settes i kraft til ulik tid.

§ 57 Overgangsregler

1. Loven gjelder for levering av digitale ytelser som skjer etter lovens ikrafttredelse, med de unntak som følger av nr. 2 til 4.
2. § 28 annet ledd, § 33 annet ledd og §§ 41 og 42 gjelder bare der avtalen om levering av den digitale ytelsen ble inngått etter lovens ikrafttredelse.
3. For avtaler som er inngått før lovens ikrafttredelse, skal varsel etter § 33 fjerde ledd gis første gang innen seks måneder etter lovens ikrafttredelse.
4. § 33 femte ledd gjelder bare der misligholdet av betalingsforpliktelsen første gang finner sted etter lovens ikrafttredelse.
5. Departementet kan gi nærmere overgangsregler. I overgangsreglene kan det gjøres unntak fra reglene i denne paragrafen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

V o t e r i n g i s a k n r. 11, debattert 31. mai 2022

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om statsrådets protokoller for tidsrommet 1. juli–31. desember 2021 (Innst. 400 S (2021–2022))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Statsrådets protokoller for tidsrommet 1. juli–31. desember 2021 vedkommende:

- Statsministerens kontor
- Arbeids- og sosialdepartementet
- Barne- og familiedepartementet
- Finansdepartementet
- Forsvarsdepartementet
- Helse- og omsorgsdepartementet
- Justis- og beredskapsdepartementet
- Klima- og miljødepartementet
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet
- Kulturdepartementet
- Kunnskapsdepartementet

- Landbruks- og matdepartementet
- Nærings- og fiskeridepartementet
- Olje- og energidepartementet
- Samferdselsdepartementet
- Utenriksdepartementet
- vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Da er voteringen avsluttet, og Stortinget er klar til å gå tilbake til behandlingen av dagens kart.

Sak nr. 14 [15:22:32]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Årsmelding for 2021 fra Norges institusjon for menneskerettigheter (Innst. 425 S (2021–2022), jf. Dokument 6 (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik:

5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det ikke bli gitt anledning til replikker, og de som måte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Kari Henriksen (A) [15:23:13] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for samarbeidet i denne saken. Jeg vil også takke NIM for rapporten som oppsummerer menneskerettighetsåret 2021. De sentrale sakene og utviklingen innenfor menneskerettighetsfeltet gjennomgås, og de beskriver sin egen virksomhet, bl.a. at de har sendt over 50 høringsuttalelser og innspill til regjeringa.

Årsrapporten til NIM omtaler en rekke spesifikke forhold, som koronahåndtering, og spesielt peker den på de mest alvorlige inngripende tiltakene og barn som fikk redusert sine rettigheter til skolegang og beskyttelse mot vold og overgrep på grunn av tiltakene. Isolasjon, visitasjoner i fengsler og arrest og forholdene til psykisk syke innsatte har vært tema i samtlige årsmeldinger fra NIM. Trandum interneringsinternat er også i år omtalt.

En av NIMs oppgaver er å informere om menneskerettighetene og fremme opplæring, utdanning og forskning på disse. Det er ingen tvil om at NIM tar oppgaven på alvor og har vært en synlig stemme i media.

NIM kommer i år med anbefalinger på fem hovedområder:

- soningsdyktighet, isolasjon og tvangsbruk i fengsel
- klima og menneskerettigheter
- enslige mindreårige asylsøkeres omsorgstilbud
- urfolks vern mot naturinngrep

- menneskerettigheter og nye teknologier

Et mindretall i komiteen fremmer en rekke forslag om oppfølgingen av disse anbefalingene, og jeg lar det være opp til dem å redegjøre for disse.

Behandlingen av denne årsrapporten har brakt med seg betydelig mer oppmerksomhet enn det som er vanlig for sånne rapporter. Det skyldes diskusjonen om menneskerettigheter og klima. Jeg regner med at de ulike partiene vil gjøre rede for sitt syn etter hvert i debatten.

For Arbeiderpartiet er det viktig å understreke at NIM som rådgivende organ selvsagt står helt fritt til å gi uttrykk for sine synspunkter. Det er naturlig at NIM med sitt mandat har synspunkter på klimaet, også om det går på tvers av hva flertallet i Stortinget mener. I årsmeldingen kommer NIM med en anbefaling om lovfesting av klimamål. Da er det naturlig at vi som politikere også kommer med vårt syn. Det er ingen refs av NIM, og det er heller ikke noen konflikt.

La det være helt klart: Arbeiderpartiet er enig i at klimatilstand og 1,5-gradersmålet skal nås. Arbeiderpartiets syn i saken ligger i det sterke ønsket om at demokratiet har og skal ha ansvar for klimapolitikken og de politiske avgjørelsene. En for stor rettsliggjøring av klimapolitikken er etter vårt syn ikke en garanti for måloppnåelse. Vi mener det er vi politikere som må ta hovedansvaret for å nå klimamålene, prioritere og ta de vanskelige avgjørelsene. Og det er vi som må svare overfor velgerne om det vi gjør, og det vi ikke gjør.

Arbeiderpartiet stiller heller ikke spørsmål ved om Høyesterett har rett til å behandle enhver sak i tråd med det lovverket vi har, men vi mener en lovfesting av klimamålet i klimaloven ikke er løsningen. Det er fordi det ikke er sanksjonsmuligheter i loven, først og fremst fordi det er politikerne som må stilles til ansvar for klimapolitikken gjennom politiske prosesser.

Som saksordfører vil jeg avslutningsvis benytte anledningen til å si at komiteen virkelig har jobbet hardt for å komme i mål med innstillingen. Mot slutten av behandlingen i komiteen kom det innspill etter at fristene var gått ut, men heldigvis har vi en komité som består av velvillige representanter, så komitémedlemmene arbeidet med stor velvillighet, og avgivelsesfristen kunne overholdes. Det var godt jobbet!

Peter Frølich (H) [15:27:34] (komiteens leder): Jeg har også lyst til å begynne med å takke saksordføreren for arbeidet i det som ble en litt mer – jeg vet ikke om det er et parlamentarisk uttrykk – spenstig diskusjon om årsmeldingen fra NIM. Jeg har fulgt den i justiskomiteen i tidligere år, og det har variert litt i hvilken grad man har tatt opp de enkelte anbefalingene og temaene og diskutert dem, men diskusjon fikk vi denne gangen, og det tror jeg i bunn og grunn er sunt.

Det har kommet en anbefaling under klimapunktet om at Stortinget bør vurdere å lovfeste et 1,5-gradersmål. Dette er det ikke støtte for, men vi griper tak i begrunnelsen, som synes å være et utslag av et syn fra NIMs side på både Grunnloven, klimaloven og internasjonal rett som vi mener ikke kan være riktig. Det pekes på at dette er et preventivt tiltak for å hindre framtidige grunnlovsbrudd. Dette tror vi ikke er korrekt juss. Det pekes på den tyske forfatningsdomstolen og trender i Tyskland. Jeg mener at det blir søkt å dra inn fremmede rettssystemer og annerledes rettssystemer enn det vi har i Norge, som et argument for at det skal være nærmest konstitusjonelt pålagt å innføre 1,5-gradersmålet i Norge. Det er en klimadiskusjon som vi kan ta uansett. Jeg vil understreke at vi her må skille mellom klimapolitikken på den ene siden og de konstitusjonelle spørsmålene på den andre.

Dette tegner seg inn i et litt større bilde og startet en diskusjon om NIM som er interessant i seg selv. Vi har sett i brevskrivning mellom NIM og OED at det har vært gitt råd om syn på klimadommens betydning, og at det i alle fall i Aftenposten ble presentert med store overskrifter at nye oljetillatelse ville være brudd på Grunnloven dersom ikke regjeringen kunne bevise at de ikke ville bidra til å hindre 1,5-graders oppvarming. Det ble framsatt påstander om at tidligere konsesjoner som ikke hadde fått en spesifikk konsekvensutredning, måtte behandles på nytt, og at nye søknader måtte stilles i bero.

Det er veldig vanskelig å se at det skal være juridisk holdbart å si at disse spesifikke saksbehandlingskravene er en konsekvens av klimadommen eller av en tolkning av Grunnloven § 112. Det er veldig vanskelig å se at det skal være mulig å utlede så spesifikke klimaregler av Grunnloven. Det er det ikke grunnlag for i klimadommen i alle fall. Høyesterett har vært tydelig på at terskelen for domstolsprøving skal være høy. Jeg tror NIM har strekt forståelsen av klimadommen, vi ser tegn på det bl.a. i omtalen av såkalte eksportutslipp. Det vi vet, er at NIM tok feil i synet på Grunnloven § 112 og terskelen for domstolsprøving også da klimasøksmålet pågikk. Det kan jo skje, jurister tar feil. Men vi registrerer at det ser ut som at konsekvensene av klimadommen kanskje ikke er tatt tilstrekkelig inn, og at man fortsetter i et spor hvor man framstiller bestemmelsene som mer ekspansive, eller aktive – som et redskap som kan brukes til aktiv domstolsprøving – enn det jeg tror er realiteten, og som jeg tror har støtte i salen.

Det er litt spesielt å si så tydelig fra som komiteen og i hvert fall komiteens flertall gjorde, men jeg synes det er på sin plass og sunt og noe vi kan gjøre så lenge man samtidig er grundig i den juridiske begrunnelsen. Det nytter ikke, som jeg ser det, å bare si at vi er uenig, vi må også forklare det. Det har vi forsøksvis gjort gjennom

utredningen fra Eivind Smith – som har fått tilslutning fra i alle fall deler av komiteen – som ligger vedlagt. Der er det mange interessante poenger, som jeg tror i det alt vesentlige vil stå seg.

Nils T. Bjørke (Sp) [15:32:41]: Noregs nasjonale institusjon for menneskerettar vart etablert i 2015. NIM er eit stortingsorgan som skal overvaka, rådgi og informera om menneskerettane i Noreg. Som stortingsorgan skal NIM vera uavhengig i verksemda si. Samstundes skal verksemda i NIM vera i tråd med mandatet frå Stortinget. Det er sær viktig fordi forvaltinga skal ta på alvor dei råda NIM gjev.

I årsmeldinga for 2021 har NIM gjeve fem råd. Eg støttar fire av fem. Eg meiner NIM går utover mandatet sitt i rådet om klima.

NIM-lova seier at Noregs nasjonale institusjon for menneskerettar har som hovudoppgåve å fremja og beskytta menneskerettane i tråd med Grunnlova, menneskerettslova og lovgjevinga elles, internasjonale traktatar og folkeretten elles.

Eg er samd med NIM i at me må nå klimamåla for å verna om rettane til både nolevande og framtidige generasjonar, men her har NIM gjeve råd som fleire juristar meiner er i strid med avgjerd i Høgsterett og Grunnlova. NIM har ikkje vekta heilskapen i Grunnlova, menneskerettslova og lovgjevinga elles godt nok som grunnlag for arbeidet sitt. Då går NIM frå å vera eit stortingsorgan til å driva politikk. Det skal ikkje NIM gjera.

Eg vil særleg trekkja fram at NIM i grunngevinga for klimaråd til Stortinget legg vekt på kva den føderale forvaltingsdomstolen i Tyskland har sagt. Denne domstolen ligg utanfor føremålsparagrafen i NIM-lova. Eg vil oppmoda NIM til å lytta til det Stortinget seier om mandatet, framfor å forsvara seg i denne saka.

Til slutt vil eg understreka at NIM er eit rådgjevande stortingsorgan, ikkje eit kontrollorgan, slik delar av pressa har begynt å omtala NIM.

Sara Bell (SV) [15:34:45]: Jeg vil gjerne takke NIM for det viktige arbeidet de har gjort, og vil vise til mindretallets forslag, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre, om å be Stortinget følge opp samtlige forslag fra NIM.

SV er i hvert fall glad for at Arbeiderpartiet og Senterpartiet modererer seg litt fra ordlyden i fellesmerkna den, som etter mitt skjønn framstår som et populistisk angrep på NIMs rolle. Dagbladet karakteriserte det vel som en urimelig og bøllete sklitakling. Jeg vil kanskje heller si at jeg stusser over at komitélederen bruker sin rolle til å fremme populistisk debatt. Det har vi ikke bruk for. Vi må gjerne være uenig i tilrådingene fra NIM, og kontroll- og konstitusjonskomiteen må gjerne skape og delta i offentlig debatt, det ser jeg på som positivt,

men da på et mer ryddig grunnlag enn i denne debatten. Når Eivind Smith ble trukket fram, er det på sin plass å si at Eivind Smiths betenkning ikke handler om tilrådingen om 1,5-gradersmålet, men at den handler om en særskilt sak som gjelder tildelingen av PUD på Breidablikk. Så jeg synes ikke at den betenkningen som er vedlagt saken, er grundig, for den handler faktisk om en annen sak.

Jeg tar opp forslagene fra mindretallet.

Presidenten: Da har representanten Sara Bell tatt opp de forslagene hun refererte til.

Seher Aydar (R) [15:36:52]: I NIMs årsrapport for 2021 oppsummeres året som et år hvor menneskerettighetene ble satt på prøve – også i Norge. Norske myndigheter har erkjent brudd på Den europeiske menneskerettighetskonvensjon og blitt dømt i flere saker. På et annet område har Høyesterett konkludert med menneskerettighetsbrudd i utbyggingen av vindkraft ved Storheia og Roan på Fosen.

Samtidig har det skjedd positive ting, som at stortingsvalget ga et nytt flertall som besluttet at FN-konvensjonen om menneskerettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne også skal gjelde i Norge. Siden NIM ble etablert, har de fulgt situasjonen for enslige mindreårige asylsøkere over 15 år. De har også fulgt Norges forskjellsbehandling og diskriminering av dem i strid med barnekonvensjonen. Igjen får vi kritikk for forholdene på mottakene, og nå bør regjeringen endelig følge opp kritikken, for nå er det på tide.

Saken om vindkraftverk på Fosen var første gang berørte samiske parter vant fram i en inngrepssak i Høyesterett gjennom å vise til menneskerettighetene, særlig artikkel 27 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter. I Fosen-dommen stilte en enstemmig Høyesterett seg bak at vesentlige negative konsekvenser for mulighetene til kulturutøvelse – som reindrift er en viktig del av – innebærer en krenkelse av rettighetene etter konvensjonen. Den samlede belastningen av flere inngrep ble vektlagt; det ble også det faktum at konvensjonen ikke åpner for en forholdsmessighetsvurdering hvor minoriteters interesser veies mot andre hensyn når rettighetene brytes i så stor grad. Regjeringen har ennå ikke kommet med en tydelig oppfølging av Fosen-dommen, verken ved å konkludere når det gjelder det konkrete vindkraftanlegget, eller ved å komme med et nytt kunnskapsgrunnlag. Regjeringen går heller enda en gang i retten om vindkraftanlegget i Øyfjellet for å forsvare konsesjonen – og går mot reindriftsutøverne. De skal forsvare en konsesjon gitt etter et system som har vist seg å være for dårlig, uten å vite hvordan de skal rette opp systemet. Det synes jeg ikke er godt nok.

Når det gjelder forslaget om å utrede endringer av klimaloven for å lovfeste 1,5-gradersmålet og forplikte til spesifiserte årlige utklippsskutt fram til nullutslipp innenfor et nasjonalt karbonbudsjett – som er i tråd med NIMs anbefaling – brukes det store ord, for eksempel: «Utviklingen av klimapolitikken flyttes fra folkevalgte organer til domstolene.» Det er vi helt uenig i. Når politikere setter seg mål og går til valg på det, er det naturlig å forplikte seg til det. Når den borgerlige regjeringen la fram klimaloven, viste de til at det skulle være en overordnet ramme for beslutninger hos de øverste styrende myndigheter. Som flertallet skrev i sine merknader, skulle den forplikte beslutningstakerne på politisk nivå i Norge. Rødt mener det er naturlig at myndighetene forpliktet til å føre en politikk som hindrer de farligste klimaendringene. Dagens klimalov gir få forpliktelsesår for år. Vi mener også at det vil være naturlig å se om det går an å feste det til det globale målet, som tross alt er det viktigste målet for å forhindre de verste konsekvensene av menneskeskapte klimaendringer. Det må naturligvis ivareta det politiske handlingsrommet for hvordan målene nås.

Mye er bra i Norge i dag, men nå trenger vi også å fokusere på det vi bør og kan bli bedre på. Å forplikte seg til menneskerettigheter, men ikke å gjøre det som trengs for å følge dem opp, skaper ikke akkurat tillit.

Oså vil jeg takke Norges institusjon for menneskerettigheter for et godt arbeid i året som har gått, og en viktig rapport. Jeg håper anbefalingene følges opp.

Helt til slutt vil jeg si at det at det finnes partier – kanskje i hovedsak store partier – som bruker anledningen til å kritisere NIM, ikke nødvendigvis er et tegn på mangler hos NIM, men at det er mulig å være uenig. Det betyr ikke nødvendigvis at man har rett når man er uenig med Norges institusjon for menneskerettigheter.

Carl I. Hagen (FrP) [15:41:47]: Norges institusjon for menneskerettigheter er et rådgivende organ, og når jeg leser årsberetningen, er jeg veldig glad for at det er et rådgivende og ikke besluttende organ.

Representanten Sara Bell sa at komiteens leder og – la oss si – den samme fraksjonen som også jeg er med i, har gått til et angrep på NIM. Det har vi overhodet ikke gjort. Det er ikke noe angrep å erklære seg uenig. Så la meg også understreke at NIM har full anledning til – og det er helt ønskelig – å komme med sine synspunkter, selv om de synspunktene de fremhever, kanskje av og til kan bidra til å redusere noe av den respekten som NIM er avhengig av i mange andre og mer relevante saker enn dette med klimamål.

Jeg har prøvd å tenke igjennom: Hva er det egentlig lovene som vi lager her i Norge, skal være? Da må jeg si at slik jeg ser det, bør det være lover med bestemmelser som

kan håndheves, og som norske myndigheter og domstoler har en mulighet til å håndheve. Det å putte inn 1,5 graders stigning for verden som en målsetting her i Norge, er helt ubegripelig. Selv om Norge kutter alle utslipp av den livgivende gassen CO₂, har det ingen innvirkning på temperaturen i verden. At vår politikk kan ha en symbolvirkning på andre, det aksepterer jeg at kan skje. Jeg tror ikke det gjør det, men det kan skje. Det er i hvert fall en teoretisk mulighet for det. Men om vi kutter alle utslipp av den livgivende gassen CO₂, har det null innvirkning på klimaet og temperaturen i verden. Så små er vi – og særlig når India nettopp har vedtatt å bygge 169 nye kullkraftverk, Kina fortsetter med sin utbygging av kullkraftverk, og kullprisen er gått opp som følge av etterspørselen. Så hva vi gjør, har altså null virkning. Det å da putte et klimamål inn i norsk lov er selvsagt helt meningsløst og har selvsagt, etter min oppfatning, heller ingenting med menneskerettigheter å gjøre.

Da er det viktig at vi tenker på at våre institusjoner bør ha en viss tyngde og ha respekt, og da må man også av og til være litt ydmyk i hvilke saker man uttaler seg om, og med hvilken skråsikkerhet. Og det at Dagbladet på lederplass støtter opp, er ikke noe kvalitetsstempel, slik jeg ser det.

Så her tror jeg faktisk at NIM har gjort en bjørnetjenneste ved det de har satt i gang når det gjelder å koble et verdensomspennende klimamål på 1,5 grader med menneskerettighetene her i Norge, og gitt støtet til noe som altså kan være negativt for Norges institusjon for menneskerettigheter. Det er noe jeg synes er sterkt beklagelig.

For øvrig må selvsagt NIM fortsette å se på de sakene de selv ønsker. De er uavhengige, og det er helt greit, men jeg tror det vil være fornuftig om man også tenker litt igjennom hvilke saker man engasjerer seg i, og med hvilket resultat. En gang, eller et par ganger, faktisk, tillot jeg meg å si i Oslo bystyre, hvor vi hadde saker som kom fra kommuneadvokaten, at kommuneadvokaten ikke er noen gud når det gjelder lovfortolkning. Og det er heller ikke NIM når det gjelder lovfortolkning om menneskerettigheter, når de gir sine råd. Hvis det i tilfelle er noen som nærmer seg gud når det gjelder lovfortolkning i vårt land, så er det bare Høyesterett.

Grunde Almeland (V) [15:46:39]: NIM har også i år løftet flere konkrete saker som det er viktig at vi fra Stortingets side vier oppmerksomhet, og jeg er glad for at de kommer med såpass grundige og konkrete anbefalinger. Det gjør det klart enklere for både storting og regjering å gjøre sine vurderinger av hvordan det skal påvirke gjennomføringen av menneskerettighetene.

Venstre er med på å fremme to konkrete forslag i saken i dag, og bare for å avklare det: Det er forslagene nr. 1

og 2, ikke samtlige, slik det kanskje ble referert til tidligere i saken.

Jeg vil bruke tiden min på én ting spesielt, noe for så vidt også komitélederen inviterte til, nemlig en slags prinsippdiskusjon. Det er ett punkt hvor jeg må si at jeg er overrasket over et flertall i komiteen, nærmere bestemt Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet. Særlig Høyre og Fremskrittspartiet klarer i innstillingen fra komiteen både å referere lite presist fra behandlingen av det såkalte klimasøksmålet og å komme med en lite treffsikker kritikk av NIMs oppdrag. Samtidig tegner de opp et skremmebilde av et politisert domstolsapparat – potensielt.

Jeg føler derfor behov for å si noen ord om selve oppdraget til institusjonen. Kjernen i NIMs oppdrag, gitt fra Stortinget, er å overvåke gjennomføringen av menneskerettighetene i Norge. I tråd med målsettinger i FN og Paris-prinsippene skal stater ha et uavhengig organ som jobber for å sikre menneskerettighetene nasjonalt. Deres lovfestede mandat inkluderer å gi råd til offentlige myndigheter. Altså er dette en institusjon som både i formål og oppdrag ikke utelukkende er et rådgivende organ. Man kan velge litt hvordan man omtaler det, men «overvåkende organ» er vel så dekkende.

Flertallet refererer riktignok til at de i deres oppdrag skal se på menneskerettighetssituasjonen i lys av både Grunnloven, menneskerettsloven og øvrig lovgivning, samt internasjonale traktater og folkeretten for øvrig. Men i sin kritikk virker det som om flertallet har glemt nettopp dette – at det er de rettslige forpliktelsene som er utgangspunktet, ikke den til enhver tid rådende dagsformen eller stemningen blant stortingsflertallet – for flertallet mener at NIMs anbefalinger mangler demokratisk oppslutning. Nå er det som sagt ikke institusjonens oppdrag å sjekke om en konkret formulering får flertallets tilslutning i Stortinget: Deres mandat gir ikke kompetanse til å fremme forslag for Stortinget.

Men gitt den avklaringen bekymrer det meg i neste rekke kanskje vel så mye at et flertall i Stortinget så tydelig sier at bare det å utrede endringer i klimaloven vil være å gå for langt, og at dette da er endringer som «saver demokratisk oppslutning», som de sier det. Det gjør meg bekymret for hvor ambisjos klimapolitikk vi kan forvente framover.

Men tilbake til saken: Flertallet mener også at denne anbefalingen fra NIM mangler dekning i norsk rettstradisjon. Det er store ord å bruke om et rådgivende organs råd til Stortinget. Jeg mistenker at dette handler mindre om rettsprinsipper og mer om at partiene rett og slett er uenige og ikke ønsker å gjennomføre anbefalingen. Dette eksemplifiseres bl.a. ved at Høyre og Fremskrittspartiet så bastant sier at «Grunnlovens krav til klimapolitikken (...) er oppfylt med trygg margin». Jeg merker meg at

akkurat denne delen av innstillingen riktignok ikke har flertall.

Vi kunne sikkert ha diskutert selve innholdet i Grunnloven § 112 vel og lenge, og jeg skal prøve å verne meg mot det, men jeg ønsker likevel å påpeke et par ting. Dersom man ser på Grunnloven § 112 som en symbolsk bestemmelse, som en målsetting blottet for materielt innhold og forpliktelser fra staten, kan man kanskje være så tydelig som Høyre og Fremskrittspartiet er i denne saken – men så tydelig kan man ikke være. Det er ikke slik Stortinget har ment at paragrafen skal fortolkes, ei heller slik Høyesterett har tolket den i avgjørelsen i det mye omtalte klimasøksmålet. Der fastslår Høyesterett at bestemmelsen gjaldt klima, at den forpliktet til å avstå fra visse vedtak, og at den omfattet forbrenningsutslipp fra norsk olje og gass.

For øvrig var dette i tråd med NIMs innlegg i retten, et innlegg som nå kritiseres av Høyre og Fremskrittspartiet for i det hele tatt å ha eksistert, og det virker som om partiene ønsker å framstille det som galt av NIM å komme med innlegg for retten i en slik sak. Det gjør de ved å beskrive innlegget som et engasjement på den tapende parts side. For det første er dette noe upresist, all den tid dette var et innlegg hvor Høyesterett var enig i flere av punktene som NIM framhevet i innlegget sitt den gang da.

Men la meg bare gå inn for landing og si at for Venstre er det helt tydelig at vi har forpliktelser, også menneskerettslig, i klimaspørsmål. Det er Stortinget som har forpliktet Norge i klimaspørsmål rettslig, gjennom både Grunnloven, klimaloven og internasjonale traktater, og det er derfor på sin plass at en institusjon som overvåker og rådgir i menneskerettighetsspørsmål, kommer med anbefalinger på dette området, slik som de gjør på andre områder.

Rasmus Hansson (MDG) [15:51:51]: Takk til Norges institusjon for menneskerettigheter, NIM, for årsmeldingen og for gjennomtenkte forslag til Stortinget om hvordan vi kan styrke menneskerettighetene i Norge.

NIM ble opprettet fordi Norge hadde fått kritikk for å mangle en tilstrekkelig uavhengig autoritet for å sikre menneskerettighetene i Norge. Jeg var en av dem som i 2015 var med på å stemme for å opprette NIM. Daværende stortingsrepresentant Olemic Thommessen fra Høyre var en entusiastisk pådriver for prosjektet. NIM var på en måte juvelen i kronen etter at Stortinget året før hadde markert grunnlovsjubileet ved å opprette et kapittel om menneskerettigheter i Grunnloven, og der hadde Stortinget også plassert den nye miljøparagrafen, nr. 112.

Ifølge referatet fra debatten i 2015 understreket stortingspresidenten at NIM skal belyse menneskeret-

tighetsutfordringer i vårt eget land og foreslå tiltak for å forbedre oppfølgingen.

Derfor lurte jeg på om jeg hadde våknet opp i Ungarn eller Polen da jeg så stortingsflertallets respons på NIMs vurdering av de klimapolitiske forpliktelsene som følger av Grunnloven § 112. «[S]avner demokratisk oppslutning», sa flertallet. Komitelederen kalte NIM aktivistisk og advarte mot amerikanisering, altså domstolsstyring, av politikken. Det var flertallets tolkning av de faglige rådene som NIM på oppdrag fra Stortinget kom med. Men NIM ble altså oppnevnt for å si sin faglig baserte mening, helt uavhengig av hva Høyre, Fremskrittspartiet og kompani måtte like.

Selvsagt skal NIM utfordre etablerte oppfatninger når de mener at det er deres faglige konklusjon. Det er selvsagt også rimelig at partier på Stortinget er uenig med NIM i deres vurderinger, men flertallets uttalelser i akkurat denne saken ligner på noe helt annet. De ligner på et forsøk på å diskreditere NIM og undergrave institusjonens autoritet når NIM uttaler seg på områder som kiler for mye i de store partienes mageregion.

Klima og miljø er en menneskerettighet etter Grunnloven. Det er ikke noe NIM har funnet på. Derfor skal NIM uttale seg om konsekvensene Grunnloven etter deres mening har for klimapolitikken. At NIMs juridiske syn på klimapolitikkenes konsekvenser er diskutabelt, er selvsagt, men NIM har som kjent solid støtte i brede fagmiljøer, og det er på ingen måte slik som flertallet gir uttrykk for, at NIM nærmest er på politisk og juridisk bærtur.

Stortingsflertallet setter med sine uttalelser i denne saken Norges institusjon for menneskerettigheter i en vanskelig situasjon. Er NIM et uavhengig organ som skal legge fram anbefalinger og vurderinger for å sikre at Norges menneskerettslige forpliktelser oppfylles, slik det står i loven, eller skal de bare komme med anbefalinger som ikke terger det stortingsflertallet til enhver tid mener er innafor?

Dersom dagens forslag blir vedtatt, mener jeg det er fare for at NIM reduseres til et organ som Stortinget ikke tar alvorlig. Da må vi spørre hvor mye mening det gir å opprettholde og beholde NIM i sin nåværende form.

Miljøpartiet De Grønne mener Stortingets presidentskap må ta opp denne saken med de parlamentariske lederne fra alle partier på Stortinget og avklare om flertallet på Stortinget fortsatt er av den oppfatning at NIM skal fortsette å legge fram synspunkter og anbefalinger etter eget initiativ og eget skjønn for å sikre Norges menneskerettslige forpliktelser, eller om NIM skal reduseres til en instans som bare svarer på spørsmål. Vi kommer til å følge opp denne saken.

Statsråd Emilie Mehl [15:56:25]: NIM tar opp viktige spørsmål i årsmeldingen sin, og jeg vil særlig framheve de temaene som hører inn under Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde: soningsdyktighet, isolasjon og tvangsbruk i fengsel, enslige mindreårige asylsøkeres omsorgstilbud og menneskerettigheter og teknologi.

Det er iverksatt en rekke tiltak for å avbøte problemene med isolasjon i fengsel. Dette arbeidet skal fortsette, bl.a. på grunnlag av styrkingen av kriminalomsorgen som ligger i statsbudsjettet for 2022. Departementet jobber med forslag til endringer i straffegjennomføringsloven på bakgrunn av Sivilombudets særskilte melding om isolasjon i fengsel fra 2019. Anbefalingene fra Sivilombudet er gode, men vi må sikre at det er samsvar mellom regelverket og hva kriminalomsorgen i praksis har mulighet til å oppfylle. Jeg håper å kunne sende forslag til lovendringer på høring snart.

At det er mange innsatte som har et udekket behov for helsetjenester, er i samsvar med det kriminalomsorgen opplever. Ansvaret for helsetjenester til innsatte hører inn under kommunene og helseforetakene. Jeg ser at det kan være behov for en gjennomgang av regelverk og ansvarsfordeling og hvorvidt dette er optimalt, og jeg har kontakt med helse- og omsorgsministeren om de problemstillingene.

Omsorgen som tilbys enslige mindreårige over 15 år, er tilpasset for å møte behovene til denne gruppen. Utlendingsmyndighetene har over mange år utviklet detaljerte krav til asylmottakenes bemanning, kompetanse og omsorgsarbeid, tilpasset behovene til de enslige mindreårige asylsøkerne som bor i asylmottak. Justis- og beredskapsdepartementet fremmet 8. april en lovproposisjon til Stortinget om å etablere en tilsynsordning med omsorgen for de enslige mindreårige som bor i asylmottak, bl.a. for å sikre at de får et forsvarlig omsorgstilbud.

Nye teknologier representerer store muligheter for samfunnet og for oss alle. Men de kan også forskyve makten i samfunnet og utfordre grunnleggende menneskerettigheter. Det er helt sentralt for regjeringen at man også ser på de menneskerettslige konsekvensene av nye verktøy, og at det utredes grundig før de eventuelt tas i bruk. Også internasjonalt står denne problemstillingen høyt på agendaen. Både i EU og i Europarådet arbeides det med generelle reguleringer for bruk av kunstig intelligens, og regjeringen vil følge det arbeidet tett framover.

Presidenten: De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Michael Tetzschner (H) [15:59:27]: Dette er en interessant debatt. Den er vel så interessant som selve års-

meldingen fra NIM, også fordi det i denne salen kan utøves en viss selvkritikk fordi Stortinget har trodd at man i samme institusjon kan få noen som driver politikkutvikling, altså utvidelse av rettigheter – og det har med politikk å gjøre – samtidig som de skal sette grenser for hvor gjeldende rett går, og gjøre Stortinget oppmerksom på eventuelle endringer. Det er et oppdrag som minner veldig om å blåse og ha mel i munnen samtidig, det er en særdeles vanskelig øvelse.

Men denne gangen illustrerer ikke minst det som har skjedd mellom denne årsmeldingen og den forrige, at NIM ikke har truffet planken når det gjelder sitt oppdrag. Og igjen: Det kan være uklarer hos oppdragsgiverne. Det sitter mange utmerkede mennesker, som vel også har et idealistisk sinnelag, men som her er kommet i skade for å bruke sinnelagsjuss og ikke ta utgangspunkt i det som er gjeldende rett.

Hvis vi nå oppsummerer det året som har gått, har man brukt sine krefter på først å påstå at norsk forvaltning som styrer etter den oljepolitikken som denne salen har fastsatt, er ulovlig. Dernest sier man at Stortinget også har holdt seg med en oljepolitikk som er i strid med en relativt nylig behandlet og bekreftet bestemmelse, § 112, som var oppe i forbindelse med jubileet i 2014.

Som om det ikke er nok at Stortinget har misforstått Grunnloven, så forvalter regjeringen en oljepolitikk som er ulovlig, og så topper man det hele med å si at Høyesterett tar feil – Høyesterett tar feil. Først gjør man seg til part ved å være partshjelper i en sak mot staten for rett og slett å fremme en annen rettsutvikling enn det som denne salen har sagt er den riktige. Man tar feil av sitt oppdrag, og da må man også være forberedt på at når man argumenterer politisk, vil man få politiske svar. Det som er så synd, er at man ikke har redegjort for den rettskildebruken og den metoden som man ellers må forvente av de som skal råde i denne forsamlingen i så alvorlige spørsmål som grunnlovsspørsmål.

Ingrid Fiskaa hadde her teke over presidentplassen.

Peter Frølich (H) [16:02:41]: Her var det mange påstander og anklager som må svares ut, kontant.

Det første var at det skulle være populistisk og en misbruk av komitélederrollen å gå ut og ha meninger om NIMs råd. Det kan overhodet ikke være sånn at vi skal båndlegge oss og anklages for å være for populistisk, bare fordi vi har et syn på dette. For å si det rett ut: Tematikken her er så knusktørr at den kan selvantenne. Det er ganske vanskelig å være populistisk i disse spørsmålene. Vi har tvert imot forsøkt det motsatte av populisme: å skaffe en utredning fra en anerkjent professor innenfor konstitusjonell rett, som har gitt sitt syn på dette, og vi har gitt vår tilslutning til det. Det er ikke noe populistisk med det.

Men enda verre er representanten Rasmus Hansson, som altså ikke vet hvor han våkner opp, om det er i Ungarn eller Polen. Jeg kan informere representanten Rasmus Hansson at han har våknet opp i Norge, stedet hvor man i Stortinget kan ha en fri debatt om de konstitusjonelle synspunktene som NIM måtte ha, akkurat som regjeringen kan ha et syn på rådene fra NIM og tilkjennegi dem i sine brev til Stortinget. Dette er helt normalt, dette er helt vanlig.

Hvis det er den uttalelsen i Aftenposten representanten sikter til med anklagen om det med at dette skulle være aktivistisk, ber jeg representanten komme opp her og lese opp sitatet på nytt og se om han vil gjenta anklagen. Jeg sier at de kan oppfattes av noen som «i overkant aktivistisk». Det er et svar på et spørsmål, for det er litt grunn til å bli bekymret for at NIM gjennom sin arbeidsmetode kanskje mister noe av autoriteten, for rådene leses inn som en sammenblanding av et sterkt engasjement for klimaet. Det lyser av det i klimadommen. Dette har vært kritisert – ikke av Orban, ikke av Duda, men av bl.a. regjeringsadvokaten. Tar man en ringerunde på Universitetet i Oslo, vil det være mange akademikere som deler det samme synspunktet: at her skinner et for øvrig flott og brennende engasjement for klimaet gjennom og påvirker noen av de juridiske vurderingene. Det må det være lov til å påpeke uten å bli oppfattet som autoritær.

Vi ønsker en sterk domstolskontroll i Norge, men rettsliggjøring som tipper over, får ikke de lykkeeffektene som noen tror. Det kan føre til mindre legitimitet rundt noe av politikken. Den beste måten å løse klimapolitikken på er det vi gjør i denne salen, gjennom vanskelige avveininger og kompromisser. Det er det systemet vi ønsker.

Kari Henriksen (A) [16:05:49]: Jeg tenkte jeg skulle takke for debatten, men det høres ut som det er en debatt som starter nå. Men jeg vil i hvert fall si at det at det er engasjement rundt anbefalinger fra NIM, synes jeg er bra. Det jeg er litt bekymret for, er at vi er så opptatt av det ene området og ikke alle de andre. Derfor synes jeg det var veldig prisverdig at statsråden var oppe på talerstolen og redegjorde godt for de forholdene som gjelder for de andre områdene, og spesielt dem statsråden har ansvaret for, som statsråden sa, hvordan regjeringa jobber for å sørge for at tjenesten i mye større grad ivaretar de menneskerettslige forpliktelsene vi har.

Uansett hvilket standpunkt en har i klimadebatten, eller uansett hvilke juridiske betenkninger en legger fram her i Stortinget – og jeg må jo si at et lite øyeblikk lurte jeg på om jeg var på riktig plass, om jeg var i en rettssal eller om jeg var i stortings salen – er det vesentlige at det er de menneskerettslige forpliktelsene som NIM har et ansvar for å forholde seg til, som vi skal de-

battere. En del av den debatten tenker jeg også hører hjemme i fagkomiteer, for det er også en reell klimadebatt. Men jeg tenker at rapporten fra NIM viser en viktighet, og også den debatten som blir et resultat av NIMs anbefalinger, både i stortings salen og i media.

Så håper jeg at vi ikke starter en ny debatt om det som ligger rundt, og som egentlig ikke har sammenheng med det som er innholdet i det som NIM har levert til Stortinget.

Rasmus Hansson (MDG) [16:08:11]: Når Stortinget oppretter et eget kapittel for menneskerettigheter i Grunnloven og legger mange viktige bestemmelser inn der, med miljøparagrafen i Grunnloven som én av dem, og så oppretter en institusjon som har i oppgave å gi råd og synspunkter – og noen mener at ordet «overvåke» også ligger innenfor tolkningen av mandatet for hvordan politikken følger opp det lovverket som Stortinget har vedtatt om menneskerettighetene – da er det svært viktig at Stortinget bidrar til å bygge opp under å fastholde autoriteten til og respekten for den institusjonen. Det jeg har kritisert hardt, og som svært mange har reagert sterkt på, er den ordbruken som lederen for kontroll- og konstitusjonskomiteen – og andre – leverte i forbindelse med noen av synspunktene og noen av rådene som Norges institusjon for menneskerettigheter kom med i sin årsmelding.

Når man som komitéleder velger den typen begreper, må man regne med svar på tiltale, og det har komitélederen fått av meg og av mange andre. Min oppfordring og mitt mål er altså at vi er nødt til å bidra til å styrke, ikke svekke, autoriteten til et av de aller viktigste organene Stortinget har å forholde seg til, nemlig det organet som skal hjelpe oss å levere på de menneskerettsbestemmelsene som vi selv har vedtatt.

Grunde Almeland (V) [16:10:25]: Jeg ba om ordet for å avklare et par ting. For det første synes jeg at det å ha en slik debatt som dette er bra, for det er tydelig at det trengs av flere grunner, både fordi man ikke nødvendigvis er helt enig om hvordan NIMs oppdrag skal tolkes, og fordi det viser at det er en reell uenighet om hva som er innholdet – også potensielt det materielle innholdet – i Grunnloven § 112. Det er egentlig også greit bare å synliggjøre, for det understreker nemlig én ting, og det er at det på ingen måte er helt avklart for alle hva det skal være. Derfor er det også et tolkningsrom som en institusjon som både overvåker og rådgir, helt på sin plass skal være med og gi råd og anbefalinger til.

Så ser jeg ikke nødvendigvis behovet for den invitasjonen som Miljøpartiet De Grønne kommer med om å ta en prinsippavklaring mellom stortingsgruppene. Jeg tror nok vi skal klare å være enige, også i denne komiteen, om at vi både ønsker NIM i sin nåværende form og

ikke trenger å sette det på spill. Så der er jeg for så vidt enig med representanten Henriksen.

Men det som jeg også reagerer på i denne debatten, er nettopp det som representanten Bell påpekte: at man i stor grad blander den konkrete anbefalingen her om en utredning av lovfesting av 1,5-gradersmålet, sammen med et innlegg man hadde i en sak som gikk for Høyesterett om olje og PUD. Jeg føler at det er her man kanskje har gjort det litt vanskelig for seg selv.

Jeg reagerer også på at enkelte representanter stiller ganske sterke spørsmål om metodebruken til NIM. Blant andre Bjørke setter spørsmålsteget ved at man ser til andre land. Jeg mener at det ikke er særlig oppsiktsvekkende at man, når man gjør en juridisk utredning, ser til hvordan andre land har tolket internasjonale forpliktelser. Det er nettopp det man gjør når man som et land er del av de samme internasjonale forpliktelsene.

Jeg synes denne debatten i hvert fall har brakt oss videre, og så vil jeg bare helt avslutningsvis si at de to forslagene som Venstre er med på, er vi med på nettopp fordi de er såpass konkrete at de gir et veldig tydelig oppdrag til regjeringen. Jeg er for øvrig glad for statsrådets redegjørelse for det som handler om soning og isolasjon, og jeg ser fram til at vi får forslag på det feltet. Grunnen til at vi ikke er med på de øvrige forslagene, handler rett og slett mye om at de ikke er konkrete nok til at det er mulig for en statsråd og en regjering å ta fatt på dem direkte. Men jeg skal love at Venstre kommer tilbake med mer konkrete forslag, også innenfor de områdene.

Michael Tetzschner (H) [16:13:38]: Jeg vil gi Almeland rett på ett punkt, og det er at diskusjonen om lovfesting av 1,5-gradersmålet er et annet spørsmål enn hvorvidt Norges institusjon for menneskerettigheter har holdt seg å jour om hva som er gjeldende rett. Det er ikke riktig som Almeland sier, at disse spørsmålene er uavklart. De er avklart av domstolene, de er avklart av Høyesterett i plenum. Noen høyere autoritet har vi ikke, den diskusjonen er over.

Det er da jeg forundres over representanten Hanssons nyskriving av vår forfatning. Den gjør altså Stortinget til et underbruk av en institusjon som ikke av Stortinget et øyeblikk er gitt i oppdrag å være rettsavklarende. Vi har nemlig en tredeling av makten, også kalt maktfordelingsprinsippet, og det betyr at Stortinget vedtar de overordnede normene, og rettsapparatet – med Høyesterett på toppen – anvender det på den enkelte saken som verserer for retten. Det er ikke saker som de tar opp av eget initiativ. De har plikt til å uttale seg og avklare eventuelle uklarheter som måtte være i tvisten.

Da er det også veldig spesielt å høre representanten Hansson si at det skulle være en rettskilde av høyere

rang enn vår egen Høyesterett, altså hva forfatningsdomstolen i Tyskland har sagt. Det er ifølge rettskildelære interessant, det kan høre med, men det er absolutt laveste trinn på den skalaen.

Jeg vil avslutte med å si at jeg synes vi i Stortinget skal hegne om det institusjonelle demokratiet vi har. Der er det altså tre klare funksjonsoppgaver for statsmaktene, og det er ikke plass til andre i den trekanten. Alle andre som ytrer seg, gjør det ut fra sin ytringsfrihet. Hvis NIM fortsatt skal ha en funksjon for vårt budsjett, må det være ikke fordi de har politisk legitimitet – for den er her i salen – men det må være fordi de gjør et bedre juridisk forarbeid enn det som ligger bak det som er rapportert til Stortinget ved denne anledning.

Presidenten: Representanten Peter Frølich har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Peter Frølich (H) [16:16:30]: Først registrerer jeg at det nok en gang gjentas fra representanten Hansson at jeg skal ha sagt ett eller annet i media, men han vil ikke fra denne talerstolen sitere korrekt eller gjengi hva han faktisk sikter til, og det er registrert.

Så har jeg lyst til kort å kommentere poenget til representanten Almeland, som helt riktig påpeker at 1,5-gradersmålet er et litt annet spørsmål enn akkurat hvordan dette brevet til OED er, men det kommer ut av samme syn på § 112 og klimadommen. Det er derfor jeg synes det er interessant og relevant at komiteen drøfter litt rundt det – en anledning til å kunne tilkjenne sitt syn på dette, på samme måte som både Høyesterett og departementet har gjort. Det er kommet påstander om grunnlovsstrid, at det nå nærmest er stopp i petroleumsvirksomhet. Jeg synes det er helt innenfor at komiteen sier at akkurat det synet ikke har oppslutning av et flertall på Stortinget.

Nils T. Bjørke (Sp) [16:17:41]: Det blir jo veldig til diskusjon om eitt punkt. Eg presiserte i innleiinga mi tidlegare at eg støtta fire av dei fem råda som NIM kjem med, men eg påpeiker at eg meiner NIM skal passa på å arbeida i tråd med mandatet frå Stortinget. Eg meiner at i det eine punktet har dei gått utover det mandatet dei har. Eg trur at me absolutt har bruk for NIM, men då må faktisk òg NIM passa på at dei held seg innanfor det mandatet dei har. Det er det som er utfordringa her, at skal dei ha den styrken som eg absolutt meiner at dei treng, må dei òg halda seg innanfor den ramma, der dei ser på heilskapen i både Grunnlova og menneskerettslova og den totale lovgjevinga. Og då må det vera rett av oss å kunna påpeika den utfordringa som ligg der – viss dei ikkje gjer det. Stortinget har oppnemnt NIM, NIM

er eit underliggjande organ til Stortinget. Dei skal vera uavhengige i verksemda si, men innanfor sitt mandat, og det skulle berre mangla om me ikkje påpeiker det.

Presidenten: Representanten Grunde Almeland har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Grunde Almeland (V) [16:19:25]: Jeg tillater meg helt kort bare å si at jeg mener nettopp det representanten Bjørke nå sier, setter dette på spissen – og hvorfor det er viktig å uttrykke at jeg er uenig med representanten Bjørke. Jeg mener det er veldig tydelig at NIM her ikke har gått utover sitt mandat. Jeg er heller ikke helt enig i anbefalingen, det er derfor Venstre heller ikke stemmer for det forslaget som ligger på bordet. Det vi har hatt nå, er en prinsippdiskusjon om hvorvidt de er innenfor eller utenfor sitt mandat. Jeg mener helt klart at her er de fullt innenfor. Og så kan vi ha en diskusjon om hvordan vi på Stortinget politisk velger å følge det opp.

Jeg vil også oppklare til slutt når det gjelder det representanten Tetzschner sa, at det jeg mente er uavklart, gjelder det fullstendige innholdet i § 112 i Grunnloven: I hvilken grad den paragrafen får betydning for alle mulige enkeltsaker i all ettertid, mener jeg ikke er fullstendig avklart. Det er jo derfor Høyesterett har gjort en avklaring og kan komme til å gjøre flere senere.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 14.

Sak nr. 15 [16:20:39]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i barnehageloven (selvstendig rettssubjekt, forbud mot annen virksomhet, meldeplikt m.m.) (Innst. 403 L (2021–2022), jf. Prop. 82 L (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske frå utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – bli gjeve høve til inntil fire replikkar med svar etter innlegg frå hovudtalarane til partia og inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Elise Waagen (A) [16:21:38] (ordfører for saken): Hovedgrepene i loven vi behandler i dag, omhandler krav til at hver private barnehage skal være et selvstendig rettssubjekt, krav om at barnehagens lokaler og utearealer skal ligge samlet, forbud mot å drive annen

virksomhet og forbud mot å ta opp lån på andre måter enn i finansforetak.

Det er en samlet komité som understreker at gode barnehager er et viktig bidrag for å gi alle barn en god start på livet. Og det er bred enighet om behovet for forutsigbare rammevilkår, sånn at vi kan utvikle høy kvalitet i alle barnehager. Jeg vil benytte anledningen til å takke for et godt samarbeid i komiteen i denne saken på tvers av partier. Som det framgår av innstillingen, er det mye vi kan samles om, men det er også klare politiske skillelinjer i denne saken.

Jeg vil nå gå over til å redegjøre for Arbeiderpartiets standpunkt i saken. Regelverket vi har i dag, er ikke tilpasset dagens situasjon og sikrer ikke at pengene går til ungene våre. Regelverket ble laget i en tid da barnehagesektoren skulle bygges ut; nå står vi i en helt annen situasjon.

Hele formålet med lovendringene er å sikre at fellesskapets penger skal gå til barnas beste og ikke til noe annet, men nemlig sørge for å gjøre barnehagene billigere og bedre. Det er viktig å ha tillit til at fellesskapets penger blir brukt til barnehagedrift og ikke noe annet, og det er nettopp derfor vi står bak endringene – for å gi økt åpenhet og sikre at pengene kommer ungene til gode.

Vi i Arbeiderpartiet vil stoppe utviklingen der kommersielle aktører eier stadig flere barnehager. Barnehage er et viktig velferdsgode og ikke en butikk eller et spekulativt investeringsobjekt.

Lovendringene vi behandler i dag, er helt nødvendige grep for å ta tilbake kontrollen i barnehagesektoren. Utdanningsdirektoratet, velferdstjenesteutvalget og Storberget-utvalget er helt samstemte i at det er nødvendig å innføre et krav om selvstendig rettssubjekt.

Det er viktig at vi har gode barnehager til alle ungene våre, uansett hvordan barnehagen er organisert, om den er offentlig, om den er privat, om den er en del av en kjede, eller om den er enkeltstående. Det er nettopp dette vi i Arbeiderpartiet skal være med på å sikre, dette er bare første skritt på veien. Nå sørger vi for tilstrekkelig åpenhet, og vi skal sørge for at pengene kommer ungene til gode. I neste skritt skal vi også se på endringer i finansieringssystemet. Dette er helt nødvendig for å heve kvaliteten og senke prisen for alle ungene i Barnehage-Norge.

Presidenten: Ønsker representanten å ta opp dei forslaga Arbeidarpartiet er ein del av?

Elise Waagen (A) [16:24:40]: Ja, det gjør jeg.

Presidenten: Representanten Elise Waagen har teke opp dei forslaga ho refererte til.
Det vert replikkordskifte.

Freddy André Øvstegård (SV) [16:25:01]: Det har vært knyttet store forventninger til et oppgjør mot den

stadige kommersialiseringen av barnehagene våre. Undersøkelser viser at folkeflertallet vil ha profitten ut. Blant de rød-grønne velgerne er bildet enda tydeligere. Forventningene om store grep har også Arbeiderpartiet selv bidratt til å skape gjennom løfter i valgkampen og retorikk tidligere. Denne uken er det LO-kongress, og i behandlingen av denne saken var LO ute med sin utålmodighet og etterlyste tydeligere handling mot «kommersens» og mot profitten i sektoren. De viste til at flere grep kunne tas for å sikre at hver krone gitt til barnehagene skal gå til barnas tilbud.

Er representanten Waagen fra Arbeiderpartiet også opptatt av å innfri de store forventningene knyttet til et oppgjør med «kommersens» i velferden fra både fagbevegelsen og våre felles rød-grønne velgere?

Elise Waagen (A) [16:26:00]: Dette er bare første skritt på veien. De lovendringene som vi behandler i dag, er kjempeviktig for å sørge for at 27 mrd. kr som kommer fra foreldrebetaling og offentlige inntekter, går til nettopp ungene våre og bidrar til økt åpenhet. Men i likhet med representanten fra SV er jeg også opptatt av at vi skal komme i gang med neste grep. Men her er det viktig at vi også retter kritikken der kritikken hører hjemme, nemlig til den forrige regjeringen, som satt i åtte år, og som fikk rapport på rapport om at det var nødvendig med endringer, men som ikke fremmet det for Stortinget.

Allerede noen få måneder inn i regjeringstiden fremmer vi disse lovendringene, og så vil vi komme med videre endringer i finansiering og regulering for private barnehager.

Himanshu Gulati (FrP) [16:26:55]: I statsbudsjettet for inneværende år ble det gjennomført et kutt i pensjonstilskuddet til private barnehager på nesten 400 mill. kr. Nå har vi fått en fasit som viser at 60 pst. av de private barnehagene ikke får dekket sine pensjonskostnader for de ansatte på tariffestet lønn. 125 av disse vil ikke få dekket sine pensjonskostnader, tariffestet pensjon, til tross for søknadsordningen som de kan benytte seg av. Jeg og Fremskrittspartiet har derfor fremmet et forslag i dag som går ut på at man må justere denne maksgrensen som åpner for en viss krysssubsidiering, slik at alle private barnehager får dekket sine reelle, faktiske pensjonskostnader. Jeg ønsker å utfordre Arbeiderpartiet på om de vil stemme for dette forslaget. Jeg kan ikke forstå at dette er en ønsket utvikling.

Elise Waagen (A) [16:27:46]: Når vi skal se på økonomien til private barnehagene, er strengt tatt noe av det viktigste vi kan se på, regnskapstallene. Regnskapstallene for 2020 viser at det er god lønnsomhet i de private barnehagene, men det er riktig, som repre-

sentanten fra Fremskrittspartiet sier, at det er store variasjoner. Noen barnehager går veldig godt, mens det er andre som har underskudd. Det er nettopp derfor vi nå skal gå løs på og gjøre noe med finansieringssystemet, som Fremskrittspartiet som støttehjul til den forrige regjeringen ikke gikk løs på.

Men for å svare på det konkrete spørsmålet: Nei, vi vil ikke stemme for det forslaget. Noe av hovedgrunnen til det er at private barnehager i 2019 fikk 1 mrd. kr mer enn det de hadde av faktiske utgifter til pensjonskostnader. Vi har en søknadsordning i dag for dem som har reelle utgifter, mer enn det man får tilskudd for. Den er det fullt mulig å benytte.

Himanshu Gulati (FrP) [16:28:38]: Jeg har selv besøkt barnehager denne uken, en konkret barnehage i Lillestrøm som får 30 000 kr mindre per ansatt i pensjonstilskudd enn det de har i faktiske pensjonsutgifter for sine ansatte, tariffestet pensjon. Vi er alle veldig opptatt av anstendige lønns- og pensjonsvilkår i arbeidslivet, og grunnen til at de ikke får dekket 30 000 kr til reelle pensjonsutgifter, er at kommunene kan betale deler av sine pensjonsutgifter gjennom såkalt premiefond, slik at det ikke telles med i det regnestykket som egentlig skal sørge for likebehandling mellom kommunale og private barnehager. Så jeg spør representanten om hun synes det er rettferdig at private barnehager får dekket mindre av sine faktiske, tariffestede pensjonsutgifter til de ansatte, fordi kommunene betaler deler av sine pensjonsutgifter gjennom premiefond og ikke på vanlig måte.

Elise Waagen (A) [16:29:37]: Nå er vi i en situasjon der de private barnehagene får et mer riktig tilskudd tilsvarende de pensjonsutgiftene de har. Det er helt riktig at det vil være enkelttilfeller som har høyere pensjonskostnader, men så vil en jo kunne søke om det. Dette bare understreker poenget om at det finansieringssystemet som vi har i dag, ikke er perfekt. Det skulle vært gjort noe med det for lenge siden, faktisk også for åtte år siden da partiet til representanten satt i regjering. Så jeg er utålmodig etter at vi nå skal få gjort noe med det, nettopp for å sørge for at barnehager, som representanten tok opp, skal stå godt på egne bein og ha en sunn og god økonomi. Da er det ikke kun det å ta for seg pensjonstilskuddet som er løsningen på det. Da må vi gå løs på hele finansieringssystemet.

Hege Bae Nyholt (R) [16:30:36]: I dag har samfunnet altfor lite innsyn og oversikt over transaksjoner og de store pengesummene som overføres i de store kommersielle barnehagekonsernene. For å sikre innsyn og at pengene kommer barna til gode, er det en forutsetning at alle barnehager er organisert som et eget retts-

subjekt, med forbud mot å drive annen virksomhet, og det er bra at det kommer på plass nå.

Men i loven gis det et unntak for barnehager med under 30 barn. Det gjelder ca. 27 pst. av de private barnehagene. Rødt mener at dette er et altfor høyt unntak, noe KS også peker på i sitt høringssvar. KS, Storberget-utvalget, LO, Fagforbundet – alle har vært tydelige på at unntakene i loven ikke kan være for vide, og har anbefalt et tak på 20 barn. Regjeringen har likevel valgt å øke dette til 30 barn. Hva er begrunnelsen for at regjeringen velger å søke støtte hos høyresiden for å øke unntaket, framfor å lytte til fagbevegelsen, Storberget-utvalget og KS og gå sammen med den øvrige venstresiden?

Elise Waagen (A) [16:31:37]: Det denne loven er et viktig bidrag til, er å stoppe kommersialiseringen, nettopp ved å sørge for at vi får innsyn i de store kommersielle kjedene og hvor pengene flyttes. De aller fleste av de små, enkeltstående barnehagene, som er de med under 30 barn, er, som representanten tar opp, i dag allerede organisert som selvstendige rettssubjekt. Så det denne lovendringen bidrar til, er å få den typen informasjon, for å sørge for at alle disse 27 mrd. kr kommer barna våre til gode.

Som det også står i proposisjonen, vil vi vurdere om dette også skal gjelde for dem med under 30 barn, når vi nå kommer tilbake til Stortinget med nye gjennomganger av finansieringen og reguleringen av systemet. Det er verdt å merke seg at vi nå får flertall for loven akkurat sånn som den blir lagt fram. Det mener jeg er en seier i seg selv, for vi får et viktig gjennomslag for å sørge for at vi får regulert barnehagesektoren enda bedre.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Kari-Anne Jønnes (H) [16:33:03]: Vi er heldige i Norge. Vi har en velfungerende barnehagesektor med høy brukertilfredshet. Norsk barnehagesektor er preget av stort mangfold og høy kvalitet. Det har vært en sterk vilje til å bruke både egne krefter og ressurser for å realisere drømmen om å etablere barnas drømmebarnehage og en god arbeidsplass. Sektoren er også preget av vilje til å spille hverandre gode og dele beste praksis.

Norsk barnehagesektor har utviklet seg mye siden barnehageforliket for 20 år siden. Det er på tide med en revidering av loven for å sikre at vi også framover skal ha en sektor preget av høy tillit og kvalitet.

Solberg-regjeringen sendte en rekke forslag til endringer i regelverket på høring. Det har vært stort engasjement og en åpen diskusjon om situasjonsforståelsen, mulighetene og konsekvensene av foreslåtte endringer. Høyre er enig i at loven må tilpasses barnehagesektoren slik den er i dag. I det arbeidet er det viktig å huske på to ting: Det er en forutsetning for tillit at det er tilstrekkelig

åpenhet, og det er en forutsetning for kvalitet at det er forutsigbarhet i rammevilkårene.

For Høyre er det noen viktige prinsipper som må ligge til grunn, og det er likebehandling av kommunale og private barnehager, og det er foreldrenes rett til selv å velge barnehage for sine barn. For oss handler det om å sikre alle barn et godt barnehagetilbud, uavhengig av hvilken barnehage barna går i. Alle barn fortjener et tilbud av høy kvalitet, og de fortjener å bli behandlet likt. Alle barn er like mye verdt, uavhengig av om de går i en privat eller en kommunal barnehage. Det sikrer vi gjennom lik behandling av kommunale og private barnehager når tilskuddene beregnes.

Valgfrihet er en viktig verdi i seg selv. Familier og barn er ulike. Noen foreldre ønsker en gårdsbarnehage, noen en utebarnehage. For noen er mat og matkultur veldig viktig. Andre ønsker å fylle barnehagehverdagen med musikk og dans. Det er gjennom å dyrke mangfoldet og forskjellene vi får fram det beste i alle. Retten til selv å velge barnehage for sitt barn er helt grunnleggende for oss i Høyre.

Åpenhet rundt økonomiske forhold er viktig for å bevare tillit. Skattebetalernes penger skal finansiere kvalitet i barnehagetilbudet til barna – ikke uforholdsmessig store utbytter eller økt byråkrati. Debatten om private barnehager har til tider vært hard, og jeg vil understreke at for Høyre er mangfold i sektoren viktig. Det handler ikke om små og store kjedebarnhager og enkeltstående private, offentlige og ideelle. Det handler om summen av alle de flotte barnehagene vi har i Norge, og at vi ønsker å beholde det store mangfoldet i tilbudet til barna våre.

Jeg tar til slutt opp forslagene Høyre er en del av.

Presidenten: Då har representanten Kari-Anne Jønnes teke opp dei forslaga ho refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Elise Waagen (A) [16:36:23]: Jeg har alltid oppfattet Høyre som et kunnskapsorientert parti, og bak de endringene som vi nå har foran oss, ligger det mange utredninger, og ikke minst utredninger som også representantens eget parti satte i gang da de satt i regjering. Blant annet har velferdstjenesteutvalget og Storberget-utvalget anbefalt selvstendig rettssubjekt. Utdanningsdirektoratet er krystallklare, og blant det som også trekkes fram av Storberget-utvalget, er at man kan forvente minst like mye administrasjon av de private barnehagene ved regnskapsmessig skille som ved et selvstendig rettssubjekt. Da lurer jeg på: Hva er da årsaken til at representanten Kari-Anne Jønnes' parti har landet på det motsatte av fagfolkene?

Kari-Anne Jønnes (H) [16:37:17]: Vi mener at regnskapsmessig skille er en mer smidig og fleksibel måte å få

den informasjonen ut på. Den er mindre kostnadskreven, det vil føre til mindre byråkrati, og det er også større fleksibilitet fordi man kan få ut den informasjonen man ønsker, og målrette den. Regnskapsmessig skille sikrer innsyn i årsregnskapet. Det sikrer ikke at man får den informasjonen man til enhver tid ønsker om barnehagen. I tillegg kan man også bruke en utvidet rapportering i BASIL. Summen av dette vil kunne gi oss den informasjonen vi ønsker, og det innsynet vi trenger for å få tillit til økonomien i norsk barnehagesektor – uten å pålegge økte kostnader som gjør at vi tar penger fra kvaliteten i innholdet til barna over til byråkrati.

Elise Waagen (A) [16:38:15]: Departementet og utredninger viser jo det motsatte. Det viser nettopp at regnskapsmessig skille fører til mer byråkrati, fordi det ikke er en etablert standard, at man da må drive og opprette systemer og regulere alt til minste detalj, fordi standarden ikke fungerer i dag. Utredninger viser også til at dette blir dyrere for det offentlige, fordi det fører til mer byråkrati. Når man da vet at fagfolkene har landet på at det er selvstendig rettssubjekt som nødvendigvis gir den informasjonen man trenger, og fagfolkene peker på at det er en grunnleggende frykt for at hvis man nå innfører regnskapsmessig skille, må man kanskje likevel gjøre det i framtiden, fordi det ikke nødvendigvis vil være godt nok: Hvordan kan da representantens parti forsvare at man likevel går for regnskapsmessig skille istedenfor selvstendig rettssubjekt?

Kari-Anne Jønnes (H) [16:39:11]: Når representanten Waagen viser til fagfolkene, vil jeg vise til departementets høringsvar fra våren 2021, der vi falt ned på regnskapsmessig skille. Når det gjelder kostnader, effektivisering og hva det kanskje vil innebære i framtiden, vil jeg påstå at når barnehagesektoren er så tydelig på at det vil få omfattende konsekvenser for enkelte barnehager, og at det ikke vil la seg gjennomføre å innføre regnskapsmessig skille fra og med 1. januar 2023, mener vi at regnskapsmessig skille er en bedre, mer fleksibel og mer kostnadseffektiv løsning, og det er også det høringsuttalelsen fra departementet våren 2021 viser.

Torleik Svelle (Sp) [16:40:19]: Noen av suksessfortellingene om norsk barnehage er at vi har hatt brede politiske forlik som har stått seg over tid og skapt stabilitet. Barnehagesektoren har utviklet seg mye, men det er tverrpolitisk enighet om at sektoren trenger mer åpenhet. Regjeringen som satt før oss, representert ved Høyre, bestilte bl.a. en rapport som dagens regjering i dag følger opp. Men når vi nå står her i Stortinget, er det tilsynelatende viktigere for Høyre å fremme politiske markeringer framfor å fortsette den norske tradisjonen

med å støtte opp om forutsigbarhet i sektoren. Jeg lurer derfor på om det er slik at Høyre kommer til å fortsette å jobbe for å endre regelverket i framtiden, etter at vedtaket blir fattet, og dermed skape usikkerhet, eller om man framover kommer til å følge det vedtaket som blir fattet?

Kari-Anne Jønnes (H) [16:41:21]: Høyre har for vane å opptre ryddig i politiske prosesser, og vi har for vane å følge vedtak som gjelder til nye vedtak er fattet.

Det er ikke tvil om annet enn at barnehagesektoren hadde hatt behov for og fortjener et bredt forlik som står seg over tid. Men når man skal forhandle for å få brede forlik, må man ha noe å gi, for forhandlinger betyr nemlig at begge parter går inn i det med å ha noe å gi og ta. Det opplevde vi ikke var tilfellet ved denne anledningen, men vi er veldig fornøyd med at alle de store partiene står sammen om noen overordnede prinsipper som handler om forutsigbarhet, likebehandling og valgfrihet.

Så får vi se i neste runde, for det er da den viktigste forutsigbarheten skal legges fram, når det gjelder finansiering av private barnehager. Da forutsetter vi at regjeringspartiene kommer til forhandlingsbordet og er klare til også å gi.

Freddy André Øvstegård (SV) [16:42:36]: Høyre går imot mange av innskjerpingene i regelverket i denne saken. Representanten Jønnes sier at Høyre er opp tatt av mangfold i barnehagesektoren, men velferdstjenesteutvalget og Storberget-utvalget viser jo tallenes klare tale i sine rapporter. Og det er ikke venstresidens kamp mot «kommersen» i barnehagene som går ut over mangfoldet, tvert imot; det er «kommersen» som går ut over mangfoldet.

Store konsern, noen av dem utenlandskeid, har tatt over stadig større andeler av – for å bruke høyresidens ord – barnehagemarkedet på bekostning av små barnehager, enkeltstående barnehager og ideelle barnehager. Altså er mindre mangfold resultatet av Høyres politikk. Ja, hvis det fortsetter som nå, vil halvparten av de private barnehagene være eid av fem store konsern innen 2029. Er det mangfold for Høyre?

Kari-Anne Jønnes (H) [16:43:36]: Ja, det er mangfold. Det at barnehagekjedene eier mange barnehager, er riktig, men det er feil når representanten Øvstegård sier at barnehagekjedene ikke har mangfold, for det er et stort mangfold av barnehager innenfor hver enkelt kjede og blant de forskjellige kjedene.

I Høyre er vi opptatt av at kjedebarnhagene også har vært bidragsyttere til utvikling av kvalitet og systematikk. De har hjulpet mange små, enkeltstående barnehager som ønsket å være en del av et større system. Og jeg

er helt uenig i forutsetningen Øvstegård legger til grunn i sitt innlegg, når han sier at kjedene i seg selv ikke bidrar til mangfold, for det er feil. Det er et stort mangfold, og vi mener i Høyre at vi har rom for både kjeder og små, enkeltstående barnehager også i framtiden.

Presidenten: Då er replikkordskiftet over.

Maren Grøthe (Sp) [16:44:54]: I dag går halvparten av ungene i Norge i kommunale barnehager, mens den andre halvparten går i private. Det er nettopp gjennom denne kombinasjonen at vi med barnehageforliket nå har sikret full barnehagedekning.

For Senterpartiet er det viktig å anerkjenne denne store verdien og rollen de private barnehagene har hatt i samfunnet vårt, og det ønsker vi at de skal fortsette å ha. Samtidig ser vi at sektoren har andre utfordringer i dag enn de hadde for snart 20 år siden. For i dag er regelverket og finansieringssystemet en utfordring, både for kommunene og for den enkelte barnehage. Vi vet at mange private barnehager går med underskudd, mens det spekuleres i store overskudd på den andre siden. Det svekker legitimiteten til sektoren.

Jeg opplever at alle partiene i denne salen er enige om at det nå må gjøres endringer. Derfor er det kritikkverdige at det de siste åtte årene kun er brukt tid på å sende forslag fram og tilbake på høring, og at det ikke er gjort nok for faktisk å rydde opp. Men nå er vi i gang.

De grepene vi i Stortinget gjør i dag, er viktig for at vi nå skal sikre økt åpenhet om økonomien i sektoren og transparens for at den skal ha legitimitet over tid, og for at vi skal sikre at pengene vi bruker på barnehage, faktisk skal komme ungene til gode. Likevel anerkjenner vi at disse endringene også har en økonomisk konsekvens i en allerede presset sektor. Derfor har det vært viktig for Senterpartiet å sikre et unntak for de aller minste barnehagene, fordi vi vet at det er de som har den mest sårbare økonomien fra før. Det har også vært viktig at vi nå skal komme godt i gang med det nye finansieringssystemet, sånn at vi faktisk får ryddet opp i forskjellene i tilskudd, og at vi får ryddet opp for de enkelte barnehagene.

Senterpartiet har vært – og er – opptatt av brede forlik i store og viktige saker, også i barnehagepolitikken. Vi mener fortsatt at det er klokt med løsninger som kan stå seg over tid for å skape forutsigbarhet for sektoren. Det har vært vårt utgangspunkt i denne saken, og det kommer til å være vårt utgangspunkt framover. For målet er klart: Vi skal ha et tydelig og treffsikkert regelverk og finansieringssystem som sikrer at barnehager over hele landet har tid og mulighet til å bruke pengene sine på det som er aller viktigst, nemlig gode barnehager til beste for ungene våre over hele landet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Himanshu Gulati (FrP) [16:47:48]: Den siste tiden har over 30 barnehager tatt kontakt med PBL og sagt at de nå styrer mot avvikling, at de ønsker å avvikle sin virksomhet. Jeg besøkte selv en barnehage i Nittedal i forrige uke sammen med TV 2, Stubben barnehage, en foreldreid barnehage som ikke tar ut noe utbytte, som går i minus etter de siste kuttene. De sier at de muligens blir nødt til å legge ned dersom de varslede økningene i kutt fortsetter. Er det denne typen barnehager som Senterpartiet og regjeringen ønsker å ramme, og innser representanten at det kanskje er mange barnehager som ikke er blant dem man ønsker å ramme, og som lider sterkt på grunn av de kuttene og endringene som regjeringspartiene nå vedtar?

Maren Grøthe (Sp) [16:48:43]: De reguleringene vi innfører i dag, er i stor grad et resultat av de forslagene som den borgerlige regjeringen sendte på høring, og jeg opplever at vi i stor grad er enige om problembeskrivelsen for de løsningene vi legger fram i dag.

Når det gjelder økonomi, deler jeg engasjementet til representanten for en både bedre og mer treffsikker finansiering av de private barnehagene. Selv om enkelte utredninger nå viser at økonomien i sektoren er god, vet vi at det ofte ikke er den reelle opplevelsen i flere enkeltbarnehager. Nettopp derfor er det så viktig for Senterpartiet at vi nå har startet gjennomgangen av finansieringssystemet. Det blir viktig for å sikre at det er mulig å opprettholde og drive gode barnehager i hele landet, og det kommer vi til å jobbe for framover, og det er også mer enn det den forrige regjeringen greide å få til på sine åtte år. Så jeg er veldig fornøyd med at vi nå er i gang, fordi det er viktig for sektoren.

Himanshu Gulati (FrP) [16:49:37]: Det er jo ikke gjennomgangen av finansieringen man har startet. Det man har startet, er å kutte i tilskudd til barnehager. Mange barnehager som allerede gikk i minus i fjor, opplever nå enda større minustall og frykter for om de i det hele tatt har grunnlag for å drive framover. Så jeg lurer på hva representanten har å si til de barnehagene som gikk i minus i fjor, og som opplever enda mer minus i år, altså større røde tall i år, som ikke engang har fått dekket pensjonskostnadene for de ansatte, og som lurer på om de har et driftsgrunnlag for framtiden. Jeg lurer på hva representanten har å si til de barnehagene.

Maren Grøthe (Sp) [16:50:14]: Som jeg nevnte i mitt forrige innlegg, viste utredningen den forrige regjeringen satte i gang, at det generelt er god økonomi i sektoren. Men så anerkjenner vi i Senterpartiet også at det er flere barnehager som nå opplever at økonomien er trang. Det har vært viktig for oss at vi nå framover

skal gjøre noe med det, men det har vært et anerkjent poeng at pensjonskostnadene har vært dekket for høyt.

Så er jeg enig i at det nå haster med at vi gjør tiltak for å sikre en god økonomi i barnehagene, og det vil være viktig for Senterpartiet framover. Derfor er jeg glad for at vi nå setter i gang med endringene i finansieringssystemet, og vi håper at et tverrpolitisk storting vil være med oss for å sikre at vi nå skaper både forutsigbarhet og god økonomi og en treffsikker finansiering av en viktig sektor.

Hege Bae Nyholt (R) [16:51:12]: Jeg gjør et nytt forsøk på å få svar på hvorfor regjeringen velger å ikke lytte til KS, Storberget-utvalget og fagbevegelsen i spørsmålet om hvilke barnehager som skal være unntatt i denne runden, og hvorfor antallet barn er hevet fra 20 til 30.

Maren Grøthe (Sp) [16:51:31]: For Senterpartiet var unntaket for de små barnehagene veldig viktig, og det er fordi vi rett og slett vet at det er de minste barnehagene som har det aller tøffest økonomisk.

Vi deler Rødts mål om å unngå en økt konsolidering av sektoren. Da må vi anerkjenne at en god økonomi for små private barnehager er en helt sentral del i å sikre akkurat det. At Rødt ikke deler den intensjonen og ikke står sammen med oss i forslaget om unntak for små barnehager, synes jeg er kritikkverdig, for det kommer til å føre sektoren i feil retning dersom vi ikke står sammen om dette unntaket. Jeg er glad for at vi nå sikrer flertall for et unntak for de små barnehagene. Det er viktig for å sikre dem en god økonomi i tiden framover, til vi får rettet opp i finansieringssystemet

Hege Bae Nyholt (R) [16:52:17]: Rødt ønsker i aller høyeste grad et mangfold i sektoren. Det har vi vært tydelige på hele tiden. Vi ønsker også de ideelle barnehagene som en del av den velferdsmiksen som vår velferdsstat bygger på. Men det er en risiko knyttet til at penger bevilget til barn ikke nødvendigvis går til barn, også i de minste barnehagene. For Rødt sin del er det desto viktigere å få på plass en definisjon av ideelle barnehager som kan sikre de barnehagene som jeg tror vi snakker om i dette replikkordskiftet, nettopp de barnehagene som bruker pengene sine på barna, og som synes at dette er en utfordrende situasjon. Men i den situasjonen er vi ikke, fordi vi mangler en politisk vilje til å få en faktisk definisjon av de ideelle barnehagene. For Rødt er det viktig at penger bevilget til velferd går til velferd, og jeg lurer på om representanten også kan være enig med oss og se at det er en risiko knyttet til at så mange, nesten 30 pst. av dagens barnehager, får unntak fra loven.

Maren Grøthe (Sp) [16:53:24]: De fleste mindre barnehagene er jo organisert som et selvstendig retts-

subjekt fra før, så jeg deler ikke virkelighetsbeskrivelsen som representanten kommer med her. Så er det sånn at Hurdalsplattformen slår fast at vi skal gjennomgå finansieringssystemet, og at regjeringen vil gi både små privateide og ideelle barnehager bedre rammevilkår.

Så er også spørsmålet: Hva er definisjonen på en ideell barnehage? For det har vi ikke i dag. Er det f.eks. en barnehage som er driftet av et idrettslag, men som driver kommersiell drift? Den kan jo også regnes som en ideell barnehage. Det er klart at dette mangfoldet er det vanskelig å tråkle seg fram i.

Når det konkret gjelder akkurat disse unntakene, synes jeg det aller viktigste vi gjør i denne salen, er å sikre at ungene har et godt barnehagetilbud. Jeg er enig i at vi må sikre at alle pengene kommer ungene til gode, men det aller viktigste er at vi nå sikrer at viktige tjenestetilbud lokalt i hele Norge opprettholdes. Det skal vi jobbe videre med, og så skal vi framover sikre en bedre regulering og at finansieringen sitter.

Presidenten: Replikkskiftet er omme.

Himanshu Gulati (FrP) [16:54:41]: Nok er nok. Man har kastet en velfungerende privat barnehagesektor inn i en usikkerhet som kommer til å vare over flere år, og som gjør at både barnehagebestyrere og barnehageansatte over hele landet frykter for eksistensgrunnlaget for sine arbeidsplasser i tiden som kommer. Denne usikkerheten begynte i høst med et kutt på 400 mill. kr i pensjonstilskuddet til private barnehager, og fasiten på det kuttet har vi nå fått. På grunn av det kuttet vet vi at 60 pst. av private barnehager ikke får dekket sine reelle pensjonskostnader i år. Tallet er nesten 1 000 barnehager – opp fra, om jeg ikke husker feil, ca. 200 i tidligere år. Tusen barnehager, 65 pst. av de private barnehagene, får ikke dekket sine pensjonskostnader på grunn av kutt i pensjonstilskuddet som ble vedtatt av denne sal.

Jeg kan ikke skjønne at det var en tilsiktet konsekvens, og det er ikke for sent å snu. Jeg kan heller ikke skjønne at det er i tråd med ønsket om anstendige pensjons- og lønnsvilkår at barnehager som driver en tjeneste på vegne av det offentlige, ikke skal få dekket pensjonskostnadene til sine ansatte.

Denne usikkerheten, som begynte med pensjonskuttene, fortsettes her med innstramminger som vil få konsekvenser for barnehagene. Det er antatt og beregnet at det vil koste over 100 mill. kr å dele opp barnehager i selvstendige rettssubjekt. Vi i opposisjonen har et forslag om regnskapsmessig skille, som vi tror vil ivareta både transparens og de ønskene man har på den siden, uten å påføre barnehagene de ekstrakostnadene. Men det ser dessverre flertallet ut til å si nei til.

Jeg mener derfor at det eneste riktige er å avvise denne saken og sende den tilbake til regjeringen, for vi er

nødt til å behandle alt som har med barnehagepolitikken å gjøre, i en helhet. Vi kan ikke ha en runde med kutt, en runde med innstramminger, og så vente til neste år på en finansieringsproposisjon som kan snu opp ned på hele finansieringen for private barnehager for alt jeg vet, for så å vente enda lenger på en reguleringsproposisjon som skal ta for seg hvordan kommunene får lov til å ha barnehagemiksen i sin kommune. Dette går ut over barnehagene, og det går ut over de ansatte. I stedet for å ha den usikkerheten hengende over seg over flere år, hvor det skrur til litt etter litt hvert år, burde regjeringen heller vist kortene sine en gang for alle og tatt endringene i en fei. Hvis man ikke ønsker private barnehager, er det greit. Jeg er uenig i det, men det er legitimt å mene det, men da får man heller stå for den politikken, gjøre det i en omgang istedenfor litt etter litt skru til økonomien og reguleringene rundt private barnehager, slik at det i praksis blir umulig å drive på en økonomisk, anstendig måte.

Jeg tar til slutt opp Fremskrittspartiets forslag til saken.

Presidenten: Då har representanten Himanshu Gulati teke opp dei forslaga han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Øystein Mathisen (A) [16:58:05]: Representanten og hans parti bruker å være veldig ivrig på å snakke om at man ønsker et stort mangfold i barnehagesektoren. Man ønsker de private, man ønsker de kommersielle, man ønsker fristilte private og ideelle – et stort mangfold. Gulatis parti har nylig sittet i regjering. I perioden de satt i regjering, gikk man fra at 33 pst. av de private barnehagene var i en kjede. Da de gikk ut av regjering var dette økt til 50 pst. Viser det at deres politikk har lyktes, eller har man ikke klart å gjennomføre en sektor som har skapt et mangfold?

Himanshu Gulati (FrP) [16:58:46]: For oss er det et mål å ha mangfold, og det er absolutt ikke noe mål at barnehagene skal være i en kjede. Problemet med den politikken som nå foreslås, og trolig blir vedtatt, er at man tvinger enda flere barnehager bort fra det å kunne være selvstendig til å måtte bli en del av en kjede eller utvikle sin virksomhet. Vi vet at halvparten av de private barnehagene de siste årene har gått i enten null eller minus. De som har vært en del av en kjede har kunnet få støtte til å drive framover, mens de barnehagene som er selvstendig organisert, har ikke hatt noe annet valg enn å tære av egenkapitalen eller å planlegge for avvikling.

Jeg deler målet om at vi skal ha færre barnehager i kjeder og flere selvstendige barnehager. Men politikken til representanten fører til det motsatte, og da vil jeg igjen trekke fram Stubben barnehage i Nittedal, en for-

eldreid barnehage uten utbytte, ikke en del av en kjede, som dessverre må vurderes å legges ned på grunn av de kuttene som nå er gjennomført.

Øystein Mathisen (A) [16:59:48]: Hvis representanten deler målet om at man vil ha et mangfold i sektoren, og ser tilbake til sin tid i regjering der man delvis mislyktes når utviklingen har gått fra 33 pst. til 50 pst., ville jeg tro at han også ville være med på å gjennomføre nye tiltak og regler som vil bidra til at sektoren blir mer lagt til rette for et mangfold. Men i dette forslaget stemmer Fremskrittspartiet rett og slett mot å se på en fornying av regelverket. De årene i regjering – så ikke Fremskrittspartiet noe behov for et oppdatert regelverk som sørget for at vi fikk et reelt mangfold i barnehagesektoren?

Himanshu Gulati (FrP) [17:00:33]: Oppdateringer er både nødvendig og viktig, og det er flere ting vi kan diskutere på det området. Men jeg vil ikke kalle det vi fikk til i regjering, et mislykket prosjekt – tvert imot. Det vi mener er mislykket, er når man har ført en politikk som gjør at 60 pst. av de private barnehagene ikke får nok penger til å dekke sine pensjonsutgifter. Det kan vel ikke være i tråd med Arbeiderpartiets politikk at tariffestet lønn ikke skal dekkes av det offentlige. Det vil jeg heller kalle mislykket.

Det jeg også vil kalle mislykket, er det man nå er i ferd med å gjøre med et selvstendig rettssubjekt, som vi vet kan ha en kostnad på opp mot 100 mill. kr, som istedenfor å gå til innholdet i barnehagen heller går til advokater, avgifter og gebyrer for å splitte opp virksomheter.

Jeg diskuterer gjerne ting som fører til mer mangfold i sektoren, men jeg er ikke med på politikk som gjør at barnehager ikke får dekket pensjonskostnadene sine, eller må bruke mer penger på byråkrati istedenfor innholdet i tjenestene.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Torleik Svelle (Sp) [17:01:44]: Senterpartiet og Fremskrittspartiet finner ofte sammen i å bekymre oss for skattebetalernes penger, og vi bekymrer oss for at pengene ikke går dit vi har tenkt at de skal gå. Vi er også enige om at barnehagesektoren skal reguleres for å sikre større grad av gjennomsiktighet og større grad av troverdighet i samfunnet. Så er det sånn at vi skiller lag når vi kommer til selve reguleringen. Så mitt spørsmål til representanten Gulati og Fremskrittspartiet er: Hvordan kan det ha seg at Fremskrittspartiet er så opptatt av hvor skattebetalernes penger går generelt, men ikke i det hele tatt opptatt av det når vi snakker om regulering av private barnehager?

Himanshu Gulati (FrP) [17:02:31]: Vi er opptatt av hvordan skattebetalernes penger brukes når det gjelder private barnehager, og derfor står vi nettopp her i debatten i dag med et forslag som vil føre til mer transparens, mer åpenhet, og som muliggjør kontroll av bruken av offentlige penger på private barnehager gjennom et regnskapsmessig skille for alle barnehager. Men det som det forslaget ville gjort, i motsetning til forslaget fra regjeringen om selvstendig rettssubjekt, er å unnlate at det må brukes flere titalls – om ikke opp mot hundre – millioner kroner i gebyrer og advokathonorer for å splitte opp virksomheter. Vi mener at et regnskapsmessig skille ville ivaretatt kontrollbehovet. Så både dette og andre reguleringer er vi villige til å diskutere, men vi går ikke med på politikk som vi frykter vil ødelegge en velfungerende barnehagesektor, og som vil gjøre at mange barnehager over hele landet må vurdere avvikling i stedet for fortsatt drift.

Freddy André Øvstegård (SV) [17:03:41]: Jeg vil følge opp der representanten Svelle slapp, for vi er altså i en situasjon hvor det bare det siste halvannet året har blitt solgt barnehageeiendommer for 14,1 mrd. kr. Det er kanskje det største sugerøret inn i skattebetalernes offentlige velferdspengekasse i hele landet vårt. Likevel går Fremskrittspartiet imot forslag til reguleringer, forslag om å gi mer effektivt tilsyn med og innsyn i hvor pengestrømmene går, med den begrunnelse at sektoren er så velfungerende.

Men jeg skal ta representanten Gulati på ordet. Han sa i forrige replikkveksling at han er opptatt av at pengene skal gå til barna. Er det da sånn at Fremskrittspartiet har blitt for å innføre f.eks. begrensninger på hvor store verdier som kan tas ut av en barnehage finansiert av det offentlige?

Himanshu Gulati (FrP) [17:04:44]: La meg begynne med å si at jeg er veldig glad for det forliket som SV og Fremskrittspartiet bl.a. tok initiativ til sammen for 20 år siden, som bidro til full barnehagedekning takket være både offentlige og private i samarbeid.

Jeg vil si at viktigheten av innsyn og transparens er også vi i Fremskrittspartiet opptatt av, og derfor har vi dette forslaget om regnskapsmessig skille, som vi mener vil ivareta det på mange måter. Og for også å svare på spørsmålet til representanten fra SV, er jeg enig i at vi må se på de store verdiene som flyttes i barnehagesektoren hos de private. Men her må man skille mellom drift og eierskap. Mange av de store verdiene som vi ser flyttes, handler om eierskap.

Når det gjelder driften av barnehagene, viser tallene en annen realitet. Halvparten av de private barnehagene går i null eller minus. De opplever kutt for hvert år som går. De får ikke penger til å dekke pensjonskostnadene sine, og den situasjonen forverres med den politik-

ken som nå føres. I stedet for burde man heller se på det representanten først tok opp, som var hvorfor så store verdier overføres ved kjøp og salg av barnehager.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Freddy André Øvstegård (SV) [17:06:18]: Den norske barnehagetradisjonen er noe å være stolt av. I våre barnehager får barn veiledning fra dyktige ansatte til å utvikle seg gjennom lek i fellesskap på barnas premisser. Barnehagene våre er ofte startet av foreldre og ildsjeler, fordi de har sett et behov. Så kom vi sammen – med SV i spissen – på starten av 2000-tallet og lagde barnehageforliket med rett til barnehageplass, og med utbyggingen av nok barnehager under den rød-grønne regjeringen fikk vi full barnehagedekning. Det var den største utvidelsen av velferdsstaten på mange år i Norge.

Men den norske barnehagetradisjonen er også under press, fordi sektoren har endret seg mye siden barnehageforliket. Velferdstjenesteutvalget og Storbergetutvalget har vist hvordan store, kommersielle konserner har vokst massivt, mens de enkeltstående barnehagene og de ideelle barnehagene har blitt skvist. De samme rapportene har vist at om man setter pengene sine i en barnehage, kan man i snitt få over dobbelt så høy avkastning som om man hadde satt pengene sine på Oslo Børs.

Siden velferdstjenesteutvalget og Storbergetutvalget leverte sine rapporter, har en rekke store barnehagekonserner solgt unna barnehager til milliardsummer. Ja, bare på halvannet år har norske barnehagekonserner solgt barnehageeiendom for over 14 mrd. kr, med milliardgevinst for eierne. Derfor er det åpenbart at vi trenger nye regler.

SV mener at hver krone som fellesskapet bevilger og foreldrene betaler, skal gå til barnas tilbud. Det burde ikke være lov å hente ut verdier fra barnehagedriften til noe helt annet. På veien dit er det en rekke endringer som må på plass:

- Vi må ha mer åpenhet om private barnehagers økonomi.
- Pengeflytting internt i barnehagekonserner samt kjøp og salg av barnehager må reguleres.
- Kommunene må få styre mer av hele barnehagebudet lokalt.
- Vi må skille mellom ideelle og kommersielle barnehager i loven.

Saken vi behandler i dag, gjør viktige skritt i riktig retning, men vi må videre, for hvis situasjonen fortsetter som nå, vil de fem største konsernene eie over halvparten av de private barnehagene innen 2029, ifølge Telemarksforskning. Derfor er vi i SV glade for at vi i denne saken har fått et rød-grønt flertall, som enda tydeligere forplikter seg til både retning, innhold og tidsfrist for et oppgjør med «kommersen» i barnehagesektoren. Innen

neste år må regjeringen levere forslag om å hindre store verdiuttak fra barnehagene, regulere kjøp og salg av barnehageeiendom og gi kommunene mer å si i styringen av barnehagetilbudet lokalt. Det kommer i tillegg til de gjennomslagene SV fikk for budsjettet i år, der regjeringen nå leverer på samme frist, nemlig utredning av kommunal forkjøpsrett til barnehager som selges, og innføring av kommunalt tilsyn med barnehagenes økonomi.

SV vil jobbe videre for en barnehagesektor som setter omsorg foran omsetning, og utover det vil jeg ta opp forslagene SV har alene og sammen med Rødt til saken.

Presidenten: Representanten Freddy André Øvstegård har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Jorodd Asphjell (A) [17:09:45]: Det er godt å høre at representanten er svært fornøyd med det rød-grønne flertallet, og at vi har en regjering som følger opp saken knyttet til barnehagesektoren.

I Norge har vi tradisjon for å etablere mange private og ideelle barnehager, vi har over 3 000 av dem i Norge. Da er vi helt avhengig av at vi har et godt samarbeid. I budsjettforliket for inneværende år ble vi enige om et anmodningsvedtak om at vi i løpet av året skulle sette ned et offentlig utvalg som skulle se på hvordan denne sektoren finansieres og drives. Utvalget skal foreslå en juridisk definisjon av ideelle driftsformer, utrede hvordan kommersiell drift kan utfases i ulike skattefinansierte velferdstjenester, og legge fram en egen nullprofittmodell for hver sektor. Jeg forstår det slik at representanten er fornøyd med det, og at regjeringen allerede har signalisert klare meldinger om det.

Hva mener representanten om det?

Freddy André Øvstegård (SV) [17:10:54]: Jeg kan si at jeg er veldig fornøyd med at vi har en regjering som følger opp budsjettenigheten med undertegnede parti. Det skulle også bare mangle. Mye av oppfølgingen av vedtak som handler om finansiering og regulering av barnehager for å ta et oppgjør med «kommersen», lar vente på seg, og det er mange ting regjeringen skyver på i behandlingen av denne saken, som skal komme i løpet av 2023. Vi venter i spenning på det.

Så er det riktig det som representanten Asphjell tar opp, at et av disse vedtakene handler om et utvalg som skal se gjennom alle velferdsområder for å lage nullprofittmodeller og ikke minst få på plass en juridisk definisjon av ideelle i loven. Det er utrolig viktig, for det er en del ideelle barnehager som sliter – det er det. De kan vi, når vi får på plass en juridisk definisjon i loven, også prioritere på en måte som ikke er mulig med dagens lov.

Kari-Anne Jønnes (H) [17:12:08]: Representanten Øvstegård sa i sitt innlegg at det hentes ut milliarder fra barnehagesektoren og viste til barnehageforliket for 20 år siden. De store verdiene som hentes ut – som er slik representanten Øvstegård ordlegger seg – av barnehagesektoren, er nettopp verdistigning. Det flotte forliket som kom for 20 år siden, innebar at mange kommuner og også andre stilte til rådighet rimelige tomter for at mange skulle etablere barnehager, noe samfunnet trengte.

Mener representanten Øvstegård at det å investere tid og egne ressurser i en tjueårsperiode ikke skal gi avkastning når man leverer en av Norges viktigste velferdsgoder? Og i den videre behandlingen av barnehagesaken, hvordan vil Øvstegård behandle dem som har gjort den investeringen?

Freddy André Øvstegård (SV) [17:13:14]: Jeg tror noe av den grunnleggende forskjellen mellom SVs syn på velferd og Høyres syn på det samme kanskje ligger litt i spørsmålet fra representanten Jønnes. Hun er her opptatt av at det skal være lov med og rett med avkastning fra barnehageeiendom, som er, som representanten helt riktig sa, stilt til rådighet til barnehagedrift og bygging av barnehager med sterk grad av offentlig subsidiering, for å si det forsiktig. Det er ofte gratis tomter bygget med husbanklån, i det hele tatt.

En annen ting som flere av de senere utredningene viser, er det som virkelig gir stor verdi til barnehageeierdommene, den evige godkjenningen og evige finansieringen som følger med tomten og barnehagedriften. Det gir en stor verdi. Det å skulle ta avkastning fra det, kan man sette spørsmålstegn ved.

Torleik Svelle (Sp) [17:14:30]: At barnehagene nå blir et eget rettssubjekt, vil være med på å sikre både bedre transparens i sektoren og at pengene kommer barna til gode. Det er bra, og det er det enighet mellom oss i Senterpartiet og SV om.

Men så er det også slik at dette kommer til å medføre en økt kostnad, og den kostnaden vil ramme hardest de minste barnehagene. Derfor legger Senterpartiet og Arbeiderpartiet inn et unntak for barnehager med under 30 barn. Poenget med det er nettopp å hindre at disse små og mindre barnehagene skal bli kjøpt opp. Hvorfor er det sånn at SV ikke ønsker å lytte til sektoren og ha et unntak som beskytter de små barnehagene mot oppkjøp?

Freddy André Øvstegård (SV) [17:15:27]: SV har lyttet til sektoren. SV har lyttet til fagbevegelsen, de som organiserer de ansatte i sektoren, bl.a., både Utdanningsforbundet og Fagforbundet mfl., som har bedt regjeringen om ikke å ha et så stort og vidt unntak. Vi

har lyttet til sektoren, som har vært samlet i Storberget-utvalget, hvor samtlige deler av sektoren, eller for å si det sånn, størstedelen av sektoren, men ikke PBL, går inn for det samme som SV foreslår i dag, nemlig et unntak på 20 barn og ikke 30 barn. Det mener vi hadde vært den riktige måten å gjøre det på, for vi er redd for en risiko for tilpasning for å unngå disse kravene. Vi er redd for de økte offentlige merutgiftene som sånne store, vide unntak kan medføre når man skal føre kontroll med fellesskapets bruk av penger i både store og små barnehager.

Himanshu Gulati (FrP) [17:16:34]: Som jeg var inne på tidligere, sto SV og Fremskrittspartiet sammen om initiativet til et barnehageforlik for 20 år siden, selv om vi er uenige om mye i veien videre. Det er ærlig og legitimt.

Men jeg vil gjerne tilbake til en sak jeg har tatt opp tidligere. Man har et prinsipp om at private og offentlige skal få ca. det samme i tilskudd, men vi vet at de private barnehagene får mindre i pensjonstilskudd enn de offentlige. For å bruke Lillestrøm kommune som et eksempel: De offentlige barnehagene har pensjonsutgifter på ca. 80 000 kr per ansatt. De private får ikke dekket mer enn 60 000 kr fordi kommunen betaler noen av sine utgifter på en måte som gjør at de unntas fra maks-taket til de private. Jeg strekker ut en hånd til SV og spør om han vil støtte vårt forslag, og mener han det er urettferdig at de private barnehagene i Lillestrøm har udek-kete pensjonskostnader på nesten 20 000 kr per ansatt som følge av denne kryssubsidieringen, eller hva man velger å kalle det?

Freddy André Øvstegård (SV) [17:17:39]: For å svare på det konkrete spørsmål først og raskt: Nei, SV kommer ikke til å støtte forslag med budsjettkonsekvenser over bordet her i salen. Det gjør vi ikke. Det mener vi er en uansvarlig måte å fatte vedtak på.

Men jeg skal gi representanten Gulati rett i at det finnes private barnehager som har høyere pensjonsut-gifter enn det den sjablongen som nå er på 10 pst. pensjonspåslag, gir. Derfor har SV i innstillingen til saken foreslått kostnadsdekning av pensjon, som er det samme som velferdstjenesteutvalget og Storberget-utvalgets foreslo, hvor man da vil komme i en situasjon hvor hver barnehage får i tilskudd det de har i faktiske pensjonsut-gifter. Da ville man ikke hatt den situasjonen som representanten Gulati har vært og sett på i Lillestrøm. Så jeg kan jo rekke hånden tilbake og heller be Fremskrittspartiet om å støtte SVs forslag i innstillingen, for det ville løst problemene.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Hege Bae Nyholt (R) [17:18:57] (komiteens leder): 2,7 mrd. kr var det Adolfsen-brødrene i Norlandia håvet inn på å selge ut barnehagene til et australsk pensjonsfond. 4,25 mrd. kr fikk eierne av Læringsverkstedet for å selge til private fond i Sverige. 4,6 mrd. kr fikk eierne av Trygge barnehager da de solgte sine barnehager – også disse til et svensk fond. Til sammen har barnehageeiendommer blitt solgt til utenlandske investeringsfond og eiendomsselskaper for hele 11,5 mrd. kr.

De kommersielle barnehagene fikk offentlig støtte for å bygge barnehager. Nå har eierne tjent milliarder på å selge bygningene til utlandet. Salgene viser hvordan kommersielle eiere realiserer superprofitt i barnehage-sektoren. Samtidig som de store kommersielle kjedene har skilt ut barnehageeiendommer i egne selskaper og solgt dem til utenlandske eiere, har de inngått husleie-avtaler for å leie byggene tilbake for nesten 800 mill. kr. Det er 800 mill. kr som hvert eneste år forsvinner fra barnehagene og til utenlandske eiere.

Ifølge Telemarksforskning er det dyrere for barnehagene å leie byggene enn å eie dem selv. Det er liten tvil om at vi har sluppet inn kommersielle eiere som ikke leker butikk; det er «big business» for dem. For å få ut sugerørene fra våre felleseide barnehager og sikre at pengene går til barna, ikke til privat profitt, trengs det sjumilssteg, ikke museskritt, slik regjeringen nå tar. Skiftende regjeringer har de siste 20 årene latt kommersielle lobbykrefter få diktere barnehagepolitikken. Det må det bli en slutt på, nå må ryddejobben starte. I 2018 sa til og med Høyre at dagens regelverk er utdatert, men siden har ingenting skjedd. Etter valget i høst forventet velgerne og fagbevegelsen en storrengjøring i barnehagesektoren, men det regjeringen kommer med nå, er dessverre bare en liten runde med støvsugeren. Vi ser en regjering som velger å kjøre politisk slalåm framfor å benytte det historiske flertallet på rød-grønn side, som kunne ført til en reell endring.

Rødt kommer til å støtte forbedringene som er her, men vi er skuffet over at regjeringen med dette ikke går lenger enn det Høyre-regjeringen sendte på høring i 2019. De gjør kun noen mindre justeringer av høyresidens politikk og viser med det en regjering som ikke står opp for fellesskapsløsningene, men som istedenfor godtar profitt i velferden.

Det haster for Arbeiderpartiet å vise at de ikke bare er en videreføring av Høyre-regjeringen, men at de er villige til å ta de nødvendige grepene for å sikre at penger bevilget til barna våre ikke havner i lommene på kommersielle eiere. For mens regjeringen venter, selges barnehagebygg til utlandet i stor skala. Telemarksforskning har slått fast at lønnsomheten i sektoren øker. Regjeringen må sørge for at det blir handling av festtalene og sette en stopper for at store konserner og internasjonale

oppkjøpsfond beriker seg på fellesskapets midler. Kun det er godt nok for barna våre. Med det tar jeg opp Rødts forslag i saken.

Presidenten: Da har representanten Hege Bae Nyholt tatt opp forslaget hun refererte til. Det blir replikkordskifte.

Torleik Svelle (Sp) [17:22:15]: Ord betyr noe – særlig harde ord fra personer med mye makt betyr noe. Rødt beskriver en virkelighet der private barnehager tjener seg styrtrike og nærmest stjeler fra fellesskapets ressurser. Samtidig beundrer jeg og støtter Rødts engasjement for alle de ansatte i barnehager rundt omkring. Kontrasten mellom å heie på de ansatte og samtidig skape et etterlatt inntrykk av at de som er i de private barnehagene, er velferdsprofitører, forundrer meg. For ikke lenge siden snakket jeg med Birkebeineren friluftsbarnehage på Lillehammer. De er lei av inntrykket som skapes av at de er skurker og velferdsprofitører. Jeg lurer derfor på om representanten fra Rødt vil si unnskyld for at Rødt skaper et inntrykk av at alle private barnehager er skurker og velferdsprofitører, og dermed gi dem den samme anerkjennelsen som de kommunale.

Hege Bae Nyholt (R) [17:23:21]: Det var en litt overraskende forespørsel. Jeg har ikke noe ferdig skrevet innlegg på det, men jeg kan si følgende: Rødt har alltid prøvd å være tydelig på å skille mellom private og kommersielle når vi diskuterer barnehagespørsmålet. Grunnen til det er nettopp at vi ønsker en velferds- og ideell bestående av ideelle og offentlige barnehager. Vi mener ikke at alle private barnehager er kommersielle utbyttere. Det har vi vært tydelige på gang på gang, men vi opplever at det hele tiden sauses sammen – jeg tror jeg har brukt det begrepet tidligere – og at det gjør diskusjonen både vanskeligere og kanskje for enkelte sårende. Rødt er tydelig på at det gjøres godt pedagogisk arbeid hver eneste dag i private og offentlige barnehager over hele landet.

Himanshu Gulati (FrP) [17:24:22]: Det er vel ingen hemmelighet at Rødt og Fremskrittspartiet har noe ulikt syn på involveringen av private og kommersielle aktører i offentlig tjenesteyting. Vi mener at den type mangfold og konkurranse bidrar til både bedre pengebruk på vegne av skattebetalerne og bedre tjenester.

Men jeg vil tilbake til temaet jeg har vært innom et par ganger tidligere i dag. Så lenge de private driver barnehageplasser på vegne av det offentlige, noe de tross alt gjør i dag, mener representanten fra Rødt at disse private barnehagene bør få dekket de faktiske pensjonskostnadene for sine ansatte i henhold til tariffavtalen de har? Eller mener representanten at det er greit at disse barne-

hagene ikke få dekket hele pensjonskostnaden, selv om de offentlige barnehagene i kommunen får dekket mer eller mindre av tilsvarende kostnader?

Hege Bae Nyholt (R) [17:25:16]: Takk for spørsmålet. Pensjon er viktig for Rødt, og det er jo enda viktigere for dem som skal leve av det den dagen man er ferdig med å jobbe i barnehage. Derfor er det også viktig for oss å endre størrelsen på pensjonstilskuddet, slik at det gir kompensasjon for faktiske pensjonsutgifter. Vi må sikre at de tilskuddene som gis til barnehage, går til å dekke pensjon og ikke kan brukes til f.eks. andre formål. Jeg viser også til forslaget fra SV og Rødt om pensjon i denne saken.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Grunde Almeland (V) [17:26:13]: Det viktigste for barna er et barnehagetilbud av høy kvalitet som gir mulighet til lek og utvikling i trygge rammer, uavhengig av hvem som driver barnehagen, enten den er privat eller offentlig.

Private barnehager har vært viktig for å sikre full barnehagedekning, utvikling av kvalitet, mangfold og valgmuligheter for foreldre og barn. Det har vært avgjørende for å skape et velferdstilbud med høy tilfredshet blant foreldre. Med tanke på den viktige betydningen private barnehager har hatt for utviklingen av et godt tilbud til alle barn siden barnehageforliket, er det rimelig at vi forvalter regelverket på en sånn måte at de private barnehagene har bærekraft, forutsigbarhet, rettferdighet og rammevilkår som sikrer framtiden til både tilbudet og arbeidsplassene.

I de senere år har det blitt sendt en rekke forslag til regelverksendringer for private barnehager på høring, noe som har sikret et visst kunnskapsgrunnlag og en åpen diskusjon om situasjonsforståelsen, mulighetene og konsekvensene av foreslåtte endringer i reguleringer. Endringer som gjøres i regelverket og finansieringssystemet, må ha som mål at private barnehager skal kunne drive langsiktig og ha en ambisiøs satsing på mangfold, kvalitet og tilbud gjennom forutsigbare rammevilkår.

For Venstre er det derfor avgjørende at likebehandling av kommunale og private barnehager og foreldrenes valgfrihet til selv å velge barnehage skal ligge til grunn for det videre arbeidet med finansiering av sektoren framover. Det handler om at alle barn, uavhengig av om de går i en privat eller offentlig barnehage, skal bli behandlet likt og være like mye verdt.

Til de konkrete forslagene i saken: Venstre anerkjenner behovet for mer åpenhet og transparens for alle private barnehager, og det opplever jeg også at sektoren, i hvert fall etter hvert, anerkjenner. Dette er viktig for at tilsynsmyndigheten skal kunne føre tilsyn med at of-

fentlige tilskudd og foreldrebetaling blir brukt i tråd med regelverket.

For private aktører som organiserer mer enn én godkjent barnehage i samme rettssubjekt, er det i tillegg et behov for å skape et tilstrekkelig tydelig økonomisk skille mellom de enkelte godkjente barnehagene i rettssubjektet. Dagens krav til regnskap, dokumentasjon og rapportering kan tydeliggjøres for at tilsynsmyndigheten på en best mulig måte kan vurdere om barnehagene oppfyller kravene til bruk av offentlige tilskudd og foreldrebetaling. Regnskapet kan også gjøres mer transparent sett opp mot det ordinære regnskapet til den juridiske enheten, dersom den juridiske enheten driver flere barnehager. Rapporteringen er heller ikke enkelt tilgjengelig for allmennheten. Venstre støtter derfor innføring av et krav om regnskapsmessig skille i barnehagene, som Kunnskapsdepartementet i 2021 mente var best egnet til å regulere den private barnehagesektoren, fordi det sikrer fleksibilitet, lave kostnader og godt innsyn.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lise Selnes (A) [17:29:29]: Jeg oppfatter Almeland som opptatt av innsyn i økonomiske situasjoner og hvordan pengene blir brukt i barnehagesektoren. I Norge betaler foreldre og skattebetalere 27 mrd. kr til private barnehager. Arbeiderpartiet mener at dette er midler som bør gå til å gjøre barnas tilbud best mulig, og at pengene skal gå til barnehagedrift. Derfor mener vi det er riktig å innføre selvstendige rettssubjekt, som vil sikre åpenhet om økonomien i barnehagene.

Jeg har registrert at Venstre er imot dette til tross for at de i regjering satte i gang en rekke utredninger, som Almeland gjorde rede for, og høringsrunder, som konkluderte med selvstendige rettssubjekt. De iverksatte heller ikke regnskapsmessig skille, som de nå anbefaler som alternativ. De hørte altså ikke på faglige råd og hadde heller ikke gjennomføringskraft til å ta grep for sektoren i sin periode i regjering.

Mitt spørsmål til representanten er: Hvorfor vegrer Venstre seg slik for å gjennomføre noe som helst som kan sikre at 27 mrd. kr faktisk går til barn og barnehager?

Grunde Almeland (V) [17:30:39]: Først og fremst må jeg si at vi er enig i utgangspunktet, at vi trenger regulering her. Det finnes ikke et nullalternativ, vi trenger regulering. Men da Venstre overtok Kunnskapsdepartementet i 2020, var det omtrent samtidig som en pandemi traff Norge, og da vi etter hvert fikk hodet over vannet, gjorde vi nettopp det Stortinget bestilte. Vi satte ned et utvalg som så på regulering på dette området, Storberget-utvalget. Så fikk ikke Storberget-utvalget tid

til å se på forslaget om regnskapsmessig skille fordi det kom rett i underkant av en måned etter at utvalget leverte sin rapport. Derfor fikk de ikke vurdert den innretningen som kom der. Den innretningen var såpass god og detaljert at den viste at de bekymringene som var i barnehagesektoren, kunne ivaretas bedre med et forslag om regnskapsmessig skille enn med et forslag om selvstendig rettssubjekt. Det er derfor Venstre fremmer det her i dag.

Lise Selnes (A) [17:31:44]: Takk for svar.

I dag er allerede mange av barnehagene organisert på den transparente måten som vi ønsker. Nå ønsker vi å få med oss resten, som er de mest lønnsomme barnehagekjedene. Kun 30 pst. av barnehagekjedene er selvstendige rettssubjekt, mens 70 pst. av de enkeltstående barnehagene er det. De store og sterke vil kunne tilpasse seg dette, det er jeg helt sikker på.

Regnskapsmessig skille, som Venstre tar til orde for, vil kreve en mer omfattende detaljrapportering og innebære en minst like stor administrativ byrde for barnehagene det gjelder. For Arbeiderpartiet er hovedpoenget at når private velferdstjenester er finansiert med skattebetalernes penger, er det viktig at vi har tillit til at pengene blir brukt til barnehagedrift. Derfor spør jeg en gang til: Hvorfor ønsker ikke Venstre en bedre kontroll på offentlige midler enn hva de stemmer for i denne innstillingen?

Grunde Almeland (V) [17:32:40]: Venstre ønsker en bedre kontroll. Det er nettopp derfor vi stemmer for et forslag som vi mener vil gi det. Det kommer også ganske tydelig fram i det forslaget som ble lagt fram i fjor sommer, som ble sendt på høring mens Venstre satt i regjering, og som vi dessverre ikke fikk tid til å følge opp fordi det var et valg imellom. Jeg skulle gjerne hatt mer tid til å følge det opp og vist handlekraft også i gjennomføringen av det, for jeg tror det ville gitt oss et vel så godt resultat.

Så vil jeg bare si til representanten at Venstre ikke er imot at barnehagene organiseres som et selvstendig rettssubjekt. Det vi er imot, er at det skal være et krav til at absolutt alle skal være det, fordi vi tror den beste og mest smidige måten for å oppnå det formålet flertallet tross alt er enige om, nettopp er å innføre en regulering av regnskapsmessig skille. Jeg er heller ikke redd for at det skal koste litt; jeg mener det er en kostnad vi skal ta for å sikre åpenhet og innsyn.

Freddy André Øvstegård (SV) [17:33:46]: Partiet Venstre går imot flere av innskjerpingene i regelverket i denne saken og har signalisert det som en ganske generell holdning hva gjelder private barnehager. Det jeg vil spørre om, er noe som kom fram i en doktorgradsav-

handling fra 2020, som viser at det skjer en standardisering av pedagogikken i de store barnehagekonsernene. Det pedagogiske handlingsrommet til de ansatte lokalt, tilpasning til de forskjellige barnegruppene og ikke minst barnas eget initiativ til medvirkning taper mot ferdige, sentralt utarbeidede manualer og programmer og ferdige barnehageprodukt som selges i et marked.

Jeg lurer på om Venstre synes det er en grei utvikling, når partiet tradisjonelt har vært opptatt av pedagogikk og metodefrihet. Eller har det noe å gjøre med at akkurat dette er et spørsmål om privat velferd, og at det da blir viktigere enn metodefrihet og pedagogisk handlingsrom?

Grunde Almeland (V) [17:34:48]: Jeg oppfatter vel at både Venstre og for så vidt også SV i tidligere debatter har vært bekymret over at det har vært veldig store kvalitetsforskjeller, at det har vært veldig store forskjeller i den pedagogiske kvaliteten i barnehager rundt omkring. Derfor ønsker vi en viss forskning og en form for ikke nødvendigvis standardisering, men noen konkrete krav ganske velkommen, fordi det bidrar til en debatt i sektoren som vil øke den pedagogiske kvaliteten totalt sett.

Vi er nettopp for mangfold og også metodefrihet, som representanten her påpeker. Derfor er vi også for en regulering her som kanskje kan motvirke den veldige sammenslåingen av barnehagesektoren som vi ser, og bidra til at flere enkeltstående barnehager, som vi er veldig opptatt av, skal kunne fortsette å være enkeltstående, og at flere skal kunne komme til. Derfor ønsker vi også velkommen en diskusjon om videre økonomisk regulering på feltet.

Freddy André Øvstegård (SV) [17:35:53]: Det kan være helt rett å innføre f.eks. krav og normer for bemanning og pedagogtetthet, altså den formen for nasjonale standarder hva gjelder kvalitet i barnehagene våre, men det vi har sett som en konsekvens av kommersialisering i denne sektoren, er at ferdige pedagogiske programmer blir rullet ut i de store kommersielle konsernene i barnehagene. Det er programmer som nettopp reduserer den pedagogiske friheten de ansatte i barnehagene har, og reduserer barnas eget initiativ.

Jeg spør om dette fordi representantene fra de borgerlige partiene nettopp snakker om mangfold i sektoren, slik representanten gjorde nå. Er det noe de borgerlige partiene, og da særlig Venstre, er villig til å erkjenne, at mer privat marked ikke nødvendigvis betyr mer mangfold?

Grunde Almeland (V) [17:36:55]: Jeg er usikker på om representanten virkelig kan sette to streker under svaret – at en doktorgrad fra 2020 er det som totalt sett

beskriver hvordan den pedagogiske utviklingen på feltet er.

Jeg opplever at det er behov for at man diskuterer mer pedagogikk i barnehagene. Et av de områdene der Norge tydeligst ligger bakpå sammenliknet med andre land, er nettopp når det gjelder kvalitetsforskjeller. Vi har en rekke barnehager som driver veldig godt og leverer høy pedagogisk standard, men vi har dessverre også mange som ikke gjør det, der det er barn som ikke får et godt nok tilbud. Det handler ikke nødvendigvis om de ansatte, for det er utrolig mange veldig dyktige, flinke pedagoger rundt omkring. Det handler også om systemene rundt, at det er noen standarder de har å forholde seg til. Derfor er jeg veldig glad for at vi i regjeringen bl.a. fikk på plass en ny rammeplan, som også sørget for at det var flere nye standarder på plass.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Statsråd Tonje Brenna [17:38:11]: Stortinget behandler i dag forslag til endringer i barnehageloven. Forslagene omfatter flere nye reguleringer for private barnehager, og jeg er stolt over at vi i dag får flertall for regjeringens forslag.

De private barnehagene får 23 mrd. kr i offentlige tilskudd og 4 mrd. kr i foreldrebetaling. Det er viktig at vi har tillit til at fellesskapets penger blir brukt til barnehagedrift og ikke til annet. Derfor foreslår vi endringer som vil gi økt åpenhet om pengebruken og sikre at pengene kommer barna til gode.

Dagens regler gjør det veldig vanskelig å se om offentlige tilskudd går til barnehagedrift. Jeg foreslår derfor å lovfeste at private barnehager skal være et selvstendig rettssubjekt. Det betyr at hvis en barnehagekjede har 100 barnehager, må hver enkelt av disse 100 barnehagene være et eget selskap, og hver av disse må levere fullstendig regnskap. Det vil gjøre det enklere å se om offentlige tilskudd og foreldrebetaling faktisk går til barnehagedrift.

I dag er det tillatt å drive annen virksomhet i samme selskap som en privat barnehage. For eksempel kan en privat barnehage også drive renholdsbyrå. Dette kan føre til at det offentlige tilskuddet som skal gå til barnehagedrift, brukes til å subsidiere renholdsbyrået. Jeg foreslår derfor å lovfeste et forbud mot å ha annen virksomhet i det samme rettssubjektet som barnehagen. Et slikt forbud vil sikre at tilskuddene går til barnehagedrift.

Foreløpig vil regjeringen skjerme de minste barnehagene fordi de har en mer sårbar økonomi. Jeg foreslår derfor at kravet om å være et selvstendig rettssubjekt og forbudet mot annen virksomhet ikke skal gjelde for de minste barnehagene.

Jeg foreslår også å lovfeste at barnehagens lokaler og utearealer som hovedregel skal ligge samlet. Forslaget gjelder for både kommunale og private barnehager. Vi foreslår også her å unnta familiebarnehager og barnehager som blir unntatt fra kravet om selvstendig rettssubjekt.

Jeg foreslår å lovfeste et forbud mot å ta opp lån på andre måter enn i finansforetak. Forslaget omfatter opptak av nye lån. Et slikt forbud vil redusere risikoen for at barnehager tar opp lån som ikke trengs for å finansiere barnehagen, men som går til å finansiere annen og mulig risikofull virksomhet i konsernet. En bank er en uavhengig långiver og vil derfor bidra til å sikre at lånet er relevant for barnehagedriften.

Jeg foreslår å lovfeste at private barnehager skal melde fra til kommunen og Utdanningsdirektoratet ved nedleggelse, eierskifte eller andre organisatoriske endringer.

Jeg foreslår også noen endringer i tilsynshjemplene.

For alle oss som er opptatt av gode velferdstjenester og av å sikre at penger som er bevilget til barnehager, skal gå til barnehager, er dette godt nytt, og jeg er veldig glad for at flertallet av partiene i Stortinget er enig med regjeringen i nettopp det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kari-Anne Jønnes (H) [17:41:24]: Jeg er veldig glad for at vi er enige om veldig mange helt grunnleggende viktige ting for barnehagesektoren framover. Komiteens flertall, inkludert statsrådets parti, er enig i at det skal være likebehandling av kommunale og private barnehager, at vi skal sikre ro og forutsigbarhet i sektoren, og at det også skal innebære en mulighet for stabil og forutsigbar drift, med rom for å gjøre investeringer i barnehagen. Da er mitt spørsmål til statsråden: Hvordan vil hun bidra til å sikre det i tiden som kommer?

Statsråd Tonje Brenna [17:42:09]: Jeg er veldig glad for spørsmålet og deler representantens entusiasme for alt det vi er enige om. Jeg tror det er tre ting som må på plass for at vi skal lykkes med å nå det målet som representanten peker på:

Det første er det vi gjør nå, nemlig å tydelig regulere sektoren, slik at reglene er klare og tydelige for alle og vi kan følge hvor pengene går.

Det andre er det vi så vidt er i gang med, og som jeg vil komme til Stortinget med, nemlig å se på finansieringssystemet og sørge for at det gjør at vi kan ha bærekraftig økonomi i alle våre barnehager.

Det tredje er å få en bedre balanse gjennom hvordan kommunen kan styre mer av dette tilbudet i hver enkelt kommune. Vi vet at dette er en viktig velferdstjeneste som preger bosetting, hvilke valgmuligheter

den enkelte familie har, og selvfølgelig også hvilket mangfold av barnehager man har å velge mellom.

Jeg tror at de tre grepene er det viktigste for at vi skal komme ett steg nærmere vårt felles mål.

Himanshu Gulati (FrP) [17:43:16]: Jeg mener statsråden i sitt innlegg sa noe om at hun er opptatt av at de offentlige tilskuddene skal gå til barnehagedrift og til de riktige tingene, og det er noe vi er enige om. Jeg antar at pensjon til ansatte også er noe man mener det er riktig at de offentlige tilskuddene går til. I inneværende års budsjett er det gjennomført et kutt på nesten 400 mill. kr i pensjonstilskudd, og tall fra Storebrand-data, en slags fasit på det kuttet, viser at 60 pst. av de private barnehagene – rundt 1 000 barnehager – nå ikke får dekket sine faktiske pensjonskostnader. Mitt spørsmål til statsråden er dermed om vi kan slå fast at det kuttet har vært feil, når man ser hvordan det har slått ut, og at så mange barnehager nå faktisk ikke får dekket sine pensjonskostnader.

Statsråd Tonje Brenna [17:44:09]: Jeg må innrømme at jeg ble litt skuffet over innretningen på spørsmålet, for samtlige representanter som har stått her, er blitt spurt om de har lyst til å støtte forslaget fra Fremskrittspartiet. Og hvis jeg hadde fått det spørsmålet, hadde jeg svart følgende: Måten vi kompenserer de private barnehagene for pensjonsutgifter på, er viktig og interessant, for det er altså et komplekst spørsmål. Så viktig og interessant er det at jeg håper representanten Gulati vil komme tilbake i den saken det hører hjemme, for å diskutere nettopp den problemstillingen, og det er diskusjonen om finansieringssystemet for våre private barnehager.

Så vet også representanten at det sjablongmessige og overordnede bildet har vært at de private barnehagene har vært overkompensert for pensjonsutgifter de senere årene. Derfor har vi gjort et kutt i inneværende år. Representanten vet også at vi er i ferd med å kikke på hvordan finansieringssystemet for de private barnehagene kan bli bedre i det videre. Da er selvfølgelig ambisjonen at finansieringen også skal trygge utgifter til pensjon for hver enkelt ansatt.

Himanshu Gulati (FrP) [17:45:12]: Jeg kan betrygge statsråden om at jeg vil komme tilbake til det spørsmålet i sak om finansieringen senere. Men det løser dessverre ikke den situasjonen med dekning av pensjonskostnader for inneværende år, som er det jeg tok opp.

Mitt neste spørsmål: Det har blitt indikert at det å splitte opp private barnehager til selvstendige rettssubjekter kan koste rundt 100 mill. kr. Jeg tror at jeg og statsråden begge er opptatt av at pengene som gis til barnehager, skal gå til driften og ikke til andre ting. Jeg lurer derfor

på om statsråden har noen plan om å kompensere de ekstraavgiftene som påføres gjennom de endringene som ser ut til å bli vedtatt i dag, slik at man sørger for at penger til barnehagene går til barnehagedrift, spesielt i en situasjon hvor vi vet at mange barnehager sliter med røde tall.

Statsråd Tonje Brenna [17:46:00]: Jeg mener å huske å ha sett navnet til eieren av et av de største barnehagekonsernene omtrent midt på Kapitals liste over de 400 rikeste i Norge. Det sier vel noe om hvor lønnsom denne sektoren er, og også om hvor lønnsom den delen av sektoren som er organisert i konsern, er.

Jeg tror vi skal holde målet klart for oss. Det er å ha bedre kontroll med pengene vi bruker på barnehage, det er å sørge for at mer av pengene blir i sektoren, og det er å sørge for at vi for fremtiden har en bedre organisering og bedre kontroll enn det vi har i dag.

Så er det interessant å observere at når man diskuterer øvrig organisering av andre selskaper som må kunne sies å være lønnsomme, enten det er butikker, hoteller eller andre aksjeselskaper, er det sjelden noen som protesterer mot å organisere seg som et selvstendig rettssubjekt. Det er selskaper som tjener store penger, og det er dermed ingen automatikk i at man ikke kan drive godt og lønnsomt selv om man er et selvstendig rettssubjekt.

Freddy André Øvstegård (SV) [17:47:13]: Bare det siste ca. halvannet året er det, som jeg har nevnt tidligere, blitt kjøpt og solgt barnehager for over 14 mrd. kr. Det har altså gitt de kommersielle eierne, sikkert de samme som er på listen statsråden nevnte, milliarder av kroner i gevinst – fra barnehageeiendommer på tomter som ofte er stilt gratis eller sterkt subsidiert til rådighet fra kommuner, og barnehagebygg som er bygget med lån fra Husbanken. Dette har virkelig skutt fart etter at Storberget-utvalget leverte sin rapport, og det framstår jo som at den rapporten er et viktig grunnlag for det regjeringen bygger sitt arbeid på nå.

Derfor vil jeg spørre statsråden, siden det har skjedd ganske mye siden rapporten kom, om hun mener det er greit med den typen gigantsalg av barnehagebygg, og hvis ikke, hva slags reguleringer av kjøp og salg som ikke er kommet i denne saken, hun potensielt kan se for seg.

Statsråd Tonje Brenna [17:48:20]: Jeg deler alltid representantens bekymring for at det spekuleres i måter å tjene penger på både barnehager og barnehageeiendom, men særlig bekymringen knyttet til at det skyter fart når man i horisonten ser strengere reguleringer komme.

Derfor mener jeg at forslaget om å ikke tillate at barnehagene tar lån andre steder enn i bank, er viktig. Jeg mener også det arbeidet vi skal komme tilbake til, som handler om at kommunene i større grad skal få anledning til å styre sitt eget barnehagetilbud, er viktig. For

det vi vet, som er annerledes i dag sammenlignet med da vi forrige gang inngikk et barnehageforlik, er at det er nedgang i barnekullene mange steder. Jeg er bekymret for en trend og tendens der det hver gang en kommune har utfordringer med å fylle opp antallet barnehageplasser, er de private barnehagene som består, mens de kommunale legges ned.

Freddy André Øvstegård (SV) [17:49:21]: Jeg takker statsråden for svaret, og det er godt å høre at statsråden og regjeringen deler den bekymringen. Jeg tenkte det kan være nyttig å se enda mer konkret på hvordan man nå har begynt å rigge seg til i sektoren. En stor kommersiell barnehageeier har f.eks. solgt 142 barnehagebygg, både for en stor kontantsum – den har jo gått – og også for aksjer i selskapet som kjøper eiendommene, som barnehagene som vedkommende fortsatt eier driften av, videre må betale husleie til. Det er jo kreativt, i hvert fall. Er det noe statsråden vil ha mer eller mindre av i et nytt regelverk, hvis jeg kan stille spørsmålet så åpent? Eller enda mer konkret: Ser regjeringen f.eks. på regulering av husleieavtaler i sitt arbeid med flere endringer som skal komme i regulering og finansiering av barnehagene våre?

Statsråd Tonje Brenna [17:50:25]: Akkurat hvilke reguleringer som kommer i neste omgang, må jeg få lov til å komme tilbake til. Men det er ingen tvil om at reguleringene har som mål først og fremst å sørge for gode barnehager og dermed som en forutsetning å sørge for at det ikke blir lønnsomt å spekulere i kjøp og salg, eiendom, spekulasjoner i å låne penger av seg selv og betale tilbake med renters rente, forhøyede leieutgifter og den typen ting.

Jeg mener det er et viktig bilde på hvor mye på overtid det er å regulere disse tingene bedre enn sånn vi har det i dag. Dette burde vært grepet fatt i for lenge siden, og brorparten av de forslagene Stortinget i dag diskuterer, er noe som kunne vært besluttet for flere år siden dersom det fantes en regjering forut for vår som var modig nok til å gjøre det. Det var det ikke, men jeg er glad for at denne regjeringen er det, og jeg er glad for at vi får flertall for det i Stortinget.

Hege Bae Nyholt (R) [17:51:37]: Vi har blitt enige om noen viktige skritt på en ganske lang vei mot å rydde opp i en barnehagebransje som noen dessverre har tatt ut stor profitt fra.

Som jeg har sagt tidligere i innleggene, er vi, altså Rødt, og ganske mange med oss, utålmodige. Både barnehagesektoren, KS og det politiske landskapet etterlyser ganske tydelige føringer for hva som skal behandles i neste runde av barnehageloven. Mitt spørsmål er hvorfor regjeringen er så lite villig til å forplikte seg til hva som skal

behandles til neste år. Vil vi f.eks. få en samlet behandling av det som gjenstår av Storberget-utvalgets anbefalinger?

Statsråd Tonje Brenna [17:52:18]: Jeg mener mange av flertallsmerknadene i Stortingets behandling av denne saken forplikter regjeringen også på hva vi skal komme tilbake til. Så vil jeg si, i all ydmykhet og med et smil om munnen, at det også er en statsråds privilegium å ikke avsløre alt for Stortinget i forkant. Vi deler ambisjonen om å gjøre gode beslutninger for hele barnehagesektoren i det videre og sørge for at pengene blir i barnehagene. Så må jeg få lov til å legge til, siden jeg har anledning, at hvis Rødt synes det går litt for kort og Fremskrittspartiet mener det går litt for langt, vil jeg absolutt insistere på at vi har truffet helt på spikeren.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Replikkordskiftet er avslutta.

Himanshu Gulati (FrP) [17:53:14]: Er det store kjeder som har tatt ut profitt fra barnehagedrift de siste årene? Ja. Er det de som har tjent godt på å selge barnehageeiendom til andre selskaper? Ja, og jeg respekterer ønsket fra flere partier om endringer i barnehagesystemet, det er legitimt og alle partiers privilegium. Men jeg tror ikke man tar inn over seg på hvilken måte de endringene man gjør, og de kuttene man har gjort, rammer vanlige barnehager, vanlige barnehagebestyrere, ansatte og andre som står på hver dag for å tilby trygge, gode steder, hvor barn i dette landet oppholder seg hver dag.

Sannheten er at før den siste runden med kutt gikk over halvparten av de private barnehagene i Norge enten i null eller hadde røde tall når regnskapet skulle gjøres opp. Disse tallene har blitt enda rødere etter kuttene som er blitt vedtatt for i år, og som jeg har nevnt flere ganger i dag. Dette er noe jeg for å være helt ærlig ikke trodde skulle handle så mye om politikk, men om å prøve å finne en løsning. Vi ser at selv faktiske pensjonskostnadene nå ikke dekkes av det offentlige. Jeg skulle gjerne ha fremmet dette på en annen måte enn som et løst forslag, men disse tallene fra Storebrand-data har kommet, i alle fall til meg, etter at behandlingen var gjort i komiteen.

Jeg kan ikke forstå hvordan flertallet av partiene kan mene det er greit at ikke private barnehager får dekket de faktiske tariffestede pensjonskostnadene for sine ansatte. Jeg kan heller ikke skjønne at man kan mene det er greit at kommunale barnehager i de samme kommunene får dekket sine pensjonskostnader, mens de private barnehagene får et langt mindre beløp, som betyr at man ikke får dekket sine tariffestede pensjonskostna-

der. Vi må ha ordentlige, anstendige arbeids-, lønns- og pensjonsvilkår i dette landet. Det offentlige har et særlig ansvar for å gå fram som en rollemodell og vise at man betaler dem som driver tjenester på vegne av det offentlige, på en god og anstendig måte i tråd med tariff. Det er trist at ikke flere ønsker å rette opp situasjonen som har oppstått.

Jeg hører det flere partier sier om at man skal se på finansieringssystemet neste år. Det vil kanskje endre finansieringen to–tre år fram i tid, men dette er en realitet i år. Dette handler om folks pensjonskostnader i år, og om barnehagenes mulighet til å gjøre opp for det i år og neste år, så man må også gjøre opp for dette allerede nå. Hvis man ikke ønsker private barnehager i Norge, får man si det rett fram og stå for det, men den politikken man nå fører, hvor man år for år gjør det vanskeligere å drive barnehager på en fornuftig og bærekraftig måte, er trist.

Kari-Anne Jønnes (H) [17:56:33]: Barnehage er et veldig viktig velferdstilbud, og barnehagen er en viktig arena for utvikling, læring, sosialisering, inkludering og integrering. Det viktigste for Høyre er at barnehagene har god kvalitet, og at barna opplever trygge og gode relasjoner og får utforske og oppdage nye sammenhenger gjennom lek.

Barnehage er tidlig innsats. Gode barnehager sikrer ulike barn like muligheter og er av stor verdi for samfunnet fordi sosiale forskjeller viskes ut når barnehagen gir et godt utgangspunkt for videre læring og skolegang. Debatten om private barnehager handler i for stor grad om penger, ikke kvalitet og innhold. En forutsetning for å opprettholde og videreutvikle et godt barnehagetilbud i privat eie er sunn forretningsdrift. Sunn drift innebærer fortjeneste og er nødvendig for å sikre muligheten til videre investering i bygg, kompetanse og infrastruktur.

I mitt forrige innlegg sa jeg at Høyre er glad i mangfoldet, i summen av norske barnehager. Det er vi, og det vil vi fortsette å være. Barnehagekjedene har fått ufortjent mye kritikk. Barnehagekjedene har vært drivere for utvikling av kvalitet og systematikk, og de har et stort mangfold av barnehager i kjedene. Kjedebarnhagene er like mangfoldige som resten av barnehagene, og samarbeidet som er skapt ved å bli en del av en større samling av barnehager, er til inspirasjon for mange. De har stordriftsfordeler, slik de kommunale barnehagene nyter godt av, og de har noe større økonomisk fleksibilitet.

De enkeltstående barnehagene er også mangfoldige, og de er ekstra sårbare. Mange av disse barnehagene ble startet som svar på oppdraget fra Stortinget – barnehageforliket. Disse barnehagene er hjørnesteinsbedrifter i sine lokalsamfunn, både som viktig arbeidsplass og som god og trygg oppvekstarena for barn. Det er synd at

mange av dem som har investert all sin tid og alle sine sparepenger, nå skjemmes over å si at de driver en privat barnehage. De fortjener ros for å ha løst samfunnsoppgavet på en god måte. De er gründere med mot og evne til å skape noe for seg selv og andre.

Sårbare er også de barnehagene som driver ideelt, f.eks. barnehagene som er drevet av studentsamskipnadene, og som er helt avhengige av særlovgivning for å utføre oppdraget sitt. Det er kunnskap vi skal leve av framover, og det er mangel på kvalifiserte folk i alle bransjer i hele landet. Samskipnadsbarnehagene er viktige for å sikre at flere kan velge å få barn mens de studerer, og at de som har stiftet familie, kan velge å studere videre.

Mangfoldet i barnehagesektoren er stort. Vi trenger et lovverk som tar høyde for det, og som bidrar til trygghet og forutsigbarhet.

Elise Waagen (A) [17:59:45]: Når jeg hører innleggene fra representanten fra Fremskrittspartiet, virker det nesten som han har glemt at han selv og partiet hans var støttehjul til regjeringen som først reduserte pensjonsforslaget til de private barnehagene. Det ble gjort nettopp med begrunnelse i at pensjonsforslaget som forelå den gang, var høyere enn de faktiske utgiftene som barnehagene hadde. Men jeg skal gi representanten fra Fremskrittspartiet rett i at det er store variasjoner i de private barnehagene. Noen går veldig godt, mens andre har en krevende økonomi, og det er jo nettopp derfor vi trenger en helhetlig gjennomgang av finansieringssystemet. Men dette er ikke et problem som oppsto i går, dette problemet har vært her lenge. Nå er vi klare til å gjennomføre disse lovendringene nettopp fordi dette var gryteklart, men vi har hatt åtte år med en Høyre-ledet regjering som burde og kunne tatt tak i denne problemstillingen.

Bildet er nok mer nyansert enn det representanten fra Fremskrittspartiet gir uttrykk for, for regnskapstallene for de private barnehagene for 2020 viser at lønnsomheten er god, og at driftsmarginen har økt fra 2019 til 2020. Så er vi spente på regnskapstallene for 2021, som er rett rundt hjørnet. Men la det ikke være tvil om at Arbeiderpartiet mener at det skal være mulig å drive god barnehage uavhengig av hva slags driftsform en har, enten en er privat, ideell, enkeltstående eller kommunal. Det viktigste for oss er å heve kvaliteten, senke prisen og sørge for at pengene kommer ungene til gode. Det vi behandler i dag, vil bidra til nettopp dette, og sørge for at vi får tilbake kontrollen i barnehagesektoren.

Representanten fra Høyre var inne på at ideelle barnehager og barnehager drevet av studentsamskipnadene, er i en særstilling, og det er Arbeiderpartiet helt enig i. Nettopp derfor påpeker vi dette i merknadene i innstillingen, og vi er også helt tydelige på i vår regjeringser-

klæring at vi vil jobbe videre med hvordan vi kan styrke og løfte disse barnehagene. Men som også statsråden og andre har vært inne på tidligere i dag, har vi ikke en klar juridisk definisjon ennå på hva en ideell barnehage er. Det er et viktig stykke arbeid som nå legges ned, og som også vil gi gode muligheter til å kunne differensiere i framtiden.

Presidenten: Representanten Himanshu Gulati har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Himanshu Gulati (FrP) [18:02:38]: Jeg vil gjerne bare korrigere historiefortellingen fra forrige taler, for det er korrekt at Solberg-regjeringen, etter at Fremskrittspartiet gikk ut av regjeringen, foreslo et kutt i pensjonstilskudd. Det er jeg stolt over at Fremskrittspartiet fikk stoppet i Stortinget og forhandlet bort, slik at ikke det kuttet ble vedtatt. Slike kutt i pensjoner kommer vi til å jobbe mot, uansett hvilken regjering som foreslår det.

I replikkvekslingen jeg hadde med representanten Waagen tidligere, stilte jeg spørsmål om hva hun syntes om at mange barnehager, 125 for å være nøyaktig, ikke får dekket sine pensjonskostnader, selv etter at de søker på denne ordningen som man har. Da var også svaret fra representanten at hun mente dette viste hvorfor man trengte en endring i finansieringssystemet. Men dette er jo ikke for å endre ting som har vært feil de siste årene. Det jeg snakker om, er problemer som har oppstått på grunn av de kuttene som representanten Waagen og hennes parti og flertallet har vedtatt for i år, som gjør at 60 pst. av de private barnehagene ikke får dekket sine pensjonskostnader.

Presidenten: Fleire har ikke bedt om ordet til sak nr. 15.

Sak nr. 16 [18:03:47]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i friskolelova (nytt navn på loven og oppheving av to godkjenningssgrunnlag) (Innst. 404 L (2021–2022), jf. Prop. 98 L (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske frå utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Maren Grøthe (Sp) [18:04:27] (ordfører for saken): Som sakens ordfører vil jeg innledningsvis takke komiteen for samarbeidet. Det ble avholdt høring i saken 6. mai, der sju høringsinstanser deltok. Jeg vil nå gå over til å kommentere Senterpartiets standpunkt i saken.

Vi i Senterpartiet mener det er en stor verdi at skolen er en felles møteplass for unger fra ulike familier og med ulike livssyn og religioner, ulik økonomi og etnisk bakgrunn. Derfor er det viktig å hegne om fellesskolen. Samtidig har Senterpartiet lang tradisjon for å forsvare foreldrene og elevenes rett til å velge et alternativt utdanningstilbud dersom de ønsker det, utover det den offentlige skolen tilbyr. De endringene i friskoleloven som vi legger fram i dag, er en god balanse mellom disse to hensynene. Utvidelsen av godkjenningsgrunnlaget som ble vedtatt i 2015, som åpnet for profilskoler og yrkesfaglige skoler, legger til rette for at det opprettes flere privatskoler som i enda større grad overlapper tilbudet som den offentlige skolen har. I enkelte kommuner og fylker blir det i direkte konflikt med det offentlige tilbudet. Nå går vi tilbake til loven slik den var før 2015, og det er bra.

Samtidig anerkjenner vi i Senterpartiet at flere av de privatskolene som har blitt etablert de siste årene, er et resultat av et ønske fra lokalsamfunnet om å dekke kompetansebehovet til det lokale næringslivet. Disse skolene har det vært et stort engasjement for, og derfor er jeg veldig glad for at vi i merknadsform slår fast at disse lovendringene ikke skal være til hinder for at de kan få godkjent nødvendige driftsendringer eller utvide elevtall og tilbud, så lenge det er under forutsetning av lokal støtte og for å dekke et lokalt, regionalt eller nasjonalt kompetansebehov.

Senterpartiet har over tid også vært veldig opptatt av å støtte opp om kulturarvskolene. Enhver nasjon og generasjon har et ansvar for å ta vare på sin egen kulturarv, både den materielle og den immaterielle med tradisjoner, skikker og tradisjonshåndverk. Derfor er det bra at vi nå slår fast at de ikke skal bli påvirket av innstramminger, og at regjeringen i Hurdalsplattformen har et tydelig mål om å innføre en særskilt grunnfinansiering for disse skolene. For det er nettopp det privatskoler handler om: Den offentlige skolen skal være god, og de private skolene kan være et supplement. Sammen skal vi gi det beste tilbudet til norske elever.

Øystein Mathisen (A) [18:07:37]: Et samfunn med like muligheter og lik tilgang på kunnskap og utdanning vil alltid lykkes best. Det vil holde forskjellene nede og tilliten mellom mennesker oppe. Det vil gi næringslivet og velferdstjenestene den kompetansen de trenger. Og det vil ruste oss for å håndtere de nye utfordringene og endringene vi vil ha i fremtiden.

Heldigvis står prinsippet om gratis utdanning fortsatt sterkt i Norge, selv om den forrige regjeringens politikk har etterlatt seg spor. De siste åtte årene har andelen private skoler økt kraftig. Under Solberg-regjeringen økte den med nesten 30 pst. I dag bruker fellesskapet 6 mrd. kr på private skoletilbud. Det er en økning på 2,7 mrd. kr på åtte år.

Et sted må man stoppe denne utviklingen, og et sted må man ta tilbake kontrollen over skolepolitikken. Arbeiderpartiet mener at fellesskolen, der alle barn møtes uavhengig av bakgrunn, økonomi og livssituasjon, må styrkes. Det er gjennom fellesskolen at vi rustet oss best for utfordringene vi står foran, og det er der alle får et like godt opplæringstilbud uansett hvem de er.

Vi mener også at de folkevalgte i kommunene og fylkeskommunene skal ha mer å si om hvilket skoletilbud som tilbys der. Når det skal gjøres endringer på dette området, burde de folkevalgte organene høres, for en av de viktigste oppgavene til fylkeskommunene de kommende årene er å sikre at vi har den rette kompetansen til å fylle bl.a. næringslivet behov, spesielt for fagarbeidere.

Solberg-regjeringen åpnet opp for muligheten for at private aktører kunne etablere yrkesfaglige skoler fritt uten å ta hensyn til eller vurdere hva slags behov som var i hele fylket. Slike etableringer kan påvirke andres valg og deres muligheter til å velge tilbud og linje. Fylkeskommunen vil alltid stå ansvarlig for hele dimensjoneringen av linjetilbudet over hele fylket og hvor man har nok tilgjengelige lærlingplasser. Dette har ført til at midler har blitt flyttet fra fellesskolen og over til det private – mange ganger uten lokal støtte. Som jeg tidligere har nevnt: Dette beløpet er nå på over 6 mrd. kr. Dette er en utvikling som har skjedd raskt, og som vi ønsker å stoppe fordi vi er bekymret for hvilken vei samfunnet kan ta.

Lik mulighet til kunnskap og utdanning er noe av det viktigste vi har i Norge. Derfor må det forsvares, og derfor setter denne regjeringen en ny retning i skolepolitikken. Dagens regjering vil ta tilbake kontrollen, slik at vi bedre kan fortsette med det som vi har lykkes så godt med tidligere.

Jan Tore Sanner (H) [18:10:54]: Det er bred politisk enighet om at den offentlige skolen skal være bærebjelken i vårt utdanningssystem. I Norge er det en liten andel barn og ungdom som går på en friskole.

Det er etter Høyres oppfatning viktig at vi har et mangfold også innenfor skolesystemet vårt. Mangfold kan vi finne innenfor det offentlige systemet, men også med friskoler som et pedagogisk alternativ, eller som en profilskole eller yrkesfaglig videregående skole, slik vi har ønsket at det fortsatt skal være åpning for.

Det er slik at noen elever ønsker et annet alternativ enn det man får innenfor den offentlige skolen. Det er også slik at skolene kan lære av hverandre, slik kommunale skoler gjennom mange år bl.a. har lært av montessoriskolene.

Det er åpenbart en frykt hos de rød-grønne partiene for at friskoler skal svekke den offentlige skolen. Men la meg da minne om at det ikke er slik det ble hevdet fra Arbeiderpartiet, at under Solberg-regjeringen kunne man bare fritt opprette en friskole. Det følger av § 2-1 for godkjenning av skoler at en skole ikke skal få godkjenning dersom etableringen medfører negative konsekvenser for det offentlige skoletilbudet. Det betyr at vi her snakker om et alternativ, og ikke om en skole som skal undergrave den offentlige. Så hva snakker vi nå om? Jo, vi snakker om Campus BLÅ i Brønnøysund, hvor elevene alternativt må reise over 30 mil for å finne et tilsvarende tilbud. Arbeiderpartiet lokalt var for, men de lokale initiativene som skulle fylle kompetansebehov i bedriftene, jobbet flere år mot fylkeskommunen. Fylkeskommunen klarte ikke å snu seg rundt, og derfor ble det et ja til etablering av den skolen. Tilsvarende har vi Norsk Restaurantskole, som fyller et åpenbart behov for flere fagarbeidere, og Maritim Videregående Skole Sørlandet.

Det er et skrikende behov for flere fagarbeidere. Disse skolene viser til gode resultater med høy gjennomføring, lavt frafall, og de aller fleste mottar også fagbrev. Så hva er det man egentlig frykter? Hva er det man er så veldig redd for? Det er en stråmannsargumentasjon mot friskoler generelt, for realiteten er at 84 pst. av de friskolene som er godkjent, ikke blir berørt av dette forslaget. Det dreier seg kun om 16 pst., altså et realfagsgymnas eller en yrkesfaglig friskole som utdanner ungdom, som det faktisk er et stort behov for. Skal man i framtiden ha mulighet til å etablere en restaurantskole, må det være en kristen restaurantskole. Da vil man også få anledning med det nye regimet.

Himanshu Gulati (FrP) [18:14:11]: Dette er dessverre nok en gang et eksempel på at det er viktigere for regjeringen å hindre at man har skoler som ikke er offentlige, enn å sørge for tilbud som ikke tilbys av det offentlige, som er ønsket lokalt av næringsliv og politikere, og ikke minst som gjør at elever og unger i dette landet kan få spesialisere seg innenfor temaer de brenner for og ønsker.

Realfagsgymnas er et eksempel på det. Er det noe vi trenger, er det skoler som spesialisere seg på dette, og at ungene har steder som gjør at de kan få utfolde sine evner innenfor realfag. Når det gjelder yrkesfag, som vi i så mange år har snakket om å øke statusen på og løfte opp fra den negative frafallssirkelen og andre ting, ser vi gode

skoler som tilbyr god og yrkesrettet utdanning, men som nå trolig ikke lenger vil kunne få den typen godkjenning. Det er trist. Som forrige taler sa, er dette stort sett supplementet der dette tilbudet ikke finnes, og ikke noe som kommer i tillegg til.

Campus BLÅ har vært nevnt i våre debatter mange ganger. Campus BLÅ videregående skole i Brønnøysund ble etablert etter at de i tre år hadde forsøkt å få samme tilbud via fylkeskommunen. Det fikk de ikke. Det var et samlet næringsliv sammen med kommunene på Sør-Helgeland som støttet skolen og uttrykte at de ønsket den. Også Senterpartiet og Arbeiderpartiet lokalt ønsket denne typen opplæringstilbud. De er nå blant dem som ikke får lov til å utvide sitt tilbud, selv om det ikke er et alternativt tilbud i området – til tross for at det er superpopulært, til tross for at de lykkes bedre med bekjempelse av frafall enn det den offentlige skolen gjør.

For Fremskrittspartiet er det viktigste at vi har en god og mangfoldig skole med tilbud også for dem som ønsker å spesialisere seg innenfor et felt. Det er viktigere for oss at det tilbudet vi har, er godt og framtidsrettet og møter de behovene som både samfunnet, næringslivet og andre har, enn hvem som driver disse skolene.

Avslutningsvis vil jeg også si at friskolene bidrar til at man har muligheten til å benytte et privat skoletilbud i Norge, selv om man ikke kommer fra et rikt hjem. Når man legger mer begrensninger på hva slags type friskoler som kan opprettes, innfører man også et større økonomisk skille når det gjelder hvem som har anledning til å benytte andre tilbud enn det det offentlige tilbyr framover. Det er noe som vi i Fremskrittspartiet også er kritisk til.

Freddy André Øvstegård (SV) [18:17:11]: Noe av det beste med landet vårt er små forskjeller og sterke fellesskap. Den offentlige fellesskolen er et av de viktigste bidragene til akkurat det, nemlig at rørleggerdattera og advokatsønnen møtes i samme klasserom på samme gode skole. Men denne ideen om en felles skole for alle, som skal gi ulike mennesker like gode muligheter, har vært under press lenge. Skolene, som så mange andre deler av velferden vår, har over mange år blitt gjenstand for privatisering, markedsretting og konkurransetenkning. Det gjelder i noen grad hvordan den offentlige skolen er styrt, og det gjelder også åpningen for stadig flere private skoler, som er i direkte konkurranse med den offentlige fellesskolen. Det er etablert netto 96 nye privatskoler og blitt 266 færre offentlige skoler de siste ti årene.

De to godkjenningsgrunnlagene som flertallet på Stortinget i dag avskaffer, var nettopp en åpning for privatskoler som tilbyr utdanning i konkurranse med den offentlige fellesskolen. Det vet vi har konsekvenser for

skoletilbudet totalt, for det går ut over fellesskolens elevgrunnlag – og antall lærere, ansatte og mengden penger er jo lik og vil derfor gå ut av fellesskolen.

I tillegg handler dette om hva slags skoler vi ønsker oss. Når det åpnes for private skoler som konkurrerer med den offentlige fellesskolen, innebærer det en konkurranse og markedstenkning rundt utdanning som vi i SV ikke ønsker. Det skal ikke spille noen rolle hvilken skole man går på, den offentlige fellesskolen skal være god, og innbyggerne skal kunne stille krav til sine folkevalgte om å utvikle dem til å bli enda bedre. Vi kan ikke la konkurranse og marked få styre mer av utviklingen av Skole-Norge, hvor elevene går fra å være elever til å bli kunder. Vi er ikke der nå, heldigvis, men veien er kort. Det ser vi i andre land, og det ser vi også i andre deler av velferden i Norge. Derfor er det nå riktig å si stopp.

Så er det viktig å si at private skoler fortsatt skal få være et alternativ og et supplement til den offentlige skolen, og skal få tilby utdanning som ikke den offentlige kan eller bør gi. SVs politiske tradisjon er også en politisk tradisjon for å stå opp for den annerledes tenkende, mot det enhetlige. Derfor kommer vi alltid til å forsvare at ideelle skoler, f.eks. med andre pedagogiske retninger, får sin plass i Skole-Norge. Derfor tok vi opp saken om kulturarvskolene, som vi og de rød-grønne partiene ville gi forutsigbare rammer, og som hele komiteen nå sier skal få utvikle seg videre. Det er en seier for tradisjons håndverk, og det er viktige fag for vår kulturarv og den sirkulære økonomien vi må oppnå i vår tid.

Grunde Almeland (V) [18:20:29]: Venstre mener at det fortsatt bør være rom for friskoler i Norge. Friskoler med viktig fagtilbud eller ulike pedagogiske opplegg gir mer mangfold og valgfrihet for elevene. I tillegg gir de viktig inspirasjon og utgjør et sterkt supplement til det offentlige skoleverket. Samtidig skal den offentlige skolen fortsatt være hovedregelen i Norge. Det er viktig å bygge opp et tilbud som både leverer kvalitet og tilpasset opplæring i den offentlige skolen, men samtidig er friskoler et viktig og godt alternativ for mange som ønsker noe annet enn det den offentlige skolen tilbyr, og bidrar dermed til et større mangfold i skolesektoren. Derfor er jeg skuffet over at regjeringen i forbindelse med framleggingen av denne proposisjonen ikke har varslet noen tiltak for å styrke bredden i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene i videregående opplæring eller profilskoler i offentlig regi. Forslaget vil derfor være en svekkelse av elevenes opplæringstilbud i friskolene uten en tilsvarende styrking av tilbudene i den offentlige skolen.

Siden 2011 er det bare opprettet én skole med videregående opplæring i yrkesfaglig utdanningsprogram som friskole, nemlig Campus BLÅ videregående skole i

Brønnøysund. Campus BLÅ ble etablert etter at man i tre år hadde forsøkt å få opprettet lignende opplærings-tilbud i fylkeskommunen. Et samlet næringsliv, sammen med kommunene på Sør-Helgeland, støttet skolen fordi det er stort behov for denne typen kompetanse. Det er også verdt å merke seg at regjeringspartiene lokalt var sterke støttespillere i etableringsfasen.

Andre skoler som rammes av regjeringens forslag, er de tre kulturarvskolene Hjerleid Handverksskole, Plus-skolen og Møbelsnekkerskolen, som sikrer undervisning i små tradisjonshåndverksfag, og jeg kunne fortsatt her. Disse utdanningsprogrammene er avgjørende for rekrutteringen til mange av de verneverdige fagene, men også for å ivareta en håndverkstilnærming innenfor større yrkesfag, som f.eks. lafting og dekormaling.

Jeg er glad for at regjeringspartiene har gjort en delvis snuoperasjon i forbindelse med akkurat disse skole-ene, slik at de også i framtiden kan søke om å få utvidet skolene sine med yrkesfag som ikke faller inn under tradisjonshåndverksfagene, når det er nødvendig for å sikre kompetanse i tradisjonshåndverk innenfor de bredere fagene. Jeg skulle bare ønske at regjeringspartiene hadde den samme fleksibiliteten overfor andre skoler også.

Hege Bae Nyholt (R) [18:23:29] (komiteens leder): Min farfar vokste opp ikke så langt fra Stortinget. Jeg tror han akkurat ville hatt rett på pendlerbolig – ikke at det noen gang var aktuelt. Som tolvåring førte reell fattigdom til at han måtte slutte på skolen, og han ble sendt på legd. Det vil si at han jobbet i skogen i førti minusgrader fra han var tolv år. Hans drøm var å bli ingeniør. Det var aldri oppnåelig. Budskapet til oss to generasjoner etter var: Gå på skole, ta utdanning! Hans største seier var at man i fellesskap hadde bygget opp en skolesektor som var tilgjengelig for alle.

Nedbyggingen av fellesskolen handler om så mye mer enn bare akkurat skolen. Det er distriktpolitikk, det er utjevningpolitikk, og det handler også om at vi er nødt til å sørge for at fylkeskommunen har nok midler til å tilby gode tilbud til elevene sine, også der det ikke bor like mange som det gjør f.eks. i Oslo. Det koster mer å ha gode fagskoletilbud i distriktene enn det koster å ha studiespesialisering i storbyene. Nedbyggingen av fellesskolen åpner opp for at de private aktørene kan tilby det som bør tilbys innenfor fellesskolen. Vi kan ikke ha en utvikling hvor vi igjen kanskje ender opp med et klas-seskille hvor noen kan ta utdanning, og andre ikke kan.

Statsråd Tonje Brenna [18:25:15]: En forutsetning for at Norge skal være et land med små forskjeller, store muligheter og høy tillit, er en sterk offentlig fellesskole, hvor barn og unge med ulik bakgrunn møtes og lærer sammen. Det blir ikke mindre viktig framover. Samfun-

net vårt blir stadig mer sammensatt og mangfoldig. Skal framtidens generasjoner utvikle respekt og toleranse for ulike kulturer og se muligheter i mangfold, må klasserommene våre speile nettopp det mangfoldet. Den utviklingen vi har sett de siste årene, med mer privatisering, har pekt i en annen retning. Under Solberg-regjeringen ble det opprettet nesten 30 pst. flere privatskoler, eller nær én ny privatskole i måneden.

Vi inviterer Stortinget til å være med på en helt nødvendig kursendring. Som det står i Hurdalsplattformen, og som det også ble varslet tydelig før valget i fjor, vil regjeringen stramme inn privatskoleloven ved å fjerne profilskoler og yrkesfagopplæring som godkjenningsgrunnlag for statstilskudd og styrke lokale folkevalgte muligheter til å si nei til nye privatskoler eller utvidelser ved eksisterende skoler. Samtidig vil vi videreføre godkjenningsgrunnlaget for skoler som i større grad er reelle supplement til den offentlige fellesskolen, som Montessori-skoler, Steinerskoler, livssynsskoler, internasjonale skoler o.l. Vi foreslår også å kalle en spade for en spade og endre navnet på loven fra friskoleloven til privatskoleloven. Det er ikke sånn at den offentlige skolen er ufri, mens de private skolene er frie.

Jeg har merket meg at komiteen i en flertallsmerknad mener at endringene ikke skal være til hinder for at det i særlige tilfeller kan godkjennes økt elevtall og nye tilbud ved eksisterende skoler godkjent på de to grunnlag som foreslås tatt ut av loven. Flertallet i komiteen forutsetter at dette skal skje dersom det er nødvendig for å ivareta lokale, regionale og nasjonale kompetansebehov, og er i tråd med en anbefaling fra lokale folkevalgte organ. Jeg syns at innholdet i flertallsmerkningen er balansert godt og vil følge dette opp ved behandling av søknader.

Det er i dag tre private videregående skoler som tilbyr opplæring i det vi omtaler som tradisjonshåndverksfag. Det er Hjerleid Handverksskole, Plus-skolen og Møbelsnekkerskolen. Disse omtales gjerne med samlebetegnelsen «kulturarvskoler». Jeg merket meg at en samlet komité foreslår en endring i loven, slik at begrepet «verneverdig» tas ut av godkjenningsgrunnlaget i lovens bokstav g. Godkjenningsgrunnlaget vil dermed være tradisjonshåndverksfag. Jeg er enig med komiteen i at en slik lovendring vil gi rom for å godkjenne opplæringstilbud som sikrer muligheten for helhetlig opplæringstilbud innenfor tradisjonshåndverk ved den enkelte skole som tilbyr slike fag i dag.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Jan Tore Sanner (H) [18:28:28]: I denne saken har regjeringspartiene måttet tåle sterk kritikk, og jeg registrerer at regjeringspartiene i Stortinget forsøker å komme kritikerne i møte med litt oppmykende

merknader. Det gjelder bl.a. den merkningen som statsråden viste til, hvor det ble sagt at dette forbudet ikke skal være til hinder for at det i særlige tilfeller kan godkjennes økt elevtall og nye tilbud ved disse skolene. Samtidig sier man at dette forutsetter en lokal og regional støtte.

For å være helt konkret: Betyr det at svaret er nei hvis Campus BLÅ ønsker å utvide sitt tilbud med flere elevplasser eller nye tilbud, og Nordland fylkeskommune sier nei fordi de har et tilsvarende eller lignende tilbud 30 mil unna? Eller er det slik at statsråden vil føle seg fri til å kunne imøtekomme tilbudet selv om Nordland fylkeskommune er imot?

Statsråd Tonje Brenna [18:29:33]: Representanten Sanner har selv vært statsråd for det samme departement som jeg er i, og vet utmerket godt at det også ligger skjønnsmessige vurderinger til grunn for disse enkeltsøknadene. Så å forskuttere det nå kommer jeg ikke til å gjøre.

Men jeg registrerer at representanten ofte stiller spørsmål knyttet til Campus BLÅ, så jeg har lyst til å legge til tre ting. For det første vil Campus BLÅ kunne fortsette å drive videre, og det antar jeg at representanten mener er godt nytt. For det andre er det som nå skjer, at det ikke automatisk blir ja på spørsmålet om Campus GRØNN kan etablere seg rett ved siden av som en identisk skole. Det antar jeg at også Campus BLÅ vil mene er fornuftig, for det ville ha medført ytterligere konkurranse. For det tredje, og egentlig aller viktigst, har Nordland fylkeskommune en helt annen oversikt knyttet til tilbudet for hele skolestrukturen regionalt, og også et ansvar for å formidle lærlinger til læreplasser og til å ha nok læreplasser. Det perspektivet går tapt når vi etablerer flere privatskoler, og det er det vi nå forsøker å gjøre noe med.

Jan Tore Sanner (H) [18:30:35]: Nå er det faktisk slik at det næringslivet som skal motta denne arbeidskraften, er de som har brent for denne skolen, mens Nordland fylkeskommune sier nei.

Regjeringspartiene her i Stortinget har åpenbart større forkjærlighet for fylkeskommunen enn for elevenes rett til å velge skole og ikke minst det lokale næringslivets behov for arbeidskraft. Jeg snakker gjerne også om Norsk Restaurantskole, som har en fullføringsprosent på 95 mens landsgjennomsnittet ligger på under 60. Den offentlige skolen har noe å lære av disse friskolene.

Men tilbake til Campus BLÅ og deres ønske om å utvide, hvis de ønsker det. Arbeiderpartiet varslet i valgkampen at fylkeskommunen skulle få vetorett. Er det slik at regjeringen nå ikke ønsker å innføre en slik vetorett for fylkeskommunen, og at man ønsker å opprettholde den skjønnsmuligheten, slik at Campus BLÅ kan

få muligheten til å utvide hvis de måtte ønske det, selv om Nordland fylkeskommune er imot?

Statsråd Tonje Brenna [18:31:37]: Vi har sagt at vi skal komme tilbake til Stortinget med andre forslag som kan bidra til at man lokalt har større innflytelse over etableringer og endringer av dette, og det kommer vi selvfølgelig til å gjøre. Så vil jeg si at jeg synes det er påfallende hvordan Høyre til stadighet kommer tilbake til at private yrkesfaglige skoler må etableres fordi det er et rop fra næringslivet.

Under den borgerlige regjeringen ble det etablert tre slike skoler, og da er det jo ikke rart at det er de tre eksemplene som hele veien trekkes fram. Det forteller meg at det ærlig talt ikke er sant at dette er et så stort rop fra næringslivet. Så vil jeg også påstå at det ikke er helt tilfeldig hvem det er som fullfører og består videregående opplæring. Dessverre vet vi at økonomi og utdanning i familien har mye å si for den enkeltes mulighet til å lykkes i våre skoler. Derfor er det kanskje ikke helt tilfeldig at det også er barn fra familier som har råd til å betale flerfoldige tusen kroner i skolepenger, som også er de som fullfører i størst grad. Jeg tror ikke det handler om kvaliteten på opplæring, men at dette nettopp bidrar til å selektere mellom barna våre.

Jan Tore Sanner (H) [18:32:41]: Heldigvis var resultatet av åtte år med borgerlig regjering at flere elever fullfører, flere velger yrkesfag, og at de elevene med det svakeste utgangspunktet er de som løfter seg mest. Det er jeg stolt av, og det viser vår satsing på skolen – på den offentlige skolen.

Allerede i dag er det ikke noen automatikk i at man får godkjent en søknad om etablering av skole. Hvis det er slik at den skolen undergraver den offentlige skolen, kan Utdanningsdirektoratet og i siste instans statsråden si nei. Så jeg oppfatter det som godt nytt hvis det er slik at statsråden nå varsler at det vil bli opprettholdt et skjønn i vurderingen av søknadene, og at man har gått bort fra det løftet som Arbeiderpartiet ga i valgkampen, nemlig om å gi lokale og regionale myndigheter et veto.

Statsråd Tonje Brenna [18:33:41]: Det jeg ærlig talt gjorde, var å bekrefte at jeg kommer til å komme tilbake til Stortinget med flere forslag som kan bidra til å styrke lokale folkevalgtes mening om hvilke skoler som kan etableres. Så det jeg bekreftet, var vel egentlig det motsatte av det representantens konklusjon var.

Det kommer til stadighet som et argument fra Høyre at det ikke er så farlig om det etableres noen private skoler fordi brorparten av elevene går i den offentlige skolen. Jeg vil egentlig snu på det og si at utgangspunktet skal være at alle våre elever har et godt tilbud og mulighet til å lykkes i skolen, og det er jeg ikke villig til å risike-

re å gamble med. Derfor mener jeg at vi må bruke all vår innsats på å gjøre all utdanning til alle våre barn best mulig. Derfor er jeg opptatt av at vi konsentrerer kreftene våre i den offentlige skolen, hvor brorparten av elevene går, og hvor min ambisjon er at flertallet også skal gå i framtiden.

Himanshu Gulati (FrP) [18:34:45]: En rekke søknader lå til behandling i fjor og ble satt på vent eller frys, og flere av dem som søkte i fjor, vil nå trolig ikke få godkjent sine søknader på grunn av endringene som blir vedtatt. Så har statsråden både tidligere og nå sagt noe om at hun har som ambisjon at det offentlige skal kunne ha et godt tilbud, som også ivaretar mer enn det kanskje gjør i dag. Mitt spørsmål er derfor om statsråden har en plan for hvordan det offentlige skal utvide sitt tilbud, eller om det er opp til lokale initiativ og kanskje andre tilfældigheter, slik at man risikerer at mange av dem som i dag har søkt, ikke får godkjenning for et tilbud som kanskje ikke vil komme på plass fra det offentlige de nærmeste årene.

Statsråd Tonje Brenna [18:35:34]: Jeg er opptatt av at vi bruker ressursene våre best mulig. Å bruke ressursene best mulig handler om å gi et best mulig utdanningstilbud til våre barn og unge. Det mener jeg står i ganske sterk kontrast til at skolene f.eks. skal bruke mer tid på å konkurrere om elevene. Nettopp derfor er det regjeringen legger fram forslag om, å slutte med etableringen av privatskoler som tilbyr det samme som den offentlige skolen gjør, men å videreføre mulighetene til å etablere og fortsette å drive reelle supplement til den offentlige skolen. Det bidrar til et mangfold og gjør at elever kan velge hvor de vil gå.

Jeg mener at det de borgerlige undervurderer i denne saken, er at man egentlig har en slags dobbeltbetaling for privatskoler. I Norge finansierer vi utdanningen over skatteseddelen, og samtidig sier man at det er nærmest et mål i seg selv at stadig flere skal betale mangfoldige tusen kroner for å gå på en skole som allerede er finansiert over skatteseddelen. Det mener jeg er urimelig og burde være helt unødvendig.

Himanshu Gulati (FrP) [18:36:36]: Ut fra det svaret tolker jeg det som at statsråden ikke har en plan for å opprette de tilbudene som det er søkt om å få opprette. Mitt spørsmål nummer to handler om de kronene som det offentlige hadde brukt på de skolene som har lagt inn en søknad, men som nå trolig ikke blir godkjent. Kan statsråden love at det i hvert fall er det samme som brukes på å styrke den offentlige skolen i neste års budsjett?

Statsråd Tonje Brenna [18:37:07]: Den største skolepolitiske satsingen til den borgerlige regjeringen var å doble overføringen til de private skolene. Samtidig erfarte den offentlige skolen langt på vei det motsatte, nemlig at kommuneøkonomien ble dårligere, og at muligheten til å tilby variert undervisning, ansette flere lærere, gjøre de grepene det var sårt behov for å få gjort, ikke var til stede. Derfor mener jeg at det er ganske interessant at denne regjeringens styrking av kommunesektoren tilsvarer omtrent den samme økningen som det de borgerlige ga til de private skolene – på et sted mellom 2 og 3 mrd. kr. Jeg mener det er riktig at når man bruker 2 til 3 mrd. kr ekstra på å styrke skolen, bør det komme alle elevene våre til gode, ikke bare dem som går i de private skolene. Det kommer regjeringen til å fortsette å jobbe for at vi får til også i årene som kommer.

Freddy André Øvstegård (SV) [18:38:12]: Vi har tre små skoler som tilbyr utdanning i viktige tradisjons-håndverk for norsk kulturarv, som eksempelvis båtbyggerfaget. I behandlingen av denne saken har vi sikret at skolene fortsatt får mulighet til å utvikle seg, gjennom å endre på et av godkjenningssgrunnlagene, som statsråden var inne på i sitt innlegg. Men skolene er også mellom barken og veden når det gjelder finansiering på grunn av regelverket. De får ikke den finansieringen som trengs for å drifte skolene videre, og enkelte av dem melder om at skolen nå drives for private sparepenger og med lånt privat utstyr.

I innstillingen skriver de rød-grønne partiene og flertallet at regjeringen varsler at den har startet arbeidet med å se på ulike tiltak som kan sikre gode rammebetingelser og forutsigbarhet for disse skolene. Mitt spørsmål er om det også vil bety en god og forutsigbar finansiering før, og jeg understreker før, en eller flere av disse skolene ikke lenger klarer å holde det hele flytende.

Statsråd Tonje Brenna [18:39:16]: Jeg tar med meg alle flertallsmerknader og anmodninger fra Stortinget i det videre arbeidet med hele dette sakskomplekset. Så mener jeg at representanten er inne på noe viktig med tanke på at håndverksfag eller verneverdige fag er et viktig supplement til den offentlige skolen. Jeg mener også at Norge har en egeninteresse av å ta vare på de håndverkstradisjonene, og at det er bra at unge mennesker ønsker å utdanne seg innenfor dem. Så er det helt riktig, som representanten sier, at det står i flertallsmerknadene at vi skal gå i gang med å se på hvordan vi kan sikre denne finansieringen. Det kommer jeg lojalt til å følge opp og kommer tilbake til Stortinget med et forslag til løsning.

Presidenten: Replikkskiftet er avslutta.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Lise Selnes (A) [18:40:07]: For Arbeiderpartiet og Senterpartiet er kulturarvskoler viktig. Det slo vi fast i Hurdalsplattformen. Kulturarvskolene Hjerleid Handverksskole, Plus-skolen og Møbelsnekkerskolen tilbyr også fag som Norge har forpliktet seg til gjennom UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven. Disse skolene ivaretar gjennom sine utdanninger et viktig bidrag til kulturarven og krever en særskilt oppmerksomhet, slik de nå også får i denne proposisjonen.

Hjerleid Handverksskole, som er den ene av disse tre skolene, utdanner ungdom innenfor verneverdige fag som treskjæring, smiing og møbelsnekring. I tillegg til kompetanse i å skape nytt får disse elevene kompetanse som kan være viktig i forvaltningen av verneverdige bygg. Kompetansen som denne skolen og de andre gir, vil være med på å videreføre kunnskap og videreutvikle fagfelt vår kulturarv er avhengig av. Disse skolene er med på å ivareta både vår immaterielle og vår materielle kulturarv.

I Hurdalsplattformen presiseres det også at Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil innføre en særskilt grunnfinansiering for kulturarvskoler og sikre at skolene også kan ta inn voksne uten rett til videregående opplæring i disse fagene.

I debatten rundt kulturarvskolene og i arbeidet med denne proposisjonen har fokuset vært på om dette gir skolene anledning til å gi et fullverdig opplæringstilbud til elevene. Komiteens enstemmige forslag ivaretar dette og er med på å skape den tryggheten våre tre kulturarvskoler fortjener å ha.

Kari-Anne Jønnes (H) [18:42:15]: Hastverk er lastverk, heter det, og det er synd at regjeringen haster slik med å gjennomføre unødvendige endringer i friskoleloven. Heldigvis lyttet regjeringenspartiene til slutt til de mange advarslene som kom etter framlegget av lovforslaget, slik at den nye loven ikke setter full stopp for videre utvikling av de tradisjonsrike og viktige håndverksskolene.

Det er spesielt at de frittstående skolene sees på som en trussel mot den offentlige skolen, og ikke som det de faktisk er, nemlig en berikelse av Skole-Norge. Framfor å skremme med konsekvensene av flere friskoler burde regjeringen være mer opptatt av hva de bidrar til, nemlig å innfri behovet for mer kvalifisert arbeidskraft, sørge for at flere elever fullfører og består, tilbyr utdanningsprogrammer det offentlige ikke selv klarer å levere, og ivareta kulturarv og tradisjonshåndverk. Friskolene har skapt en rekke attraktive tilbud i samarbeid med stiftelser og næringsliv. Det bør heies på, ikke sables ned.

Det er stor forskjell på private skoler og frittstående skoler. Å endre navnet på loven bekrefter det vi i Høyre har sagt lenge: Det viktigste for regjeringspartiene er ikke kvalitet, innhold eller resultat. Det viktigste er om skolen er offentlig eller privat – hvem som eier og driver den.

Det ble raskt tydelig at forslaget ville hindre kulturarvskolene i å utvikle et fullverdig opplæringstilbud til elevene som tar tradisjonelle håndverksfag. Dette har nå regjeringspartiene innsett, og jeg er glad for at skaden som kunne oppstått som følge av regjeringens hastverk med å begrense friskolene, ble begrenset i siste liten. Dovre hadde ikke vært det samme uten Hjerleid, og Hjerleid hadde ikke kunnet utviklet seg til den skolen den er i dag, dersom regjeringens prioriterte politikk var gjeldende. Det er ganske spesielt, for Hjerleid er jo selve bildet på det vi alle er så stolte av og glade i: vår felles kulturarv, kunnskap som spres, og tas vare på, arbeidsplasser som etableres i distriktene, og folk som ønsker å gå på skole, studere og etablere seg utenfor de store byene.

Spesielt er det også at regjeringen med denne loven setter en effektiv stopper for etableringen av Dovre Enspire. Det ville vært et veldig bra tilskudd i Nord-Gudbrandsdalen og bidratt til mangfold og valgfrihet. Man ønsket å sette ekstra fokus på kulturarv og tradisjonsfag også på grunnskolenivå, altså å ta vare på Gudbrandsdalens store stolthet. Det får man ikke lov til nå. Det som framstår mest spesielt og helt uforståelig for meg, er at dersom man i søknaden endrer det til å være en kristen skole, eller man får en alternativ pedagogikk, da synes Arbeiderpartiet og Senterpartiet det er ok.

Mangfold og valgfrihet blir aldri feil. Frittstående skoler er en berikelse, ikke en trussel. Det er å håpe at regjeringen vil ta seg tid til å hente inspirasjon fra friskolene i tiden som kommer.

Torleik Svelle (Sp) [18:45:36]: Skolen er hjertet i et hvert lokalsamfunn. Vi i Senterpartiet tror på en sterk fellesskole der alle kan møtes og knyte vennskapsbånd og lære av hverandre. Det er viktig at vi har gode skoler over hele landet, der folk bor, og det er viktig for oss at elevene skal få lov til å være på skolen og bruke tid på skolen, ikke bruke mest mulig tid i buss.

Det er lange tradisjoner i Norge for å ta vare på den offentlige skolen, men det er også lange tradisjoner i Norge for å ha skoler med litt alternativ pedagogikk, litt andre måter å gjøre ting på, som et godt supplement til den offentlige skolen – skoler som sikrer foreldre og elever en reell valgfrihet til å velge noe annet dersom det statlige ikke passer.

Den reguleringen som vi legger fram i dag, handler ikke om skoler som er et supplement. Reguleringen handler om skoler som er i direkte konkurranse med det

offentlige. Når en privat skole tar elever ut av den offentlige skolen, gir vi ikke bare noen elever rett til å velge. Vi fratar en hel rekke elever mulighet til å velge den skolen som er der de bor. Et helt konkret eksempel på dette er danselinja på Vinstra, som har blitt lagt ned fordi en konkurrerende skole har tatt opp i seg elevene. De som bor på Vinstra, må da pendle langt for å gå på den skolen de egentlig vil, fordi noen tok fra dem muligheten til å velge. Dette er ikke alltid svart-hvitt, og man må ha unntak, og man må også ha gode muligheter til å lytte til lokale folkevalgte og lokalt næringsliv, sånn som man f.eks. åpner for å gjøre med Campus BLÅ.

Jeg ble litt overrasket da jeg hørte Venstres innlegg om kulturarvskolene i stad, for det er ingen tvil om at regjeringen holder det de har lovet i Hurdalsplattformen og leverer, med det som er framlagt her i dag. Vi holder våre løfter og satser på skoler som har en helt unik kompetanse, med kulturarvskolene. Det betyr mye for både skolene og lokalsamfunnet der disse skolene ligger. Hjerleid på Dovre har gitt mye til samfunnet, og det skulle jammen bare mangle at samfunnet også gir noe tilbake igjen. Vi er også tydelig på hva som kommer. Det kommer både finansiering som er forutsigbar, og vi varsler at skolene skal få ta inn voksne elever.

Jorodd Asphjell (A) [18:48:51]: Det har vel aldri vært noen tvil om hvor Arbeiderpartiet og regjeringen har stått i sitt syn på det å åpne for flere privatskoler. Vi vil gi alle, uavhengig av bakgrunn, muligheten til å være sammen og lære sammen i fellesskolen, som er viktig og nødvendig for å bygge gode og sterke fellesskap, både sosialt, faglig og kulturelt. Gjennom en sterk offentlig og mangfoldig fellesskole reduserer vi forskjeller i samfunnet, bygger tillit mellom enkeltmennesker og lokalsamfunn. Fellesskolen er rett og slett det fineste vi har i vårt samfunn.

For regjeringen og Arbeiderpartiet er det viktig at fellesskolen skal gi elevene gode fagkunnskaper, ferdigheter og et bredt grunnlag for videre studier, arbeid og deltakelse. I Hurdalsplattformen har regjeringen slått fast at vi vil stramme inn privatskoleloven ved å fjerne profilskoler og yrkesfagopplæring som godkjenningsgrunnlag for statstilskudd. Allerede i behandlingen av Prop. 84 L for 2014–2015 fra regjeringen Solberg advarte vi mot at innføring av nytt godkjenningsgrunnlag for bl.a. profilskoler ville åpne for en omfattende privatisering av skolen. Arbeiderpartiet var derfor sterkt imot en ytterligere liberalisering av friskoleloven som kan føre til økt segregering og økt ulikhet i skoletilbudet.

Fremskrittspartiet reiser til Sverige og viser til hvilket samfunn vi ikke skal ha når det gjelder innvandring – de viser til Sverige og hvordan segregering har oppstått

– men når det gjelder dette, er de plutselig for den typen samfunnsutvikling. Det er litt merkelig.

Veksten i antall privatskoler bekrefter det vi advarte mot. Vi vil styrke lokale og regionale folkevalgte mulighet til å si nei til nye privatskoler og utvidelse av eksisterende og vil heller bruke pengene på en god offentlig fellesskole for alle.

Samtidig vil Arbeiderpartiet og Senterpartiet vise til at private skoler som tilbyr tradisjons- og håndverksfag, er viktige bærere av kulturarven i Norge. Disse nisjeskolene sikrer formidling av historisk kompetanse, fagkunnskap og ferdigheter gjennom tilbud som gjerne ikke finnes i den offentlige fellesskolen. Det er viktig at vi har framtidig kompetanse om forvaltning av historiske bygg, tekstiler og farkoster, slik at viktig kunnskap om restaurering og tilvirkning ikke dør ut, men blir videreført og videreutviklet. Kulturarvskolen på Hjerleid, Plus-skolen og Møbelsnekkerskolen sikrer i dag viktig undervisning i små tradisjonshåndverk. Dette er fag som Norge har forpliktet seg til å ivareta gjennom UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven.

Undervisningstilbudet ved disse skolene dekker ikke bare de små, verneverdige håndverksfagene, men også undervisning med en håndverkstilnærming innenfor de større yrkesfagene. Skolene gir ungdom og voksne verdifull kunnskap de kan lage seg et framtidig levebrød av.

Oystein Mathisen (A) [18:51:59]: Jeg tror det må være ganske lenge siden det har vært så mye debatt om linjestrukturen i Nordland fylkeskommune i stortings-salen. Selv om det var veldig spennende å høre tidligere kunnskapsminister og dagens kunnskapsminister diskutere denne linjestrukturen, tror jeg fortsatt at det er fylkespolitikere, næringslivet, arbeidsgivere og arbeidstakere i Nordland som er de som har best kunnskap når det gjelder å sørge for at vi får et linjetilbud som svarer til deres behov, og det fylkeskommunen har muligheten til å gi. Derfor mener jeg at debatten om linjetilbudene på Campus BLÅ passer best i fylkestingssalen i Nordland.

Det nevnes avstander. Avstandene i Nordland er en av grunnene til at dette er en debatt som må tas lokalt. Selv måtte jeg flytte på hybel for å gå på videregående på grunn av at avstandene er store. Tilbudet i Brønnøysund gjør at folk må reise langt for å ta den linja, men det måtte de også ha gjort hvis en nyetablering der hadde ført til en nedleggelse eller endring av linjetilbudet andre steder. Det er en viss mengde kompetanse som må til, og dette kan få konsekvenser for andre ungdommer i andre deler av fylket.

I denne debatten har Høyre, representanten Sanner, trukket fram lokal støtte fra ordførere i Sør-Helgeland til dette prosjektet. Hvem han hører på, er nå litt ut

fra situasjonen. For noen år siden var det en etablering av en privat ungdomsskole i Bodø, der jeg satt som lokalpolitiker i bystyret. Bystyret hadde en negativ uttalelse og klaget til departementet på at man ikke ønsket etablering. Likevel ble man overstyrt. Så i denne saken kan det virke som at man er litt selektiv med hensyn til hvor man tar lokale råd, og hvem man følger i disse rådene.

Jeg mener likevel at fylkeskommunen og kommunene må styrke sin stemme for å kunne påvirke det linjetilbudet som passer best med behovene til kommunene og behovene til næringslivet.

Kari-Anne Jønnes (H) [18:54:26]: Det snakkes varmt – og rørende, må jeg si – om håndverksskolene. Det er veldig bra, for det er veldig viktig. Men det er også viktig at historiefortellingen blir riktig, og det er altså ikke slik at Arbeiderpartiet og Senterpartiet i Hurdalsplattformen hadde samme rørende omtanke for f.eks. håndverksskolen på Hjerleid. Det er nemlig slik at dersom friskoleloven hadde blitt vedtatt som regjeringen la den fram, ville ikke Hjerleid kunne blitt etablert som sådan, og den eksisterende skolen kunne ikke blitt utviklet med nye tilbud. Det er en sannhet.

Det var så sent som rundt 17. mai at dette gikk opp for regjeringspartiene. Det er en grunn til at vi har mast om at dette er viktig å få på plass. Hjerleid har godkjenning for vg1, håndverk, design og produktutvikling, som eneste tilbud i Innlandet, og vg2, trearbeid, tømrer, overflateteknikk, søm og tekstilhåndverk – fem tilbud med vekt på tradisjonelle teknikker og godkjent etter bokstav h, yrkesfaglig profil, i loven. Med den foreslåtte endringen som regjeringen la fram, ville det ikke vært mulig, for regjeringen foreslo å fjerne hele det punktet. Så den rørende omtanken er det fint kommer nå, og det er vi takknemlige for. Men jeg viser til det jeg sa i stad, hastverk er lastverk, og jeg håper at en i det videre kan ta seg litt bedre tid når en gjør omfattende endringer i lovverket.

Representanten Svelle viser til danseelever på Vinstra og mener at en friskole har tatt elevene fra danselinja på Vinstra. Til det vil jeg si, som jeg sa i stad: Mangfold og valgfrihet blir aldri feil. Senterpartiet har en evig tro på at dersom vi bare gjør alt i offentlig regi, og fylkeskommunen får lov til å bestemme, blir det flere folk. Det er ikke mangel på tilbud eller omfanget av tilbud som er problemet, det er mangel på elever. Da tenker jeg som så: Kanskje hadde det vært lurt å satse på mangfold og muligheten til selv å velge? Kanskje ville distriktene da bli mer attraktive?

Jan Tore Sanner (H) [18:57:13]: Jeg merket meg at representanten Asphjell, da han skulle argumentere for dette forbudet man nå legger ned mot profilskoler og yrkesfaglige videregående skoler, sa at det handler om

tillit og små forskjeller. Jeg skulle gjerne fått en forklaring på hvorfor tre yrkesfaglige friskoler er en trussel mot tilliten, samholdet og et samfunn med små forskjeller. Her er det mye stråmannsargumentasjon. Man er åpenbart imot friskoler, og det er greit nok, men det er nå litt merkelig at det er de yrkesfaglige videregående skolene og profilskolene man nå velger å nedlegge et forbud mot.

Jeg merket meg også at statsråden i replikkordskiftet med meg hadde en historiefortelling om at kommuneøkonomien hadde vært så stram at det hadde gått ut over de offentlige skolene i vår regjeringperiode. Da vil jeg henlede oppmerksomheten på hva som står i revidert nasjonalbudsjett, som er lagt frem av regjeringen Støre. Der uttaler Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen:

«Det har vært høy vekst i kommunesektorens inntekter over flere år, og den økonomiske situasjonen i sektoren var god ved inngangen til 2022.»

Det er på tide at man nå kommer ut av valgkampargumentasjonen, hvor det var sulteføring av kommunene, og at man nå begynner å lese sine egne dokumenter fra regjeringen, hvor det slås fast at kommuneøkonomien var solid ved inngangen til 2022, og at det har vært god vekst i kommunesektoren over flere år. Med andre ord: Man kan ikke bruke det som et argument for at rødgrønne politikere eventuelt sultefører de kommunale skolene. Tvert imot trenger vi alternativene.

Og når statsråden viser til at det ikke kan være så skrikende behov for yrkesfaglige friskoler når det kun er tre stykker – vel, da kan man jo snu på det og si at da kan det vel ikke være så farlig heller. Da kan det ikke være slik at det er disse tre, eller kanskje fem, yrkesfaglige skolene som skulle være en trussel mot den offentlige skolen.

Lytter vi litt til hva næringslivet selv sier, ser vi at det er et skrikende behov for flere fagarbeidere. Her tas det lokale initiativ med næringslivet i spissen for å få på plass den kompetansen som fylkeskommunene ikke klarer å få på plass. Da bør vi si: Ja, her trenger vi alle gode krefter, her trenger vi et offentlig-privat samarbeid for å gi ungdom utdanningsmuligheter og næringslivet den kompetansen de har behov for.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Elise Waagen (A) [19:00:24]: Jeg har behov for å rette opp historiefortellingen rundt kulturarvskolene. Den som har lest proposisjonen, ser tydelig at regjeringen omtaler ambisjonene for det videre arbeidet med kulturarvskolene. Det framgår også tydelig av regjeringserklæringen at vi nettopp skal styrke finansieringen og gjøre det enda bedre og lettere å styrke disse skolene. I proposisjonen peker vi videre på den neste runden som

kommer om privatskoleloven. Det er nettopp her vi også hadde tenkt å gjøre et godt stykke arbeid med kulturarvskolene.

I likhet med et flertall i komiteen er vi utålmodige. Vi ønsker å få på plass et lovgrunnlag som gjør det mulig for disse skolene å utvikle seg. Nettopp derfor ventet vi ikke, vi fikk på plass dette nå. Hadde man lest proposisjonen, hadde man sett at dette ikke er en retningsendring i regjeringens politikk. Vi har vært tydelige og pekt på at dette er et arbeid som er satt i gang, og som vi kommer til å levere på.

Da vi gikk til valg, var vi krystallklare på at vi skulle styrke den offentlige skolen framfor å opprette flere privatskoler. Med en god offentlig skole og et sterkt offentlig utdanningssystem kan vi redusere forskjellene. Det er dyrere både for det offentlige og for foreldrene med privatskole. Det er ikke noen grunn til at foreldre skal måtte betale tusenlapper for at ungene skal gå i privatskoler, når man har muligheten til å styrke tilbudet gjennom den offentlige skolen.

Jeg mener at det å møtes i klasserommene på tvers av kulturer, på tvers av bakgrunn og på tvers av verdier er noe av det fineste med fellesskolen vår, og at det er med på å fjerne barrierer. Som representanten fra Høyre tok opp, er det også med på å skape tillit mellom oss. Selv om Høyre trekker fram to yrkesfagskoler, er det sånn at nesten en av ti elever i videregående skole går i privatskole. Det har vært en markant økning i elever som går i profilskoler. Dette er med på å svekke den offentlige skolen.

Det er ikke noe likhetstegn mellom privatskoler og mangfold. Dette mangfoldet er det fullt mulig å skape innenfor den offentlige skolen. Det er nettopp derfor vi nå går i gang med en ungdomsskolereform og har startet arbeidet med et reelt yrkesfagløft – en god skole skal være tilgjengelig for alle, ikke bare for de få.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 16.

Sak nr. 17 [19:03:19]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Grete Wold, Marian Hussein, Mona Fagerås, Kari Elisabeth Kaski og Kathy Lie om tiltak for økt bemanning i skoler og barnehager (Innst. 329 S (2021–2022), jf. Dokument 8:230 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer fra regjeringa, og de som måtte tegne seg talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Hege Bae Nyholt (R) [19:04:29] (komiteens leder og ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for godt arbeid og takke alle som har bidratt til at vi har kunnet ta en god politisk og faglig debatt og diskusjon.

Så vil jeg tegne et hverdagsbilde: Klokken har akkurat passert sju. På vei ut i grovgarderoben løfter man ned stolene fra bordet, hilser på renholder og registrerer at senvakten ikke hadde tid til å tømme tørkeskapet, for det var nok litt travelt. På trappen utenfor venter allerede en liten gruppe foreldre og barn. Idet døren åpnes, hopper førstemann inn og viser stolt fram en blomst som er plukket på veien. Far smiler, gir en kort beskjed og vinker seg ut døren. Nestemann er trøtt, trenger en arm å sitte på, og med litt trøst går det bra, og han vinker til pappa – her også. Og så kommer de som perler på en snor, noen trøtte, noen glade, én har slett ikke lyst til å være i barnehagen og dytter han med blomsten. Alle trenger deg, og det er fortsatt 25 minutter til kollegaen din begynner på jobb.

Ansatte i barnehage og skole er det viktigste for at våre barn skal ha gode dager. Det er de som skal veilede, bekrefte, legge til rette for sosial trening og vennskap, sørge for læring gjennom modellering eller undervisning, sørge for mestring. Men ansatte skal også fange opp utfordringer og utgjør et sikkerhetsnett for de barna som ikke har det helt greit på den ene eller andre måten.

Professor Per Brodal uttalte i en høring knyttet til forslag om å tette de såkalte kunnskapshullene etter koronaen at det viktigste for å oppnå læring er at barn er trygge i relasjonen, og at de har engasjerte lærere som skaper mening for barna. Det kan være ganske utfordrende å fylle de rollene i en hverdag hvor tid er knapphet og lærerne pålegges stadig flere oppgaver. Utallige ansatte i barnehager og skoler opplever å stå i en spagat mellom alt de burde ha gjort, og det som faktisk er mulig å gjøre. Denne spagaten kan for mange føre til emosjonelt stress og uhelse, og at en del velger andre yrker. I år er det en dramatisk nedgang i søkere til barnehagelærerutdanningen, og det bør bekymre alle i denne salen.

Ansatte er vår viktigste ressurs i velferdsstaten og sikrer god kvalitet. Derfor bør vi også ta godt vare på denne ressursen. Vi er avhengig av gode barnehager og skoler for at resten av samfunnet skal fungere. Det så vi tydelig under koronaen.

Rødt og SV fremmer forslag om sammen med partene i arbeidslivet å jobbe for en nasjonal rekrutteringsplan, prosjekter for hele, faste stillinger i skole og barne-

hage, styrking av kontaktlærerens tid, mulighet til etterutdanning og ikke minst faste vikarer ved sykdom. Dette er forslag som vil styrke velferdsstaten, gjøre hverdagen bedre for ansatte og utgjøre en positiv forskjell for våre barn og samfunnet. Jeg tar opp forslagene.

Presidenten: Da har representanten Hege Bae Nyholt tatt opp forslagene fra SV og Rødt.

Lise Selnes (A) [19:07:36]: Arbeiderpartiet har store ambisjoner på vegne av våre barnehager og skoler. Skal vi gi barna våre en oppvekst der alle lærer godt, er inngenting viktigere enn nok kvalifiserte lærere med riktig kompetanse og tid til å bruke den til det beste for barnas læring og utvikling. Sentralt i forslaget vi diskuterer i dag, er det å styrke laget rundt eleven. Gjennom flere år har Arbeiderpartiet vært pådriver for det. I det legger vi tidlig innsats, tverrfaglig innsats og nok kvalifiserte lærere. Dette er også nedfelt som sentrale målsettinger i Hurdalsplattformen, som Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen styrer etter og skal levere på.

Å styrke laget rundt eleven handler imidlertid også om annen kompetanse inn i skolen, kompetanse som ikke handler om å lære bort matematikk eller geografi, men om å se hele eleven. Da trenger vi både helsesykepleiere, miljøarbeidere og miljøterapeuter inn i skolen. Gjennom Hurdalsplattformen slår Arbeiderpartiet og Senterpartiet fast at vi skal styrke skolehelsetjenesten, og vi skal også ha andre yrkesgrupper med.

Det er allerede igangsatt et stort arbeid der man ser på hvordan vi skal møte behovene i skoler og barnehager framover. I den prosessen skal vi finne de gode og varige svarene. Forslagene vi behandler i dag, forskutterer hva arbeidet skal munne ut i. Jeg tror det er klokt å se dette i sammenheng og ikke minst involvere sentrale aktører og parter i sektoren. Dette blir gjort ulikt i Kommune-Norge. Det er viktig at barnehageeiere og skoleeiere har et handlingsrom og en viss fleksibilitet. Slik jeg kjenner Kommune-Norge, vil den økte økonomiske rammen til kommunene som denne regjeringen har gitt, være med på å styrke laget rundt eleven, men det er også viktig å få kunnskap om hva som virker best, når vi først skal styrke laget rundt eleven – som vi kaller det.

Et forslag som presenteres, handler om å øke finansieringskategorien for lærerutdanningene. Flere yrkesgrupper ønsker å øke sin finansieringskategori. Det er en stor og komplisert debatt. Jeg tør minne om at høyreregjeringen fikk mange ekspertforslag om dette, men la de fleste i en skuff. Vår regjering tar debatten, og det er høringsfrist 10. juni. Etter det må vi se på finansieringssystemet i høyere utdanning fullt og helt.

Til slutt: Gjennom en tillitsreform vil sektoren bli tatt med i alle vedtak som blir gjort. Samtidig er det viktig å understreke at storting og regjering ikke skal detalj-

regulere skole- og barnehageeiere, nemlig kommunene. Tillitsreformen er sentral for vår regjering og skal gi både bedre tjenester, mindre byråkrati og bedre styring.

Maren Grøthe (Sp) [19:10:55]: Gode skoler og barnehager er en helt sentral bærebjelke i det norske samfunnet. Utdanningsløpet vårt er det offentlige tjenestetilbudet hvor vi kan møte barn og unge hver eneste dag, og det er der vi har muligheten til å gi dem de verktøyene de trenger senere i livet, både faglig og sosialt. De ansatte rundt barn og unge er helt sentrale for å nå disse målene og for barn og unges mestring, læring og trivsel i hverdagen. Derfor har Senterpartiet gjennom flere år vært pådriver for å styrke laget rundt eleven med tidlig og tverrfaglig innsats, og for at det skal legges ned et større arbeid for å rekruttere og beholde flere kvalifiserte lærere.

Derfor er vi glade for at dette er nedfelt som sentrale målsettinger i Hurdalsplattformen, som den nye regjeringen nå er i gang med å jobbe etter. I Hurdalsplattformen understreker vi også at barne- og ungdomsfaglig kompetanse, miljøarbeidere, miljøterapeuter og en styrket skolehelsetjeneste er viktig for at vi sammen skal greie å nå dette målet om å styrke laget rundt eleven.

Dette arbeidet er vi nå i gang med å legge grunnlaget for. Det har vært mange fine ord i denne debatten om akkurat dette laget rundt eleven. Vårt mål er at vi nå skal greie å vri ord til handling. Som følge av dette er det flere av de forslagene som løftes i representantforslaget, som man er i gang med å utrede, og som er en del av flere større prosesser. Noen er også dekket av eksisterende ordninger.

Et av de forslagene vi er i gang med å utrede og se på, er en tillitsreform, for en av regjeringens viktigste prosjekter er en tillitsreform i offentlig sektor. Reformen skal bl.a. handle om å gi de ansatte mer tid og tillit til å gi brukerne våre mer like tjenester. Her er det viktig at vi må være i dialog med partene i sektoren framover for at vi faktisk skal få sikret at vi greier å nå det målet. Det gjelder også utdanningssektoren, fordi vi mener at flere ansatte i skolene og barnehagene våre må få bruke mer tid på oppfølging og ikke på rapportering.

I lys av dette er det viktig, og det er riktig, at vi nå tar oss tiden til å gå grundig til verks istedenfor å vedta et forslag her i Stortinget i dag. Men det er ingen tvil om at vi deler problembeskrivelsen, og målene har vi. Nå er det bare om å gjøre å gjøre det grundig og godt nok til at det faktisk kan stå seg over tid.

Freddy André Øvstegård (SV) [19:14:02]: Fra en rekke rapporter vet vi nå at vi må gjøre mer for å ivareta elever, barn og unges utvikling i tiden etter pandemien, i tiden etter lange perioder borte fra skole og alt det hjelpeapparatet som er tilknyttet skolene våre. Koro-

nakommisjonen, Parr-utvalget og FHIs rapport fra oktober i fjor – kunnskapen er helt tydelig. Helsepsykeleierne har varslet om en bølge av ufrivillig skolefravær, elever som kanskje har mistet fotfestet i skolen, og som trenger hjelp. Barneombudet, Skolelederforbundet, Elevorganisasjonen og en rekke andre organisasjoner tett på elevene sier det helt tydelig: Det som nå trengs, er en kraftig opprusting av laget rundt elevene og bemanningen ellers i skoler og barnehager. Elevene og barna trenger tettere oppfølging, både sosialt og faglig – tettere oppfølging gjennom økt lærertetthet og tettere oppfølging av støtteressursene i og rundt skolene.

Vi kan ikke lenger ha det sånn at et barn som sliter, møter en stengt dør hos helsepsykeleieren på skolen fordi vi har for få helsepsykeleiere. Vi kan ikke lenger ha det sånn at læreren ikke har tid til å følge opp hver elev så tett som hun ønsker. Vi kan ikke lenger ha det sånn at ansatte i barnehagene gråter på jobb fordi de føler seg så utilstrekkelige. Derfor har SV levert ni forslag til tiltak, bl.a. en rekrutteringsstrategi som en del av arbeidet med tillitsreformen sammen med partene og kommunene.

Vi er ikke gift med noen av forslagene vi har fremmet i dag, selv om dette er de grepene som er løftet fram av Fagforbundet, som organiserer mange i laget rundt eleven, av Utdanningsforbundet, av Skolelederforbundet og av helsepsykeleiergruppen i Norsk Sykepleierforbund. De andre partiene finner grunner til ikke å støtte noen av dem likevel. Det er greit, men da må de andre partiene kunne svare på oppfølgingsspørsmålet: Hva er deres tiltak, og hva vil de gjøre så det blir dyktige ansatte med rett kompetanse og tid nok til å følge opp dem som nå sliter? Det er spørsmålet til de partiene. Jeg ser ikke noe særlig svar på det i denne innstillingen. Det er mange mål, men det er få midler, og det gir grunn til bekymring.

I forrige sak viste Stortinget beundringsverdig evne og vilje til å kunne forskuttere når noe haster, til fordel for tre skoler. Denne saken haster. Da er mitt spørsmål: Hva er politikken som skal svare opp de behovene som mange elever og barn nå kjenner på, som trenger mer hjelp? Inntil videre, fram til vi får svaret på det spørsmålet fra de andre partiene, er det forslagene til tiltak SV har fremmet, som vi har på bordet. De har saksordføreren allerede fremmet, så jeg sier takk til saksordføreren, Nyholt, for det.

Statsråd Tonje Brenna [19:17:22]: Regjeringen har som mål at alle barn og elever skal få et inkluderende pedagogisk tilbud, der de kan trives, utvikle seg, lære og oppleve mestring. Dette forutsetter at vi har barnehager og skoler med god kvalitet. Vi må ha lærere og andre ansatte med høy kompetanse til å gi alle barn et godt tilbud. I Hurdalsplattformen har vi flere punkter om

dette som vi skal følge opp i løpet av stortingsperioden. Det foregår samtidig en rekke ulike arbeider og tiltak som vil bidra til et bedre tilbud for alle barn og elever.

Jeg er enig med forslagsstillerne i at det er viktig å sikre et sterkt lag rundt barna og elevene, slik at alle får den oppfølgingen de trenger. Koronapandemien har bidratt til å sette dette enda tydeligere på dagsordenen. Jeg er samtidig opptatt av at det nå skal gjøres gode og grundige vurderinger i de ulike arbeidene vi er i gang med. Det er bl.a. nedsatt et offentlig utvalg som skal se på ulike modeller for etter- og videreutdanning for alle ansatte i barnehage og skole, og som skal levere sin utredning i oktober. Vi vurderer også hvordan vi kan videreutvikle og styrke rekrutteringstiltakene for lærere til barnehage og skole. Vi jobber også med ny opplæringslov, som etter planen skal legges fram for Stortinget våren 2023.

Jeg er også utålmodig, men vi må likevel gjøre en grundig jobb før vi kommer tilbake til Stortinget på egnede måte. I disse prosessene vil jeg lytte og involvere sentrale aktører og parter, slik at vi kan finne gode løsninger for sektoren. Svarene som representanten Øvstegård etterlyser, vil komme her. Jeg tror vi skal være ærlige på at det finnes ingen enkle løsninger her, og ingen av oss kan trylle.

Forslagsstillerne har foreslått en rekke tiltak som forskutterer hva de forskjellige arbeidene vil resultere i. Jeg mener det ikke er riktig, verken av storting eller regjering, å forskuttere dialogen med partene i arbeidet med tillitsreformen. Formålet med en tillitsreform bør nettopp være at innholdet kommer nedenufra. Vi må ta oss tid til å ha gode prosesser med partene før vi konkluderer på hva som vil være de riktige tiltakene å sette inn. Det er også forslag her i dag som ligger til partene i arbeidslivet å bli enige om, og som jeg mener bør ligge til nettopp partene.

Så mener jeg vi må ha tillit til at kommunene kan gjøre sine egne vurderinger og ha fleksibilitet og handlingsrom til å sette inn de tiltakene det er mest behov for lokalt. Staten skal legge overordnede føringer og legge til rette for å sikre barn og unges tilbud i barnehage og skole, men vi skal ikke detaljregulere kommunene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Freddy André Øvstegård (SV) [19:20:18]: Jeg takker statsråden for å dele problembeskrivelsen. Så vil jeg føye til at noen ganger har også partiene på Stortinget samtaler med partene i arbeidslivet, og noen ganger arrangerer man offentlige høringer, hvor partene i arbeidslivet og partene i det offentlige også deltar gjennom sine organisasjoner, noe denne saken bærer stort preg av, da jeg vil si at alle disse tiltakene nettopp er løftet fram av partene i arbeidslivet.

Men mitt spørsmål dreier seg ikke om det, mitt spørsmål dreier seg om helsesykepleierne, som advarer mot det de kaller en bølge av ufrivillig skolefravær, altså barn som av forskjellige grunner ikke kommer seg på skolen, barn som kanskje har mistet fotfestet gjennom pandemien, og som har fått lite oppfølging fra flere hjelpere.

Helsesykepleierne skulle så gjerne ønske at de kunne hjelpe flere og følge tettere opp, men det er altfor få helsesykepleiere. Planlegger regjeringen å gjøre noe med det?

Statsråd Tonje Brenna [19:21:24]: Til spørsmålet om å utdanne flere helsesykepleiere: Det ligger til høyere utdannings- og forskningsministeren. Og til spørsmålet om helsetjenesten for øvrig ligger det til helseministeren.

Men det jeg kan si, er at det både fra Kunnskapsdepartementets side og fra Helse- og omsorgsdepartementets side er bevilget penger til skolehelsetjenesten – til oppfølging av elever i kjølvannet av koronapandemien.

Så vil jeg også si at jeg har hatt en del møter med ulike forskere om ufrivillig skolefravær, og det som er helt tydelig for meg, er at det er veldig ulike årsaker til det ufrivillige skolefraværet. Det gjør at jeg tror vi må angripe dette fra flere kanter, slik at vi når de elevene vi har et ønske om å nå. To tiltak som jeg håper i alle fall på kort sikt har vært et bidrag til at flere har klart å komme seg på skolen, var at vi avlyste eksamen, slik at skolene kunne bruke tiden bedre, og midlertidig opphevet fraværsreglene, for å gjøre overgangen tilbake igjen til skolen mykere.

Freddy André Øvstegård (SV) [19:22:29]: Jeg takker statsråden for svaret. Hun nevner to helt riktige virkemidler som ble gjort i den akutte fasen vi har stått i.

Så er det sant, som statsråden sier, at det er statsråd Borten Moe som har ansvaret for høyere utdanning. Likevel er det et forslag på hans område i den saken som er til behandling i dag, og siden statsråd Brenna er den som møter i Stortinget, regner jeg med at hun kan svare på vegne av regjeringen på et spørsmål om det.

Og for å følge videre opp: Ved siste opptak til de 407 tilgjengelige plassene på helsesykepleierutdanningen, var det 5 769 søkere. Det er både frustrerende og gledelig. Det står i hvert fall ikke på søkerne. Derfor er mitt spørsmål igjen om det er et mål for denne regjeringen å øke utdanningskapasiteten for flere helsesykepleiere på den ene siden, og på den andre siden, og på statsrådens område, om det er et mål å forbedre skolehelsetjenesten i skolene, for å forberede elevene på det arbeidslivet de skal ut i etter utdanning?

Statsråd Tonje Brenna [19:23:37]: Til det siste: Det er åpenbart et mål for regjeringen at skolehelsetjenesten skal være god og tilgjengelig for alle elever, men det er likevel kommunene som har ansvaret for den tjenesten. Derfor mener jeg at styrking av kommuneøkonomien er et vesentlig bidrag for at kommunene skal kunne ansette flere helsesykepleiere. Jeg tror at den generelle bemanningssituasjonen i skolen som helhet er verdt å diskutere også her, for alle utfordringer elever møter i skolen, handler ikke bare om helse. Det kan være ulike grunner til at elever enten strever med å komme seg på skolen eller finne seg til rette i skolen.

Men jeg er opptatt av å være ærlig, og jeg kan heller ikke med dette forslaget i bordet trylle fram flere kvalifiserte medarbeidere som kan gå inn og fylle de rollene vi hadde trengt at de skulle fylle. Jeg vil heller svare slik jeg gjør, nemlig med å si at det er i gang større arbeider på dette, og vi kommer selvfølgelig tilbake til Stortinget så snart vi har noe konkret å melde, for målet deler vi.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Jorodd Asphjell (A) [19:25:01]: Tidlig innsats starter i barnehagen, og gode barnehager er et viktig bidrag for å gi alle barn en trygg og god oppvekst og like muligheter – og ikke minst en god start på skolehverdagen. I barnehagen og skolen skal barn oppleve både inkludering, fellesskap og vennskap og møte nok trygge voksne ansatte med rett kompetanse. Da er tverrfaglig kompetanse viktig, helsepleiere osv., og det er også mange andre fagfelt som må fylles.

Ansatte skal få tillit og tid og bruke tid og fagkunnskap sammen med barna og elevene på skolen. Barnehager er og skal være en trygg omsorgsarena og en arena for å lære gjennom lek og stimulere barns naturlige nysgjerrighet. Da er det viktig med godt innhold og kvalitet i tilbudet i både barnehagen og skolen.

Ansatte er barnehagens og skolens viktigste ressurs, og god kvalitet er avhengig av dem som arbeider der. Da er det viktig at vi satser gjennom en god kommuneøkonomi, så det er mulig for kommunene å gi ansatte økt kompetanse gjennom videreutdanning.

Det er viktig at vi har trygge voksne i barnehagen. Vi må styrke rekrutteringen til barnehagelærerutdanningen, styrke kompetansen til de ansatte gjennom etter- og videreutdanning, og det må gis tilbud om faglig utvikling og påfyll til de ansatte. Derfor er jeg glad for at statsråden så tydelig signaliserer at hun etter planen vil legge fram en ny opplæringslov for Stortinget i 2023.

Det er i kommunene folk bor og lever sitt liv. Det er i kommunene velferdstjenestene etableres og drives av dyktige medarbeidere og ansatte. Derfor er det så viktig

at vi gir dem tillit og rom til å utøve sin fagkunnskap sammen med elever. Da er det også viktig at vi ikke prøver å forskuttere dette arbeidet, men hører partenes meninger og forslag gjennom en god og bred dialog. Det er dette arbeidet Arbeiderpartiet og regjeringen legger til grunn gjennom en god tillitsreform som sikrer alle sammen deltagelse i slike gode prosesser.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 17.

Sak nr. 18 [19:27:25]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Raja, Guri Melby, Grunde Almeland og Ingvild Wetrhus Thorsvik om et mer fleksibelt barnehagetilbud, bedre tilpasset familienes behov (Innst. 324 S (2021–2022), jf. Dokument 8:204 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringa.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringa, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Elise Waagen (A) [19:28:27] (ordfører for saken): Jeg vil aller først takke for behandlingen av saken i komiteen og berømme forslagsstillerne for å løfte en viktig problemstilling.

Vi er alle enige om at vi skal ha barnehager med god kvalitet, som vi har diskutert inngående før i dag. Utvidelse av retten til barnehageplass var et viktig frihetsprosjekt. Med barnehageforliket i 2003 fikk vi en historisk utbygging av barnehageplasser, og med lovfestet rett til plass for ettåringer, som ble sikret plass, ble det også mulig for flere damer å gå ut i arbeidslivet.

I 2021 hadde 93,4 pst. av alle barn mellom ett og fem år en barnehageplass. En barnehageplass er viktig for barnet selv, men det er også viktig for familien. Vi vet at barnehagen legger grunnleggende, viktig grunnmur for resten av livet, enten det handler om språk, sosiale ferdigheter eller motorisk utvikling. Det er ingen tvil om at barnehagen er viktig. Å sikre nok barnehageplasser til alle barn er en viktig del av likestillingspolitikken, og det er helt sentralt at det er nok barnehageplasser når man er ferdig med foreldrepermisjonen.

Representantforslaget vi behandler i dag, omhandler en garantert rett til barnehageplass etter endt foreldrepermisjon. Barnehageplass akkurat når man trenger

det, hadde selvsagt vært det ideelle, men å innføre en sånn rett som forslagsstillerne foreslår, vil anslagsvis koste 6,6 mrd. kr. Da sier det seg selv at det må bli gjennomført på bekostning av andre, viktige satsinger i barnehagesektoren. Det tror jeg representantene som har fremmet forslaget, er klar over, all den tid de ikke la det inn i sine alternative statsbudsjetter.

Vi vet at det er en del kommuner som har fleksible opptak, og som har egne løsninger på dette, og det er veldig bra. Dette er en viktig problemstilling, som det er godt at løses der ute i kommunene. Det er også derfor regjeringen mener at det er viktig å styrke kommuneøkonomien, for å kunne tilby et godt tilpasset lokalt barnehagetilbud.

Vi skal ha gode barnehager, med en pris som foreldrene har råd til å betale. Fra 1. august reduseres maksprisen til 2005-nivå, noe som gjør at barnehagen blir mer tilgjengelig for flere familier. Regjeringen er i gang med en ny kvalitetsstrategi for barnehagene, nettopp fordi vi vil gjøre barnehagene billigere og enda bedre for alle familier. Med de tiltakene er vi med på å fjerne barrierene, sånn at flere barn skal ha muligheten til å delta i barnehagen.

Kari-Anne Jønnes (H) [19:31:49]: Barnehagen er en god og viktig arena for utvikling, læring, sosialisering, inkludering og integrering. Det er viktig at barn opplever trygge og gode relasjoner til ansatte og til andre barn, og at de får utforske og oppdage nye sammenhenger gjennom lek i sin barnehagehverdag. Vi ønsker at flere barn får tilbud om barnehageplass når de fyller ett år, eller når permisjonstiden er over. Det er viktig for barna, for den enkelte familie og for samfunnet. Vi er enig med forslagsstillerne i at dette er et viktig tema med stor betydning for familier og for samfunnet.

Det er ulike modeller i kommunene. Flere kommuner har fleksible løsninger for barnehageopptak. Noen har løpende barnehageopptak, andre har flere opptak i løpet av året, som bidrar til fleksibilitet for familiene. Vi mener det er viktig å legge til rette for at flere kommuner har fleksible opptak til barnehage, og det bør vurderes hvordan kommunenes og barnehagenes fleksibilitet og selvstyre kan videreutvikles for å sikre dette.

Når vi ikke støtter dette forslaget i dag, er det fordi det innebærer store budsjettmessige konsekvenser. Et forslag som dette må vurderes i tråd med ordinær budsjettprosess.

Barnehagen er en svært viktig arena for tidlig innsats. Kvalitet i tilbudet, mangfold og valgfrihet er viktig for å gi ulike barn like muligheter. Høyre vil ha et samfunn som setter mennesket foran systemet. Når det offentlige samarbeider med private aktører, spiller de

hverandre bedre. Vi må bruke alle de gode kreftene i samfunnet.

Vi ønsker både offentlige og private barnehager velkommen. Det viktigste for Høyre er at barnehagene har god kvalitet. Høyre mener at alle som ønsker det, skal ha mulighet til å velge barnehage for sine barn. Derfor vil vi jobbe hardt for å beholde den norske barnehagemodellen, for likebehandling, mangfold og kvalitet.

Torleik Svelle (Sp) [19:34:01]: Det er tverrpolitisk enighet i denne sal om at barnehage er viktig. Noe annet hadde vel kanskje vært litt rart, med tanke på at vi representerer utdanningskomiteen. Jeg tror også det er ganske stor tverrpolitisk enighet i salen om at det er et godt forslag og en god intensjon fra Venstre. Jeg tror alle ønsker seg en barnehage med løpende barnehageopptak, som har en tilgjengelig plass når man måtte trenge det. Det hadde gjort livet lettere for både barn og familier.

Så er det sånn at barnehagesektoren ikke bare drives av gode forslag og gode intensjoner og fine ord. Det kommer også til å kreve en del penger, og nettopp det å være folkevalgt handler om å gjøre prioriteringer. Kunnskapsdepartementet har anslått at løpende barnehageopptak kommer til å koste 6 600 mill. kr hvert år. I en tid da det økonomiske handlingsrommet blir trangere, og man må prioritere, er dette en utrolig ærlig prioritering fra Venstre, men med en mulig økt rentesats, som kommer til å slå ekstra hardt ut for unge folk som akkurat har kjøpt seg hus og fått barn, synes jeg det er en merkelig prioritering.

Det er også verdt å nevne at regjeringen er godt i gang med å redusere prisene i barnehagen. Allerede fra 1. august reduserer vi maksprisen i barnehagen tilbake til 2005-nivå. Det monner.

Jeg har også lyst til å si at Senterpartiet og Arbeiderpartiet har tillit til at kommunene klarer å løse dette godt fordi man kjenner lokale forhold og vet hvor skoen trykker. Det er allerede flere kommuner som klarer å tenke nytt og smart med barnehagedrift basert på lokale forhold, så det blir best mulig.

Avslutningsvis: Politikk handler om prioriteringer. Venstre har vært ærlig på at de heller ønsker å bruke penger på løpende barnehageopptak enn å sørge for at renten holdes lav. Dersom dette er en feil antakelse, håper jeg Venstre kan avklare i løpet av debatten hva de ønsker å kutte som koster 6 600 mill. kr hvert år.

Himanshu Gulati (FrP) [19:36:48]: Jeg vil rose Venstre for et godt forslag. Jeg vil også vise til Fremskrittspartiets representantforslag i Stortinget nylig om løpende barnehageopptak, som tar for seg i hvert fall ett av disse poengene. Jeg mener det er bra at man legger opp til at i hvert fall noen barnehager rundt om-

kring i landet kan tilby mer fleksible åpningstider, slik at man har gode muligheter og tilbud for familier over hele landet – for ikke alle lever A4-liv i dag. Både arbeidssituasjon og familienes behov gjør at sånne tilbud kan hjelpe familiene med å få logistikken og hverdagen til å gå opp. Vi synes dette er gode forslag, som vi støtter.

Det er riktig som det sies, at det har en kostnad å innføre løpende barnehageopptak, men dette er også et likestillingsspørsmål. Vi vet at over halvparten av mødrene – om jeg ikke husker feil – har tatt ut ulønnet permisjon. Barnehageopptak og muligheten for dem til å få barnehageplass er en viktig del av dette. Det er også en inntektsside for staten og for samfunnet ved at folk kan komme seg ut i jobb når de ønsker.

Til det siste innlegget fra Senterpartiet: Det er veldig mye vi bruker penger på i Norge som kan være inflasjonsdrivende, så det kan man si om veldig mye. Men jeg tror dette er en god investering for samfunnet, og et sted må man begynne. Selv om man ikke mener at det er en riktig prioritering å gå inn for et fullstendig løpende barnehageopptak, håper jeg i hvert fall at flere kan støtte punkt 2, som legger opp til noe mer fleksibilitet enn det som er tilfellet i dag.

Freddy André Øvstegård (SV) [19:38:56]: Venstre har foreslått en ny vri på et forslag som Stortinget behandlet for noen uker siden, om løpende opptak til barnehagene og mer, og da som nå er SV for å innføre løpende barnehageopptak, men vi mener vi må gjøre det i riktig rekkefølge.

Flere har allerede nevnt prislappen, at den er stor. Det er kanskje ikke inflasjonsdrivende å innføre løpende barnehageopptak, men dyrt er det i hvert fall. Det vil nok også ta penger som i hvert fall SV ønsker først å bruke på å øke bemanningen, for allerede i dag er bemanningen for lav i barnehagene våre, og løpende opptak vil potensielt kunne medføre behov for enda høyere bemanning. Derfor vil SV først sikre det og ikke minst få på plass en bemanning som også tar vikarbruk og hele barnehagens åpningstid i betraktning, før vi kan få på plass løpende opptak.

Så har Venstre foreslått å fortsette å utvide den gamle høyreregjeringens politikk med behovsprøving. De vil at folk med lav inntekt skal måtte gå til kommunen, søke, dokumentere og be om gratis kjernetid i barnehagen, og det er jo helt typisk for høyresiden. I stedet for å gi rettigheter til alle skal man måtte gå gjennom papirmøllene og be om veldedighet. Det er det grunn til å advare mot.

Den norske velferdstradisjonen, hvor alle som bidrar inn til fellesskapet, får velferdsgoder tilbake, har høy oppslutning og legitimitet av en grunn. SV vil heller

senke barnehageprisene for alle og på sikt gjøre barnehagen gratis.

Til slutt foreslår Venstre å legge til rette for mer fleksible åpningstider. Det kan godt være mulig, men det vil det være viktig å gjøre samtidig som kommunene får økt adgang til å stille krav til barnehagene og kunne styre barnehage tilbudet mer helhetlig, for det henger tett sammen.

Grunde Almeland (V) [19:41:26]: I mars ble det kjent at andelen mødre som tar ut ulønnet permisjon, økte kraftig etter at fedrekvoten økte fra 10 til 15 uker i 2018, fra 30 pst. i 2018 til 48 pst. i 2021. Det er også en økning blant menn, men tallet er langt mindre, fra 5 pst. til 11 pst.

Økt uttak av ulønnet permisjon er ikke et problem i seg selv. Familier som har lyst og råd til å være lenger hjemme med barnet sitt enn perioden de mottar foreldrepenger, skal ha frihet til å velge det. Det er likevel et problem dersom foreldre tvinges inn i en slik situasjon, f.eks. fordi det ikke finnes barnehageplasser tilgjengelig.

Det er også et problem at så mange flere kvinner enn menn velger ulønnet permisjon. Kvinnene taper på dette, og det er allerede et lønns gap mellom menn og kvinner i Norge. Velger man ulønnet permisjon, mister man – i tillegg til inntekt – pensjons- og sykepengerettigheter. I tillegg bidrar det skjeve uttaket av ulønnet permisjon til å forsterke en trend der kvinners karrieremessige utvikling går saktere.

Barnehagen er først og fremst en viktig arena for barna selv, der barn får utvikle seg i trygge og stimulerende omgivelser, finne venner, leke og lære. Et barnehage tilbud av god kvalitet kan bidra til at barn som får lite språkstimulering hjemme, utvikler et godt nok ordforråd og begrepsforståelse før skolestart. Tidlig barnehagestart virker forebyggende og gir lavere sannsynlighet for behov for språktiltak i skolen, eksempelvis. Dagens regelverk for barnehageopptak er bedre enn noen gang, nettopp fordi det er gjort flere utvidelser de siste årene, men det gjenstår fortsatt en stor del.

Jeg kan først kommentere til Arbeiderpartiet. Det stemmer for så vidt at det ikke lå inne et forslag om dette i Venstres alternative budsjett i 2017, som var siste gang Venstre leverte et ordinært alternativt statsbudsjett. Men dette er en prioritering som Venstre helt oppriktig mener er riktig, fordi det er tiltak som treffer alle de familiene som faktisk har behov for barnehageplass.

Og det er ikke sånn at Senterpartiet ikke gjør prioriteringer som jeg kan stille spørsmål ved, for bare i budsjettet har regjeringspartiene skrytt av at de sørger for at bl.a. barnehageplasser for stortingsrepresentanter skal bli billigere, ved at de øker støtten for alle heller enn å prioritere det som Venstre foreslår i denne saken, nem-

lig at de som faktisk har dårligst økonomi, er de som skal få gratis kjernetid og ekstra hjelp til å få barnehageplass. Det er også økonomiske prioriteringer der som jeg mener kunne vært gjort på en bedre måte, slik at man hadde truffet dem som trengte det mest.

Med det vil jeg ta opp de forslagene Venstre er en del av.

Presidenten: Da har representanten Grunde Almeland tatt opp de forslagene han viste til.

Statsråd Tonje Brenna [19:44:44]: Det er ikke lenge siden Stortinget behandlet et representantforslag som ligner veldig på det som behandles i dag. Den gangen sa jeg at jeg fullt ut støtter intensjonen om å gjøre barnehagen mer tilgjengelig, og det samme sier jeg nå.

Representantenes forslag vil kunne gjøre hverdagen enklere for både barna og deres foreldre. Sannsynligvis vil det også bidra til et mer likestilt samfunn, med mindre forskjeller. Men jeg må samtidig understreke at det er veldig dyre tiltak vi diskuterer. Innføring av en barnehageplassgaranti anslås å koste rundt 6,6 mrd. kr. I en tid hvor vi er nødt til å holde igjen på offentlig pengebruk, er det vanskelig å se for seg hvordan vi skal finne penger til slike omfattende tiltak. Jeg kan heller ikke se at forslagsstillerne selv har funnet disse pengene.

Nye barnehageplasser vil i tillegg stille nye krav til barnehagene. Få barnehager er i dag rustet for løpende opptak. Det er også et spørsmål om det er riktig å prioritere nye rettighetsutvidelser før vi har fått på plass bedre løsninger for bemanning og økt andelen barnehagelærere til 50 pst.

Innføring av gratis kjernetid for ettåringer er ikke like dyrt som en barnehageplassgaranti, men med en kostnad på rundt 84 mill. kr er det likevel ikke et billig tiltak. Jeg mener derfor at vi heller ikke kan prioritere dette nå.

Samtidig vil jeg minne om at det er et viktig mål for regjeringen å redusere økonomiske hindre for bruk av barnehage. Derfor vil vi fra 1. august i år redusere maksprisen i barnehagen for første gang på åtte år. I Hurdalsplattformen har vi varslet at vi skal sette i gang med en gjennomgang og en forbedring av moderasjonsordningene.

Når det gjelder åpningstidene, har barnehagene allerede i dag stor frihet. Barnehageloven begrenser ikke hvor lenge en barnehage kan holde åpent, så lenge kravet om forsvarlig pedagogisk bemanning overholdes.

Jeg er likevel ikke uenig i at dagens finansieringssystem har svakheter som kan hindre barnehagene fra å ha lengre åpningstider. Det er en svakhet at kommunene i dag har få muligheter til å knytte betingelser til tilskuddet til de private barnehagene, f.eks. gjennom krav til lengre åpningstider. En annen svakhet ved regelverket er at kommunene ikke kan holde dyre kommunale bar-

nehager utenom tilskuddsgrunnlaget til private barnehager. Det vil regjeringen gjøre noe med, og vi vil snart sende på høring forslag til nye regler som kan bidra til å løse dette problemet.

På sikt vil regjeringen gjøre enda mer for å styrke kommunenes muligheter til å tilpasse barnehagetilbudet ut fra lokale forhold og behov. Jeg satser på å legge fram forslag til hvordan dette kan gjøres i løpet av 2023, som en del av den større gjennomgangen av vårt finansieringssystem.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Jorodd Asphjell (A) [19:47:48]: Vi har alle behov for tjenester og tilbud som er godt tilpasset den hverdagen vi lever i, og som har en kvalitet som er til beste for barnefamiliene. I skjæringspunktet mellom tilgjengelighet og fleksibilitet må man ikke gå på akkord med barnas behov og de ansattes arbeidshverdag.

Gjennom åtte år med borgerlig regjering har forskjellene økt fra år til år. For Arbeiderpartiet og regjeringen er lave barnehagepriser den viktigste faktoren for å redusere forskjeller og øke tilgjengelighet. Allerede fra 1. august i år reduserer vi maksprisen i barnehagen for første gang på åtte år, som statsråden sa.

Arbeiderpartiet ønsker et mer likestilt samfunn med mindre forskjeller, og da er økt tilgjengelighet, barnehageplassgaranti, løpende opptak, gratis kjernetid for ettåringer og utvidet åpningstid gode intensjoner fra forslagsstillerne. Disse tiltakene alene vil koste staten i underkant av 7 mrd. kr, hvis ikke forslagsstillerne mener at det er kommunene og barnefamiliene som skal ta regningen.

Kommunene og barnehagene har stor handlingsfrihet når det gjelder åpningstid og løpende opptak. Dette må selvsagt ses i sammenheng med forsvarlig pedagogisk bemanning, og da er det naturlig at en har god dialog med arbeidstakerorganisasjonene underveis i slike prosesser i kommunene.

Den beste garantien for løpende opptak, utvidet åpningstid og god bemanning er en styrking av kommuneøkonomien, slik denne regjeringen har gjort og vil gjøre i fremtiden. Allerede i kommuneproposisjonen for 2023 vil kommuneøkonomien styrkes med 1,8–2,1 mrd. kr, er det blitt sagt. Dette vil gjøre at kommunene ut fra lokale forhold og behov kan tilpasse barnehagetilbudet til sine brukere og innbyggere.

Statsråden har i sitt svar til forslagsstillerne gitt en viktig klargjøring om at regjeringen vil ha en større gjennomgang av finansieringssystemet og legge fram forslag til hvordan dette kan gjøres i løpet av neste år.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 18. Sak nr. 19 [19:50:00]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? Så synes ikke. – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 19.51.

